

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYESÜLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Uj évi imádság.

Itt vagyunk Atyánk, a megszentelt hajlékban, hogy fiszta szívvel imádjunk és magasztaljunk téged. Itt vagyunk az uj esztendő első óráiban, hogy részesüljünk bőséges áldásaidban és mint igaz gyermekeid a te áldásoddal indulhassunk el a bizonytalan és láthatatlan jövővendőség elébe. Oh Istenünk, ha mindnyájan itt lehetnénk, akik egy anyaszentegyház kebelébe tartozunk, ha mindnyájan egyek volnánk érületben és gondolatban, akik együtt imádkozunk: mennyivel szárnyalóbb és hathatósbabb volna imádkozásunk. Sokan vannak egy anyaszentegyház kebelében távol e szent helytől, egyebütt keresve az élet boldogságát. Oh emeld föl sziveinket, lelkeinket, hogy ott fön a magasságban, ahol tér és idő eltűnnek, fiszta szívben együtt imádkozunk s a fiszta szív hatalmával együtt láthassuk meg az orcádat.

Kapcsolj össze minket, oh szent Atyánk a szeretet végtelen érintésével, amely meglegedést és kölcsönös erőt ad; hogy Tebenned egymásban örömet, boldogságot találhassunk s örömmel és fiszta őszinteséggel kívánjuk egymásnak a boldog uj esztendőt.

Nemcsak magunkért, akik itt vagyunk, hanem minden felebarátunkért is imádkozunk. Különösen pedig a szegényekért és szükölködőkért, a szenvedőkért és a vesztesekért. Oh mutasd meg, hogy mindnyájan egy Atyának vagyunk gyermekei s a Te szent lelkednek áldásaiban minden igaz lélek részesül.

Imánkba foglaljuk mindazokat az egyházakat, melyek a békesség és embertestvériség szent eszméinek megvalósulásáért munkálkodnak.

Isten, addj egy békés, termékeny, áldott új esztendőt!

E. E. H.

Ámen.

1 — 1937.

U. P.

A főpásztor uj évi köszöntése összes anya-, társ-, leányegyházközségben és szorványban levő kedves hiveinek.

És most atyámfiai ajánlak titeket az Istennek és az ő kegyelmessége igéjének, aki felépíthet és adhat nektek örökséget minden megszentelték közt. (Csel. 20 : 32.)

Uj nap fényle reánk annyi veszélyek után. Uj hit kél lelkünkben minden uj esztendő virradatán. Uj szivet és uj lelket növel keblünkben minden uj esztendő hajnalhasadása. És boldogok leszünk. Erre biztat a jó Jézus áldó tanítása, mert: „Boldogok, akik sirnak, mert ők megvigasztaltatnak. Boldogok, akiknek szivök tiszta, mert ők az Istent meglátják. Boldogok, akik háboruságot szenvednek az igazságért, mert övék a mennyeknek országa. Boldogok a békességre törekedők, mert ők az Isten fiainak mondatnak.“

Akartok-e boldogok lenni kedves unitárius atyámfiai? Ha igen, cseréljetek uj szivet, uj elmét. Valamint a termő fa uj rügyet növel s abból tavasz közeledtével uj levelet és uj virágot termel, éppen ugy kell megújítunk szivünk reménykedő érzéseit és lelkünk gondolatait.

Hadd hulljon le életünk fájáról a hervadó harag, a győrtő bánat, a busító emlék. Tisztuljunk meg hitben és érzésben s mint igaz testvérek az Urban, legyünk egy test és egy lélek. A szeretet olvaszon össze mindnyájunkat, mert akkor bizonyonnyal öröme telik bennünk Istennek, ki maga a főkéletes szeretet.

Vallásunk a szeretet vallása, mert azt a Jézustól örököltük. Arról ismernek meg, hogy az én tanítványaim vagytok, hogy egymást szeretitek. Arról ismerjenek meg, hogy jó unitáriusok vagytok, hogy a főpásztor szavára hallgattok, intéseit követitek. Azzal teszitek boldoggá az ősz főpásztort, ha őszinte hittel és buzgósággal vagytok és maradtok jó unitáriusok.

Ugy áld és ugy szentel meg titeket az égi Atya és ad néktek örökséget a szentek között.

Ézért imádkozik a titeket egyenként és összesen atyai szeretettel szerető főpásztor.

Cluj, 1937. január 1.

Dr. Boros György,
püspök.

.....

Egy nyolcvanhétéves lelkészünk karácsonyi ajándéka egyházának. Bensőséges ünnepe volt a városunkkal szomszédos Chidea község unitárius hiveinknek. Karácsony első napján az egyház templomi ünnepély keretében vette át nyugalmazott lelkészének, Fülöp Mózesnek és nejének, Biró Bertának karácsonyi ajándékát, egy uj, értékes harmóniumot. A hivek a harmóniumot nagy örömmel fogadták, annál is inkább, mivel már a háboru óta semmiféle hangszer nem volt templomukban. Fülöp Mózes hatvankét évig volt Chidea unitáriusainak szeretett papja és most ezzel az egyházának ajándékozott harmóniummal is emléket emelt hosszú szolgálati idejének. Itt említjük meg, hogy Fülöp Mózes a főtanácsról való elmaradását azzal igazolta, hogy 500 leit adományozott egyetemes egyházi célokra.

Az új év tanácsa.

A gyorszárnnyu idő újra elhozta számunkra az új esztendőt. Ez az időszak nemcsak arra való, hogy elmélkedjünk, — a tisztán elmélkedés csak renyhe lelkek sajátossága — hanem legfőképpen arra, hogy komoly elhatározással tervet készítsünk a jövőre. Édes dolog, kellemes lelki élmény a multra visszagondolni, mert a Mindenható úgy alkotta meg az emberi lelket, hogy a múltból nem a fájdalom, hanem csak a *fájdalom emléke* marad meg a szívünkben. Örömeink, sikereink pedig teljes mértékben emlékünkből maradnak, sőt megszépülnek, megnagyobbodnak.

A múlt tehát életünk céljainak igazi útmutatója. Az új év hátramesgyéjén megtudjuk állapítani a múlt évi sikereinknek és sikertelenségeink igazi okát és e megállapítás birtokában módunkban áll a jövő helyes tervének, munkaprogramjának megállapítása.

A Dávid Ferenc Egylet is komoly elhatározással lépik át a jövő esztendőbe, mint ahogy komoly volt az elmúlt félszázad alatt minden lépése, minden munkája és főrekvése. Valami egészen „újat” sem akarhat, mert ezen téren csakugyan áll az, hogy semmi új sincsen a nap alatt. Az egylet az elmúlt ötven esztendő alatt a munkásságnak olyan széles skáláját teljesítette, hogy amennyiben nem akarunk szerfelett újságszeretők lenni, mint ahogy az ellenséges történetírók Dávid Ferencet feltűntették, lényegében újat nem adhatunk. Azonban, amiként semmi sem új a nap alatt, mégis semmi sem teljesen régi. Egy méltatlanul elfeledett, vagy talán csak agyonhallgatott német költő, Heine Henrik mondotta volt a szerelemtől, hogy az oly régi, mint a teremés és mégis mindig új marad. Minden eszme, amely a lélek szerelméből született, akármilyen régi, minden új embernél, minden lélekben újjászületik. Azok a nagy és örök igazságok, amelyek Dávid Ferenc életéből, küzdelmeiből, sikereiből és bukásából, halhatatlan könyveiből és a devai vár megszentelt börtönéből hangzanak el a világ számára, mind méltók arra, hogy velük foglalkozzunk. Ámde, aki mindent tudni, mindent ismerni akar egyszerre, abba a szerencsétlenségbe juthat, hogy nem tudja megragadni a dolog lényegét. Mi pedig azt szeretnők munkásságunk legfőbb céljának kitűzni, ami a vallás lényegéhez, hogy úgy mondjuk: a vallás szívéhez vezet s ezzel föl szeretnők ébreszteni hittestvéreink lelkében a bensőséges unitárius *öntudatot*. Jól tudjuk, hogy egyáltalán nem új dolog. A cikksorozat, amelynek címe ez volt: *Tizenkét cikk az unitarizmusról*, s amelyet a legjelesebb unitáriusok irtak volt, szintén ebben az eszme körben mozgott. Azonban változtak az idők s az emberek. Ma mi sem vagyunk teljesen azok, akik akkor voltunk. Minden új emberréteg mélyebben kell, hogy hálóját benyujtsa az eszme tengerébe, gazdagabb eredménnyel kell halásznia, mint az elődök tették. Ha ez nem így volna, a haladás gondolata nem volna egyéb üres beszédnél.

Vessük tehát hálónkat a mélybe. Keressük meg szent vallásunknak igazi értékeit, igazi mélységeit s tegyük azokat ismertté, öntudatosá hittestvéreink körében. Ha ezt tesszük, lelkünk legbensőbb

vágyának engedelmeskedünk s úgy hisszük, igazán helyes és méltó feladatot tűzünk ki.

Erre a munkára hívjuk fel hittestvéreinket, tagtársainkat főképpen pedig munkatársainkat.

Benczédi P.

Uj esztendei szokások.

A kereszténység elterjedése óta uj esztendő karácsony első napja utáni 8-ik napban nyert állandó megállapítást és nemcsak polgári, hanem egyuttal egyházi ünneppé is lőn. Az egyházi jelleg azonban nem küszöbölte ki azokat a régi szokásokat, melyek még a pogány világból maradtak. Ilyen régi kedves szokás, amely még a régi rómaiaktól ered, az ajándékozás és egymásnak szives üdvözlete. Amint Brassai Sámuel a Vasárnapi Ujság 1843-ik évfolyamában megírta, az ujévi jókívánságok és ajándékok a hajdani rómaiaknál egy szivet illető alkalomnak köszönik eredetüket, midőn egymás ellen bősziült két nép egyszerre elfeledkezve ellenségeskedéséről egymásnak kezét nyujta s barátilag egy város falai közé költöztek. Szóval az uj évi szertartások behozatalát Rómában Romulus és Tatiusz királyoknak tulajdonították.

A kliensek (a pártfogoltak) patronusaiknak (a pártfogóiknak) aranyozott fűgét és főrökszilvát küldtek egy drb pénzzel, amely az istenek szobrának vásárlására volt szánva. Később, midőn a köztársaságot császárság váltotta föl, a császároknak szoktak uj évi ajándékokkal kedveskedni az alattvalók. Claudius császár ezt a szokást eltiltotta, de később ujból életbelépett a keresztény császárok alatt, ámbár a papság az ajándék átadásánál gyakorolt pogányszertartások miatt gyakran tiltakozott.

A keltáknál az volt a szokás, hogy az Istenségnek szentelt erdőből a szentté avatott fagyöngyágot a népnek ajándékuul osztogatták.

A középkorban általános divattá lett az ajándékozás. A fejedelmek a főrendeknek, ezek a fejedelmeknek, a férj a feleségének, szülők gyermekeinek, gazdák cselédeknek szoktak ilyen ajándékot osztogatni. Sőt példák vannak, hogy ezek a fejedelmi jövedelmeknek nem éppen megvetendő részét alkották, sőt némely fejedelmek ki is csikarták azt alattvalóiktól. VIII. Henrik angol király idejében egy ereszény volt a fejedelemnek benyujtandó ajándék a főrendek részéről. Ugyanezen angol király leányának, Erzsébetnek öltözködési és pipere költsége a főurak és püspökök évi ajándékából telt ki. Az ajándékozók figyelme azonban nemcsak a királyokra szorított, hanem kiterjedt a ők kedvenceikre is.

Egy vidám történet is maradt fenn az angol udvarból. Egy udvari bolond egy előkelő embert felköszöntött és 20 drb aranyat kapott ezért. A tréfamester föbbre vágyott s a markában rázogatva az aranyat azt mondotta, hogy „igen könyűek“. „Hadd lássam,“ felelt az ajándékozó, „mert van egy köztök, amelytől nem szivesen válok meg.“ A bolond visszaadta, azt hívén, hogy többet kap, de a másik csendesen a zsebébe tevő s mondá: „Csak egyszer adtam pénzt bo-

londnak kezébe, akinek nem volt annyi esze, hogy megtartsa.“ Morus Tamásról, Anglia főkéancellárjáról van följegyezve a következő tanulságos eset. A főkéancellár, aki a legfelsőbb törvényszéknek elnöke volt egy főrangú hölgy ügyében egy ur ellen kedvező ítéletet hozott; nyertes asszonyosság a következő új évben egy pár keztyűt vitt Morus Tamásnak ajándékba, amelyben 40 arany rejtett. „Üdvariasság ellen vétetnék — monda Morus Tamás — ha egy uriaszony ajándékát elmellőzném; a keztyűt tehát elfogadom, de a béllését tessék más valahová fordítani.“ Nemcsak Angliában, hanem a világ minden részében kifejlődött jókívánságnak és az egymásiránt való kedveskedésnek valamely formája. Párisban például valóságos művészetté vált az ily ajándékozási hajlam.

Újabb időben Európában az ajándékozás szelleme új évtől visszaszáll a karácsonyfa körébe s egy igazi benső, családi ünneppé vált. Új év számára pedig megmaradtak az üdvözetek, jókívánságok és a jövőre készített tervekről való nyilatkozatok. Országok, egyesületek, pártok, egyházak emberei vezérök elébe járulnak s vezérük előtt jókívánságaiknak, bizalmuknak adnak kifejezést. A vezérek pedig bizonyos mértékig programot is adnak. A jövőbe vetett reménnyel s jó kívánsággal indul el minden jóézésű ember a jövő bizonytalanságai elé. Adja az Isten, hogy az a sok jó kívánság, melyet 1937 elején kifejezésre juttatunk, csakugyan valóra váljon s érhesünk egy áldott, boldog esztendő.

IMÁDSÁG.

Oh, Ur Isten, én könyörögve kérlek,
 Akard, hogy élet-utam békés legyen.
 Nem azért, mintha én megérdemelném,
 De a Te kegyelmed nagy és végtelen.

Oh, adj egészséget kicsiny családomnak,
 S engedd, hogy gyermekim szépen fejlődjenek
 S egy nagyon szerény kis szerencsét is kérek,
 Hogy mit elvesztettünk, visszajöjjenek...

Tudom Uram, hogy bármiként szeretném
 Életem derüesebb úgy sem lehet...
 Csak ha Te akarod Felséges Atyám,
 Dicsértessék a Te áldott szent neved...

Nem kívánok én semmi, semmi lenni,
 Csak Te-rád nézek Uram szüntelen,
 S miként Jákóbból Izraelt teremtél,
 Ugy áldj meg engem, édes Istenem...

S. SILLAY ERZSÉBET,

Gál Miklós.
(1856—1936.)

A régi papi gárdának Gál Miklósban egyik igazi értékes tagját ragadta el közülünk f. év december hó 16-án a kérelhetetlen halál. Papi családból származott. Atyja, Gál Lajos, plaesti unitárius lelkész volt, akit ma is úgy emlegetnek, mint egy tevékeny egyházépítő munkást, úgy erkölcsi, mint anyagi tekintetben, aki vallás-erkölcsi téren pazar bőkezűséggel osztogatta a szellemi javakat, anyagi téren pedig lerakta a vagyonosodás alapját, mert mint ma is mondják: „minden krajcárból kettőt csinált.” Miklós fia is pap lett s örökölte atyjának e szép tulajdonságait. Mint tanuló, a legjobbak közé tartozott. A gimnázium elvégzése után, követve hajlamát, a papi pályára lépett. A papi diploma elnyerése után az 1878—79—1880—81-ig terjedő tanévekben az I. G. Ducai gimnáziumban az iskolafőnöki tiszteletet töltötte be s tanította a 3. elemi osztályt és az I—III. gimnázium osztályban a latin nyelvet. 1881-ben a londoni Manchester New College tanulója lett, ahol két évet töltött. Hazajöve rimeteai lelkész lett. Innen Budapestre, ahonnan Coltești-re jött lelkésznek. Nyugalomba 1920-ban ment. Előbb Vácon telepedett le s később Budapestre költözött, ahol az egyházközségnek lelkiismeretes pénztárnoka volt.

Mint pap, nem tartozott az ugynevezett nagy szónokok közé, de beszédei mindig a kor színvonalán állottak, nyelvezetük választékos, tartalmuk értékes volt.

Nagy nyelvérzékkel rendelkezett. A latin és görög klasszikusokat eredetiben olvasta. A román nyelvet egy fél év alatt megtanulta.

A szerénységnek valódi mintaképe volt s talán épen ez volt az oka, hogy kiváló tehetsége nem érvényesülhetett.

Zárkózott természete miatt csak a legőszintébb barátai előtt tett nagy óvatossággal egy-egy homályos nyilatkozatot.

A vallásos eszmék terén a lassu, de biztos haladásnak volt barátja. Nem akart minden áron ujítani, mint napjainkban akarnak sokan, mert a régiben s azt, a mi jó, megbecsülte és tiszteletben tartotta.

Az aireșvidéki lelkészörnek elnöke volt s ezen tartott megnyitó beszédeiben tárta fel elméjének és lelkének ragyogó szépségét és nagy értékét. E szűkebb körben — mondotta e sorok írójának — találta jól magát.

En a tanítványi hála és baráti szeretet őszinteségével és melegségével őrzöm emlékét.

Kovács Imre, nyug. lelkész.

Puksa Endre kitüntetése. Egyházunk Jóságfelügyelőségének volt elnöke, a Földmivvelésügyi Minisztérium Erdészeti Főosztályába való beosztással megbízást kapott az összes állami fűrészek központjainak ellenőrzésére, a most ujonnan megszervezett állás betöltésére. Örömmel értesítjük olvasóink taborát a szaktudás és becsületes munka elismeréséről és Puksa afiának ezutáni munkálkodására további sikert és Istennek áldását kívánjuk.

Amit a hegyek beszélnek.

— Két hegyóriás emelkedik a látóhatár két oldalán. Az egyik a Jungfrau, a másik a Finsteraarhorn. S ime a Jungfrau így beszél szomszédjához:

— Mi ujság odalenn? mi történik alattunk? Talán te jobban körültekinthetsz?!

Évezredek fűnnek el, — nekik csak egy pillanat. S végre a Finsteraarhorn odadörögi a választ:

— Sűrű föllegek borítják a földet. Megállj, várakozzál...

Ujabb évezredek röppennek el. Nekik csak egy perc.

— Nos és most? — kérdé ismét a Jungfrau.

— Most már tisztábban látok. Odalenn minden megváltozott. Kék tengerek, sötét erdők, egymásra halmozott kőrakások. Körös-körül mozog az élet. Azok az apró lények hemzsegnek ott lenn, akik még soha ormainkat beszennyezni nem voltak képesek.

— Az emberek?

— Igen, az emberek.

Megint ezer év telik el. Egy perc nekik.

— Hát most?

— Ugy látszik, mintha már egy kissé megfogytak volna. Odalent kifisztult a környék. Az erdők ritkábbak, a vizek keskenyebbek.

Egy újabb ezer év mulik el.

— Mit látsz most?

— A távol völgyekben még látok foltokat. Ott még mozog valami.

— Hát most? — kérdé a Jungfrau ismét egy ezredév után.

— Most már minden csendes, Akármerre nézek, minden tiszta, minden fehér... Mindenütt a mi havunk, a mi jegünk. Megdermedt az élet. Most már minden jó, mert minden csöndes.

— Csakugyan, most már minden jó. De talán már sokat is fecsegtünk, öreg. Most már alhatunk is egy keveset.

— Csakugyan ideje már. Aludjunk tehát.

S alusznak az óriás hegyek és alszik velük együtt a derült, kékes égboltozat is az örökre elnémult föld fölött.

(Költemények prózában. Turgenyeff.)

HARMONIUMOK

ORGONÁK

templomi, iskolai, énekkari és házi használatra, minden nagyságban.

új művek, orgonajavítások, átépítések.

WEGENSTEIN L. FIAI, Orgona- és Harmoniumgyár

Timişoara, III., Bul. Mihai Viteazul 30.

Alapított 1888. — Jutányos árak, ajánlat díjmentesen és kötelezettség nélkül.

TÜZHELY MELLETT

Balázs deák küldetése.

A püspök megkérdezte a rektor-professzort: nem akadna-e a kollégium legfelsőbb klassziséban jóramenendő deák, akit az examenek után külföldre lehetne küldeni a magasabb tudományok és szép mesterségek tanulására. A rektor-professzor mindjárt megnevezett egy ifjút.

— Főtisztelendő atyám, én legméltóbbnak tartanám a külföldi utra Kőkösy Balázst, aki az idén bucsuzik ki iskolánkából — mondotta. — Balázs deákot kitünő elmével, tudományra szomjazó, nemes, szép lélekkel áldotta meg az Isten. Jó könyv mellett talpig égefi a gyertyát, nyelveket tud, a tudományok titkaiban és a világi ismeretek utvesztőiben egyforma bizonyossággal forgolódik. Vele nem vallanak szegyént külső országok tudósai előtt . . . őt ajánlom püspök uram kegyelmébe.

A püspök maga elé rendelte Kőkösy Balázst és bővebben elbeszélgetett vele.

— No jól van, édes fiam — szólt végezetül, — megnyugszom személyedben. Ha kitelik mostani esztendő, mindjárt indulni fogsz külső országra és éveket fogsz tölteni a tudományok tüzhelyeinél.

Ettől kezdve Balázs deák még nagyobb buzgalommal feküdt neki a tanulásnak. Pihenő perceiben elringatták a jövő reményei: lelki szemével látta napnyugati városok fényes épületeit, hatalmas bibliothekák kincses polcait. Dicsőség palástjában jelentek meg előtte híres tudósok alakjai. Hallotta ősi templomok csodás-zengésű harangjait és tüzesnyelvű hitzsónokok szavát . . .

Boldog volt Balázs deák, nagyon boldog!

Az iskolai esztendőnek, ugymint 1693-nak végén hazlátogatott, hogy elbucsuzzék apjától, anyjától s jólegény öccsétől, Kőkösy Pétertől.

— Az Ur legyen őriző pásztorod! — áldotta meg fiának külföldi utját az öreg Kőkösy János.

— Kegyelmeteket is őrizze meg szomorú változásoktól! — kívánta övéinek Balázs deák bucsuzása végén.

Visszasietett a kollégiumba és utra készülődött.

A készülődés napjainak egyikén rettenetes hír érkezett a kollégiumba. Moldva felől tatárok lopóztak át a szorosokon s végigdúlták, fosztották a keleti határszél székely falvait.

Balázs deák engedelmet kért a püspöktől, hogy hazamehessen és övéinek állapotát megtekinthesse.

Öröm is, bánat is fogadta odahaza. Öröm volt, hogy öreg szüleit otthon találta, bánat volt, hogy öccsét, Pétert rabságra hurcolták a tatárok a falu népével.

Nagy jajszóval fogadták az öregek Balázs deákot: mi lesz Péterrel a pogányok bilincsen?

— Ne sirjanak, édeseim, ki fogjuk váltani Pétert a rabságból, haza fogjuk szerezni mihamarább! — biztatta meg szüleit a deák.

— Mit tehetünk mi, gyámoltalan öregek? — tördelte kezét az apa. — Vásárokat kellene járni, zálogos kötések tenni, éj-nap főre-
kedni a váltságdíj összeszerzésén.

— Mindezt megcselekszem én! — Mondotta bátorító szóval Balázs deák. — Fölmegyek a püspök urhoz s engedelmet kérek, hogy külföldi utamat elhalasztthassam és Péter öcsém szabadtásán munkálkodhassam.

S indult is a deák még azon a napon a püspök színe elé.

Megkeseredett szívvel hallgatta meg a hírt a püspök a székelyek romlásáról.

— Eredj, fiam, eredj öcséd megmentésére: Istennek tetszőbb dolgot nem művelhetnél! — biztatta maga is a deákot. — De ugy folytatd dolgaidat, hogy mihamarább visszatérhess és külföldi utadra elindulhass.

Mire hazaérkezett a falujába a deák, már megjöttek a tatárok hírtévő postái Krimiából. Faluról-falura jártak és elmondották, hogy melyik székely rab hol van bilincse verve s kiért mekkora összeget kell leróni váltságdíjban? A tétlen siralom, amely eddig ráborult a falvak megfogyatkozott népére, egyszerre szorgos igyekezetté változott. Futton-futott mindenki, hogy övéinek sarcát összeteremtse. A dultlan maradt székely székek vásárjai, kerített szász városok piacai megteltek szomorú emberekkel, akik marháikon és egyéb föllelhető javaikon posztót, bort, arany-ezüst-műveket, jóféle tallérokat és egyéb tatárnak tetsző dolgokat igyekeztek szerezni.

Kökös Balázs is kicsinálta a száz ezüst tallért, amit öccse sarcában követelt a rabtartó tatár. Maga akarta öccse dolgát elintézni: már napokat is tüzött maga elé, amikor Krimiába fog indulni. Veszedeelmes út rendszerint, de most a tatár kán katonái ügyelnek azok épségére, akik sarccal sietnek agák, bégek, hodzsák zsebének biztatására.

Már ment volna Balázs deák a rabszabadító utra, de indulása egyre haladt-maradt. A környék népe ugyanis megtudta, hogy a deák maga megy a pogány földre: nosza, nagy bucsujárás kezdődött hozzája mindenfelől. Ki pénzt bizott rája, ki hirhordozásra kérte, ki üzemetet küldött a rab atyafiának.

Végre utra kelhetett.

Pár hét múlva a deák öccse, Péter, megjött a rabságból. Egy magában jött meg, maga Balázs deák — ugy mondotta Péter — ott maradt Krimiában, hogy fölkeresse, jegyzékbe írja és vigasztalással éltesse a rabokat.

Hosszu hetek multak, mire a deák is hazakövetkezett. De csak éppen megfordulta magát a környéken, átadta a rabok üzenetét s már indult is vissza Krimiába és újabb váltságdíjakat, újabb üzeneteket és újabb vigasztalásokat vitt a hazasíró raboknak. És ezt mivelte harmadszor is, negyedszer is Balázs deák.

Nagy hire támadt a deáknak. A rabok angyala: ezt a nevet adták neki a hálás szívé emberek és úgy várták jövését=menését, mint a szabadító szent lelket.

De hát a külföldi ut terve, hát a püspök kívánsága?

Biz az valóban súlyosodott a deák lelkére.

Ötödik rabmentő uja előtt végül tisztelgett a püspöknél. Bocsánatot kért a püspöktől, hogy olyan hosszu ideig nem adott hirt magáról.

— Ugy látszik, Isten más utat jelölt ki számomra, mint amit püspök atyám javasolt — mondotta. — Nekem, úgy érzem, immár nem az a küldetésem, hogy napnyugat kincseit lássam, hanem az, hogy testvéreimet, akiket a pogányok gonoszsága elszakított egymástól: lélekben összekapcsoljam, vagy egymás kebelére visszavezéreljem. Engedje meg, jóatyám, hogy mostantól fogva rabtestvéreim dolgainak szentelhessem minden földi gondomat!

A püspök lecsüggesztette ősz fejét, gondolkozott.

— Édes fiam, megértelek és világért sem akarlak letériteni a könyörületeség utjáról — mondotta végül. — De hát nem tart örökké a rabok dolga, egyszer csak vége lesz áldozatos munkádnak. Nos, akkor mégis el fogsz menni külső országokra és az önfeláldozás érdemét a tudomány dicsőségével fogod megkoronázni. Elbocsátlak, de visszavárlak édes fiam!

Megkönnyebbült a deák szíve s még serényebb buzgósággal járta ezután krimiai utjait. A tatárokat fürelemre kérte, a rabok hozzá tartozóit intette, hogy siessenek a sarc lerovásával. Hiszen rettenetes sors vár azokra, akik nem váltakoznak ki a rabságból. Ember=kufárok szedik össze a szerencsétleneket és gályákra láncolják, vagy kótya=vetyén eladják őket örökös, igavonó rabszolgáknak.

Járta, mindcsak járta Balázs deák a rabmentő utat.

Eszendők multak és egyre kevesbedett azoknak a raboknak száma, akikről jegyzéket vezetett. Ki hazatért, ki meghalt, ki rabszolgasorsra jutott időközben.

Már úgy látta Balázs deák, hogy bevégezte küldetését, nincs több menteni valója Krimióban.

Vajjon most már, annyi év multán, mire szánja életét? Elmenjen=e külső országokra, vagy megtelepedjék otthon valamelyik parochián és szerény, egyszerű szolgálja legyen az Urnak, mint annyi más deák, akiket nem áldott meg az Ur hasonló tehetséggel.

Gondolkozott a deák és amint gondolkozott: ifjonti, szép álmai ujra előzönlítették szívét. Napnyugat csodás zenésü harangjai megint feléje árasztották hívó sürgető szavukat. Igen, el fog menni külső országra és megfürdeti lelkét a tudományok szép mesterségének gyönyörűségeiben. Új tervek lángoltak fel szívében, napról=napra sebesebb lépésekkel igyekezett hazafelé Krimia ösvényein. A püspök bizonyosan örömmel fogja beváltani ígérését.

Forró nyári napon egy tatár faluba érkezett. Nagy, kerített udvarház állt a falu közepén. Künt, a kerítés mellett hosszu favályuk nyújtózkodtak, amelyekbe tiszta forrás vize csörgedezett alá a közeli dombról.

Megállott a deák s szomjuságát oltotta a csorgó vizével. Majd leheveredett a kerítés árnyékába pihenni.

Elszenderedett kissé, de csak félálomra. Egyszer valami énekfoszlány kezdett belejátszani álmába, ami a közelben sok-sok ember ajkáról szakadozott az ég felé.

Fölserkent Balázs deák és könyökére támaszkodva kezdte figyelni az éneket. Rája ismert: zsoldár volt... Magyar ének ezen az idegen égtájon!

Busan zengedezte:

Uram ellenségem
Földre nyomott engem,
Szomjuhozza véremet,
Setét barlangokba
— Mint elevent sirba —
Szorítottak engemet...

Fáradtan, szárnyszegetten szólt az ének... a dallamba is, szövegbe is hibák csuszta bele... elakadtak, küszködtek, összezavarodtak az énekesek. Fölajazott szívvel figyelt a deák a magyar zsoldárra.

Egyszer alázatos hang szakította meg figyelmét.

— Isten áldja, jó uram! — köszönt rája egy ifju legény, aki nagy korszóval lépett a csorgóhoz.

— Kik vagytok jó öcsém? — kérdezte Balázs deák nagy felindulással. — Kik énekelnek odabent a kertben.

— Rabszolgák vagyunk, uram, a Murza bég rabszolgái! — felelt a legény. — Szolgaságra hajtott székelyek!

— Miért nem váltakoztatok meg?

— A szegénység uram! — sóhajtott a legény. — Nem tudtuk a sarcot lefizetni. Murza bég vásárolt össze örökös szolgáinak... Nincsen innen többé menekvésünk!...

A deák felállt és a kerítés nyílásán benézett a kertbe.

— Olyan sokan vagytok? — kiáltott nagy megdöbbenéssel.

— Bizony, uram, éppen elegenden vagyunk az örökös kinra! — bólintott a legény.

A zsoldár újra felcsendült. Fájdalmasan vergődött a kert fái között, mint a sebzett madár éneke. Elváltozott arccal hallgatta a deák és újra meg újra benézett a nyíláson a rabok seregére.

A legény ezalatt megtöltötte korszóját a csorgó vizével.

— Isten áldja meg ifjurar! — bucsuzott a deáktól. — Boldog, aki szabadon járhat s hazájába is elmehet!

— Várj, öcsém, várj még egy percig! — kérlette a deák a legényt. S megint a kert felé fordult s hallgatta a zsoldárt... megtört szívü magyarok énekét!...

— Uram, mennem kell! — szólt ismét a legény. — Ostorral jön utánam a tatár...

— Együtt megyünk, öcsém! — emelte föl elváltozott arcát Balázs deák. — Itt maradok közöttetek, énekelni fogok veletek és vigasztalni foglak gyászos sorsotokban.

Elindult a legény, határozott lépésekkel követte a deák.

És nemsokára új erővel zendült föl a zsoltár a kertben. Előlszárnnyalt a Balázs deák hangja, utána nagy bátorsággal zengett, zengett az ének a rabok ajkán.

Gyallay Domokos.

A mediași unitárius egyházközség hívei 1936. december hó 6-án megtartották első istentiszteletüket az ősz folyamán épült új templomukban. Bende Béla lelkész lélekből fakadó hálaadó imája vezette a híveket Isten elé. Majd „Aki ráfette kezét az ekeszarvára és hátratekint, nem méltó az Istenországára“ alapige nyomán rámutatott azoknak a feladatoknak jövőt ígérő szépségére és nagyságára, melyek az első barázda meghuzása után még a hívekre várnak. Az ünnepi istentiszteleten Gvidó Béla esperes és Dr. Vajda Béla egyh. főtanácsos is részt vettek. Itt nyugtázza a mediași egyházközség az alábbi adományokat: Chidea 300, București 500, Cornești 250, Sândulești 750, Suplac 165, Seuca 1000, Turda 1020, Târgu-Mureș 304, Bodaia 400, Șoimoșul-mic 245, Șimonești 300, Crăciunel 120, Chenuș 200, Ocland 400, Rareș 338, Odorheiu 300, Racoșul de jos 765, Ormeniș 1000, Aita-mare 1000, Baraolt 508 leu. A fenti adományokért a leghálásabb szívvvel mondunk köszönetet úgy a lelkész, mint a gyűjtést végző afiainak, kiknél kérő szavunk nemcsak megértésre, de teljesítésre is talált. Reméljük, hogy a többi egyházközségek sem fognak megfélekezni kérésünkről; minden adomány egy nagy és magasztos célt szolgál, mert 600 unitárius lelket ment meg a jövőnek. Teljesen vagyontalanul állunk s az építkezésből fennmaradt 200.000 lei tartozás hittestvéreink támogatása nélkül könnyen a pusztulásba visz. Istennek áldása legyen a megértő lelkeken, a nemes-szívű adakozókon.

Az egyházközség vezetősége.

ELTÁVOZOTT PAPOMHOZ . . .)*

*Amióta eltávoztál tőlünk,
Szegény lett azóta a mi lelkünk.
Nincsen itten béke már, csak harag,
Hiába szól már nekünk a harang . . .*

*Te voltál az, aki meggyújtottad
Álvó hitünk, s lángra lobbantottad!
Te tudtad csak, ezt itten megtenni . . .
Miért kellett neked mégis menni . . .*

*Miért nem ültél tovább mi közöttünk?
Hiszen téged mindnyájan szerettünk!
Vagy tán vannak szegényebbek hitben?
Elhagyatottabbak, mint mi itten?*

*Ha így van: akkor megbocsájtunk.
S igérjük, hogy útidon járunk . . .
És ezután még erősebb hittel
Maradunk az „Egy igaz Istennel!“*

FERENCZY FERENC.

*) Komjászegi Géza jeleni bihori lelkészhez.

Dr. Hall Alfréd szózata.

A szabadelvű kereszténység és vallásos szabadság nemzetközi társulat elnöke, Dr. Hall Alfréd a következő Szózatot bocsátotta ki a „Nemzetközi vasárnap“ érdekében:

Kedves Barátaim! Mielőtt elküldeném evangéliumi szózatomat azokhoz az egyházakhoz és csoportokhoz, amelyek a mi egyesületünket alkotják, először a mi szellemi irányunk vezéreinek és munkásainak kívánok tudósítást küldeni.

Az 1936-ik év Nemzetközi Társulatunk munkájában és fejlődésében a csöndes, de igazi haladást jelentő förekvésnek volt az éve.

Az Arhemben (Hollandia) tartott megbeszélés egybehozta a társulat legtevékenyebb tagjait. Ezen megbeszélésnek az volt a célja, hogy tisztázza a legközelebbi nyári oxfordi konferencia eszméit és alapelveit. A konferenciát festvéri érzés és életet adó lelkesedés jellemezte. A jelenlevők gondos megfontolása után egyhanguan megállapított evangéliumi szózatot küldhettünk az egyházaknak és csoportoknak, melyek a mi társaságunkba tartoznak.

Amerikában a Harward-egyetem ünnepén megjelentem. Ott igen sok kedves, megnyugtató tapasztalatot szereztem. Élénk az érdeklődés az európai események iránt.

Szíves üdvözetemet küldöm minden barátomnak, akik részt vettek a haladó hit és vallásos szabadság nagy munkájában. Az elmúlt évben még jobban meggyőződtem, hogy milyen nagy feladat áll előttünk, mert sok ellenséges erő áll azzal szemben, aminek megvalósítását mi kitűztük. Egyik ilyen erő: a teljhatalmu állam, amely tagadja az egyéni vallásosság jogát, a másik pedig az ősrégi teológia álláspontja.

A vallás és teologia bírcdalmában is kemény támadások érték a haladó kereszténységet. Nemcsak az ősrégi teológiai irány támadja, hanem az a bölcseleti irányzat is, amely az egyént teljesen alája akarja rendelni az államnak. Ez a támadás nem lep meg, mert a mi hitünk azt hirdeti, hogy az Istennek az emberi társadalmi életében fontos célja van és minden személyiségnek a jelentőségét kihangsúlyozza. Az ilyen hit a létet szellemi szempontból értékeli, ami ellenében áll a nemzetek materialista vezetőinek felfogásával. Ezért hozta az arnhemi konferencia a következő határozatot: „A világ jelen helyzetében a polgári és vallásos szabadságnak alapvető eszméit újra kell magyarázzuk a jelen idők szükségégeinek megfelelően, meg kell erősítsük az egyházak autonómiáját szellemi feladataikban és követelnünk kell a nemzetközi igazságosság alapelveinek érvényre jutását.“

Olyan helyzettel állunk szemben, amelyre csak kevés idővel ezelőtt senki sem gondolt mi közülünk. Egyfelől a teológiai dogmatizmus, másfelől a bölcseleti istentelenség jutott előtérbe s mindenik azt követeli magának, hogy ő fogja a nemzetek számára az üdvöt meghozni. Az „én“ és a vallás egymást kölcsönösen megtagadják. Minthogy mi az észszerű vallásosságnak vagyunk az őrizői, a jelen

világhelyzetben nagy a mi felelősségünk. Arra kell förekednünk, hogy a felelősség parancsának eleget tegyünk. Ne tévesszük szem elől a mi hitünknek megváltó hatalmát. A mi általános felfogásunk az embernek Istentől való teremtéséről, amely Jézus evangéliuma szerint abban áll, hogy minden ember Isten gyermeke, arra fogja vezérelni a nemzeteket, hogy a béke és embertestvériség eszméit valósítsák meg. Az emberről való nemesebb, méltóságosabb felfogás nemesebb állapotokat teremt mindenütt ezen a földön.

Folytassuk a világon az igazság keresését és szolgáljuk az Istent és az embert. Igyekezzünk mélyére hatolni hitünknek, legyünk áhítatosak, fiszteletteljesek az imádkozásban és életünk számára válasz-
szuk ki a legmagasabb eszményeket.

.....

A Dávid Ferenc Egylet 1935. évi számadás részletező adatai*)

1. Az 1934. évről áthozott vagyon összege	118,484·50
2. Az 1935. év bevételeinek összege . . .	71,671·—
Együtt . . .	190,156·50

Az 1935. évi bevételek részletezése

1. Tagsági díjak	12,580·—
2. Előfizetői díjak	10,409·—
3. Alapítói díjak	2,675·—
4. Kamatok	3,260·—
5. Adományok	12,301·50
6. Naptár és nyomtatványok . . .	23,558·—
7. Estélyek	6,888·50
Osszesen	71,671·— lei

Az évi kiadások részletei

1. Az U. K. és Z. M. kiadásai	51,495·—
2. Az egylet története	11,556·50
3. Tiszteletdíjak	6,180·—
4. Ügykezelés és levelezés . . .	3,582·50
Osszesen	72,815·— lei

Ezek alapján az 1936. évre átvitt

vagyon összege 117,342·50 lei volt.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

*) A titkári jelentés helyszüke miatt kimaradván, csak a pénztári adatokat közöljük.

IRODALOM ÉS // / MŰVÉSZET

Kovácsi Pál festőművész képkiallitása.

A karácsony tája új örömet jelentett a cluji közönségnek: Kovács Pál rajztanár és festőművésznek a Minerva r. t. épületében rendezett képkiallitásával. A jeles festőművész hetven gyönyörű szép alkotását mutatta be ezen a kiallitáson. Ez a kiallitás egy valódi művészlélek öntudatosságáról tesz tanubizonyosságot. Kovács Pál is Baia-Maren, a kiváló mester: Thorma Károly iskolájában találta meg azt a lehetőséget, hogy önmagára rátaláljon s képességei a magok teljességében jelenhessenek meg. Általában az egész képkiallitás egy derült, bizalomteljes léleknek igazi művészi megnyilatkozásai. A különböző tájképei, csendéletei, arcképei, elképzelései mind telve vannak biztató színekkel, erővel és finomsággal, amelyek va-

Tájkép Kovács Pál festőművész kiallitásából.

Csendélet Kovács Pál festőművész kiallitásából.

rázslatosan hatnak ránk. — E kiállítás megszemlélése után örömmel és büszkeséggel állapíthatjuk meg, hogy Kovács Pál művészete igazi értéket jelent s mi büszkén hivatkozunk rá, mint unitárius testvé-
rünkre.

.....

GYERMEKMOSOLY.

Ebben a sivár, gondfelhőzött létben,
Hol annyi vész dul — villámlik, dörög: —
Bekárpítózva az eget sötéten —
Mely jégfátyolt von a szívek között,
Pusztítva annyi szép testvéri-érzést
És annyi álmat megfagyaszt, lehüt:
Mily vigaszos, mily derűthintő látni
Vig gyermekarcon mosolyos-derűt, —

Melyet a gond még nem felhősített be,
S a szemek mélye kincses, tiszta tó,
Örömváró, gyanutlan, biztató, —
Csupa jót-hívés, simuló remény,
Szeretatkérés sugárzik belőle,
Holnappal nemtörődő könnyü bölcs
A gyermek, — kinek még nagy eseménye
A Ma lepkéje s az érő-gyümölcs.

Ember, te gondlehozta bus, szegény:
Nézd e derűs fényt — és te is nevéssél, —
Tedd a kezéd, a fáradt, munkatörtet
A kis kacsókba, hogy vezessenek,
S állj meg velök a Meserengetegnél, —
Es, oszlanak a jéghegyek körülted!
— Órizd, vigyázd, hogy ne hervassza le
A friss mosolyt az édes gyermekarcról
Időelőtt a sors viharszele,
Mely ugyis minden létet végig sarcol.

Mert van-e gyermek siratnivalóbb,
Mint az, aki megértőt nem találhat, —
Ki idegen marad az otthonának
S részvétlen senyved, mint fióka-Jób?
Kit gonosz-kéztől ütleg, durva-szó ér,
S kit vig-kedv helyett titkon könnye
[fojt?...
Ó, van-e annál ridegszivűbb hóhér,
Ki elhervasztja a gyermekmosolyt?

KRÜZSELYI ERZSÉBET.

Unitárius Irodalmi Társasági közgyűlés.

Az Unitárius Irodalmi Társaság évi közgyűlését 1936. december 12-én tartotta. Dr. Ferenczy Géza elnök nyitotta meg az ülést. Ritkán hallottunk tartalmasabb megnyitót, melynek igazi értékét nem azok a szép szavak adták, melyekkel a nagyrebecsült elnök a letelt év tapasztalatairól, eredményéről beszámolt s a jövő irányelveit vázolta, hanem azon nemes cselekedete, hogy ujabban megint 16.000 leit adományozott az „Unitárius Irodalmi Társaság” céljaira és pedig: 10.000 leit „Vándorgyűlés alap” címen, melynek célja a népi kultúra színvonalának emelése, 1000 leit adott történelmi egyházközségeink bármelyike történetének megírására, 1000 leit adományozott egy unitárius vonatkozású és tárgyú történelmi elbeszélés írására s végül 4000 leit egy unitárius tárgyú regény írására. Közgyűlés ezt lelkes éljenzéssel vette tudomásul s a nemesszívü adományozónak jegyzőkönyvileg fejezte ki hálás köszönetét.

Következett S. Nagy László titkári jelentése s azután Vári Albert szerkesztő számolt be a „Keresztény Magvető” 1936 évi működéséről. Megtudjuk a jelentésből, hogy a jelzett folyóiratban az 1936-ik év folyamán megjelent 6 hittani, 18 történelmi, 2 nevelési, 10 egyházi életre vonatkozó dolgozat, 4 költemény, 19 könyvismertetés és több kisebb közlemény. A „Keresztény Magvető” füzetei” című sorozatban megjelent S. Nagy László: „Az Unitárius Irodalmi Társaság története” és Kovács Imre: „Adatok a calnici unitárius egyházközség történetéhez”; az „Unitárius Irodalmi Társaság szakkönyvtára c. sorozat is két kiváló művel gyarapodott, Fikker János: „Az Istenfogalom korunk tudományos gondolkozásában” és Dr. Gál Kelemen: „Kilyéni Ferencz József unitárius püspök és kora”. Hadházy Sándor pénztárnok jelentése szerint az Unitárius Irodalmi Társaságnak jelenleg van 282.224 lei vagyona van.

Sajnálattal vette tudomásul a közgyűlés S. Nagy László főtitkár lemondását s öt tiszteletbeli főtitkári címmel tüntette ki, főtitkárnak pedig egyhangulag Szentmártoni Kálmánt választotta meg, akit ez alkalomból Dr. Ferenczy Géza meleg szavakkal üdvözölt.

Pályázati hirdetés. Az Unitárius Irodalmi Társaság új pályázatot hirdet „Blandrata élete és egyházi működése” c. pályázatfelhívásra a korábban közzétett feltételek mellett. A pályadíj Kahlfürst Imre nyomdatulajdonos ur adományából 2000.— azaz kétezer lej. Az idegen kézírással leírt és jeligével ellátott pályamunkák 1937. október 1-ig andandók be a Társaság elnökségéhez.

A Dávid Ferenc Egylet évi közgyűlése. November hó 13-án délután 5 órakor folyt le a következő műsorral. Énekelt a Teol. Akadémia énekkara Utó Lajos tanár vezetésével. Mélyen járó imát mondott Simén Dániel lupeni lelkész. Az egyházi élet komoly kérdéséről tartalmas megnyitó beszédet tartott Dr. Abrudbányay Ede elnök. Ehrenwerth Sárka pedig Reményik Sándornak „Dicsőség Istennek . . .“ című költeményét adta elő igazi mély átérzéssel és ellentárgyhatatlan hatással. Kovács Lajos braşovi esperes pedig „Gondolatok az unitarizmusról“ címen az unitarizmus eszme elmélyítéséről és a misziói számtalan más kérdéséről tárt elő életrevaló gondolatokat.

Az idei első kulturdélután a püspöki lakásban december hó 4-én volt, mely színvonalban, látogatottságban talán még magasabban állott, mint az elmúlt évek. E nemes, hangulatos lelket építő kulturdélutánon költeményeiből Ürmösi Károlyné olvasott fel, igazi mély hatást gyakorolva finom gondolataival a nagy hallgatóságra. P. Boros Irén a jeles énekművésznő Godard: Bereusse, Massauet: Elegiáját adta elő igazi elragadó művészi szabatossággal Lazar professzor celló és Utó Mária hozzáillő zongorakisérével. Diviacky Mária a kitűnő hegedű művésznő Utó Mária zongorakiséréte mellett Dvorak-Kreisler-től több darabot játszott el teljes sikerrel. Sz. Szappanyos Gabriella Csodabogarak címen tartott érdekes, szellemes felolvasást a sajtóhibák világából. Chopin: Scherzoját, Dohnányi: Rapsodiáját zongorán Tulogdy Sári játszotta kiváló művészettel, végül Mozart Sussanna áriáját S. Czeglédy Emma „Figaro házasságából“ énekelte Dr. Dóczy Zoltán zongorakiséréte mellett a főbbi számokhoz méltóan magas színvonalu művészettel. — Legközelebbi kulturdélután 1937 januárius 8-án (pénteken) délután fél 6 órakor lesz.

Karácsonyfaünnepély Clujon. Clujon a szünidő kiadása előtt a kollégiumi ifjuság műsoros ünnepélyben adott kifejezést karácsony-előtti hangulatának. A cserkészcsapat pedig éppen a Főtanácsi ünnepély alkalmával egy szépen sikerült ünnepély keretében nagy közönség előtt bizonyította be komolyságát, igazi nemes törekvését. A D. F. Nőegylet pedig szegény gyermekek számára rendezett karácsonyfa ünnepélyt s gondoskodott tekintélyes ajándékokról. Ez az ünnepély a Nők szövetsége nagytermében folyt le megható programmal a nagy közönség előtt.

Az Egyetemes Lelkészkör dec. 12-én d. e. tartotta meg az Egyházi főtanáccsal kapcsolatos közgyűlését. Elnöki megnyitót Pál Dénes elnök mondott, imádkozott Vári Domokos. A főhatósági leiratokon s a vidéki jelentéseken kívül a pénztáros számadása s az Unitárius Szószék szerkesztőjének jelentése volt még a közgyűlés tárgya. Dr. Kiss Elek tanár az egyházi élet felfrissítése kérdéséve kapcsolatos tervet és javaslatokat terjesztett elé, melyek felölelték mindama kérdések megoldását, amelyekről függ egyházi életünknek teljes és alapos megújulása. Bálint Albert lelkész tartott a lelkesi hivatást feltárgyoló felolvasást. A Lelkészkör működéséből kitűnt, hogy ez a szerve egyházi életünknek hivatása magaslatán áll.

Jelenvolt.

Rovatvezető: Ifj. Hadházy Sándor.

Kedves olvasóinknak és munkatársainknak szerencsés boldog újsztendőt kívánunk!

A nemzetközi unitárius vasárnap, midőn a világ összes unitáriusai az együvé tartozás szent érzésében adnak hálát az egy igaz Istennek, januárius hó 10-én lesz. A főtiteltendő Püspök ur erre vonatkozólag a szükséges intézkedést megtette, az egyházközségeknek az utasításokat megadta.

Lelkészi kinevezések illetve áthelyezések. A főt. Püspök ur Simén Dániel azelőtt fágárași lelkészt kinevezte Lupeni rendes lelkésznek, aki állását november hó 22-én el is foglalta; Szász Dénes lelkészjelöltet pedig kinevezte Firtuşuba rendes lelkésznek, aki állását december hó 20-án foglalta el; Lőrinczy Mihályt pedig kinevezte Fágáraşra segédlelkésznek. Ifju lelkésztestvéreinknek az új munkamezőn sok sikert, meglegedést és boldogságot kívánunk.

Uj doktor. Örömmel értesültünk, hogy Csiki Endrét, Csiki Albert odorheiköri felügyelő gondnok tehetséges fiát december hóban a Cluj egyetemen jogtudományi doktorrá avatták. A jeles ifjunak szívből gratulálunk.

Pálfi Márton irodalmi alapra eddig a következő adományok folytak be: Kovács Kálmán, Dr. Lukácsi József, Dr. Gál Kelemen, Dr. Ferencz József, Dr. Tauglicht Samu, Pálfi Sz. Mózes és neje Pálfi B. Anna 200—200 leit, Abrudbányai Ürmösi Jenő, Pálfi B. Samu, Bartha Miklós 100—100, Dr. Tóth György 500 leit. Felkérjük az elhunytak barátait és tanítványait, hogy az alaphoz — bármily csekély összeggel is — sziveskedjenek hozzájárulni.

Nyugalomba vonult lelkész. Kisgyörgy Imre hoghizi lelkész betegségére való hivatkozással 1937 január hó 1-ével nyugalomba vonult. Egy komoly, tehetséges lelkészársunk vonult vissza a munkatérrel, amelyen egyházunk számára egynegyedszázadon át kiváló odaadással és sikerrel dolgozott. Adja az Isten, hogy a nyugalombavonulása után még sokszor és sok évig találkozhatunk vele egyházi életünkben s egészsége térjen vissza minél előbb!

Pietroaşan a megüresedett lelkészi állásra pályázat van hirdetve januárius hó 10-iki határidővel.

Házasság és eljegyzés. Székely Anna és Szakács Odön december hó 27-én házasságot kötöttek s egyházunk áldásában részesültek. Az egyházi áldást Vári Albert teol. akad. dékán adta az ifju párra. Boldog, szerencsés hosszú életet kívánunk az ifju párnak. — 1936 évi december hó 24-én Barabás Margitka és Péterffi Gyula zenetanár, valamint Szabó Lidi és Kovács Jenő adóhivatali tisztviselő jegybe léptek. Az ifju szívek boldogságában mindnyájan osztozunk s tiszta szívből kívánjuk, hogy az eljegyzést minél hamarabb kövesse boldog házasság.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lei. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lei. A rendes- és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába november 20-tól december 20-ig tagsági díjakat fizettek: Deák László Miercurea-Niraj 1933—1937-re, Gál Ernő Diciosánmartin, Özv. Bardócz Ferencné Turda 1935—1936-ra, Péter József Suplac, Gálffy Ferencné Firtány, Solymosi István Dumbrăveni, Komjátszegi Géza Bihoria, Zsigmond József Locodeni, Nagy József Ormeniș, Patakfalvy Zsigmond Cluj, Benczédi Domokos, Unitárius Egyházközség Avramești, Dr. Gyergyai Árpád, Dr. Jancsó Odönné, Dr. Kauntz Józsefné Cluj 1936-ra, Unitárius Egyházközség Târgu-Mureș 1933—1936-ra, István Lajos 1935-re, Pap Ferenc Chedea 1934—1937-re, Özv. Ekárt Andorné Cehetel 1933-ra, Bálint Odön Crăciunel 1936—1937-re, Unitárius Egyházközség Câmpia-Turzii 1934—1936-ra, Imre Pál Sânpaul 1934—1936-ra, Erdős Mihály, Dr. Borbély Béla Turda 1937-re, Dávid Ferenc Nőegylet Secueni 1935-re, Tóth Vilmos Avramești 1937-re, Ifj. Kovács Elek Cluj 1934—1935-re. — Előfizetői díjat fizettek: Kádár László Band, Német Jánosné Miheș, Ádám Sándor Septeriu, Egyed Dániel Ocland, Unitárius Egyházközség Dumbrăveni, Unitárius Egyházközség Mediaș, Fazakas Péter Secueni, Berey Ilona Roaua, Unitárius Nőszövetség Ionești, Becze Gergely Aiud 1936-ra, Özv. Becze Dénesné, Egyed Erzsébet Ocland, Gyárfás Lina Dumbrăveni, Márton András Nicoleni, Geréb Zsigmond I. G. Duca, Komjátszegi Lajos Valeni, Zsakó Lenke Cluj 1937-re, Unitárius Egyházközség Crăciunel 1936—1937-re, Dávid Ferenc Nőegylet Secueni 1935-re, Unitárius Egyházközség Ionești 1933—1936-ra, Kovács Mózes Rareș 1935—1936-ra, Unitárius Egyházközség Aiud 1935-re. — Alapítói díjban fizettek Özv. Vass Albertné Ocland 1000 lejt, Máthé Mózes Ocland 500 lejt és Szabó István Sânpaul 250 lejt.

Cluj, 1936 december hó 20-án.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „PALLAS“ könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuța 3.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRB
KIADJA A DÁVID FERENC EGYSÉG

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

**CSIKSZENTKIRÁLYI
BORS MIHÁLY.**

Kelen Lajos tanár ur LOCO
Ja.1. Mojlör 18.

**CSIKSZENTKIRÁLYI
BORS MIHÁLY.
1887–1937.**

Január 8. Kegyetlen téli vihar csapdossa az öreg kuria ablakait s falait; a park ezüsfenyői gyászdalokat súgnak s a nemes főúr haláláról gyászindulokat búgnak. Az elfojthatatlan belső vihar nagyobb volt, mert elpusztított egy olyan embert, kiről országszerte csodákat beszéltek. Hangosan zokogott fel a falu népe, ki nemcsak urát, hanem kenyéradó gazdáját vesztette el. Rideg és kietlen fagyos téli szél tetszhalált parancsolt a nyolcvanhaldas belsőség százezernyi csemeféire és halált erőszakolt annak nagyhatalmú urára. A ravatal virágerdeje közepette láttuk megszemélyesítve a kövek, a rózsák és nemes tettek koronázatlan földi királyát, a már földi gondoktól mentes kihült tetemét. Szomorúságot jelentő koszorúk élővirágai viharos téli időben különös hangulatot keltettek, ami az élő és holt világ közötti kapcsolatot jelképezték. Csak másfélévvel ezelőtt még ezüstcsengettyűkkel diszitett négyfogatu hintón ereszkedtél le a Hasadék alsóbejáratánál épített várkastélyba, ma tizenkétökrös fogaton távoztál el a 84 évet leélt édesapád mellé. Kóporsód mellől hiányzott a gyermek jövőieért kétségbeeső és férjét zokogó hangon sirató édesanya. Hiányzottak a réveteg tekintetű, kisírt szemű gyermekek s mindazok a tényezők, melyek megakadályozhatták volna a halálhozó fél ilyen kegyetlen pusztítását.

Turda melletti sándulesti községben látta meg a világosságot, ahol már kisgyermek korában megtanulta vallását, amiben született, becsülni; megtanulta anyanyelvét szeretni s megtanulta a vele együttélő népek szokásait és tulajdonságait tisztelőben tartani. Egyetlen nyomtatásban is megjelent írott emlékében így ír: *Kedves barátaim! Ezt a helyet, ahol én élek, nézzétek olyan szeretettel, mint aminővel én nézem, mert ha majd a szelek szárnya felkap innen egy levelet s azt messze idegen országba sodorja, innen csak jó hírt vigyen. Sándulestin egy mag, a megértés magva van elvetve s az az óhajom, hogy ez hatalmas terebélyes fává nőjön, hogy árnyékában heverészen a régebben egymást meg nem értő két testvér* (román, magyar). Középiskolai tanulmányait a cluji unitárius kollégiumban végezte, ahová anyai édes diákkori emlék kötötte s tanáiról, különösen az öreg Benczédi bácsiról anyai szeretettel emlékezett meg. Gazdasági akadémiai tanulmányai elvégzése után hazakerült, itt egy kétezerholdas birtok tejhatalmu ura lett. A Bors fiu megszerezte fogalom lett, ki ahelyett, hogy a nagy vagyon árnyékában nyugodt életet folytatott volna le, egy hatalmas ipar-kereskedelmi vállalkozásba kezdett, ami Bors Mihály éles esze és vagyona nélkül még a kezdetben megbukott volna; a mai ardealrészi kőtermelő vállalat hirdeti az ő rendkívüli éleslátását és zseniáltságát. Mikor az agrár-reform vagyonának nagy részét kisajátította, még mindig halála napjáig miniszterelnöki fizetés-

nél is nagyobb járandóságot tudott magának biztosítani. Életének utolsó fejezete a házasságával kezdődött, ami ezt a hatalmas szál embert teljesen megtörte. Nem lelte meg azt, akit keresett, boldogság helyett boldogtalanságot talált. Az ősi Bors család utolsó sándulesti sarja, mint oroszországnak keresett kiutat a szerencsétlen házasság útvesztőjéből, de nem talált, ebbe a lelket és idegetemésztő keresésbe belepusztult. A várvára várt fiatal hajtások, ami az élete delét is meghaladott fát, hagyomány szerint, követnie kellett volna, elmaradtak. A testileg és lelkileg meggyőfőrt „nagy embert“ az első téli vihar derékban törte; azonban, mi hisszük, hogy ebből a meggyőfőrt és kettéfőrt törzs hajtásaiból új unitárius jövőnek kell kisarjadznia. A kuria régi fái egy új életnek útmutatói kell legyenek s hirdetniök kell, hogy a Berde Mózsák szelme minduntalan feléled, ami jelenben vigasztalást, jövőre nézve pedig bátorítást nyujtanak.

Ha nyughatatlán lelked sirodon túl is olykor felsajog, enyhülést nyujtson az a tudat, hogy tetemedet, emlékedet tizezrek fogják kegyelettel megőrizni. A Hegyeskő és Tündérvölgy között elterülő kis völgy századokon át fogja susogni, hogy volt egyszer egy nagy és hatalmas kőkirály, akinek neve : csikszentkirályi Bors Mihály. *Dr. Ferenczi Sándor.*

* * *

Csikszentkirályi Bors Mihály arieskői felügyelő-gondnok, nagy alapítónak *koporsójánál* mondotta Dr. Boros György püspök :

„Embernek fia ! Ime én elveszem tőled szemeidnek gyönyörüségét hirtelen halállal és ne sirj, ne jajgass és könnyed ne hulljon. Fohászokdjál csendesen.“

(Éz. 24., 16—17.)

Temetni jöttem Bors Mihályt!

Temetem az unitárius egyház nagy halottját.

Temetem egy ősrégi család utolsó sarját.

Temetem az én atyai jó barátom második tragikus sorsu fiát.

Temetem a jó barátot, kivel Albion városait bejárva, együtt győzőrködtünk angol unitárius testvéreink egységes erejének hatalmas megnyilatkozásában.

Temetem a szép és jó iránt oly nagyon fogékony férfit, aki óhajtott fölépíteni mindent, miben népének öröme telt.

Temetem azt a nemes gondolkozású egyházi embert, aki legközelebb is, főuri elhatározással egyszerre gyümölcsözővé kívánta tenni egyházunk alapítvány-birtokai: a Berdek, Augusztirovichok, Sukik, Derzsik hagyatékának megmaradt roncsait.

Temetem Bors Mihályt, akinek utolsó szivdobbanása egyháza jövőjéért hangzott el.

Temetni jöttem, de csak a romlékony testet, mert az ő lelke új világot nyitott a jövőbe nevének és unitárius testvéreinek.

Ne sirjatok, ne jajgassatok, ne hulljon könnyetek, hanem csendesen imádkozzatok, hogy váljon valóra utolsó akarata. Az akarat az a hatalom, amely az isteni lélekből táplálkozik. Az emberi lélek az

Isten szövetségese itt a földön. Mi tépelődünk, töprenkedünk, midőn váratlan és megrázó csapást sújt le ránk, ahelyett, hogy imádkoznánk és fohászknánk, hogy legyen meg Isten akarata, mint a mennyben ugy a földön is. Koporsót látva sirunk, jajgatunk és feledjük, hogy az elköltözött lélek ellen s talán maga Isten ellen vétkezünk.

Szakgassátok meg a gyász sötét fátyolát. Engedjétek besütni az égi nap sugarát. Találjatok vigasztalást ti sándulesti unitáriusok abban, hogy valahányszor e szent hajlékba jötök, itt találkoztok e most már földi pályát végzett család lelkével. Az építő és jóakaratu lélekkel. Az ő lelkével, aki a földi porhüvelytől megszabadulva él és élni fog a fiszta lelkek társaságában.

Bors Mihály, szeretett unitárius egyházad nevében, búcsuzom tőled. Szolgáljon megnyugvásodra, hogy egyházad a te nemes szándékod szerint fog cselekedni az idő rendjén — most és mind örökké.

Utolsó fohászunk az égi Atyához, hogy adja meg testednek azt a pihenést, amelyre oly igen vágyakoztál és engedje, hogy lelked folytassa az építő munkát.

A mit te oly nagyon szerettél: a szépet ápolni fogja hited pástora az idő örökké tartó napjain és esztendein végig, mert így akarja a hálás kegyelet!

Amen.

Á L O M.

<i>Öröktitku álmot láttam:</i>	<i>Hirtelen megtorpant lábam,</i>
<i>Puha selymű réten álltam,</i>	<i>Igézetten ott megálltam,</i>
<i>Mély rejtelmű völgy ölén.</i>	<i>S elrévülten néztem Őt:</i>
<i>Néma szárnyon szállt az éjjel,</i>	<i>Tündökölve, hófehérben,</i>
<i>Hold sugárzott szerte-széjjel,</i>	<i>Jézus ült a holdas éjben</i>
<i>Csöndfátyla lehullt körém.</i>	<i>És én esdve kértem Őt:</i>
<i>Elindultam. Mentem, mentem,</i>	<i>Mester, szólj, ó légy fároszom,</i>
<i>Ezüsthimes álomcsendben,</i>	<i>Ha lelkem kétség oson,</i>
<i>Vonzott csábos sejtelem:</i>	<i>S elvakultan csüggeteg...</i>
<i>Mi a létnek nagy értelme,</i>	<i>Szemeim hadd lássák, lássák,</i>
<i>Miért eped sziv és elme:</i>	<i>Lebbentsd föl a titkok fátylát,</i>
<i>Az őstítkot meglelem...</i>	<i>Miért lényem úgy eped...</i>
<i>Végtelen messzibe láttam,</i>	<i>Rámsugárzó tekintete</i>
<i>Az ég s a föld egygyéváltan,</i>	<i>Szivemet megremegtette...</i>
<i>Csak hívott, csak ragyogott...</i>	<i>De a Mester hallgatott...</i>
<i>S már futottam, én a dőre,</i>	<i>Ujja intett: csöndre hangolt,</i>
<i>Szivszakadva, csak előre...</i>	<i>Megnyílt a menny, angyal dalolt...</i>
<i>S jaj! a távol nem fogyott...</i>	<i>S a hold némán ballagott...</i>

Ürmösi Károlyné.

A vallásos érzés erősítésének szükségessége.

A Nőszövetség arra kért meg, hogy beszéljek a nők feladatairól az egyházi élet területén. Azonban meggondoltam a dolgot. Hiszen a nők jól tudják, hogy mit kell tenniük az egyházi élet terén. Általában véve a nők kötelességei a családban és a közéletben, közelebbről az egyházi közéletben mutatkoznak. A családi életben a vallásos szellem ápolása, az egyházi élet terén pedig az előbbi mellett jócselekedetek gyakorlása a legfőbb kötelesség. Minthogy mindezekről, úgy gondolom, eleget hallottak, azért most egy szinttel mélyebbre kell hatolnunk. Mert úgy állunk, hogy a fejsze a fák gyökerére vettetett. Vagyis csak másodrendű kérdéssé lett az, hogy mi a kötelessége az egyházi élet terén akár a nőknek, akár a férfiaknak. Most az a kérdés, hogy van-e egyáltalában létjogosultsága a vallásnak, a vallásos hitnek vagy pedig az egész csak szokás, tradíció, a kultúrának egyik kelléke, amelyet jól nevelt embereknek illik tisztelőben tartani és legalább látszólag ápolni, fenntartani és védelmezni.

Ha valóban így áll a dolog, ahogy ebben az utolsó mondatban jeleztem, akkor nem nehéz megjósolni, hogy a vallás s ennek külső társadalmi megnyilatkozási formája, az egyház nem nagy jövőre számíthat.

Azonban ne zavarjuk össze a dolgokat. Meg kell különböztetnünk a vallást és annak külső intézményes formáját az egyházat. Némely felfogás szerint a kettő csaknem tökéletesen fedi egymást. Protestáns felfogás szerint azonban nem. A protestáns felfogás ugyanis az egyéniségnek, az egyéni vallásos elmélyedésnek a függetlenségét sokkal inkább elismeri, mint mondjuk a katolikus elgondolás. Ez utóbbi szerint az egyház a fő, az előbbi szerint maga a vallás érzés, a vallásosság a fő.

Maga a vallás valami érzés, az Istennel való kapcsolatnak vagy amint Schleiermacher mondja az Istentől való függés megérzése. Az egyház intézmény, amely az embernek ezt az érzését erősíteni, ápolni van hivatva.

A mai méltán válságosnak tartott helyzetben súlyos támadások érik általában a vallást és az egyházat. Sőt a kettőt együtt, mert a támadók nem igen tesznek különbséget a kettő között. Pedig van különbség. Ha az egyházat támadják, ez lehet jogosult. Ha az egyház nem teljesíti isteni célját és feladatait, ha nincs hatással az emberek együttélésének megjavulására, akkor valami hiba van ebben az intézményben s ezt a hibát javítani lehet. A történelem épen elég példát ad arra, hogy az egyházat s az egyházakat megjavítási szándékkal támadták. Így támadta pl. Luther az egyházat, mert olyan fogyatkozásokat vélte benne fölfedezni, amelyek eredeti céljától eltérítik. A mai naggyá és hatalmassá vált szekták pedig valamennyi általunk bevettnek és törvényesnek ismert egyházat támadnak s az egyház egész mai formáját újja akarják alakítani. Mindez nem veszedelem. Az intézmények arravalók, hogy megfeleljenek annak a szükségletnek, amely létrehozta őket. Ha nem felelnek meg, akkor újabb reformálásra szo-

rulnak. Maga Calvin mondta, hogy ecclesia semper reformari debet, ami annyit tesz, hogy az egyház épülete belső és külső formája állandó javításra szorul. Kivétel ugylátszik csak maga a tan, a dogma, amely meglepő szívóssággal állott ellen mindig minden ujítási főrekvésnek az u. n. orthodox dogmatikus egyházakban, értve ezalatt minden egyházat, kivéve az unitárius és más szabadelvű keresztényeket.

Mindaddig, amíg az egyházat támadják, lehet a dolgon segíteni, mert hiszen az egyházat is emberek alkotják.

Most azonban magát a vallást, a vallásos érzést támadják s úgy tüntetik fel, mint olyan emberi tévedést, amelyből már kinőtt az emberiség s így meg lehet szüntetni. Kérdés, hogy lehet-e vagy nem? Mindenesetre sajátos maga a vállalkozás, hogy a vallást meg kell szüntetni, ki kell irtani. Hiszen vagy van alapja a vallásos érzésnek, a vallásos öntudatnak, amely Istenbe kapcsolódik bele, vagy pedig az egész csupán illuzió, csak tévedés. Ha ez utóbbi a valóság, akkor fölösleges irtóhadjáratot indítani ellene, mert úgy is ki fog veszni, el fog pusztulni az emberek szívéből.

De fölösleges az irtóhadjárat akkor is, ha a vallás az ember lelki életének elidegenítenetlen alkotórésze, mert akkor hiábavaló minden fáradozás a kiirtás tekintetében. Szóval itt donhisotti harc indult meg szelmalmok ellen, amely valószínűleg nagyon sok áldozatot fog követelni.

Maga a harc a vallás és Isten ellen megdöbbenő lélektani tévedésen alapul. A már említett alternatíva, amelyről csak az imént tettünk említést, igazolja állításunk helyességét. Mert vagy nincs a valásnak alapja s akkor úgy is eltűnik a föld színéről, vagy van alapja az emberi lélekben s akkor fölösleges még avval is külön győfőrní az emberiséget, hogy mondjanak le valamiről, amiről nem lehet lemondani.

Mert a vallás finom, subtilis dolog ám. A temploniot, ahol imádkozom, le lehet rombolni s mozit vagy akár tánctermet is lehet belőle csinálni, de azt, hogy én az én titkos kamrámban, vagy ha még ez sincs, akár az utcán, esetleg utcaseprés közben is ne gondolhassak Istenre s ne imádkozhassam a magam bármely primitív módja szerint, azt igen nehéz ellenőrizni, sőt egyenesen lehetetlen. Hogy vajjon nem éppen akkor félek-e Istentől legjobban, amikor bármely külső nyomás vagy kényszerítés következtében megtágadom, azt nem tudja senki. S lehet, hogy amikor megnyugtatom a porkolábot, hogy nagyon vallástalan vagyok, ugyanakkor lélekben leborulok Isten előtt. Itt tehát legyőzhetően nehézségek várnak a támadóra. Sőt az is lehetséges, hogy a támadó huzamosabb ideig meggyőződéses vallástalan és istentagadó s egyszerre csak épen az ellenkezője lesz. Számos példa van erre Páltól és Augustínustól kezdve máig és saját szűkös kis körünkben is. A vallást megfogni és nyakoncsipni nagyon nehéz dolog, különösen ha üldözik, mert lényege és tartalma: az Istenhez való vonzalom maga is megfoghatatlan.

Eredmény gyanánt le kell szögeznünk az eddigiek alapján, hogy az egyház ellen való támadást elviselhetőnek és megfoghatónak tartjuk. De a vallás ellen, az én egyéni elgondolásom ellen való támadást

nemcsak kockázatosnak, hanem egyenesen tévesnek és veszedelmesnek tartjuk.

Miért? Azért, mert abból a hamis föltevésből indul ki, hogy a vallás az emberi kulturának egy kapitalisztikus kinövése. Ez a feltogás úgy gondolja, hogy az egyházak csinálták a vallást s nem megfordítva, azért magát a vallást az egyházon és papságon keresztül támadják, holott pedig nagy azoknak a száma, akik épen erősen kifejlett vallásos érzésük következtében kerültek az egyházat, a templomot és a papokat, mert szerintük ezek a hivatalos intézmények vagyis egyének a legkevésbé sem képviselik a vallásnak azt a magasztos elgondolását, amelyet erős vallásos egyéniségek magukból ki tudnak termelni.

Ezért téves az egész. Veszedelmes pedig azért, mert az ember lelki életének legbensőbb rétegébe akarnak behatolni s annak megnyilatkozásait visszafojtani. Ez pedig lehetetlen vállalkozás. Vajjon meg lehet-e szüntetni a világon az érzelmeket, a gondolatokat. Vajjon ki lehet-e irtani a szeretetet, a haragot, az irigységet vagy a jóakaratot. Meglehet-e szüntetni a szerelmet, az élet védelmére való főrekvést. Alig hihető. Mindenesetre sokat tehet maga a nevelés, a szoktatás is abban, hogy az embernek vitális vagy életbevágó lelki vágyai visszaszorítottassanak vagy, hogy a nem gyakorlás útján elcsenevésszenek. Föltehető tehát, hogy a lélek vallásos vágyait, mondjuk a vallásos ösztönt is nagyon, de nagyon el lehet fojtani. Azonban csak ideig-óráig. A tapasztalat az bizonyítja, hogy minél inkább akadályozzák meg mesterségesen az emberi lélek életösztönös megnyilvánulásait, annál elemibb erővel törnek előre a nyomás megszűntével. Ugy véljük, hogy a vallás területén is ennek kell történie ott, ahol kiirtására főrekszenek. Ebben nem lehet kételkednünk, ha figyelemmel kísérjük a történelem sok tanulságát.

Minálunk ez időszerint senki sem főrekszik a vallás kiirtására. Hogy ennek ellenére is a vallásos érzés gyöngüléseinek csökkenésének vagyunk tanui, annak okai vannak, amelyekre, ha lesz, időm szeretnék itt rámutatni.

Egyelőre azonban le kívánom szögezni álláspontomat abban a tekintetben, hogy kiírható-e a vallás vagy nem. Felfogásom szerint a vallás az emberből kiírthatatlan.

Van egy mondás, amely úgy hangzik: a különböző vallások elpusztulhatnak, de maga a vallás sohasem. Ebben ki van fejezve, hogy a történelmi évezredek sok mindenben végiggázoltak, országokon, nemzeteken, bámulatos magasra fejlett kulturánkon, de maga a vallás mindig élt s úgy látszik élni is fog, amíg csak ember lesz a földön.

(Folytatjuk.)

Dr. Varga Béla.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lei. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lei. A rendes- és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egyesület tagjai sorába s díjait rendezze.

Kis vallástörténet.

1. *Jézus és az apostolok.* Augusztus római császár uralkodásának 25-ik esztendejében a zsidó nép kebelében egy nagy próféta: Jézus látott napvilágot. Názáretben, egy szegény ács mesternek, Józsefnek volt a fia; anyját Máriának nevezték.

Jézus ifjúságában gondosan tanulmányozta a Szentírást s harminc esztendőskorában föllépett, mint tanító. Mielőtt tényleg tanítani kezdett volna, elment Keresztelő Jánoshoz s a Jordán vizében magát megkereszteltette.

Jézus a legnagyobb vallásos szellem, mert ő felismerte, hogy Isten a mi mennyei Atyánk. Ebben a tudatban ő boldog volt mindenkor. Mindennapi eledele az volt, hogy cselekedte a mennyei Atyának akaratát. Számára az imádság volt a legnagyobb lelki élmény. Milyen szépen is imádkozott! . . . Milyen boldogok voltak a tanítványai, midőn felcsendült ajakáról a sziv imája: *Mi Atyánk, ki vagy a mennyben!* . . .

Jézus a Mózes vallását nem törölte el, hanem azt tökéletes vallássá akarta emelni. „Nem azért jöttem, — ugymond — hogy a törvényt eltöröljem, hanem hogy betöltssem“. Sőt ő maga is állított fel törvényt, amely azonban sokkal többet foglal magában, mint a Mózes fiz parancsolatai. Jézus parancsolatai ezek:

1. Szeressed az Istent teljes szivedből, teljes lelkedből és minden erődből.

2. Szeressed felebarátodat, mint tenmagadat.

Jézus, hogy halála után is legyenek, akik munkáját továbbfolytassák, tizenkét tanítványt választott. A tanítványok nevei következők: Simon Péter és testvére András, Jakab és János, akik szintén testvérek voltak, Fülöp, Bertalan, Tamás, Máté, ifjabb Jakab, Taddeus Judás, kanaáni Simon és Judás Iskáriotes.

Jézus csak három esztendeig hirdette Isten igéit, mert ellenségei, a farizeusok, irástudók és zsidó főpapok elfogatták, (éppen egyik tanítványa Iskariotes Judás segítségével) s a római helytartónak, Pontius Pilátusnak beleegyezésével a Golgotha nevű hegyen keresztre feszítették.

A legnemesebb ember, akit méltán nevezhetünk Isten fiának, nagy szenvedések között halt meg. Tanításai azonban elterjedtek, mert Jézus a kereszt szenvedései között is hűséges maradt önmagához és a mennyei Atyához.

Az ő tanításaiból, életéből, munkásságából született meg Isten legnagyobb adománya: *a keresztény vallás.*

2. *A keresztény egyház megalapítása.* A tanítványok nagyon megrémültek, midőn a nagy Mester meghalt. Judás Iskáriotes lelki ismerete furdalása miatt felakasztotta magát s helyébe Mátyást választották tanítványul. Jézus meghagyta volt, hogy hirdessék minden népnek az evangéliumot, de bizony a tanítványok nem mertek föllépni Isten igéjének hirdetésével. Azonban Jézus, mennybemenetele után, 10 nappal, elküldötte a vigasztaló és bátorító szent lelket s akkor a

tanítványok már nem féltek többet senkitől. Különböző nyelveken kezdették hirdetni az Isten igéjét. Péter apostol Jeruzsálemben oly hatalmas beszédet tartott, hogy arra megkeresztelkedtek 3000-en. Ezzel megalakult az első gyülekezet s a mai nagy keresztény egyház nagy épületének alapja le volt rakva.

3. *Pál apostol.* A tanítványok a szentlélek vétele után hatalmas erővel és bátor lelkesedéssel fogtak a munkához, amellyel Jézus megbizta. Azonban azok, akik Jézust megfeszítették, a tanítványok munkáját sem nézték jó szemmel. Üldözték őket is. Az üldözők közül kitűnt egy Saul nevű farizeus. Ez a Saul nagy tudományu férfiú volt, a jeruzsálemi iskolában tanult a tudós Gamalielnél és semmi fáradságot sem kimélt, hogy a Jézus követőit üldözhesse.

Egy alkalommal engedélyt nyert arra, hogy Damaszkusban is üldözhesse a Jézus követőit. Amint oda igyekezett, ut közben csoda történt. Az égből nagy fényesség látszott, úgy, hogy Saul elveszítette látóképességét. Hangokat is hallott: „Saul, Saul, mit üldözöl engem?” A megrémült, földreterített Saul kérdi: „Ki vagy uram?” A felelet az volt: „Én vagyok a Krisztus, akit te üldözöl.”

Saul ebben a pillanatban megváltozott. Damaszkusban megjött a szeme világa. Tisztán látott. Látta, hogy nem a zsidó rabbiknál, hanem Jézusnál van az igazság s e pillanattól fogva beállott Jézus tanítványai, az apostolok közé. Még nevét is megváltoztatta, hogy egészen új ember legyen. Saul a keresztségben Pál nevet vette fel. Pál apostol ezután fáradságot nem ismert, hogy az evangéliumot mindenüvé elvigye. Bejárta Kisáziát, Görögországot, elment Rómába is. Az ő tanítványait nevezték először keresztényeknek.

4. *Új szövetség.* Jézus azzal bizta volt meg a tanítványait: „elmenvén tegyetek tanítványokká minden népet”, ezért őket kiküldötteknek, apostoloknak nevezzük. Az apostolok és más buzgó lelkek megírták Jézusnak és saját munkásságuknak történetét, írtak a távoli gyülekezeteknek vigasztaló, buzdító és bátorító leveleket s ezeket összegyűjtötték s így keletkezett az újszövetség. Az új szövetségnek azt a részét, mely Jézus életével és tanításaival foglalkozik, evangéliumnak is nevezik, ami azt jelenti: örömmüzenet.

(Folytatjuk.)

HARMONIUMOK

ORGONÁK

templomi, iskolai, énekkari és házi használatra, minden nagyságban.

új művek, orgonajavítások, átépítések.

WEGENSTEIN L. FIAI, Orgona- és Harmoniumgyár

Timişoara, III., Bul. Mihai Viteazul 30.

Alapítattott 1888. — Jutányos árak, ajánlat díjmentesen és kötelezettség nélkül.

Néhány szó az oxfordi kongresszusról és egyebekről.

A Szabadelvű Kereszténység és Vallásszabadság Nemzetközi Társulata (I. A. R. F.) legközelebbi kongresszusát, amint már fõbben hallották olvasóink közül, f. évi augusztus 3—8-ig tartja. Az erre vonatkozó elõleges tájékoztatás és ideiglenes program már megérkezett. A kongresszus célja, amint a felhívás mondja az, hogy világosan és összefüggõen szegeztesse le azok az alapelvek, amelyek összekötik a Társulat tagjait az egész világon. A múlt évben tartott arnhami theologus konferencia tulajdonképpen elõkészítõje kívánt lenni a leendõ kongresszusnak.

Az alapelveket, a jelen helyzetre való tekintettel fogják megtárgyalni és pedig három külön ülésben a következõ címek alatt: A mi vallásos elhivatásunk (Our religious message). A mi társadalmi hívásunk (Our social message) és végül: A szabadelvű kereszténység jövõje. A három fõelőadás és problemakör tárgyainak további megbeszélése céljából a kongresszus négy csoportra oszlik, amelyek külön folytatnak megbeszéléseket. A végén majd összefoglalják a kongresszus szellemi részeinek eredményét. A négy csoport a theologiai, az ecclesiologiai, a nevelésügyi és a socialis sectio.

A kongresszust megelõzõleg ugyancsak Oxfordban a Manchester Collegeban az ifjuság (The Leyden International Bureau) is tart egy konferenciát július 29. — aug. 2-ig, amelynek fõtárgya a következõ „A szabad kereszténység a változó világban“.

Mindezeket jó elõre kívántuk közölni azokkal, akiknek lehetõségük nyílik majd, hogy a kongresszuson részt vegyenek, ott megjelenjenek. Nagyon tisztában vagyunk a nehézségekkel, mégis felhívjuk a figyelmet már most a kongresszusra való elõkészülésre. Evvel kapcsolatban angolul tudó lelkészársainknak, akik gondolják, hogy kijöhetnek, azt ajánljuk, hogy próbáljanak személyes ismeretségük révén szószéki szolgálathoz (preaching engagement) jutni. Ebben a tekintetben különben mi is megtesszük a szükséges lépéseket. Sajnos, az idõpont erre nem kedvezõ, hiszen július végén és augusztus elején Angliában általában nyári szünet van. Mégis meg kell tennünk minden lehetõt. A prédikálás céljaira felhasználhatók volnának a következõ vasárnapok: július 25, aug. 1. és 8. Igaz, hogy ez utóbbi vasárnapon, mely a kongresszus záró vasárnapja lesz, Oxfordban is lesz kongresszusi Istentisztelet, amelyen az elõzetes program szerint Prochazka cseh patriarcha fog prédikálni. Azonban mégis fel lehetne használni ezt a vasárnapot is a fõnt jelzett célra. Baj, hogy Oxford környékén kevés gyülekezetünk van, az utazás pedig drága Angliában. Mindenesetre meg kell kísérelni a dolgot minél elõnyösebben. Vizumokról és egyéb ígérkezõ kedvezményekről fogunk megemlékezni.

* * *

Ehhez a tudósításhoz hozzá szeretnék fűzni még valamit, ami az oxfordi kongresszussal nincs közvetlen összefüggésben. Az arn-

hemi konferencián megismerkedtem James Adams urral, aki a chicagói (azelőtt meadwilli) theológiánk legújabb tanára a rendszeres theologiai tanszéken. Az elmúlt évben, tanári működése megkezdése előtt, egy évi szabadságot kapott arra a célra, hogy a német theologiai irodalmat tanulmányozza és a kiváló német theologiai professzorokkal személyesen is megismerkedjék. A múlt nyáron én is lementem Adams urral Marburgba Otto Rudolf professzor meglátogatására, akit már a prágai kongresszuson volt szerencsém megismerni s akinek szives és jóakaratu biztatását, sőt támogatását is főbben élvezték éppen a prágai kongresszuson történt megbeszélések alapján (Máthé Sándor, Ferencz József, Kovács Lajos). Feledhetetlen pár órát töltöttünk társaságában.

Adams ur, aki nagyon komolyan foglalkozik theologiai kérdésekkel, megismertetett minden tekintetben érdekes és figyelemreméltó terével, jobban mondva mozgalmával, amely abból áll, hogy a liberális theologusokat összehozza, s az alapvető theologiai és szociális kérdések tanulmányozására serkentse. Ez a mozgalom (group-movementnek nevezi) Amerikában már megkezdődött és folyik; most van kialakulóban. Amint én kivettem beszédéből, nemcsak tudományos kérdések tanulmányozásáról van szó, hanem a vallásos lélek benső erősítéséről és fejlesztéséről, mint ahogyan ez illő is azokhoz, akik a vallás kérdéseiben minden tekintetben elől kell, hogy járjanak. Adams ur németországi tartózkodása alatt is megpróbálta egy csoport összehozását és sikerült neki Otto megnyerésével Frankfurt am Mainban egy kis konferenciát összehozatnia, amelyről nagy elragadtatással írt.

Fölszólított engem, hogy mi is alapítsuk meg a csoportot s kapcsolódjunk bele a mozgalomba. Minthogy azonban nem láttam még egészen tisztán a mozgalom körvonalait, megkértem, hogy küldjön egy olyan átiratot nekem, amely ismerteti a célokat és eszközöket. Meg is ígérte egyik levelében, hogy legközelebbi összejövetelükön megbeszéli társaival s elküldi. Ezt az iratot még nem kaptam meg s így még eddig nem tettem semmit ez ügyben. A gondolatot azonban egy csoport megalakítására a mi körünkben ezennel fölvetem. Adams ur ott lesz Oxfordban és a theologiai sectio ülésén, melynek tárgya „Az arnhemi declaratio 1936,“ elnökölni fog. Ott majd lehet folytatni az eszmecserét. Adams ur kopenhágai dolgozatomat „Mit jelent a kijelentés a mi számunkra“ elvitte magával, föbb példányban lemásolta s az ő csoportjában két előadó ismertetései alapján meg fogják bírálni, illetve fel fogják használni abban a kérdésben vagy vitában, amely a „kijelentés“ jelentésének tudományos megállapításával fog foglalkozni liberális szempontból. Mert a mozgalom célja, ne feledjük az, hogy a liberális theologia alapfogalmi szilárd és határozott formát öltsenek minden illetékes véleményének meghallgatása alapján, hogy a szétfolyó határozatlanság, amelyet mindenütt tapasztalatunk, ahol összejövünk, lehetőleg szűnjék meg. Kérem kartársaimat, hogy e mozgalom beindítására vonatkozó gondolatainkat velem lehetőleg sürgősen közöljék. Remélem, hogy közben az Adams ur válasza is megjön a kérdéses ügyben. Egyelőre ennyit.

Dr. Varga Béla.

A Gazdasági Iskola szózata tanítványaihoz.

Tanítványainkhoz, akik már végezték iskoláinkat és akik most járnak oda, akarunk néhány szót intézni az újév kezdetén. Hála Istennek olyan sokan vannak, hogy az eddigi módszer, vagyis mindeniknek külön-külön való levélbeni felkeresése, már nehezen való-sítható meg. Éppen ezért választottuk ezt az utat, hogy jókívánságainkat mindenikhez eljuttassuk. Tesszük ezt abban a reményben, hogy az, amit alább elmondandók vagyunk, nemcsak nekik, hanem másoknak is épülésére fog szolgálni. Egy másik ok, ami miatt a nyilvánosság előtt óhajtunk tanítványainkhoz szólani, egy olyan jelenség, amit közülök sokaknál észleltünk, de ami sok-sok gazdálkodó embernek hibává sőt bűnné növekedő erénye. Ez pedig a földéhség. Dolgozatot irattunk az egyik osztály tanulóival és arra a kérdésre, hogy mit csinálnának gazdaságuk pénzfeleslegével, nagyon sokan azt a választ adták, hogy földet vennének. Amennyire helyes elgondolás ez, az előfeltételek meglétele esetén, éppen annyira hátrányos, elítélendő, ha nem kellő körültekintéssel történik. A földvásárlás nem az első, hanem sok más után következő befektetésre kell, hogy legyen a gazdának. Az ezen a téren követendő elvekről akarunk részletesebben beszélni, hogy értsen belőle tanítvány és felnőtt egyaránt.

A gazda első teendője, hogy meglevő birtokát jól és a kellő időben meg tudja művelni. Ebből a célból megfelelő számu és erős ígás állatra és jó talajművelő és növényápoló gépekre, eszközökre van szüksége. Különösképpen felhívjuk figyelmeteket az egytetemes vasékék előnyére. Ugyanazon gerendelyre rászerezhetők felváltva: a közönséges eketést, a több barázdás tarlóbuktatót, az altalajturót, a porhanyítót, a burgonya kituró testek. Talán drágábbak az első beszerzéskor ezek az eszközök, de használat közben olcsókká válnak.

A következő lépés a talaj termőerejének fenntartása. Ezt átmenetileg, ha nem lenne elegendő nagy az állatállományunk, zöldtrágyával és műtrágyákkal kapcsolatosan érhetjük el.

Ezt követi a nemesített, viszonyaink között legjobban beváló vetőmagvak beszerzése. A nemesített vetőmag a kellő előfeltételek megléte esetén több és jobb terméssel fizet.

Istállóink, ólaink kellő nagyságára és megfelelő voltára fordítsunk ezután gondot, hogy azokba kiváló minőségű és gazdaságunkkal arányos mennyiségű állatot helyezhesünk el és tarthassunk úgy, hogy jó tulajdonságaikat ki is fejthessék. Itt megint nagyon fontos a megfelelő jó minőség a nagy teljesítőképesség. Általán véve a gyorsabban fejlődő, a húzékonyabb, a több tejet adó állatok tartása és továbbtenyésztése a jövedelmezőbb. Ezért ne kövessük azt a sok helyen szokásos eljárást, hogy azért adjuk el a tehent, hogy az árából *kivágjunk*, és kevesebb pénzért gyengébb minőségűt vegyünk. Kevesebb számu, de kifogástalan teljesítőképességű állat többet jövedelmez, mint a több, de silányabb minőségű.

Ha mindezeknek a feltételeknek lelkiismeretesen megfeleltünk, akkor lehet szó arról, hogy birtokot vásároljunk. A birtokvásárnak két célja lehet. Az egyik és ez a gyakoribb, hogy valamilyen művelési

águnkat akarjuk kiegészíteni és a másik az, amikor főkeelhelyezés céljából vásárolunk. Van aztán egy harmadik, szintén nem ritka eset, amikor birtokunkba ékelődő, vagy azzal szomszédos földrészlet megvételéről van szó. Ezeket a szempontokat mérlegelve adjuk meg a földnek az árát.

Felhívjuk figyelmeteket a gazdákat oly közelről érintő gazdatársadalmi és szövetkezeti mozgalmakba való bekapcsolódásra.

Az E. G. E.-be való belépéssel lehetőséget szereztek arra, hogy gazdasági ismereteiteket felujtsátok, szélesítsétek. Ezenkívül nemesített vetőmag, műtrágya stb. kedvezményes beszerezhetővé nyílik lehetőség, amely révén jelentékany anyagi előnyhöz fogtok jutni. Ebben a kötelekben a napi politika veszélyétől mentesen mivelhetitek magatokat tovább.

A szövetkezeti eszmét két okból ajánljuk különösen a figyelmetekbe. Csak szövetkezeti uton képzeljük megvalósíthatónak gyümölcsöseink védelmét a különböző növényi és állati kártevők ellen s csak szövetkezeti uton tartjuk lehetségesnek gyümölcsünk és egyéb tömegterményeink megfelelő ároni értékesítését, legyen ez nyersen való eladás, vagy feldolgozás utjánai értékesítés. Karoljatok fel minden ilyen megmozdulást és igyekezzetek a hiányzókat megszervezni, a közszolgálatába állítani.

Az iskolában nyert és azután még gyarapított ismereteiteket ne rejtsetek véka alá. Avval, amit tudtok ne büszkélkedjétek, de tudásokat bocsássátok szives szeretettel embertársaitok rendelkezésére, hisz a tudás, az ami annál nagyobbá, szélesebbkörűvé válik, minél többeket részeltetünk belőle.

Az elmondottak jegyében kívánunk minden tanítványunknak és gazdatársunknak eredményes munkálkodást, áldást és békességet a beállott új esztendőben.

Gazdatársi szeretettel az

Unitárius Téli Gazdasági Iskola Igazgatósága.

Pályázati hirdetés.

Az Unitárius Irodalmi Társaság Dr. Ferenczy Géza elnök úr adományából a következő pályázatokat hirdeti:

1. Irandó egy unitárius tárgyú és vonatkozású regény. Jutalma 4000 azaz Négyezer lej. Terjedelme 8—10 nyomtatott iv lehet. Határidő: 1938 szeptember hó 15.

2. Megirandó bármelyik unitárius egyházközség története. Terjedelme egy nyomtatott iv lehet. Jutalma 1000 azaz Egyezer lej. Beadási határidő: 1937 december hó 31.

3. Irandó egy unitárius vonatkozású és tárgyú elbeszélés. Jutalma 1000 azaz Egyezer lej. Terjedelme egy nyomtatott iv lehet. Beadási határidő: 1937 szeptember hó 15.

A pályamunkák idegen kézírással vagy gépirással és jelíges levéllel ellátva az Unitárius Irodalmi Társaság főtitkárához P. Szentmártoni Kálmán tanárhoz (Cluj, Colegiul Unitarian) adandók be.

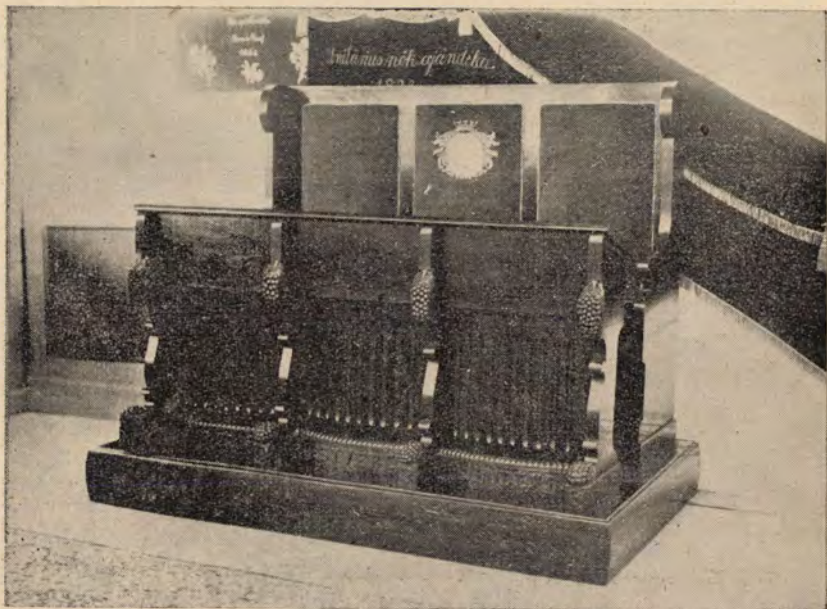
Cluj, 1937 január hó 18.

P. Szentmártoni Kálmán,
főtitkár.

Vári Albert,
elnök h.

Megmozdul a szív!

Az I. G. Ducai unitárius egyházközség „angyalfiája“ a Derzsi testvérek ajándéka volt, kik édes apjuk: *Derzsi Gábor*, Derzsi Károly volt turdai tanár testvéröccsének emlékére a négy testvér Béla, László, Anna és Margit nevében fémfából készült papi széket ajándékoztak december hó 25-én. A pad Nagy Lajos tanár tervrajza után készült s az unitárius címet reá: Derzsi Béláné, Hermann Eliz, Derzsi Lászlóné Sófalvi Emma és Kovács Lajosné Derzsi Anna készítették.

Az I. G. Ducai unitárius egyházközség új templomi papi széke.
Derzsi Béla és László ajándéka.

A Derzsi fiuk minden évben elhozzák ajándékait, de ez a mostani meglepetésszerűen hatott. Értéke: 8000 lej. — Ugyancsak az ők adományuk a sikhsoarai új templom urasztala is.

Istennek áldása legyen az adakozásra kész kegyes érzésű szíveken.

Egy unitárius tudós dicsősége.

Dr. Gelei József egyetemi tanár olyan eredeti és szellemes mikrotechnikai módszereket talált fel, hogy az egész világ átvette s nevét ma a mikrotechnika legnagyobb nevei között emlegetik. Dr. Gelei József Arcuson született, központi főgimnáziumunknak volt jeles növendéke, később tanára, jelenleg szegedi egyetemi tanár. Már eddig óriási munkásságot fejtett ki és még sokat vár tőle a tudomány.

Kulturdelután a központban. A központi Dávid Ferenc Egylet a jelen évben januárius hó 8-án rendezte meg ez évi első kulturdelutánját az egylet fáradhatatlan elnöknője : Dr. Boros Györgyné püspökné öméltsága vezetésével a püspöki házban nagy közönség jelenlétében. A magas színvonalon álló estélyen felolvasást tartott a vallás és erkölcs viszonyáról Dr. Abrudbányay Ede kamarai képviselő, mely nagy tanulmányra valló felolvasás mélyen rámutatott korunknak sok ferde irányzataira és éles kritikával mutatott rá a Jézus vallásának felsőbbrendűségére. A Lakatos vonósnegyes nagyszerű játéka (Lakatos, Dr. Ihász, Dr. Holló, Mestitz), G. Hihm Irén és Solymosán Magda művészi éneke, P. Szentmártoni Kálmánné művészi zongorajátéka még Clujon is nem mindennap található gyönyörűséget okozott a közönségnek. Hazarésziünk nagy költője : Reményik Sándor betegsége miatt a közönség nagy sajnálatára nem lehetett jelen a kulturdelutánon. Ezért a rendezőség az utolsó pillanatokban felkérte Ifj. Pap Domokos VIII. gimn. tanulót, hogy adjon elő Reményik költeményeket. A kiváló ifju derekasan meg is felelt a várakozásnak, mert több költeményt adott elő a kiváló költő termékeiből igazi előadó képességre mutató sikerrel.

Egy érdekes új könyv. Az Unitárius Sajtó és Iratterjesztő Bizottság kiadásában ismét egy újabb, érdekes könyv jelent meg : Dr. Simons Minot : *Egy modern Istenhit* címen, melyet angol eredetiből Simén Dániel lupeni lelkész fordított magyarra. Sajnos, terünk nem engedi, hogy részletesen ismertessük, de talán így még jobb, mert nem akarunk senkit sem felmenteni az elolvasás és tanulmányozás alól, mely rávezeti az embert a vallás igaz értelmére és jelentőségére. Kapható az Iratterjesztőnél Cluj, Coleg. Unitarian. Ára 50 lej.

Elszámolás az 1937 évi Naptárral. Arra kérjük lelkészársainkat, hogy amennyiben valami jelenteni valójuk van a számukra eladás végett kiküldött naptárakra vonatkozóan, sziveskedjenek azt hozzánk legkésőbb februárius hó 5-ig beküldeni. Akitől választ nem kapunk, úgy tekintjük, hogy a naptárakat eladta s a korábban beküldött nyilatkozata alapján az eladott naptárak árát, darabonként 10 leit, a pénztár a fizetésből le fogja vonni. Akiknél a vasuti szállítás alkalmával költségek merültek fel, ha még nem tették meg, kérjük bejelenteni, hogy azt javukra írjuk s ne vonjuk le a fizetésükből. A megmaradt naptárakat egyelőre kérjük megőrizni. Ezekről sziveskedjenek legkésőbb február 5-ig minket értesíteni s azután azoknak a sorsáról intézkedünk. Minden pénz, ami az egyletet illeti, egyenesen Gálfi Lőrinc teol. tanár pénztárnok urhoz irányítandó. Lelkészársainknak a naptárak eladása körül kifejtett buzgó tevékenységükért, önzetlen támogatásukért ezuttal hálás köszönetét fejezi ki a szerkesztőség.

A D. F. Ifj. Egylet febr. 14-ikét, mint ifjusági vasárnapnak megünneplését elrendelni kéri; a Püspök ur intézkedett és közelebbi körlevélben elrendeli.

Egyházi hivatalos iratok portómentessége. Az egyházi hivatalos levelek portómentességet élveznek. A bucurești-i postaigazgatóság közelebről szigorú rendeletet adott ki a portómentes levelekre vonatkozólag és súlyos megtorlást helyezett kilátásba azokkal szemben, akik hivatalos szám alatt hivatalos pecséttel ellátott levélben magánügyeket közölnek s ezzel visszaélnék a portómentesség kedvezményével. A Dávid Ferenc Egylet az egyház missziói szerve s mint ilyen élvezi a portómentesség kedvezményét. Azonban a megszólításnál és a levél záradékánál is meg kell őrizni a hivatalos jelleget s természetesen hivatalos számmal és bélyegzővel el kell legyen látva. A levelet román nyelven az egyház címén kell küldeni (Episcopia Unitariană); belül az átiratban pedig ez álljon: A Központi Dávid Ferenc Egyletnek. Megszólítás nem is szükséges s a levél csak az egyleti ügyekkel foglalkozhatik.

Szegédeszköz a falusi közművelődési munkához. Amikor még nem volt ostromállapot és székely népünk ifjúsága folytathatta minden akadály nélkül az egyleti életet, a lelkészek és tanítók igen gyakran nagy nehézségre akadtak a közművelődési és más estélyeken előadandó szórakoztató, vagy építő tárgyakra vonatkozólag, mert a lelkes ifjúság úgy neki lendült a munkának, hogy új, alkalmas előadandó mű néha nem is akadt. Hazarészünkben a Minerva kiadásában a Magyar Nép írói köre foglalkozott ilyen tárgyú művek kiadásával s ami szolgálatot tett népünknek a Magyar Nép írói köre, különösen pedig Gyallay Domokos, az megbecsülhetetlen. Most ujabbban a Dr. György Lajos és Márton Áron szerkesztésében megjelenő „Iskola” című népművelési folyóirat foglalkozik a népi művelődés kérdésével s ad igen hasznos utmutatásokat ebben az irányban. Különösen a Rass Károly munkájára hívjuk fel a figyelmet, aki a nagy magyar költők műveit dolgozta át szindarabbá esti előadásokra. Az „Iskola” utóbbi számában Petőfi „Bolond Istók”-ját dolgozza fel igen szellemesen. Kiváló szolgálatot tesz a népművelés egészségügyi szempontjából a „Magyar Népegészségügyi Szemle” is.

A câmpia-turzi-i Unitárius Nőszövetség 1936 december hó 8-án a helybeli „Magyar Kaszinó” helyiségében egy műsoros vallásos összejevetelt tartott. Az összejevetel egyházi énekkel kezdődött, utána Lőrinczy Dénes turda-i lelkész mindenkit lekötő biblia-magyarázatot tartott, melyet Szvitának Róza kedves szavalata követett. Befejezésül a háziasszonyok teát szolgáltak fel. Ezen első vallásos összejevetel gyönyörű erkölcsi sikere mellett, az anyagi siker is szép volt. Sz. G.

Felhívás. Felkérem tanítótársaimat, hogy minden olyan bevételű összejevetelnél, vagy mulatság rendezésnél, melyek az ők közreműködésükkel és előkészítő részvételükkel történnek, a tiszta jövedelem legalább 10—15%-át igényeljék Egyesületünk alapja javára s azt juttassák is el annak gyarapítására.

Cluj, 1937. január 19. *Patakfalvi Zsigmond*, egyesületi elnök.

Cserkész hírek.

Az érdeklődők figyelmét felhívjuk arra, hogy tekintettel a „Kévekötés“ megjelenése körül felmerült nehézségekre, — „Cserkészrovatunkat“ ezután az „Unitárius Közlöny“ hasábjain fogjuk megjelentetni. Kérjük barátainkat és cserkészetünk minden támogatóját, hogy kísérik figyelemmel közleményeinket.

Fölkérjük cserkészcsapatunk „Nagy Tanács“-ának tagjait, hogy a tanácsstagságot elfogadó, párosos nyilatkozatukat és az esedékes decemberi és januári (à 20 lei) pártoló-dijaikat sziveskedjenek csapatunk címére (Liceul Unitarian, Cluj) beküldeni.

Kérjük továbbá, hogy azok a tanácsstagjaink, akik az egyházi főpénztártól kapják fizetésüket, sziveskedjenek egy állandó jellegű meghatalmazást küldeni, melynek alapján minden hónapban a kérdéses összeget (20 leit) fölvehetjük. A fáradságért és támogatásért köszönetet mond és kíván mindenjót *a Parancsnokság.*

Pályázati hirdetés.

Az „Unitárius Tanítók Általános Egyesülete“ pályázatot hirdet a következő tétel kidolgozására:

„Felekezeti iskoláink népmvelési jelentősége faji, vallási és erkölcsi szempontból.“

Feltételek:

1. A pályázatban részt vehetnek az Egyesület tagjai.
2. Egy nyomtatott ivnyi terjedelmű, géppel, vagy idegen kézzel leiratott, jelíges munka 1937. május 15-ig az Egyesület elnökéhez küldendő be.

3. Pályadíj: 1000 (Egyezer) lei.

4. A díjnyertes munka az Egyület tulajdona lesz.

Cluj, 1937. január 19.

Patakfalvi Zsigmond,
egyesületi elnök.

Patakfalvi Zsigmond cluji fiu elemi iskolai tanító által irt és pályadíjat nyert „A gyümölcsstermelés jelentősége és haszna népünk gazdasági életében“ második kiadását is siker koronázta. Az oradeai róm. kath. püspöki hivatal 2000 példányt rendelt meg és vett át szétosztás, terjesztés céljából. A gyümölcsstermelés fellendítése érdekében, hivatalos kisebbségi tényezőink, mind szélesebb körben karolják fel e hasznos kis füzetecskét, mely hivatva van népünket okos és célszerű útbaigazításokkal gazdaságilag jövedelmező forráshoz és megélhetéshez juttatni, valamint az oltványok és gyümölcsfák sok kárttevő ellenségeivel szemben, határozott védekezési eljárásról a már bevált tapasztalatok alapján közkinccsé tenni. Megrendelhető, amíg a kevés készlet tart, Patakfalvi Zsigmond fiu elemi iskolai tanító címén Cluj, Colegiul Unitarian. Ára 5 lej.

—st —e.

Uj év a főt. Püspök urnál. Januárus hó 1-én a cluji unitáriusok istentisztelet után festületileg fölkeresték a főt. Püspök urat, hogy a rendes szokás szerint üdvözöljék. A nagy számban egybegyűlt unitáriusok nevében Vári Albert teológiai akadémiai dékán mondotta el szívből jövő jó kívánságait. A főt. Püspök ur hasonló szeretettel válaszolt. Kifejtette, hogy a világ s az élet bonyodalmas kérdésében csak a szeretet az, ami megoldja a kérdéseket s az csakugyan mindent megoldhat.

Brassai Sámuel-emlékünnepe. A folyó év februárus havában lesz száz éve annak, hogy Brassai Sámuel a cluji unitárius kollégiumhoz rendes tanárnak megválasztották. Ez alkalomból az Unitárius Irodalmi Társaság 1937 évi februárus hó 28-án, a kollégium disztermében nagyszabású emlékünnepejt rendez.

A cluji unitárius egyházközség 1937 januárus hó 17-én magas színvonalon álló templomi hangversenyt rendezett, amelyen ifj. Márkos Albert hegedű játékkal, Utó Mária tanárnő orgonakisérettel, Ditrói Puskás Ili és Moldován Melinda énekkettőssel, Péterfy István tanár vezetése alatti kollégiumi dalárda és zenekar alkalmi darabok előadásával vett részt. A hangverseny kitünően sikerült, a fűtött templomban nagy közönség hallgatta végig a lelketemelő hangversenyt. Illesse dicséret Pálffy László egyházközségi gondnokot, aki fáradságot és időt nem kimélve Szent-Iványi Sándor teol. akad. tanárral karöltve, széles körökben gyűjtésük eredményével anyagiakban is jelentékenyen hozzájárultak a hangverseny sikeréhez.

Lelkészek áthelyezése. A főt. Püspök ur Fülöp Árpád azelőtt racosul de josi lelkészt kinevezte a hoghizi tekintélyes és jóhirű egyházközség lelkészévé, ahová egyhangu bizalommal megválasztották. Lelkész afia januárus hó 2-án érkezett uj állomáshelyére, ahol a hivesek bizalommal és meleg szeretettel fogadták s januárus hó 3-án tartott beköszöntöje alkalmával bensőséges ünneplésben részesítettek. — Török Mihály bordosi lelkész afiát pedig a főt. Püspök ur kinevezte racosul de josi lelkészé. Utóbbi egyházközség lélekszámban bár nem nagy, de lelkes hivekből áll. A lelkészre itt is szép és nemes feladat vár. Kinevezett lelkészeknek szerencsés, sikeres munkát és meglegedést kívánunk az uj munkamezőn.

A Kévekötés ifjusági lap olvasóinak szives tudomására hozzuk, hogy a lap a kívánt miniszteri engedély hiányában nem je-

fenntartják meg. Az engedély megszerzésére minden követ megmozgatunk. S hisszük, hogy erőfeszítésünket siker koronázza. Addig is kedves olvasóinknak türelmét, pártfogó rokonszenvét kérjük. *Simén Dániel*, lelkész.

Vásárhelyi János református püspök beiktatója. A napilapokból bizonyára értesültek olvasóink, hogy a király öfelsége *Vásárhelyi János* egyhanguan megválasztott ref. püspököt megerősítette s tőle az esküt bevette. A püspök egyházi beiktatója januárius hó 31-én volt nagy ünnepek közepette, melyen egyházunk is a főt. Püspök ur vezetése mellett részt vett.

Értesítés. A Dávid Ferenc Egylet Clujon, a szokásos kulturdélután helyett februárius hó 7-én (vasárnap), délután 1/2 órakor a püspöki lakás összes termeiben *teadélután* rendez, melyre ez uton hívja meg az érdeklődő közönséget, Külön meghívót nem bocsát ki, a kulturdélutánra szóló meghívókat kéri úgy tekinteni, mint amelyek erre is meghívják a közönséget.

Az Unitárius Egyház című egyházi lap értesíti olvasóit, hogy megjelenésével azért késett, mert az engedélyt a hatóságnál igazolni kell. Az eljárás kedvező feltételek között folyamatban van s a lap közelebről megjelenhetik.

Új naptár behozatalán dolgoznak. A Népszövetség már régóta azon fáradozik, hogy az egész világ számára egységes naptárt állapítson meg egységes elvek és szempontok szerint. Egy Cosvoorith nevű ur tervezete szerint az új naptár behozatalával az év tizenhárom hónapról állana. A Népszövetség azonban megbízást adott még lord Desbarauhnak is, aki azonban megmaradt a 12 hónapos beosztás mellett és új évet, valamint az ünnepeket mind vasárnapra tette. A Népszövetség naptár-bizottsága a közeli hetekben ül össze és dönt a benyújtott rendszerek fölött. Valószínűnek tartják, hogy az utóbbi, 12 hónapos rendszer mellett fog dönteni. — Nagy örömmel üdvözlünk minden mozgalmat, amely az emberiség egyetemes céljait szolgálja. Szeretnők, ha a Népszövetség az egyetemes emberszeretet és béke áldott eszméjét valósíthatná meg! . . . Ugy látszik, hogy azt most nem tudja megvalósítani, hát legalább egyetemes naptáron fáradozik. Ez azonban oly kicsi ahhoz képest, amit mi emberszeretnek, világbékeknek, Istenországának nevezünk! . . .

Kérés. Tisztelettel kérem azon urakat, akik a „János Zsigmond élet- és jellemrajza“ című munkám előfizetési díjával még hátralékosok, hogy sziveskedjenek a mű árát (120 lej) címemre elküldeni: P. Szentmártoni Kálmán Cluj, Liceul unitarian.

Balázs Zsigmond házassága. 1936 évi december hó 26-án, (karácsony másodnapján) tartotta esküvőjét *Balázs Zsigmond*, az I. G. Ducai főgimnáziumunk tanára és helyettes igazgatója *Demeter Abigéll*, Dr. Demeter Attila kir. törvényszéki elnök bájos, fiatal leányával I. G. Duca-n. Az ifju párnak szerencsét, boldogságot kívánunk.

Gyász hírek. *Cserei Gyula* nyug. áll. igazgató tanító életének 82-ik, boldog házasságának 60-ik évében rövid ideig tartó súlyos szenvedés után folyó év januárius hó 5-én elhunyt. Megboldogult

községe (Arcuş) fogy. szövetkezetének felügy.=biz. elnöke, a takarékpénztárnak pedig főkönyvelője volt. A megboldogultnak neje, gyermekei, unokái, testvérei és kiterjedt rokonság gyászolja. — *Kopp Elvira, Éva* cluji lakos — *Kopp József*, nyug. államvasuti főfelügyelő és neje Major Ilona leánya — folyó évi január hó 3-án déli 12 órakor „türelmesen viselt hosszas szenvedés után visszaadta lelkét Teremtőjének“. A megboldogult csaknem 13 éven keresztül, mint ágyban fekvő szenvedett s szenvedésével s halálával szülein kívül 3 testvérének — közlük Dr. Kopp Elemér vegyész mérnöknek — szerzett bánatot. Temetése januárus 5-én d. u. 4 órakor volt nagy részvétel mellett a köztemetői kápolnából. — *Özv. Kovács Jánosné, sz. Várady Rozália* életének 81-ik, özvegyiségének 24-ik évében, egy munkásságban és istenfélelemben eltöltött élet után, az örök hazába költözött. A megboldogult egy régi és erős unitárius családnak volt valóságos lelkületű és az Istenházát látogató tagja. Halálát két testvére: *Özv. Szilágyi Józsefné*, a cluji unitárius egyházközség hosszú ideig volt főegyházfiának özvegye és *Zagyva Istvánné*, buzgó és adakozó egyháztag gyászolja, mint közelebbi rokonok. Temetése folyó évi januárus hó 8-án volt Clujon, a Calea Regele Ferdinand gyászházából. Nyugodjanak csendesen!

Nyugtázás. Az egylet pénztárába december 20-tól január 21-ig *tagsági díjat fizettek*: Dr. Gálffy Zoltán Sângeorgiu de pădure 1933-ra, Útő Gábor Calnic, Bella Edéné Târgu-Mureş, Unitárius Egyházközség Şaros 1936-ra, Pásztorné Rostás Róza Turda, Papszt Gyula Cluj 1937-re, Gálffy Zsigmond Cluj 1934—1936-ra, Német István Cluj 1933—1934-re (100 lei), Gábor Mici Simeria 1934—1935-re (100 lei), Lőrinczy István I. G. Duca, Lengyel Ferencné Simeria, Ferenczi Mózes Hoghiz, *Özv. Wolf Józsefné Praid*, Dr. Rednik Tamásné, Weress László Cluj, *Özv. Szénássy Ferencné Dej*, László Zsigmond Cecheşti, Gombos Jenő Cluj, Boros Mózes Iobageni 1937-re, Barra Sándor Măreşti 1936-ra, Nagy Ferenc Cluj 1936—1938-ra, Bedő Imre Maiad 1935—1937-re, Csutak Józsefné Salulmic, Unitárius Egyházközség Goagiu 1935—1936-ra. — *Előfizetői díjban fizettek*: Dr. Tóth György Budapest (50 lei), Vári Dénes Firtănuş 1937-re, Iszlai Albert Galaţeni 1933—1935-re, Bényi Ida Diciosânmartin 1935—1937-re, Zsigmond Eleménné Praid (40 lei), Lurtz Rudolfné, Maksai Erzsébet Rupea 1937-re, Nagy Béla Târgu-Mureş 1934—1936-ra, Szántó Vilma London (40 lei) 1937-re, Izsáky Antalné Dej, Cseh Mózes Cuzdriora 1936-ra, Kádár József Zoltán, Szabó László Calnic, Unitárius Egyházközség Medişor-Mic, *Özv. Sigmund Tamásné*, Deák Piroska Chichiş 1937-re, Bálint Eszter Firtănuş 1936-ra. — *Alapítói díjban fizettek*: Útő Béla Racoşul de jos és Biró Izsák Galaţeni 100—100 leit.

Cluj, 1937. évi januárus hó 21-én. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „PALLAS“ könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuţa 3.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSES ÉLET ÉBRESZTÉSÉÉ
KIADJA A DÁVID FERENC EGYSÉGES

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

Az idők jelei.

A budapesti „Magyar Szemle“ februári számában Bangha Béla jézustársasági atyának, a kiváló katolikus hitszónoknak tollából egy nagyon is alkalomszerű cikk jelent meg a keresztény egyházak uniójáról. E cikkben a jeles egyházi ember biztosan látó szemmel és helyes ítélőképességgel arra mutat rá, hogy a kereszténységet napjainkban minő veszély fenyegeti. A kétely, közöny, az élet elanyagiasodása és elérzékiesedése, a mindinkább előtörő egyház- és vallásellenes harc, amelyet a hajdani Szent Oroszországnak helyén keletkezett kommunizmus irányít, szervez és anyagilag is támogat, olyan veszedelmeket rejtegetnek, melyek előtt egyetlen keresztény hívőnek sem szabad szemét hunyni, hanem föl kell készülni a nagy harcra. Ebben a küzdelemben részt kell vennie minden keresztény egyháznak s a közös harcra meg kell teremtenünk a kereszténység egységét. Nem szabad tehát fönnállania a katolicizmus és protestantizmus közötti nagy elválasztó falaknak, hanem meg kell találni az egyesítő elveket, mert sokkal több, fontosabb dolog egyesít, mint amennyi elválaszt bennünket.

A katolikus, sőt éppen a katolicizmus legharcosabb rendje részéről elhangzott szöveget a legkomolyabb gondolkozásra készít minden vallásos lelket. A komoly keresztény felhívás nem is maradt visszhang nélkül. A napilapok jelentőségéhez mérten méltatták. Hazarészünk ujonnan felszentelt református püspöke, Vásárhelyi János is kellően méltatja ezen törekvést s felemlíti, hogy a protestáns egyházakban már van hasonló mozgalom, egyik: a Hit- és Rend-mozgalom, a másik: Soderbloom stockholmi lutheránus esperes mozgalma. Az első amerikai mozgalom lévén, elsősorban az egyházak közötti gyakorlati együttműködés kérdésével foglalkozik, a másik a hitben levő egyező álláspontokat kutatja. Mindkét mozgalom a jelen évben világkonferenciát tart a közös eszmék érlelése és gyakorlati terjesztése szempontjából.

Dávid Ferenc Egylet Plet.
J. Turda p.u. Moldovenesti

A Bangha Béla eszméje tehát nem új gondolat, de jó gondolat. Nem új különösen akkor, ha az unitárius nagyokra s az unitárius történelemre gondolunk. A keresztény megértő eszmére gondoltak Transylvania vezető körei, midőn a XVI. század közepén olyan törvényt hoztak, amelynek értelmében minden vallású ember szabad vallásáért ne üldözzenek senkit. A keresztény szereplők az elnyomott unitáriusok. E jelben indult meg 1900-ban a szabad szabad levegőjében az unitáriusok és más szabadgondolkodók mozgalma, midőn egy társulatot alapítottak, amelynek a keresztényeknek, hanem minden vallásos léleknek, mohamedánnak, buddhistának működési teret biztosított. Ez a mozgalom még maig sem méltányolt mozgalom már a háboru után az egyházak közötti együttműködés gondolatát s mindent az együttműködés megvalósítása érdekében. A háboru után is a régi háboru után igyekeznek ápolni a legszentebb és legnemesebb emberbirtokukat.

Nem szabad megfeledkeznünk még egy elhalványult, de azért ez eszme szempontjából jelentős mozgalomról sem, amelynek rövidített címe *Copec*, amely mindjárt a háboru után keletkezett az angol egyházak nemes férfiakból és amelynek az volt a célja, hogy a társadalom minden megnyilatkozásába bevigye a keresztény eszmét. A keresztény szeretet gondolatát igyekezett bevinni a politikába, a gazdaságba, a népek egymásközi viszonyába. Ennek az igazán nemes gondolatnak zászlóvivői között is tekintélyes helyet foglaltak el az unitáriusok.

Nem akarunk dicsekedni, midőn ezeket a tényeket felhoztuk. Csupán azt akarjuk bizonyítani, hogy mi jó uton jártunk, mikor azt mondtuk, hogy a „hit Isten ajándéka“ s meggyőződéséért nem szabad üldözni senkit. A keresztény felekezeteknek nem az egymástól való fökéletes elkülönülés a céljuk, hanem az együttműködés, egymás javainak, elveinek, nemes törekvéseinek megbecsülése s egy szent közös munka: küzdeni a gyarlóság és bűn ellen egy magasabb szellemiség és jobb társadalom létesítése érdekében.

Amidőn a keresztény felekezetek közötti egységes munkáról beszélünk, nem gondolunk a szervezet egységesítésére. Itt nem anyagi javakról van szó, ahol 50%os kiegyezéssel új üzletet lehet kezdeni. Az egyházak történelmi, szervezeti alapjai megmaradnak, csak éppen az egymásközi ellentéteket küszöbölik ki s a közös feladatok, egyező eszmék utját építik ki.

Ennél szebb feladata nem is lehet az egyháznak. Az egyházat erre intik a mai gonosz idők. De erre int minket a Jézus szava, komoly utasítása is: *Arról ismerjenek meg, hogy az én tanítványaim vagytok, hogy egymást szeretitek.* B. P.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lei. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lei. A rendes- és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze.

A vallásos érzés erősítésének szükségessége.

A tisztelettel vegyes félelem, amellyel az ember egy fölötte álló hatalom iránt viseltetik, meg van a primitív emberben. Erről adatok vannak. Ez az érzés változik tartalmi alkotó részei tekintetében és külső megnyilvánulási formáiban. De e változásai mellett is mindig van abban, amit vallásnak nevezünk, egy olyan állandó és jellegzetes vonás, amely a primitív és a műveltség magas fokán álló ember vallásában azonos és állandó s ez a vallás minden fejlődési változatai mellett is azt mutatja, hogy jellegzetes és minden egyébtől különböző megnyilatkozása az emberi léleknek. A történelem és a lélektan mai tanulságai szerint tehát azt mondhatjuk, hogy a vallásosság az ember lelki életének szükséges alkotórésze és megnyilvánulási formája.

Hogy vannak vallástalan emberek? Ez nem bizonyítja azt, hogy nincs vallás. Bizonyos az, hogy ez utóbbiak a kivételek s bizonyos az is, hogy nincs olyan ember, aki mindig egyformán vallástalan lett volna. A hitet lehet elveszíteni, de vissza is lehet ép úgy nyerni. S hogy ne az utóbbi lenne a normális állapot, úgy hiszem, senki kétségbe nem vonhatja.

A vallás lehet társasjellegű, de a fejlődés folyamán mindinkább egyénivé válik, ami azonban nem zárja ki társasjellegének egy magasabb és fejlettebb formában való ismételt megjelenését.

Valaki csatlakozhatik valamely vallásos testülethez. Elfogadhat hittételeket, de az ő egyéni vallása mindamellet is megmarad. Mindig van valami, ami nem közös a mások hitével. Valami, ami megfoghatatlan, sajátos és különálló megnyilatkozásaiban. Ami független minden felekezettől, minden külsőségtől, az emberrel vele él és vele hal. Elidegeníthetetlen tulajdona egész életének. Ez az egyéni vallás hozzátartozik az ember életéhez, mert saját egyéni tapasztalataiból nőtt ki.

Az ember lassanként felismeri, hogy nem ő a legfőbb hatalom ezen a világon. Hogy nem képes magát segítség nélkül fenntartani. Van valami, ami fölötte áll s nem tartozik az ő hatáskörébe. Sokan csodákért sóhajtának, azt gondolván, hogy ez együtt jár a vallással. Sokszor azt gondolják az emberek életük nehéz körülményei között, hogy valami csodának kell történnie, hogy szorongattatásukból megszabaduljanak. Azt hiszik, hogy Istennek a különösben, a szokatlanban, a rendkívüli körülmények között kell, hogy megmutassa erejét. Amint azonban az ember érik gondolkodásában és belátásában, belátja, hogy Isten a mindennapi életben is ép úgy jelen van, mint a rendkívüli körülmények között és sokkal inkább jelenti a mi számunkra a rendet és a törvényt, mint ennek ellenkezőjét. Martineau mondja, hogy a világ rendjének szentebbnek kell lennie a mi szemünkben a rendelleneségeknél. Isten sohasem fárad el az előbbiben, míg a rendellenes dolgot nem szereti megismételni.

A vallás lényege abban áll, hogy cselekedhető. Istenit cselekszünk akkor, ha úgy élünk, hogy hozzá hasonlók legyünk. Ez az egyedüli módja annak, hogy Istent valósággá tegyük életünkben. A lélek szabadságát cselekedjük, ha hősiiesen szolgálunk, ha tesszük a

jót meggyőződésből, minden akadály megvetésével. A vallás tehát valóság. A legreálisabb valóság, amelyet az embernek megélnie és nap- nap után cselekednie kell. Csak az az igazi vallás, ami átmegey vé- rünkbe, ami életünkbe lesz, ami mozgat bennünket s amelyet cselek- szünk. Ilyen vallása pedig többé-kevésbé minden embernek van s ez belőle kiirthatatlan.

A vallás területén mindig volt válság és mindig is lesz. Ezek a válságok lehetnek külsők és belsők. Nem a tudomány kezdi ki a vallást, hanem egy sokkal mélyebben fekvő tényező, az emberi lélek hajlama a kételkedésre. A hit és a hitetlenség a vallás elleni lázadás egymást kísérik s a vallás igen gyakran akkor eresztett legmélyebb gyökereket az emberi lélekbe, amikor a leghevesebb ostromoknak volt kitéve.

A léleknek azokat a nagy meghasonlásait, amikor a hit és a hitetlenség élet-halálharcra kelnek egymás ellen, a háboruelőtti Orosz- ország egyik legnagyobb írója rajzolta meg nagyszerűen. Az atheista és a nihilista típustól kezdve a vallásosság mélységeiben teljesen elmerült emberig mindenre megtaláljuk itt a példákat. Dosztojevszkij bemutatja az orosz nép gondolkodásának színes skáláját a vallástalan- ság és a vallás Scilla és Charibdisze között. Kimutatja, hogy minden orosz szerencsétlenség a hinni, illetve a nemhinni akarásnak váltakozó lelkiállapotából fakad s prófétai módon előre látja, hogy milyen követ- kezmenyei lehetnek a lélek teljes megtagadásának, annak a felfogás- nak, amely nem ismer mást, mint anyagot és mechanikus formát. A vallásnak és a vallásosságnak küzdelme ezek ellenkezőjével az emberi lélek örökös küzdelme önmagával. Ez a küzdelem biztosítja szerinte a vallás örök életét és kiirthatatlanságát. Egyszer a vallás győz, máskor a vallástalan- ság. De a vallástalan- ság sohasem győzhet annyira, hogy a vallást legyőzze teljesen. Ez a halála lenne az emberi léleknek, a gondolkodásnak, minden érzésnek és életakarásnak. Hogy a vallás valóban megnyugvás legyen, ahhoz a lélek nagy harcainak egész so- rozata szükséges, amelyek olykor válságokat enyésztetnek el, majd is- mért válságokba taszítják az embert. Erős lelkekre van szüksége, mert csak így tud feleletet adni létünk nagy misztériumára s csak így emeli ki lelkünknek azt az értékes magvát, amely nélküle nem lesz látha- tóvá sohasem.

A vallástudomány ma már közel jár ahhoz a felfogáshoz, hogy a vallás a létfenntartásának, ugyszólván biológiai szükséglete. Hiszen tulajdonképen hitből él az ember. Ha nem hiszünk a holnapban, ha nem hiszünk abban, hogy még sok tennivalónk van, amelyeket el kell végeznünk, kiüresülne a mi életünk. A hit az, ami táplál és élet- ben tart s ha ez a hit mindig nem is vallás, csak egy hajszál vá- lasztja el attól. Az egyéni adottságtól függ, hogy vallásos színezetűvé legyen. Ezért nem kell megijednünk a vallástalan- ság terjedésétől, sőt még az olyan támadásoktól sem, amelyek tervszerűen a vallás kiirtá- sára törnek. Azonban a meg nem ijedés még nem elegendő. Vannak feladataink s felolvasásom célja tulajdonképen az, hogy erre föl- hívjam elsősorban a nők figyelmét.

Említettem, hogy a vallásos érzés csökkenésének mély okai vannak. Lássuk ezeket.

A háboru nagyon kiábrándított a hivatalos és intézményes kereszténységből. A keresztény egyház ténylegesen nagyon keveset tett a háboru megszüntetése érdekében. Épen a keresztény nemzetek gyilkolták egymást legádázabb módon, elárulván ezáltal, hogy mindaz, amit hirdetnek, irott malaszt, amelynek nincs meg a hatóereje.

A hitelét vesztett egyház belátva azt, hogyha ily módon folytatja és semmi hatást kifejteni nem tud hirdetett elvei megvalósítása érdekében, mert ereje nincs hozzá, a háboru után lépéseket tett arra, hogy valamelyes egységgé tömörüljön, hogy a kritikus pillanatban egységesen is léphessen fel. A stockholmi és lausannei kongresszusok, az ökumenikus mozgalom, No more war, life and work s más hasonló természetű mozgalmak mindazt a célt szolgálják, hogy a keresztény egyház által képviselt intézményes kereszténység erejét és hitelét helyreállítsák valahogyan. Hogy lesz-e valamelyes sikere ennek a megmozdulásnak, azt nehéz megjósolni. Én sajnos úgy látom, hogy a dogma fenntartása még mindig erősebb a keresztény egyházban, mint a béke és szeretet megtartására irányuló kizárólagos vágy és akarat. A lényegest még mindig háttérbe szorítja a kevésbbé lényeges vagy épen lényegtelen. Amíg a kereszténység nem a legfőbb jézusi parancs betöltésére főrekszik, amelynek a lényege az, hogy szeresd az Istent és szeresd felebarátodat, hanem azon töri a fejét, hogy az apostoli hitvallás eredeti formáját ki fogadja el és ki nem, addig minden mozgalom dugába fog dőlni. Hiába könyörgünk az Istenhez meghatózott napokon világszerte, hogy óvja meg a békét, ha mi egymás közt, mint nemzetek és keresztény felekezetek nem tudunk közös nevezőre eljutni.

A tanulság ebből az, hogy az intézményes egyházak egyikétől vagy összességétől együttesen sem várhatjuk egyelőre nagy reménykedéssel a nemzetközi és jézusi béke megvalósulását.

Talán ez az oka, hogy a keresztény egyház, sőt rajta keresztül a vallás, sőt Isten ellen általában indult meg a harc az egyik oldalon, míg a másik oldal ősi pogány, nemzeti vallását kívánja felújítani nemzeti aspirációinak megvalósulása céljából. Mindakét mozgalom bizonyos kiábrándulás eredménye, melyet nagyon jól ki tudnak használni, nemcsak a kereszténység, hanem általában a vallás ellenségei. Kétségtelen, hogy a keresztény vallás megújulásának alapja nem lehet más, mint egység a sokféleségben. Ez alatt azt értjük, hogy minden keresztény szekta és felekezet háttérbe kell hogy szorítsa mindazt, ami közöttük elválasztó és érvényre emelje mindazt, ami egységessítő, vagyis helyezkedjék vissza fenntartás nélkül az evangéliumi szeretet és béke alapjára.

Ennek azonban föltételei vannak, amely föltételek az egyesek kezében vannak lerakva. A vallásosság megújodását, a vallásos érzelem megerősítését, amely a mi válságos napjainkban kétszeres kötelességünk, sem az államtól, sem az egyháztól nem várhatjuk. Az első távol áll, a második legyöngült hitelében és tekintélyében és fogyatékos eszközeiben. Ez a

megújodás csak az egyeseken, illetve ezek legközvetlenebb miliójén, a családon keresztül történhetik meg. És itt érkeztem el a nőkhöz, a nők feladatához. Arra kell törekednünk minden erőnkkel, hogy saját magunkban, családjaink tagjaiban, gyermekeinkben, unokáinkban erősítsük a napjainkban meggyöngyült vallásos érzést. A családok nagyobb közösségekké, egyletekké, szövetségekké szoktak tömörülni idősebb és ifjabb tagjaikban egyaránt. Saját magunkban, családjainkban, vallásos egyleteinkben a legtöbb szolgálatot tehetünk a vallásosság megerősödésének. A fődolog az, hogy ne várjunk senkitől biztatást, támogatást, de még jó példát sem. Semmi sem igazolja saját hanyagságunkat és nemtörődésünket.

Az ember vallásos érzése is olyan, mint bármely más lelki megnyilvánulása. Ha nem gyakorolják, elsatnyul, elcsenevészedik. Aki elzárkózik az emberektől, legtöbbször mogorvává lesz, elfeledi szeretni embertársait. Ilyen az is, aki mindig csak magára gondol. A szeretetet gyakorolni kell ép úgy, mint más lelki tevékenységünket, tehát a vallásosságot is. Ezt mi, sajnos nem tesszük kellő mértékben s azért mi is lassanként süketek és vakok leszünk a vallás mély lelki élményeivel és felemelő hatásaival szemben. Ezért kell a vallást gyakorolnunk, hogy ki ne jöjjünk belőle egy pillanatra sem. Az ember tud gyakorolni igen sok mindent, hegedűt, zongorát, sportot, játékonyságot. Vajon csak épen a vallásos érzést ne tudná gyakorolni? Mi a vallás címe alatt is sokszor szórakozást, hasznos időöltést üzünk. Ez nem elég. A vallás a léleknek nem szórakoztató, hanem elmélyedő, Istenhez való bensős viszonyunkat kihangsúlyozó, minden mástól eltérő, egészen sajátos munkája.

Nálunk unitáriusoknál s általában protestánsoknál ennek a sajátos vallásos lelki munkának a módszerei sajnos nincsenek eléggé kialakulva. Sokkal inkább megvan a katolikus egyháznál és szektáknál.

Talán tudnék egy pár módszeres utasítást adni már most, de egyelőre megelégszem azzal is, hogy felhívtam erre a figyelmet. Ezt a munkát meg kell kezdenünk. Elsősorban a nőknek kell megkezdnie általában, továbbá a fiatalabb nemzedéknek, hogy belenevelődjék. A nők mindenesetre sokkal alkalmasabbak erre, mint a férfiak. Gondolkozzanak róla és tegyenek, én szívesen állok rendelkezésükre, addig is, míg megszerezhetném elgondolásomat.

Ha mi komolyan akarunk küzdeni a vallásért, Istenért, hitünkért s ezen keresztül egyházunkért, akkor meg kell kezdenünk a munkát legbelülről, lelkünk és szívünk indítása alapján.

Mert itt van, mindenki-ben benne van az Isten országa.

(Vége.)

Dr. Varga Béla.

Imigy sir a lantom . . .

Tépett, kopott már a lantom,
minden hurja béna.
Mégis, hogyha fáj a szívem,
megszólal még néha.

Ilyenkor a tépett hurnak
azt sirja panasza,
milyen kicsit ér az élet —
mi haszna, mi haszna? . . .

Székely D. Gyula.

Fegyelem a családban.

A társadalom élő szervezetének összejtje a család. Ósidóktól fogva erre a szilárd alapra épült fel s *más fundamentumot* — csak ugyan — *senki nem vehet, mint amely már egyszer vettetett.* Ujabbban ezt az alapot támadta meg és kezdi bontogatni gonosz napoknak gonosz keze, hogy mint vak Sámson, magára ontsa az egész épületet.

Mióta keletről jöttek a bölcsek, megszoktuk, hogy keletről jöjjen a fény. A nappali fényforrás, mint örök égi áldás, fényleg keletről árad, minden reggel mind a jókra, mind a gonoszok életére.

Az orosz puszták fölött azonban egy fekete felhő kerekedett, mely már a nyugati égboltozatot is beárnyékolta. A földnek munkása mindig aggódó lélekkel kíséri a felhők járását, mert nem tudni, hogy üdítő langyesőt, vagy pusztító zivatart hoznak a termésre. A felhő ezuttal szörnyü itéletidőt, szomorú jégverést hozott az orosz földre. Valamikor a szegény orosz muzsik, ha joggalanság érte, bánatosan hajtogatta: „Az ég magas s a cár messze van“. Keletnek ujdonsült bölcsessége úgy akarta ezt a sebet gyógyítani, hogy elvette a cárt és az eget, hogy ne is legyen ki után sóhajtozni.

Gonosz léleknek az a természete, hogy csak gonoszt szül. Ahonnan a hitet száműzték, onnan az erkölcs, a rend és a fegyelem is száműzve van. Látnivaló volt, hogy a templom után a családi oltár lerombolására kerül a sor. Sajnos, a zugó vészáradat nem ismeri a gátat, átmorajlik az egész földtekén. Innen van, hogy és okozati összefüggés révén ma már világszerte érezhetni a sok válság között a családi élet válságát is.

Ma nem kell a család. Legalább is ezt mutatja az évről-évre csökkenő családalapítás. Ahol mégis nagynehezen létesül, ott nincs elég becsülete a gyermeknek, mert aránytalanul kevés a gyermek. Ahol pedig bőség van, ott nincs elég becsület a gyermekben, mert nincs kellő fegyelem s a tiszta családi öröm is végül siralomra fordul.

A neveléstudomány rég tisztába jött azzal, hogy minden sikeres céltudatos nevelésnek a szülői házból kell kiindulnia. Első iskola tehát a család és ennek az iskolának első iratlan szabálya a fegyelem, a rendre szoktatás. Szoktatni, fegyelmezni az állatot is lehet, s minél értelmesebb valamely élőlény, minél kisebb benne e vérbeli megköföttség, a terheltség, annál bámulatosabb az eredmény.

A jó szülő, mielőtt a gyermeke a világra jönne, sokat tud tenni a jövő nemzedék érdekében. *Rossz hajlamait leküzdve, olyan tulajdonságokat szerez és ad át az átöröklés törvényénél fogva az életnek, melyek jótékonyan befolyásolhatják az egész emberré való kifejlődést, a lélek egészségét s nem állítják: leküzdhetetlen feladat elé a neveléstudományt.*

A családi nevelés feltétele a családfő jólneveltsége és hogy fegyelmezni tudjon, kellő önfegyelmzettsége kell legyen. Nem utolsó helyen a példaadás. Tekintélyrombolás mai divatos korában sok szülő áll elő azzal, mikor csemetéje rossz fát tesz a tűzre, hogy a szülői tanácsnak nincsen foganatja, tekintélye. De hogy is lehetne ott tekintélytisztetel,

ahol a gyermeknek csupa szeretetből mindent megengednek s végleg elkésnek a fegyelmezéssel. Nemrég egy intelligens családapa nevetgélve adta le nekem, hogy alig ötéves fiacskája mennyire akaratos, haszontalan kis firma. Pont az ellenkezőjét teszi, amit neki mondanak. Ha például azt mondják neki „menj ki a házból“, ő csak azért is bent marad. Végül is úgy fognak ki rajta, hogyha azt akarják, hogy bentmaradjon, akkor kiküldik, mert így egész biztosan nem fog kimenni. Az ilyen rakoncátlan, valóságos kis háziördögge becézett gyermeket ma Jézus sem vezetné a tanítványok elé, hogy róla példát vegyenek, ha mennyszágba akarnak eljutni.

Kérdés, kell-e a fegyelmezéshez testi fenyíték?

Viktória angol királynő egy ízben meglátogatta országának egyik hírneves iskoláját s mikor a nagyszerű sikerről személyes meggyőződést nyert, a tanítóhoz ezt a kérdést intézte: „És a módszere?“ Erre a tanító felmutatott egy nádpálcát és azt mondta: „Ez az én módszerem.“ Így őrizte meg ezt a történelem. Reméljük, hogy a nádpálcás nevelési módszer idővel egészen a történelemé lesz. A lelki durvaságnak és rossz bánásmódnak a nevelésben nincs mit keresni. A régi nevelési rendszer a maga kinzó eszközeivel csak arra volt jó, hogy kitenyessze a mai vérengző emberfajtát, amelyiknek történelméről azt állapította meg az író, hogy az nem más, minj: *szégyen és szégyen*. Minden nevelésnek célja az, hogy még az állati sorból is emberies gondolkozást termeljen ki s a jövő emberét vezessük el a társadalmi együttélés arany szabályához: „Amit nem kívánsz magadnak, te se tedd azt másnak.“

A gondolat keresztényi ugyan, de azért nem szükség kereszténynek lenni, hogy ebben a gondolatban éljünk. Az eszkimó például távol áll ettől a magas fogalomtól s mégis a keresztény gondolat benne inkább testet öltött. Az északi sarkhoz közel, hol hat hónapig tart a nappal, s ugyanaddig az éjszaka, az örökös hónapok és jégnek rideg hazájában, mintha világosabb volna a fej és melegebb szivek dobognának!

Az eszkimó családapa sohasem kinozza a gyermekét. S — csodálatos — sehol a világon nincs nagyobb tekintély. Elég a szemöldöknek összehúzása, a homlokon egy ránc, egy nem tetsző kifejezés s már az eszkimó-gyermek mindent megértett, a jégkunyhóban főkéletes a rend.

Mínálunk akárhány nagyműveltségű családapa huzogathatná szemöldökét s magasra ivelt homlokát a sok ránc alatt össze is törhetné, hibás lépéssel elindított gyermekére mégsem volna hatása. Bizonyára nem azért, mert nem olvasta a francia bölcsészről „Az akarat nevelés“-ét, hanem, mert a maga idején nem volt elég akarata a nevelésre.

A családvezetésben, mint a nemességben, elkötelezés van. Ezt nem is annyira érteni, mint érezni kell. A székely sem forgatta a bölcsészeti könyveket, de egy tiszta, rendszerető székely családban, mégis nagyobb életbölcselet nyilatkozik meg, mint egy múgonddal felépített egész bölcsészeti iskolában. Fegyelmezett, mert a jövőbe tekint s érezni tud, mert hivatása van. Bölcs, világos fejvel, meleg érző szív-

vel járja a mostoha élet iskoláját. Fénylő sugár aranyozza be magas bércseit s lelke fensíkjaít.

Ezt a hivatást töltse be minden unitárius család s neveljen a jövőnek egész embert, hogy egy magasabbrendű családnak, az emberiségnek legyen közbecsülésben álló tényezője. *Keresztesi D.*

Katakomba.

Csak mélyeséges lelki megrendüléssel olvashatja az ember a hi- reket, amelyek főredék cserépdarabokban, foszlányokban jönnek Orosz- országból és arról szólnak: hiába próbálja a bolsevizmus tüzzel-vassal kiirtani az istenhitet a szerencsétlen, legázolt tömegekből, noha min- denki tudja, milyen sors vár olyanokra, akik szembe merészkedtek fordulni a hatalommal, végsőkig kegyetlen népboldogítóival, mégis ti- tokban, pincegádorokba, kőszénbányák mély tárnáiba huzódva, mint az ősi keresztények a katakombákba: letérdepelnek testben és lélekben az Úr előtt és életük kockáztatásával csenik el a sivár szürkéségből a val- lási megnyugvásban a fohásznak apró drágagyöngyeit. Rettenetes és rettegett hatalom van a szovjet kezében. A titkos rendőrség, a titkos börtönök és a néma temetők óvatosságra intenek. Mégis: keresztülőr, keresztül izzik a hit a félelemnek és megriasztottságnak jégpáncélján most, husz esztendő mulva, talán még sokkal inkább, mint a borza- lom legelső éveiben. Reményre jogosító tanulság és vigasztalás van ebben. Tanulság arra, hogy az emberi lélek nem olyan anyag, amit a hatalom eszközeivel egészen kényre-kedvre lehet formázni. A leg- keményebb, legkönyörtelenebb önkényuralom sem bír vele, noha im- már husz esztendeje tartja leigázottságban a testeket, tart rémületben egy olyan hatalmas országot, mely majdnem földrésznek számít. A szovjet akaratanak végrehajtásában korlátlan. A nyomorúság, a lelki sivárság, amelybe a széles rétegeket kinzással és halállal beledöntötte, gazdaságilag megközelítően lehetővé teszi számára, hogy elzárkózzék. Szörnyű és véres, az emberiség legszebb eszményeit: a lelkiszabad- ságot, a vallást, a jogot, az egyenlőséget és igazságot, a jézusi szere- tetet és az emberi méltányosságot vérbefojtó rendszere már szinte egy emberöltő óta uralkodik. Külföldről nem enged be olyan hirt, amely köreit zavarhatná s bent egyoldaluan bolsevista szellemi táplálékról maga gondoskodik. Még a szórakozásokat is előírja és az is a bol- sevizmust kell szolgálja. És minden önkényuralom, minden kegyetlen- kedés és minden erőkifejtés nem elég ahhoz, hogy megfossa a lel- keket áhitatuktól, Isten imádatától, megfossa keresztényi hitüktől, ajta- tos bizalmuktól. A lélek kamrája titkos, a hatalom ide nem férkőzhet. Pedig husz esztendő nagy idő. Új nemzedék lépett azóta a réginék nyomába. A tanulság ma megrendítő. Természetes, hogy lesz egy késői történelemkönyv lapja, amikor az unokák borzalommal olvassák az istentelenek nagy rombolásait, pusztításait, mint árviznek tovarohanó hajjai eltűnnek és Isten előtt leborulva hálát adnak atyai gondvise- léseért, hogy megmentette a legszebb eszményt: az istenhitet.

Minél egyszerűbb külső formát, annál gazdagabb belső tartalmat, a kegyelet lerovására.

Közszolgálati minőségben három évtized alatt számtalan esetben állottam meg egy-egy nyitott sír mellett.

Amíg a göröngyök egymás fölé hullottak, mindig megfigyeltem a maga egészében kibontakozó értéket, melyet a föld betakart.

A drága érc-, fülgykoporsó, selyem szemfedő, csinált virágkoszoru hosszú szalaggal, rajta aranybetűk. Mindez bársonytakaróval bevont, négy fekete ló által húzott, nagyon szépen kifaragott gyász-kocsira volt fölrakva.

A minden részében gyászt kifejező kocsit kevesebb, többszámú árva és az özvegy állotta körül.

Az a nagy érték miből telt ki? Az egyetlen tehénke árából, a hitelből, mely fedeződik a későbbi újra kerülő utolsó hold földből. Vagy ezeknek híján a drága kamatra felvett kölcsönből, mert legtöbb esetben a váratlanul bekövetkezett halálesetnél a család pénze elfogyott a gyógykezelésre.

Józan észszel gondolkodó embertestvéreim! Egy pár kérdést teszszek fel. Gondolkozzatok rajta, mikor egyik-másik éjszakát álmatlanul virasztotok át s ha megértettétek a feladat messze kiható fontosságát, ugy azonnal hozzáfogni a megvalósításhoz. Egy napot se mulasszunk el.

1. Milyen célt szolgál a földbe takart nagy érték?

2. Megkönnyítjük-e a hantot kedves halottaink felett a külső pompával?

Ha megkönnyítődnek, nem tiltakoznám ellene; de nagyon sok esetben csak a halott pihenésének a rovására megy, mert eltávozásával nyomort, terhet okozott a hozzátartozóinak.

Legyen vége a szemkápráztató külső formáknak. Szeretteink iránt inkább lerójuk mélységes tiszteletünket, ha gyermekei, a jó barátai vagy a testület tagjai, melyhez tartozott, emelik vállukra halottunkat magabazáró egyszerű fenyőfa-koporsót, melyen a tisztelet jeléül szerető kezek által kötött élő virágcsokor vagy koszoru volt téve. Ezáltal mellőzve a drága pénzen vásárolt, de semmit nem jelentő bolti portékát.

Sokkal meghatóbb a menet, ha a család fejét vagy tagját az általa nevelt és dédelgetett pár ökör vagy lófogat szállítja az úton a temetőig, hol ismét a fentiek emelik vállukra és viszik a sírig.

Látszat szerint a négyesfogat által vont gyászkocsi ingyen jön, azonban ez már bele van számítva a 8—10 vagy 15 ezer leies felszerelésbe.

Kedves embertestvéreim! Vessük végét a mai helyzetünkhöz egyáltalán nem illő fényűzésnek! Jöjjetek, főmörüljünk, alakítsunk nemzetkezési szövetséget, de nem felekezeti, hanem a községi, városi társadalom keretein belül.

Itt nem kell jegyezni 500 lei értékű részvényt. Még tagsági díj sem kell. Csupán egy kötelező nyilatkozat, melyben kijelenti, hogy a helyi viszonyoknak megfelelő, közösen megállapított feltételeknek aláveti magát.

Ezen kötelezettséggel és szövetséggel a régóta vajudó és szintén elitélendő torozás is megszűnnék.

Még egy szerény, senkire nem kötelező, de sokat jelentő óhaj-tás e létrehozandó szövetséggel kapcsolatban. Akinek a jó Isten az Ó gazdag tárházából annyit juttatott, hogy nélkülözés nélkül hagyja hátra hitvesét vagy hozzátartozóját; egy kis alamiznaszerű adományt az arra szorulóknak vagy a közös cél oltárára — koszorumegváltás és más címen — juttasson.

Segítsünk egymásnak, míg nem késő. Így gazdagabb lesz a bel-sőleg kifejezett kegyeletes tiszteletadás és tovább tart az emlékezés.

Chichiş, 1937. febr. 14.

Kiss Dénes,

* * *

ig.-tanító és énekvezér.

Erre az okos, nemes és gyakorlati érzékre valló gondolatra fel-hívjuk a figyelmet. Szerintünk az eszme megvalósítható a Hitelszö-vekezet kebelében, mint szakosztály, vagy a D. F. E. kebelében is. Szerk.

Cserkész hírek.

Lázasan folyik a munka a vitorlázó repülő s cserkészeink körében. Szorgalmasan építik a gépet, amely tavaszra készen lesz. Repülő s cserkészeink a tavaszi szelekkel megkezdik a bemutató-és iskolarepülést.

Az I. G. Ducai unitárius gimnázium cserkészeink körében is megalakult a repülő s cserkészsraj Árkosi László tanár vezetésével. A rajnak 17 tagja van és már is igen szép eredményeket értek el. Egyelőre ugyan még csak modelgépeket készítenek.

Nyugtázás. Köszönettel nyugtazzuk a következő Cserkész Nagy Tanácsi tagdíjba befolyt összegeket: Dr. Ferenczy Géza Aita-Mare 500 lei, Gombos Jenő Cluj 120 lei, Lőrinczy Géza Bucureşti 40 lei, Lőrinczy Dénes Turda 60 lei, Gálfi Lőrinc és Zsakó Zoltán Cluj 100—100 leit ajándékoztak csapatunknak. Ugy a Nagy Tanács tagjai, mint a nemesszivü adakozók fogadják hálás köszönetünket a be-küldött összegekért. — Csapatunk pénztárnoka elkészítette a decem-beri és januári tagdíjak nyugtáját. A parancsnokság kéri a Nagy Ta-nács tagjait, hogy a nyugtákkal megjelenő cserkészeknek sziveskedje-nek tagdíjaikat kiegyenlíteni.

Bors Mihály Cserkész Nagy Tanács tag halála. Nagy megdöbbenést és részvétet keltett csapatunk körében Bors Mihály arieşi felügyelő-gondnok, csapatunk Nagy Tanács tagjának tragikus halála, akiben egyik legnagyobb pártfogónkat veszítettük el. Két évvel ezelőtt két örsünk három napig volt szivesen látott vendége a Bors kuriának s e nyári nagy táborozásunk is az ő birtokára volt tervezve. Nyugalma legyen csendes, emléke mindig szeretettel fog-élni mi közöttünk.

Kis vallástörténet.

5. *Az első keresztények élete.* A tanítványok hiven teljesítették a szentlélek hatása alatt a nagy Mester megbízását. Valóban igen sok buzgó hivat gyűjtöttek Jézus tanainak, akiket Jézus követőknek, keresztényeknek neveztek. Jézus tanítványai azonban nemcsak arra főrekedtek, hogy minél többen fölvegyék a keresztény vallást, hanem arra is, hogy a megtérők valóban értsék, ismerjék és higgyék Jézus tanításait. Azért a megtérőket gondosan előkészítették a Jézus tanaira s csak akkor vették be a keresztény hívők társaságába, amikor teljesen át volt formálva lelkük s ekkor meg is keresztelték az áttérőket.

Az első keresztények az istentiszteletet egyes buzgó hívők házában tartották, majd pedig az erősebb üldözések következtében rejtélyhelyeken, erdőkben, barlangokban, földalatti üregekben, temetőhelyeken (katakombák). Az istentiszteletet valamelyik buzgó idősebb egyháztag vezette, amely a szoltárok énekléséből, buzgó imából, az ótamentum és az apostoli levelek olvasásából állott. Az istentiszteletet a szeretet lakomája zárta be (agape), amidőn a gazdagok és tehetősek a magukkal vitt étellel megvendégelték a szegényeket. „Senki sem mondá, amije volt magáénak, hanem mindenük közös vala.“ Ünnepeül eleinte a szombatnapot szentelték, de később Jézus föltámadása napját, a vasárnapot avatták ünneppé.

Az első keresztények nemcsak az istentiszteletek alkalmával tartották meg a szeretetnek ezt a parancsát, hanem künn az életben is gyakorolták a jót, buzgók valának az Úr dolgainak végzésében. A tudatlanokat tanították, a szenvedőket vigasztalták, a betegekről gondoskodtak, a rabszolgák helyett lefizették a szükséges pénzt, hogy azok felszabadulhassanak.

A gyülekezeteket az idősebb férfiak vezették, akiket *véneknek*, *presbitereknek* neveztek. Később ezek felügyelő, vagy püspök nevet kaptak. Ők ügyeltek fel a gyülekezet vagyonaára, a vallás=erkölcsi rendre, ők vezették a térítés magasztos munkáját.

A szegények és betegek gondozását a *diakonuszok* és *diakonisszák* végezték.

6. *A keresztények üldöztetése.* A zsidók nemcsak a Mestert, hanem tanítványait is keményen üldözték. Azt gondolták, hogy azáltal gátat emelnek Jézus tanításai elterjedésének. Azonban úgy látszik, az akadályok nemhogy megsemmisítették volna az apostolok mozgalmát, hanem még fokozták. Az igaz ügyet a gonoszság nem tudta megsemmisíteni. Jézus halála után a legelső vértanu István volt, akit a zsidók agyonköveztek. Ugyancsak ilyen sors érte az Igazságos Jakabot, Jézus testvérét is. A zsidók üldözése azonban nagyon sokáig nem tarthatott, mert zsidó=országon beteljesült Jézusnak fájó szívvél és könnyes szemmel mondott jóvendölése: „Jeruzsálem, Jeruzsálem, bárcsak eszedbe vetted volna sorsodat. El fog jönni az idő, midőn rajtad kö=kövön nem marad.“

Jézus születése után a 70-ik évben Titus római hadvezér Jeruzsálemet elfoglalta, a várost földig lerombolta, a zsidókat pedig a világ minden tájékára szétszórta.

Igy bünhödött a zsidó nép a vizzálykodásáért.

A rómaiak üldözése a zsidókénál még kegyetlenebb volt. A rómaiak részéről az üldözést Néro császár kezdi meg, aki a világtörténelem egyik legrettenetesebb és legbünösebb alakja. Ez a hiu és fónak szenvedélyekkel teljes ember megölette testvérét, nejét, anyját és tanítóját és érthetetlen vágytól ösztönözve, felgyújtotta Rómát, hadd gyönyörködjék az életet és vagyont pusztító lángok sokaságában. Hogy aztán a kitörő népharagot magáról elhárítsa, embertelen gaztettét a keresztényekre fogta. A kárt szenvedő pogány nép előtt annyira gyűlöletesek lettek ezért a keresztények, hogy mindenféle kínzással üldözték őket. Valóságos vérfürdőket rendeztek a keresztények között. Maga a felbujtó császár járt elől a legjobb példával: az elfogott keresztényeket a cirkuszban vadállatokkal tépette szét, vagy pedig pompás kertjében szurokbamártva égő gyertyákként égettette meg őket. Ilyen kegyetlen, embertelen kinokat kellett elszenvetni az első keresztényeknek.

A Néro alatti üldözéseknek esett áldozatul Pál apostol is, akit Rómában lefejeztek. Különbben az apostolok közül csak János halt meg természetes halállal, a többieket mind kivégezték. Így a hagyomány szerint Pétert keresztrefeszítették, a két Jakabot megkövezték, Fülöpöt és Mátyást agyonverték, Tamást átszurták, Bertalant megsüfötték, Mátét megégették, Simont szétfűrészelték, Taddeust megkövezték.

Néro után a többi császárok is több s kevesebb kegyetlenséggel üldözték a keresztényeket. Legkegyetlenebb üldözés Decius és Diaklecianus császárok alatt volt. A rómaiak üldözése körülbelül 3 századot foglalt magában. Ez a véres és kegyetlen 300 esztendő nem irtotta ki a Jézus követők seregét, hanem még megerősítette vallásukban. Az igazság győzött, Rómát mégis meghódította a Názarethi Mester. Az üldözések nyomorán és a vérfürdők iszonyain át minden üldözött érezte, hallotta a jézusi jelszót: „Légy hű mindhalálig, neked adom az élet koronáját.“

(Folytatjuk.)

A „Pitvar“ háziipari és népművészeti értékesítő szövetkezet.

Amiről már annyit ábrándoztunk, amit rég óhajtottunk, a múlt év októberében Clujon valóban megszületett. A „Pitvar“ címen egy olyan háziipari és művészeti értékesítő szövetkezet létesült, amely valóban hiányt pótol s amelynek nagy jövőt jósolunk. E szövetkezetnek az a célja, hogy népünk háziipari művészetének egy olyan értékesítő szerve legyen, amely nemcsak összegyűjti magyar népünknek művészi alkotásait, hanem kellő finomult érzékkel irányítja is és fejleszti is. Rövid nehány hónapi fenállása óta is már kiváló sikert ért el, mert a Str. Iuliu Maniu-utcában már egy kis boltja van, amely ragyog az egyszerűség tisztaságától s amely fömve van már szebbnél-szebb és értékesebbnél-értékesebb háziipari és más népművészeti tárgyakkal. Itt találunk az ország különböző részeiből összegyűjtött csergéget, szötteket, posztókat, varottasokat. A bucoinai csángók is képviselve vannak szép munkájukkal, érdekes sajátosságos művészetükkel. Ezeken kívül edények, botok, guzsalyak, sulykok, szivarszipkák stb. és más

szellemesen elkészített munkák dicsérik a hazánk különböző vidékein lakó magyar testvéreink kiváló képességeit. A szövetkezet mindent megtesz, hogy e beindított munka jól sikerüljön, céljának, hivatásának megfelelőhessen. Évégből tervbe vették egy külföldi kiállítás rendezését is.

Hogy ehhez a valóban hiánytpótló nagyszerű intézményhez teljes bizalmunk lehet, arról kezeskedik a vezetőség. Az igazgatóság tagjai: Koós Károly, Gróf Bethlen Mária, Dr. Mikó Lőrincné, Gróf Bethlen Lászlóné, Dr. Sulyok István, Folyovicsné Lázár Györgyi, Gyarmathy Árpád, Debreczeni László, Apponyi Margit. A felügyelő-bizottság tagjai: Török Bálint, Szász István, Vita Sándor. A művészi szakosztály tagjai: Koós Károly, Dr. Mikó Lőrincné, Dóczyiné-Berde Amál és Vásárhelyi Zigler Emil. Ezek a nevek kezeskednek arról, hogy a létesített intézmény csakugyan megfelel a rendeltetésének. A szövetkezeti bolt ügyeit Horváth Ella és Velits Mária intézik nagy szorgalommal, hozzáértéssel és kiváló szolgálatkészséggel. Falusi és városi olvasóinknak figyelmét egyformán felhívjuk erre a korszerű, igazán hiánytpótló intézményre.

A chichiși egyházközség életéből.

Uzv. Sigmond Tamásné — férje Sigmond Tamás elhalálása alkalmával — koszorúmegváltás címen a chichiși unitárius fel. elemi isk. növendékei számára 4000 lei azaz négyezer leit adományozott tankönyvek beszerzésére.

Ki volt Sigmond Tamás? A chichiși unitárius egyház gondnoka. Az építő munkának a legelső harcosa, mely a világháború befejezése után megvalósításra várt.

Gyermeke nem volt. Gyermekének az unitárius egyházát tekintette. Munkásságát hirdetik a torony nagy harangja, a templom diszes orgonája, a kántori lakás új melléképületei. Ezek létrehozásánál nem parancsoló felügyelő, hanem első munkás, első adakozó volt. Ott láttuk mindenütt, hol segíteni kellett.

1919 évben fiatal lelkész kerül az egyház élére, aki egy évig barátságos otthont kap Sigmond Tamás házában.

A tanítónak a takarmánya készen van a mezőn. Fogatja nincs. Jön az eső: „Tanító Úr! Csak foglalkozzék nyugodtan a gyermekekkel, mi megyünk és behozzuk az áldást.” Más alkalommal sürgős elintézni valója akadt a tanítónak a 12 km. távolra eső városban: „Tanító Úr! A fogatom készen van, tessék felülni, hogy haladjunk.”

Tréfás jó kedvvel intézett el mindent. Ez volt Sigmond Tamás, ki 1936. júl. 19. óta pihen. Pihenése legyen csendes. Cselekedete követésreméltó példaadás.

Egy másik kiváló keblitanácsosunk, immár néhai Serester Ignác, végrendeletileg egy és háromnegyed hold földet hagyományozott az unitárius egyházközségnek. 1000 lei, azaz egyezer leit az unitárius dalkörnek. A szép mező közepén is található egy-egy gyöngyszem.

Serester Ignácné asszony halála alkalmával — az unitárius nőegylet, koszorúmegváltás címen, templomi használatra 10 drb. énekeskönyvet vett 300 lei értékben.

Chichiși, 1937 febr. 14.

Kiss D.

TŰZHELY MELLETT

Moszkva.

A bíróság tárgyalni fogja Ilics Szvetanov vallási filelmi vallássossági perét . . . Vádlott, állj a bíród elé . . . Hogy hívnak?

— Ilics Szvetanov.

— Hány éves vagy?

— Ötvenkettő.

— Foglalkozásod?

— . . . ? Régen hittérítő lelkipásztor voltam és az Istent szolgáltam . . .

— Nem a régít kérdem, hanem a jelenlegi foglalkozásodat?

— . . . — ?

— Voltál már büntetve?

— Ez a legfőbbkérdés.

— Kritikai megjegyzéseidre nem vagyok kíváncsi . . . Válaszolj a kérdésre: voltál-e már büntetve?

— Tudhatnád, hogy a Szovjetunióban nincsenek büntetett előéletű elvtársak.

— Gunyolódol?

— Eszembe sincs . . . Szovjetunió a világ egyetlen birodalma, ahol mindenki fisztamultu és egyetlenegy visszaeső bűnös sincsen.

— Ez nagyon hizelgő Szovjetunióra nézve.

— Oh, nem is oly nagyon hizelgő . . . Nincs visszaeső bűnös, mert hogyan követhetnének el másodszer is büntetett az emberek, ha mindjárt az első büntetett után keserves kínzásokkal kivégzik őket . . . Az a körülmény tehát, hogy még élek és itt állok előtted, már magában foglalja azt, hogy büntetlen előéletű vagyok.

— Ezt minden bölcsekedés és hosszadalmas körülírás nélkül is megmondhattad volna . . . Most pedig figyelmeztetek, hogy a kérdésimre minden kitérés és véleménynyilvánítás nélkül válaszolj, mert különben kénytelen leszek szigorubb rendszabályokat alkalmazni.

— Huszonnégy óra múlva kivégeztetel . . . Mi lehet ennél szigorubb rendszabály?

— Ha így beszélsz, mindjárt megtudod . . .

— Három napi sötét zárkát adsz, megkorbácsoltatsz, éheztesz . . .

Hogy ezt megcselekedd, két nappal el kellene halasztanod a kivégzésemet . . . A szigorubb rendszabály tehát az volna, hogy két nappal meghosszabbítod az életemet . . . Ez tényleg fokozná a halál borzalmaságát, de én elviselném ezt a borzalmat, mert elviselhetővé tenné a tudat, hogy két nap múlva ugyanis meghalok és az Örökkévaló színe elé juthatok.

— Ugy látom, fisztában vagy azzal, hogy mekkora büntetett

követtél el a vallástilalom ellen, ha már előre tudod, hogy csak halálbüntetés lehet a büntett megtorlása.

— Én nem így mondanám ezt: Tudom, hogy nem azért hoztatok ide, hogy életben hagyjatok... Neked az a kötelességed, hogy megkinoztassál és megöless... Ez rendjén is van... Csak az a felháborító cselekedet, hogy gyáva vagy és nincs akkora bátorságod, hogy szó nélkül ledurrants itt mindjárt, hanem a vallástilalmi paragrafusok között kotorászol és bujkálsz, hogy látszólagos törvényes alapot adj egy kinzással, korbácsolással végrehajtandó közönséges gyilkosságnak.

— Minden gonosztevő úgy okoskodik, mint te: nem ő a bűnös, hanem a bíró. Hogy a gonosztevő te vagy, arról rögtön meggyőződhetsz... Ide figyelj hát. Azzal vagy vádolva, hogy 1936 november 16-án, a vallásossági tilalom betartatásának országos végrehajtóbizottságának ülésén Sztalin beszédje közben hangosan imádkoztál és kérted Istent, akit mi nem ismerünk és nem is akarunk ismereni, hogy világoscdjék meg elméje s közben mosolyogtál és tagadólag ráztad a fejedet...

— Csak ennyiből áll a vád?

— Csak ennyiből... Azt hiszem, hogy ez a legsúlyosabb.

— Én azt hittem, többet tudok rólam... Hangosan imádkoztam és fohászkoztam Istenhez s közben mosolyogva tagadóan ráztam a fejemet Sztalin beszédje közben... És ilyenek miatt ti vádat emeltek ellenem és idehurcoltatok, hogy megkinozzatok. Ez nagy szégyene a mi igazságszolgáltatásunknak, de én ennél sokkal jobb orosz vagyok, semhogy ilyen szégyenben hagyjam az orosz törvénykezést... Én sokkal súlyosabb bűntetteket követtem el.

— Nem érdekel... Csak az ellen védekezz, amivel vádolnak.

— Dehogy is védekezem ez ellen... Mert ha még az Istenhez való fohászzkodást, mosolygást és fejcsóválást is letagadom, akkor semmi sem marad, ami miatt halálra ítéltettek. És ok nélkül halálra ítélni a leggyalázatosabb bírói gyilkosság volna, én azonban nem veszem a lelkekre, hogy orosz bírák ilyesmit kövessenek el... Értsd meg: nem lehet, nem szabad halálra ítélni valakit, aki csak Istenhez fohászzkodott, mosolygott és a fejét rázta. De ha én még ezt a vádat is megdönténém és nem hoznék fel magam ellen semmit, ami miatt kivégezhetek, akkor nyilvánvaló lenne, hogy a szovjet bírászkodási rendszere undorító és megvetésreméltó. Te beletörödnél abba, hogy az emberiség megvessen, de én, a vádlott nem engedem, hogy ilyen szégyenfolt essék rajtunk... Figyelj hát, elmondom a bűneimet.

— Nem tűröm, hogy másról is beszélj, mint a vádban említett cselekményről... Tehát 1936 november tizenhatodikán...

— Nem november 16-án, hanem minden évben és legutoljára május 5-én történt, hogy a vallástilalmi törvény ellenére, titkos helyen istentiszteletet tartottam egy nagy pincében és ugyanakkor huszonhét ujszülöttet kereszteltem meg Isten dicsőségére és a szülők örömeire...

— Nem engedem meg, hogy erről beszélj.

— A bakauai petroleumbányák vidékein, még pedig azért, mert a kőszénbányászok a tárnák mélységeiben, koromsötétben titkon Istenhez fohászkoznak és imádkozás közben végzik fárasztó munkájukat...

— Szót se többet erről . . .
 — Nem baj, vannak még más bűneim is, válogathatok hát közülök. Itt van például az Antiboldsevista Comite nagy néma tüntetése az 1937 február, 12-én Moszkvában tartott istentelenek kongresszusa ellen, melyet én szerveztem meg és ti százezreknek a lelki békeségét vad kegyetlenséggel vérbe fojtottátok . . .

— Erről sincs szó a vádiratban, tehát megtiltom, hogy szóba hozd.

— A vádlottnak legszentebb joga, hogy . . .

— A vádlottnak a védekezés a joga és nem a vádolás . . . Ezt bizd az ügyészre.

— Könnyíteni akarok a lelkemen!

— Ismerd be, hogy Istenhez fohászokdtál, mosolyogtál és . . .

— Meg akarom menteni igazságszolgáltatásunk becsületét.

— Ez nem a te dolgod.

— Nem akarom, hogy a világ azt higgye, hogy ártatlan vagyok és igazságtalanul ítéltek halálra. Vádolom magamat . . .

— Hallgass! . . . Az ítélet enélkül is igazságos lesz.

— Nem tudok hallgatni . . .

— Ezt Tolsztojtól tanultad . . . Annak volt egy ilyen című röpirata: Nem tudok hallgatni. De én megtanítalak mindjárt a hallgatásra . . . Istenhez fohászokdtál-e, imádkoztál, mosolyogtál és csóváltad-e a fejedet, amikor Sztalin beszélt?

— A Bajkál vidékein tízezernél több gyermeket kereszteltünk meg a vallástilalom szigora dacára, huszonharmad magammal . . .

— Fegyőrök!

— Ne bántsatok . . . Nem beszélek többet, mert mindent elmondtam már. Csak még azt az egyet akarom belekiáltani a világba: A Kremlben egy istentagadó, megtévelyodött, szerencsétlen agyu ül, akinek abban telik a legnagyobb öröme, hogy az istentelenségével a családi szentélyt lerombolja és Istenben bizó ártatlan embereket kivégeztessen . . . Én elrontottam az örömét: nem vagyok ártatlan, bűnös vagyok, rejtendő nagyok a bűneim és én ezekután megérdemlem, hogy kivégezzetek.

— Fegyőrök, vigyétek ki innen.

És Ilics Szevetanov mosolyogva, egyenes fejtartással, összekulcsolt kezekkel a fegyveres fegyőrök között fiszta lelkiismerettel imádkozott Jézus szerint: „Uram, bocsásd meg bűneiket, mert nem tudják mit cselekszenek!”
 Wallesz Jenő után: —st —e.

HARMONIUMOK

templomi, iskolai, énekkari és házi használatra, minden nagyságban.

ORGONÁK

új művek, orgonajavítások, átépítések.

WEGENSTEIN L. FIAI, Orgona- és Harmoniumgyár

T i m i ș o a r a, III., Bul. Mihai Viteazul 30.

Alapított 1888. — Jutányos árak, ajánlat díjmentesen és kötelezettség nélkül.

A Dávid Ferenc Egylet február hó 7-én, délután $\frac{1}{2}6$ órai kezdettel a kulturdélután helyett teaestélyt rendezett az egylet tevékeny elnöknője, a püspökné vezetésével a püspöki lakásban. A teaestélyen igen nagyszámu és választékos közönség vett részt, ahol kellemes szórakozásokkal föltölték az időt s kedves emlékekkel csak a késő éjszakában távoztak a feledhetetlen emlékü estélyről. A teaestélynek a nagy erkölcsi sikere mellett szép anyagi bevétele is volt. A következő kulturdélután március hó 5-én lesz, melynek szintén gazdag programja van.

Brassai Sámuel emléke. A U. I. T. Brassai Sámuelnek unitárius kollégiumi tanárrá választása századik évfordulója alkalmából februárius hó 28-án délelőtt $\frac{1}{2}12$ órakor a régi unitárius kollégium disztermében szépen sikerült emlékünnepelet rendezett, melyen nemcsak az unitáriusok, hanem a magyar társadalom is nagy számban részt vett. A magas színvonalu műsor a következő volt: Kudela: „Babilon vizei mellett...” énekelt az unitárius teológiai énekkar Útő Lajos zenetanár vezetésével. Dr. Boros György püspök tartalmas megnyitó beszédet mondott. Becker Menuettet Brassai gordonkáján előadta Boga László. Tartalmas, Brassai nagy alakját méltányoló emlékbeszédet tartott Brassainak egyik legkomolyabb és legmélyebb tanulmányozója: Dr. Gál Kelemen. Brassai kedvelt Beethoven sonátáját op. 53 zongorán P. Szentmártoni Kálmánné játszotta kiváló sikerrel. Bárdos Lajos: „Esik eső...” címü dalát előadta az unitárius főgimnázium ifjusági dalkara Péterfy István zenetanár vezetésével. Az ünnepély bensőséges lelki tartalmát összefoglaló bezáró beszédet Vári Albert teol. akadémiai dékán mondott. Jól esett száz esztendőre visszagondolnunk. A Brassai nagy hite, hatalmas munkásságának ihlető ereje megerősítette lelkünket a régi falak között.

A Dávid Ferenc Nőkszövetsége február 16-án délután 6 órakor, a nőegylet helyiségében házi-kötőkét rendezett. Ez alkalmából háziasszonyok voltak: Tana Ferencné, Vaska Dezsőné, Szabó Rezsőné, Hantz Piroska és Péter Rózsika, akik tevékeny munkával készítették elő a kedves és hangulatos kötőkét. A kötőkén szép műsor szórakoztatta a nagyszámu résztvevőket, melynek során a következők szerepeltek: Márkos Albert gimnáziumi tanár értékes előadást tartott egy elfelejtett íróról, Ferenczi Kálmánról, melynek során élénken rávilágított arra, hogy az ardeali irodalom nem is olyan újkeletű, mint ahogyan azt sokan hiszik. Azután Szabó Ella művészi hegedűjátéka következett órási

sikerrel, melyet zongorán S. Kouba Paula zenetanárnő kísért. Vaska Klárka kedves monológgal szórakoztatta a közönséget. Művészi énekkel gyönyörködtette a közönséget Berényiné Platsintár Nusi. Teázás alatt a diákzenekar sok szép nótát huzott és tette kedvessé a költőkét.

Firtuşu-i Unitárius Ifjusági Kör f. év január 30-án szépen sikerült műsoros táncestélyt rendezett. Szinre került négy egyfelvonásos darab és egy szavalat, amelyet a nagyszámu közösség élvezettel hallgatott. Bár az engedély megszerzése sok nehézségbe és költségbe került és az előadás napján az idő kedvezőtlen volt, mégis mind az erkölcsei, mind az anyagi siker reményen felüli volt. *Jelen volt.*

A Câmpia-Turzi-i Unitárius Nőszövetség f. évben két kedves összejövetelt tartott. Egyiket január 26-án, amikor helybeli lelkész tartott Biblia-magyarázatot, ezt követte Jenei Kató szavalata. Egy kedves vendég még költemény elszavalásával gyönyörködtette a megjelenteket. A második összejövetel alkalmával Gálfi Elek turdai s.-lelkész tartott értékes és mindenkit lebilincselő Biblia-magyarázatot, utána Kövér Gizella szavalt nagyon kedvesen. Mindkét alkalommal műsor után a háziasszonyok izletes süteménnyel és jó forró teával vendégtették meg a jelenlévőket. *Sz. G.*

Hibaigazítás az Unitárius Naptár számára. Az Unitárius Naptárba, a naptári részbe, mint igen sok korán megjelent naptárba az a hiba csuszott be, hogy az orthodox husvét is ami husvétunkkal egyidőben van jelezve. Az orthodox husvét a jelen évben május hó 2, 3 és 4-én lesz. Ennek folytán a husvéttól függő orthodox ünnepek így alakulnak: nagypéntek ápr. 30; áldozócsütörtök (együttal hősök napja) június 10; pünköst június 20, 21 és 22. Ezeknek az ünnepeknek az idejét azért kell pontosan tudnunk, mert a hősök napja román áldozócsütörtökön van s ezen a napon, valamint az orthodox ünnepek másodnapján kötelező munkaszünet van. Kérjük lelkészársainkat, hogy ezen hibaigazítást sziveskedjenek tudomásul venni és az érdekelt hiveket erről kellő időben értesíteni. A naptárban említett hiba azért fordult elő, mert már szeptember hó előtt ki volt adva az a naptári rész, amely a mi naptárunkban is megjelent. A szent szynodus azonban később más álláspontot foglalt el a husvét idejére vonatkozóan s ezért a korán megjelent naptárak ezt nem tudták már beledolgozni, mert már ki voltak nyomva. A jelen évi tapasztalat azonban megtanított arra, hogy jövőre ne forduljon elő a mostanihoz hasonló tévedés.

A jövő évi naptár számára már most felhívjuk a munkatársak figyelmét a következőkre: A Naptár hálás köszönettel vesz minden cikket, képet, költeményt stb., mely szent vallásunk és népünk érdekeit szolgálja, de kérjük munkatársainkat, hogy a prózai cikkek ne legyenek három nyomtatott oldalnál hosszabbak, s népiesen, egyszerűen legyenek megírva. Különösen fontosak, hogy egyes egyházközségek történetéből adhassunk ismertetést. A jövő évben a címlapon annak az egyházközségnek hozzuk a templomát, mely a jelen évi naptárból a lakosság számára a legtöbb naptárt adott el. A Naptár számára beadandó dolgozatok határideje május hó 30.

Lelkészi kinevezések. A Pietroasa-i egyházközség nagy szöföbbséggel megválasztotta *Szekely Sándor* Uioarai s.-lelkészti rendes lelkésznek. A főt. Püspök ur kinevezte. — *Lőrinczy János* eddigi turdai s.-lelkészti a főt. Püspök ur kinevezte Bordoşiu-ba rendes lelkésznek. Isten áldása s a hívek megértő szeretete kíséri ifju lelkész-társainkat a szép munkamezőn, a hivatásteljesítés megadott áldott alkalmán.

Teol. Akadémia estélye. A Teol. Akadémia március hó 14-én, d. u. 6 órai kezdettel az unitárius kollégium disztermében akadémiái estélyt tart, amelyen énekelni fog az akadémiái ifjuság dalárdája *Utó Lajos* zenetanár vezetésével. Megnyitó beszédet tart *Gálfi Lőrinc* teol. akad. tanár. A „Kereszténység és unitarizmus” címen *Felolvas Vári Albert* dékán. Szavalt Sebe Ferenc teol. akadémiái hallgató. Az érdekesnek ígérkező estélyre felhívjuk a közönség figyelmét.

Egy tévedés helyreigazítása. Lapunk januári számának 2-ik lapján megemlékeztünk *Fülöp Mózes* és nejeének karácsonyi ajándé-káról. E megemlékezés utolsó soraiban azt írtuk, hogy nevezett lelkész a Főtanácsról való elmaradását 500 lei adománnyal mentette ki. Midőn ny. lelkész afia jelentette, hogy itt tévedésről van szó, megtudtuk, hogy az 500 leit adományozó nem ő, hanem névtársa: *Fülöp Mózes* mediási gondnok afia volt. Midőn a név azonos voltából következett tévedésünket helyreigazítjuk, e tárgyban kifejezett elismerésünket *Fülöp Mózes* v. gondnok hitbéli testvérünk címére irányítjuk.

A Dávid Ferenc Egylet kebelében működő szervezetek (ifj. körök, dalkörök, fuvószenekar stb.) az anyaegyletnek rendes tagjai, működésükről minden évben jelentést kell tegyenek az anyaegyletnek és a tagsági díjat be kell fizetniök minden évben. Ajánlatos az 1000 lei örökös alapítói díjnak a befizetése, mert akkor véglegesen el lesz intézve a tagsági díj ügye.

Szerkesztői üzenetek. *K. S.* Tartalmas cikkét vettük. Jelen számunkban nem fért be, a jövő számban egész terjedelmében jönni fog. Ha beleegyeznek, a korrekturát mi fogjuk átjavítani, mert a levelezés hosszú időbe kerül. Ha kívánja azonban okvetlenül elküldjük. — *K. D.* Köszönjük, folytatását várjuk. — *M. A.* Felolvasását jövő számban hozzuk. — Nyugtázást jan. 21-től febr. 20-ig jövő számban.

Az „Unitárius Közlöny” megjelenik havonta.

Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „PALLAS” könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuţa 3.

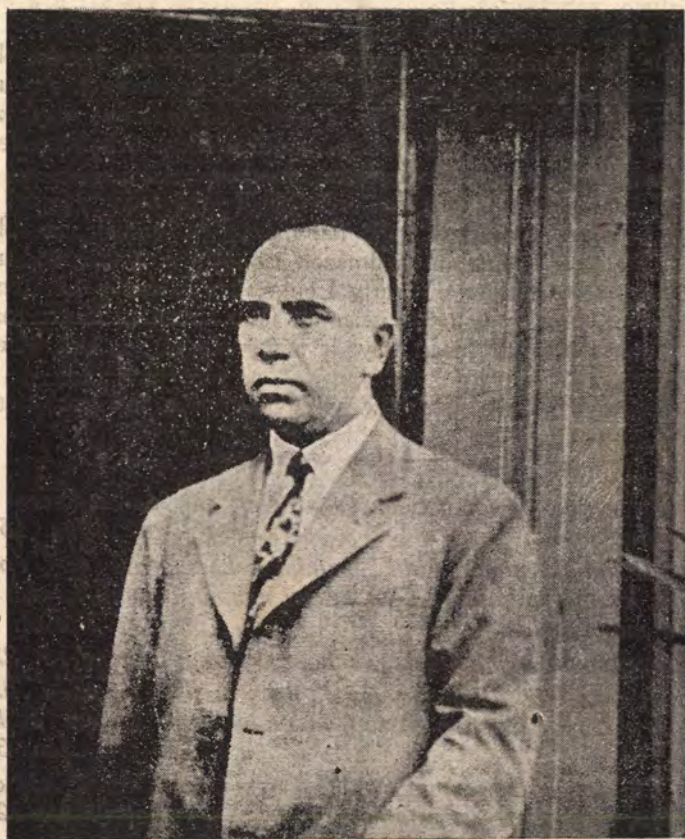
UNITÁRIUS KOZLONY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉÉ

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

Dr. PÉTERFY ÁRON 1879-1937.

Unit. Egyh. Község
 Pietrosasa. P. U. Rimetea.
 1937. é. máj. 1. n. 1. sz.

Dr. Péterfy Áron.
1879—1937.

Atyja évek hosszú során át kántortanító volt Merești-n. Így fának és egyházának törhetetlen szeretetét már a szülei ház levegőjébe szívta magába.

A gimnázium alsó osztályait az I. G. Duca-i, a felsőket a új unitárius gimnáziumban végezte. Itt helyben tanulta a jogot is. Az ügyvédi oklevél megszerzése után Miercurea Nirăj-on telepedett le folytatott ügyvédi gyakorlatot. Itt is halt meg aránylag elég fiatalon, 3 éves korában rövid, de súlyos szenvedés után.

Ismert és népszerű volt nemcsak lakóhelyén, hanem egész Mureșszék magyarsága előtt. Mindenki, akinek csak dolga akadt vele; tisztelte, megbecsülte és szerette a rokonszenves megjelenésű, föltétlen megbízható, szorgalmas, munkaszerető, tisztakezü embert s a segítésre mindég kész, önzellen jó barátot.

De halála nemcsak a mureșszéki magyarságra, hanem különösen a magyar unitárius egyházra jelent nagy veszteséget. Az unitáriusok Egyházi Főtanácsának tagja, a mureșkörü unitárius egyházkörnek felügyelő gondnoka volt 10 éven keresztül s nagy lelkiismeretességgel és ügybuzgósággal szolgálta egyháza érdekeit.

Halálát közelebbi hozzátartozói közül gyászolja gyámol nélkül maradt özvegye, Budapesten élő fia, menyé és unokája, továbbá édes bátyja, Péterfy Gyula nyugalmazott tanító s a budapesti unitárius eklezsia kántora, testvérei Péterfy Lenke, özv. Péterfy Lőrincné, Péterfy Gábor, Péterfy Emma, valamint több közeli és távoli rokon.

Temetése f. hó 18-án folyt le nagy részvét mellett Miercurea Nirăj-on.

Érdemeit föbben méltatták az egyház és a magyar társadalom részéről.

—•—

Én vagyok a feltámadás és az élet, aki én bennem hiszen, ha meghal is él. Ján. 15, 25.

Mi tudjuk, midőn földi házunknak hajléka elbomol, épületünk Istentől leszen, tudniillik: nem kézzel csinált házunk, hanem örökkévaló a mennyben. 2. Kor. 5, 1.

Isten nem a halottaknak, hanem az élőknek Istene. Mt. 22, 32.

Ugy szerette Isten a világot, hogy az ő egyetlen fiát adá, hogy senki, aki ő benne hiszen, el ne vesszen, hanem örök életet éljen. Ján. 3, 16.

Aki az én beszédemet hallgatja és hiszen annak, aki engemet elküldött, örök élete van annak. Máté 22, 32.

Az igazak fénylenek, mint a nap, az ő atyjoknak országában. Máté 13, 43.

Nagypéntek — Husvét.

Nagypénteken hűvös, kemény szél csapdossa arcunkat. Hűvös, fájdalmas a szellő, még akkor is, mikor enyhe a levegő. A keserves emlékek, mint ostorcsapások mélyen a szívünkbe vágnak. Rágondolunk az ártatlan Jézus szenvedéseire. Elkisérjük a szeretet legnagyobb prófétáját a szenvedések útján. Látjuk a kereszt sulya alatt roskadozó Mestert, látjuk, amint elvégzi munkáját a vak gyűlölet s az igazságtalanság letiporja az ártatlant. A hatalom tombol örömeiben; a ravaszság és gonosz bűn diadalt aratott.

Az emberek lelkén mélységes mély fájdalom vesz erőt. Elvégeztetett minden. A legtisztább, legigazibb ember, a szeretet legnagyobb prófétája kiszenvedett. Lehajtá fejét és kiadá lelkét... Egy istenfélő ember, Arimátiai József a holttestet leveszi a keresztről. Fehér gyolcsruhába takarja és a saját tulajdonát képező sziklasírba helyezi. A sir bejárata elé nagy követ hengerít. Minden el van rendezve. Az örökké beszélő, tanító, jóltevő, vigasztaló, bátorító Mester el van némitva. Az imádkozó ajkak, a vigasztaló, bátorító, lelket erősítő igék elhallgattak. Olyanokká lettek, mint egy szép álom, de csak olyan az, mint az álom. Nagy, erős kő van a sir bejáratán. Nehéz, talán lehetetlen is azt elmozdítani. Az emberi lélek a mély bánatban nem tud magához térni. Nem tudja megérteni, mi történt. Álom-e vagy valóság? Mi történt a Galileai tengeren, a hegyen, Kapernaum környékén, a jeruzsálemi úton?... Ah, nem egyéb, mint álom, varázslatos álom, de csak álom...

* * *

Az álmok nem hazudnak... A lemondás, kicsinyhitűség, kétségbeesés nem tartott sokáig. Még teljes három napig sem. A hétnek első napja virradatával már a hit hatalmas ereje is fölébredett a lelkekben. A hatalmas kő már nem takarta a sir száját. A temetőnek már nem halottja volt, hanem diadalt jelentő élete. A tagadás, a kicsinyhitűség és gyűlölet kénytelen volt belátni, hogy rosszul számított. A néma sírból egy hatalmas szózat lett. Szózat, amely némán nagy igéket sugall. Olyan igéket, melyek bejárják a kerek világot és új életet teremtenek...

A Kereszt, a szenvedések helye is mást tett, mint aminek eleinte szánták volt. Nem a gyalázatnak, hanem a megdicsőülésnek helyévé változott. A néma sírból pedig ma is hangok hallatszanak: Ne félj én népem, kicsiny sereg. Én meggyőztem a világot.

Egy hatalmas ige hatja át minden idők, mindenkori embereinek a lelkét: Én vagyok a feltámadás és az élet, aki én bennem hiszen, ha meghal is él.

A husvét ma is, és mindörökké, a hitnek, jóságnak, szeretetnek, igazságnak és szellemiségnek diadalát jelenti. Ünnepeljünk tehát fenkölt lélekkel, förhetetlen hittel és sohasem csüggedő, mindig ébren levő lelkiismerettel és nagy elhatározásokkal.

Benczédi Pál,

Fegyelem az egyházban.

Az egyház egy magasabbrendű család. Sőt, célját és hivatását tekintve, méltán mondhatjuk róla: *szent család*. A keresztény őshagyomány és rajongásig menő fiztelet ugyan Jézus családját illeti ezzel az elnevezéssel, de anélkül, hogy a szenttéavatás dogmája elfogadásának gyanujába keveredhetnénk, mi is meggyőződéssel vallhatjuk, hogy igenis egy szent családnak, egy széles ágazatu, kiterjedt főrsnek, az anyaszentegyház századok viharaiiban megtépedt, de el nem korhadt, idővel meg-megújuló fiztes családfájának vagyunk a tagjai.

Családfagok, mint illik, bizonyos időközökben egy közös családi asztal mellett telepednek le. Ilyenkor hálaadás, megelégedés, a béke uralkodik rajtuk. A családfői tekintély csendre int. Oly szép is az atyafiaknak egyetértő békességök. Oly szép, mikor kondul az ünnepi harang s a festvérlelkeket a templomban terített asztal áldása várja. Felbúg az orgona s az ihlettelses, fegyelmezett lélek csengő hangon a magasságos ég felé szálldos, ujjong az alázat: „Minden szív téged imád“.

Majd az evangelium buzgó tanácsára kigyul az arcokon a lelkesedés pirja, minden szempár az urasztalára szegződik, hol a főkéletes áldozat egyszerű jegyeiben megrázóan bontakozik ki a nagyszerű élmény, az ujjászületés, az élet mély értelme. Itt, ebben a pillanatban nincsenek jók és rosszak, csak emberek a gyarlóság edényei bár, de a lelkiség és nemes indulat arany kelyhével, mit a kegyelem színülfigölthet javakkal.

A lenyűgöző látvány egy ideig fogva tart s abba a hiu álomba ringat, hogy a fegyelmezett társaságon, e kicsiny seregen soha semmi ellenség, még a pokol kapui sem vehetnek erőt.

Fájdalom, az ígélet, a bájos álomkép az élet kiábrándító cáfolatában hamar eltűnik s irgalmatlanul foszlik széjjel. Valami titkos, láthatatlan kéz elszakítja a templomhoz fűző szálakat s a nyáját a főmeglélek kiszámíthatatlan szeszélyével az alvilág kapujába tereli, melyen már látható a Dante írása: „Lasciate ogni speranza“ — „Hagyjatok fel minden reménnyel“.

Nyilván gonosz varázslat történt, az embereket kicserélték. A szívek rajgó áhitata mennyei trónszék helyett az aranyborju bálványát öleli körül s a templom csak annyit ér, amennyit eszményéből a rideg anyagelvűség aprópénzére lehet váltani.

Megdöbentő a fonákság, az ősi erényektől való eltávolodás, a zuhanás. Az ellentét, a mélység, mely az egyház tanítása és az ugynevezett hívek mai gondolkozása között kitarul. Bevallhatjuk, *a hatalom részéről megnyilvánuló méltatlanság, gonosz szándék nem olyan elkésesítő s tegyük hozzá: nem is annyira veszedelmes, mint az a lelketlen, önző kufár szellem — legjobb esetben fásult közöny, — mely a bajba jutott szülöanya megmaradt erőt szípolyozza, vagy legalább is ölbetett kezekkel, mostohán nézi vergődését*. A helyzet az, hogy ma — fiztelet a kevés kivételnek — mindenki csak kapni

akar és nem adni. Felejtve az urasztali tanácsot. „Jobb adni, mint venni.“ Felejtve és feladva az önmegtágadás alapvető erényét, az önfeláldozó hősiességet, mit szószéki korona fölött kiterjesztett szárnyu pelikán sok templomunkban oly gyönyörűen szimbolizál. Ez az aranymadár tudvalevően, mikor rossz idő miatt nem tud kirepülni élelemért, feltépi a mellét és saját vérevel táplálja éhes fiait.

Az aranymadárnak természetfől beoltott hősiessége valóban csodálatot érdemel, de mit érdemelhet az a bűnös érzéktelenség, mely a természetet is meghazodtolva, a rossz napokat ért szülőt pusztulásra kárhóztatja? Hová vezethet az a siralmas önzés, mely — a nagy püspök, Ferencz József szavaival élve — *„az egyházat áldozati oltár helyett éléskamrának nézni, mellyel az ember szívesen foglalkozik, ha tele van, de menten háat fordít neki, ha üresnek találja.“* ? Egyházunk sohasem duskálhatott Dárius kincseiben. Ami vagyona volt, azt kizárólag az önmegtágadó áldozatkészség hordotta össze századokon keresztül. Hiszen jól tudjuk, fejedelmi korona fénye csak egyszer, a kezdetkezdetén sugárzott rája, s ilyen magas kegyuraság előnyeit többé nem élvezhette. Ez a sugár is csak arra volt jó, hogy a hit szabadság őstalaján gyökeret verjen. De hányszor zúdult rá szélvihar, hogy kitépje? Hányszor vettetett a fejsze a fának tövére? Pedig ez a fa gyümölcstermő volt, áldást osztott. Nemes gyümölcsseit messze tengereken túl is számba vették és csodálják még ma is.

A termőruyeket most az elfagyás veszélye fenyegeti. A fagyos zordonság nemcsak a szívtelen önzésből támad, hanem abból a kétfelé sántáló jellemből, jobban mondva jellemtelenségből is, mely a mai korszellemnek másik kárhóztos tünete. Ez a kétlakiság, minden tisztességet felrugva az áruló tanítvány szerepétől sem riad vissza. Nap-nap után vagyunk tanuja annak az elszomorító látványnak, amikor kötelességtudó belső embereket hamis váddal feljelentenek s hurcolnak bíróságról-bíróságra elvetemült emberek, akik ugyanazon közösséghez tartoznak.

Vajjon van-e és hol a határa e romboló féktelenségnek? Meddig élhetnek vissza a mennyei Atya és a bölcs egyházkormányzat türelmével a rosszak, kiket „az anyaszentegyház kebeléből erőszakkal kiirtani nem szükséges s nem is szabad?“

Életerős, egészséges szervezet a kórhozó idegen anyagot, ellenméreg fejlesztésével győzi le s ha erre nem képes, a fertőzésbe bele fog pusztulni.

Ellenméreg: az erős fegyelem, az egészséges gyülekezeti közszellem, mely jóideig türelmesen vár és reménykedik, hogy a tékozló fiu megmozdul s fölkelvén visszatér abba a családi közösségbe, honnan magát minden igaz ok nélkül szakította ki. De, ha a tékozlás esztelenül örökösen tart s a végítélet szavára sincsen megmozdulás, akkor az olyannal, kinek élete a moslék és szennycaforna, további közösséget nem lehet vállalni.

Végeredményben be kell látnunk, hogy egyházi népnevelésünk régi módszere, mint az elhibázott családi nevelés, bizonyos tekintetben leszerepelt, megbukott. Mankóra utalt dédelgető rendszerünk, a becézó

simogatás az egyházpolitikában nem vált be s egyáltalán nem állotta ki a nehéz idők tűzpróbáját. *Nekünk nem volt soha kellően átgondolt egyház- és iskolapolitikánk.* Most ennek a keserü levét isszuk.

Nincs más hátra, mint a következményeket levonni és azok szerint cselekedni. Bölcs intézkedések tavaszi légáramát az alvó völgy is megérzi. Kipattan és termést hoz. Mindaddig, míg fegyelmezett, öszszetartó gyülekezetekben, szilárd megvásárolhatatlan jellemekben nem vagyunk szegények, örökségből kiforgatva szűkös viszonyok között is vagyonosoknak maradunk s hitvédő és népmentő hivatást töltünk be. A szent család nagy élet-halál harcában, „megfogyva bár, de törve nem“ tovább él, sőt fejlődni, virulni képes.

Akiket a sátán veszett kutyája megharapott s a sebre nem ügyeltek, azokra is eljön a számonkérés, a fizetés napja. Az Urizent: „Íme eljövök hamar, tartsd meg, ami nálad vagyon, hogy senki el ne vegye a te koronádat“.

A mi koronánk megőrizve helyén van. Tavaszt sóvárgó szívvvel álljuk a vihart. Hitttel nézünk a jövőbe s várván várjuk az Urat.

Keresztesi Dénes.

Értesítés.

Azoknak, akik énekvezéri képesítést akarnak szerezni, a következőket hozzuk tudomására: Kétféle énekvezéri képesítés van, u. m. *rendes* és *kisegítő*. Mind a kettőért írásban kell május 15-ig a Teol. Akadémia Igazgatóságához folyamodni. Rendes énekvezéri képesítést azok szerezhetnek, akik a gimnázium nyolc osztályát elvégezték, akik a teológia vagy a tanítóképző intézet negyedéves növendékei, és azok a tanítók, akiknek tanítói oklevelük van. Kisegítő énekvezéri képesítéshez legalább négy középiskolai végzettség és megfelelő zenei tudás szükséges. A vizsgabocskátási kéréshez mellékelni kell: keresztlevelt, a tanulmányi végzettséget igazoló okiratot eredetiben vagy hiteles másolatban és alkalmazásban levőknél szolgálati bizonyítványt. Akik a múlt évben folyamodtak vizsgára, beosztásukról értesítést kaptak, azoknak nem kell újból folyamodniuk.

Cluj, 1937. március 20-án.

Vári Albert
dékán.

Hirdetés.

A Teológiai Akadémia Igazgatósága az 1937—38 és az 1938—39 tanévekre Oxfordban megüresedő külföldi ösztöndíjra az E. Főtanács 48/1933 évi jk. határozata értelmében pályázatot hirdet. Az ösztöndíj versenyvizsga alapján nyerhető el. Pályázhatnak lelkészjelöltek, gyakorló lelkész-növendékek és negyedéves hallgatók, akik a folyó tanév végén szakvizsgát tesznek. A versenyvizsga később meghatározandó időben tartatik. Pályázók 1937 május 1-ig jelentkezni kötelesek a dékáni hivatalban.

Cluj, 1937. március 20-án.

Vári Albert
dékán.

Dr. Wilbur tanít.

A mi kis unitárius családunk világában is — amint az egész világirodalomról megállapítják — az ujabban s pár évvel ezelőtt megjelent kötetek, a múltba visznek vissza. A régi Jakab Elek: Dávid Ference, valamint az ujjabb Szentmártoni: János Zsigmondja s legujjabban Dr. Gál három hatalmas kötete, kettő belőle az unitárius kolégium multjáról s egy az unitárius egyház aranykorának püspökéről, szeretettel vezetnek át az évszázados küzdelmek történetén. Most ezek olvasása közben került kezemhez a Dr. Wilbur unitárius történelmének 495 oldalos kötete (Our Unitarian Heritage: A mi unitárius örökségünk). A tizenkét évvel ezelőtt megjelent kötetről egyházi lapjaink ismertetései mellett, külön cikket közölt egyik lapunk, kifejezve óhaját, hogy jó lenne a kötetet nyelvünkre lefordítani. Úgy tudjuk, hogy Dr. Wilbur egy több kötetes történelmen dolgozik s minthogy tizenkét évi ujjabb kutatása után megállapításai itt-ott módosulhatnak, talán célszerűbb lesz az új kötetek megjelenése után azokból, egy magyarnyelvű kötetet szerkeszteni. A Wilbur könyve hat főrészben adja elő tárgyát. I. A kereszténység az unitarizmus előtt (34 oldalig); II. Az unitarizmus előfutárai szétszórta Európában (119 oldal); III. Unitarizmus Lengyelországban (206 oldal); IV. Unitarizmus Transylvániában (281 oldal); V. Unitarizmus Angolországban (385 oldal); VI. Unitarizmus Amerikában (470 oldal); Appendix és index (495 oldal). A könyv kétségtelenül bővölködik olyan részletekben, melyeknek lefordítása felémelő munka volna. A legelső fejezetben (A vallás, mint örökség), a záró mondatokban ezt írja: „Négy évszázon át hitünk fejlődésének történetét nyomozva nem elég a történetnek magának megismerése. A tanulmányozás céljául csupán ennek kitűzése csekély értékű, ha azzal egyszerre nem kapjuk meg igazi átérzését annak, hogy mit jelentenek az események ma nekünk és nem nyerünk elkötelezést azoknak a kötelességeknek teljesítésére, melyeket mint olyan örökség birtokosaira, mely nagyon értékes és sok áldozatba került, ránk rónak. Mint az első keresztények írója hasonló helyzetben írta, meg kell értsük, hogy hitünk ősei jó bizonyosságot szereztek magoknak az ők napjaikban, Isten ránk bizta azt a szent kötelességet, hogy munkájukat folytassuk és tökéletesítsük, mert nem lesznek fökételetesebbé nélkülünk.“

De, amit én ez írásomban elmondani, vagy voltaképpen közölni akarok, az a Dr. Wilbur könyvének legutolsó s legrövidebb fejezete: Az unitárius történelem jelentősége és tanulsága. E fejezet olyan helyet foglal el a könyvben, mint Dr. Gál: Életrajzában a XXII. fejezet, melyet mint magas szellemi élvezetet, a háromnegyedszázados történelmen végigszántva, jutalmul kap az olvasó. (Ferencz József szellemi alkata és jelentősége). Dr. Wilbur említett fejezetét vallástörténeti filozófiának lehetne nevezni. De beszéljen most már Dr. Wilbur maga.

„Történelmünk végére érkezünk. A történet hosszú volt, közel négyszáz esztendő, majdnem annyi, mint magának a protestantizmusnak történelme. Egy mozgalom vonalát követtük, amely mély hatást gyakorolt Lengyelország és Transylvania, Angolország és Amerika

vallásos életére, fontos részleteket adott Olaszország és Schweitz, Németország és Hollandia történelméhez s maradandó nyomokat hagyott maga után a protestáns világ gondolkozásán és célkitűzésein. A XX. század orthodox protestántizmusa, úgy tanításaiban, mint szellemében nagy eltérést mutat attól, amivé lett volna akkor, ha Servét, Socinus és Dávid, Lindsey, Priestly és Martineau, Channing és Parker sohasem élnek és ha Kálvinnak és Luthernek megengedettett volna, hogy követőiknek gondolkozása és élete felett minden ellenvetés és bírálat nélkül uralkodjanak. Korunk vallásos életében, amennyiben a multhoz képest aránylag szabad, észszerű és türelmes s nagyobb súlyt helyez a személyes jellemre és szolgálatos életre, mint a teológia hittételeire, az általunk nyomozott mozgalom utförői és prófétái sokkal több hitet érdemelnek, mint amennyi eddig általában nekik adatott“.

Hallottuk a történetet s mi egészben véve annak jelentősége? Csupán kísérletezés volt arra, hogy hittételek egy csoportját másokkal cseréljük ki? Igaz, hogy sokszor ez lett a következtése; de mindezek alatt valami sokkal mélyebb és fontosabb rejtett. Ha az emberek egy másikra következő időszakban, új világosságot nyernek, vagy új igazságot fedeznek fel, ez hitükben is változást idéz elő s a kutatásban elméjük nem szabad, hogy elzárassék sem egy, sem más irányban s ha nincs meg a szónak és sajtónak szabadsága, hitvallásukat sem tudják másokkal közölni. Ez az oka, hogy abban, ami történelmünket jellemzi, első helyen a fökéletes szellemi szabadságra törekvés változatlansága állt. Hitvallások és hittételek voltak támadva, de a támadás nem annyira azért volt, mert azokat nem hitték, hanem azért, mert azok újat állták a vallásban a gondolkozás szabadságának s mert szabad szellemek, nem voltak hajlandók vállalni, hogy „eddig és ne tovább“ szóval, hogy eltíltásák attól, hogy a Biblia tanításainak igazságát és lelkiismeretük tisztaságát maguk ítélhessék meg. Az unitarizmus eszerint mindenekelőtt vallási szabadságot és a hittételek kötöttségéből menekülést jelentett; egész történelmünkön keresztül az unitáriusok állandóan tiltakoztak hittételek megállapítása ellen, mint olyan feltétellel szemben, melyet el kellene fogadni azoknak, akik csatlakozni akarnak hozzájuk.

Ámde a szabadság, ha egészséges alapelv nem korlátozza, szabadságba mehet át. Ez alapelvet az unitáriusok abban találták meg, hogy az értelem fontosságát vallási kérdésekben is elismerték; és ez lett a második kihangsúlyozott pontjuk. Hitték, hogy Isten akkor vezet több igazságra a legbizonyosabban és legbiztosabban, mikor az általa adott tehetségeket használják fel legjobban arra, hogy az igazságot a tévedéstől megkülönböztessék. Éppen ezért a múlt hagyományainak követésére, ha csak létezésüket észszerűen indokolni nem tudták, csekély okot láttak csupán abban, mert azok régiak voltak. Eleinte elégnék találták annak megkérdését, hogy a hittételek támogathatók-e szentírással; végül azonban rájöttek arra, hogy amit a Biblia tanít, az nem más, mint amit az emberek régen gondoltak, éreztek és tettek s hogy utjaik a mi utaink kell hogy legyenek, azt számunkra az ész és értelem kell, hogy eldöntse, vagy pedig a mi saját újabb korunk szá-

mára újabb meggyőződésekhez, tapasztalatokhoz és alapelvekhez kell jutnunk.

És azután az unitáriusok nem sok idő multával rájöttek, hogy ha a saját részükre a vallásban jogot tartanak a tanítás teljes szabadságára, természetsszerűleg másoknak is hasonló szabadságot kell nyújtaniok. Ez alapelv következményeinek elfogadása, először nekik is nehéz volt, egy ideig ők is engedtek az elnyomás kisértőjének s maguk közül kitakarították azokat, akik nekik úgy látszottak, hogy kitaposott utjaikat átlépték; de hamar belátták, hogy a vallásban szabadság, csak kölcsönös és teljes türelem mellett van. És ez jól van; mert miként egészséges küzdőtér, szélesebb vonalon, az igazság minden félemlítés vagy kedvezés nélkül a saját érdemén megáll; úgy bizni lehet abban, hogy a tévedés végül is felfedeztetik és magától megsemmisül.

Ezeknek kihangsúlyozása közel négyszáz esztendőn át, sokkal inkább megadta az unitárizmus megkülönböztető jellegét, mint bármely unitárius hittétel; és talán, amit e hitelvekről mondanunk szükséges az, hogy ezek azok, melyekhez az emberek eljutnak, mikor elméjük a valláshoz való viszonyban elfogulatlan és szabad marad, mikor a vallásról való gondolkozásban korlátlanul használják értelmüket, és amikor velük teljes vallási türelem adatik. De e pontok megnyerése után is még mindig fennmarad valami. Mire való a vallás, a maga gyakorlati értelmében és mi a végső bizonyítéka? Az unitárius felelet váratlanul az volt, hogy a jó vallás igazi bizonyítéka nem a hittétel igazságában, hanem azon jellemek minőségében áll, melyeket a vallás kialakít és egész célját meg nem értettük addig, amíg önmagunkat legyőzve, mint Isten családjának tagjai, oda nem adjuk magunkat mások szolgálatára.

Mikor az unitárius mozgalom kezdődött, az igazi vallásosság jelének a hittételekben való hitet, az egyházhoz tartozandóságot, a vallási cselekményekben és szertartásokban való részvételt tartották. A ma unitárizmusa az igazi vallásosság jelének a szellemi szabadságot, egyes jellemet és önzetlen szolgálatot tartja. Ezek az életnek igazi szívébe vezetnek s legjobban ki is fejezik az unitárius történelem fontosságát és tanulságát. E két vallási látószög közötti távolság nagy forradalmat jelöl és drága árat fizettek érte. Hogy azt megvívják Servét, Gentile, Dávid és még sokan halált szenvedtek; Gribáldo, Ochino, Socinus és a lengyel festvérek üldözést szenvedtek és bujdosókká lettek. Ugyanezért Bidle és Emlyn börtönbe vettek; Lindseyt és Priestlyt rágalmazták, sokan mások áldoztak, szenvedtek és száműzettek. Amit ügyükért szenvedtek, anélkül ma abból a szabadságból, mit magunkénak vallunk, kevesebbet élveznénk. Szabad vallásunkat, amely életünket ihleti és megvigasztalja ma, úgy becsüljük meg, ha fisztán megtartjuk, s erősebbé téve, mint valaha volt, úgy adjuk át azoknak, akik utánunk jönnek.

Kiss Sándor.

Eljegyzés. *Kuky Olga és Komjátszegi Géza* bihori unitárius lelkész jegyesek. Az ifjú jegyeseknek boldogságot és a házasság minél hamarabbi megkötését kívánjuk.

Ferenczy Kálmánról.

Midőn abban a szerencsében részesültem, hogy a Nőegylet felkért egy felolvasás tartására, sokat gondolkoztam, hogy mi legyen a tárgyam.

Találtam is csakhamar ilyen tárgyat. Persze a multban. Mert már hiába, mi, öregedő emberek, jobban szeretünk hátra, mint előre nézni s ránk, sokat megpróbált magyarokra igen csak találnak Aranygyönyörű sorai :

„Engem is bánat megviselvén zordul,
Vigasztól hó lelkem a multakba fordul.
Azokkal mulatok, akik másszor voltak,
Mit az élet megvon, megadják a holtak“.

A multba merengő szemem előtt egy korán elhunyt, régen elefejtett jó barátom képe merül föl. Ugy tetszik, mintha most is látnám törékeny alakját, halvány arcát, nemes vonásait, mintha szelid, nefe-lejtskék szemei most is rám mosolyognának s édes melegséggel telik meg a lelkem, valahányszor tréfára mindig kész, de alapjában angyalszelid kedélyére gondolok.

Ez a kedves, jó barát, ez az angyalszelid lélek, ez a nagyra hivatott, korán elhunyt áldott alak *Ferenczy Kálmán* volt. Hadd szenteljek pár percet az ő kedves emlékének.

Apja Medisort viselte hosszú éveken át az unitárius papi hivatal. Volt alkalmam megfordulni e papi családnál s önkéntelenül is a wakefieldi pap jutott eszembe. Bő gyermekáldás, a vele járó szégyenség békés túrése, bensőséges meghittség, egymás megértése a nagy-család tagjai között, derüs vidámság minden szögletben, im ezek jellemzték a wakefieldi s a medisori parochiát egyaránt.

E békés családi körből került Ferenczy Kálmán az I. G. Duca-i gimnáziumba. Hazulról a kevés földi jó mellett gazdag kedélyt s olyan lelkületet vitt magával, mely szigorú bírása volt a maga hibáinak, de mindig kész megbocsátani a mások fogyatkozásait.

Magam is akkor szakadtam ki először a meleg családi fészekből s a rideg kollégiumi falak közt a sok pajkos, nem egyszer a durvaságig pajkos diáktársaim közül kiválva, ő nyújtott nekem először baráti kezet s ő igyekezett szeretettel vigasztalni gyámoltalan elhagyatottságomban. Hogy e meleg baráti kézszorítás, e részvéttel teljes vigasztalás akkor számomra mit jelentett, az abból is kitetszik, hogy most idestova félszázad év múlva is hiven emlékszem találkozásunk és együttlétnünk minden mozzanatára.

Közepes tanuló volt. Szabó Dezső, ki a Babits Mihályról szóló tanulmányában a jeles tanulókról, mint valami bélpoklosokról emlékezik meg, ez a Szabó Dezső bizonyára meg lett volna elégedve Ferenczy Kálmánnal.

Majd Clujra kerültünk s itt az akkori idők szerint u. n. tógás diákokká avattak. Ez az állapot bizonyos foku önállóságot biztosított az akkori diákság számára. Mi ez önállósággal úgy éltünk, hogy igen gyakran visszaéltünk vele. Hangos dárídók, véget nem érő kártyacsaták tették változatossá az iskolai élet szürke egyhanguságát. S ezen

tulajdonképpen nem is lehet csodálkozni. Maga az iskola nem foglalt le eléggé. Tanulnivalóink elvégzése gyerekjáték volt a mai diák feladataihoz képest. Az ifju izmokban és egészséges idegekben feszülő fölösleges energiákat valamere csak le kellett vezetnünk. Nemesebb szórakozásokat, zenét, sportot az akkori diák nem ismert. Szórakozott hát úgy, ahogy éppen módjában állott.

Ferenczy Kálmán megjelent ugyan e szórakozásoknál. Sokkal jobb pajtás volt, semhogy társaitól bármi alkalommal is félrehuzódott volna. Azonban ő ilyen alkalmakkor inkább csak csendes szemlélő szerepét játszta. Legfeljebb egy-egy maró epigrammában, vagy csipős szatírában örökölte meg másnap az ilyen kiruccanások emlékét.

Mert verselni, azt nagyon szerette. Eleinte nem sok ügyet vetettünk rá. Elvégre a versírás is olyan, mint a bárányhimlő: át kell mindenkinek előbb-utóbb esni rajta. De Ferenczy Kálmán csak nem akart ki-gyógyulni ebből a „betegségből.“ Sőt hovatovább mind betegebb lett. Ifjusági heti folyóiratunk, a Remény, majdnem minden számban hozott tőle vagy népdalt, vagy balladát. Olykor: egy-egy hazafias dalt, vagy éppen szerelmi ömlengést. Már kezdtünk bizonyos fisztelettel tekinteni rája. Amikor pedig utolsó iskolai óránkon egy könnyekig megható ódában bucsuzott el nevünkben az iskolától és az igazgatótól, akkor mindnyájan éreztük, hogy még hallani fogunk róla.

Egyelőre azonban nem sokat hallottunk. Fölkerült Pestre s ott a pénzügyminisztériumban körmölgetet, ezzel biztosítva szerény megélhetését. Nagy időközökben lerándult Clujra egy-egy jogi szigorlat irányában. Egy ilyen alkalommal beállit hozzám egy csomó könyvvel a kezében s előadja, hogy az utolsó szigorlatának akar nekimenni.

— Aztán el vagy-e készülve, Kálmán? — kérdem tőle.

— Hát, tudod — mondotta, — készülgettem fisztességesen. Ha átmegyek jó, de ha megbukom, — s ekkor arcán a bús elszánás vonásai merevedtek meg, — ha elbukom, veszek egy revolvert s keresztül lövöm a — könyveimet!

Fegyveres elégtételre azonban nem került sor. Elvégezte sikeresen a jogot, aztán visszament Pestre s örölt tovább a minisztérium taposó malmában. Nem neki való hivatal volt. De azért csak huzta tovább békés megadással. Esténként, hogy elűzte lelkéről a napközben ráakódott szürke egyhanguság ködét, leült íróasztala mellé, visszaálmodta magát a békés, árnyékos kis székely faluba s Mózsai báék és Juci nénék ügyes-bajos dolgait kezdte rajzolgatni ártatlan humorral és meleg szeretettel.

Elbeszélései, rajzai mind sürűbben kezdtek megjelenni a pesti lapok tárcarovataiban s mi, jóakaró barátai örömmel szemléltük pályája fölfelé ivelését. Örömünk teljes volt, amikor a Magyar Tudományos Akadémia hivatalos közlönyé, a Budapesti Szemle is érdemesnek tartotta jóízű székely rajzait arra, hogy hasábjain nekik tért nyisson.

És itt nem hallgathatok el egy megjegyzést. Manapság sok szó esik a transzilvánizmusról általában s a „székelyizmusról“ különösen. Általános a vélemény, hogy ez a két „izmus“ nálunk csak a lecsapolás után született meg. Ez a tétel csak félig áll. Igaz, az transylvániai, de

különösen a székely gondolatvilág csak háboru után kezdett nagyobb lendülettel térni hódítani magának a magyar irodalomban. Amit természetesen megmagyaráz a magyarság új földrajzi tagozódása. Ezzel szemben nem szabad egy percre is felednünk azt a fontos szerepet, amit különösen nekünk unitáriusoknak juttatott a végezet már a háborut jóval megelőző időn keresztül a székely gondolat propagálásában. Nálunk ez irányzatnak, hogy csak nevesebb embereinket említsem, Szentiványi Mihálytól kezdve, Gálffy Sándoron, Krizán keresztül el egészen Ferenczy Kálmánig közel száz esztendőszes tisztja van.

Azt is sokszor hangoztatták, hogy a háboru előtt a fővárosi sajtó a vidéki tehetségeket mind magába szívta s ott, a maga kozmopolita világában uniformizálta, elszintelenítette. Ez sem egészen igaz. Felsőzivni, elszinteleníteni csak a maga lábán járni nem tudó, féltéhségeket lehet. Tömörkény István szögedi írásait a budapesti sajtó sem felszivni, sem elszinteleníteni nem tudta. De nem is akarta. Hiszen még Budapest legprogresszívebb folyóiratának, a Hétnek a hasábjain is bemutatkoztak „a szögény célszerű tanyai embörök.” Éppigy helyet kaptak a fővárosi sajtóban Ferenczy Kálmán egyszerű székely alakjai is s ez alakok életvalósága mellett, amint említettem, a magyar tudományosság areopágja, az Akadémia is bizonyoságot tett.

Aztán... aztán jött a háboru, mely annyi biztató pályát derékben tört ketté s annyi drága magyar értéket maga alá temetett.

Eltemette Ferenczy Kálmánt magát is, az írásait is. A világ-égés nyomán támadt láva és hamutörmelék alól próbáltam őt e pár vonással kiásni. És ha ez nem sikerült, ha az ő nemes, tiszta alakja helyett csak egy torzot sikerült fölszínre hoznom, bocsássá meg a mélyen tisztelt közönség, aminthogy ő is, ha valahonnan a szférákból e percben letekint ide, tudom elnézően mosolyog le rám s bizonyosan megbocsát nekem.

Márkos Albert.

Értesítés.

Értesítem a Teológiai Akadémia hallgatóit, hogy amennyiben időközben más értesítést nem kapnak, április 5-én reggelre az intézetben kell lenniök, amikor a rendes előadások megkezdődnek.

Cluj, 1937 március 23-án.

Vári Albert,
dékán.

HARMONIUMOK

ORGONÁK

templomi, iskolai, énekkari és házi használatra, minden nagyságban.

új művek, orgonajavitások, átépítések.

WEGENSTEIN L. FIAI, Orgona- és Harmoniumgyár
Timişoara, III., Bul. Mihai Viteazul 30.
Alapított 1888. — Jutányos árak, ajánlat díjmentesen és kötelezettség nélkül.

Az egy Istenezsme.

Szellőszárnya viszi, viharzugásban jár,
Csermely, patak, tenger biztos ut számára,
Eget érő hegyek utját nem állhatják,
Koldus, király szive előtte kítárva
És megyen előre — soha sincs elveszve —
Győzelmi zászlósan az egy Istenezsme.

Dávid Ferenc keze s szive e zászlónál.
Acélból van a kéz, gyémántból van a szív.
Acélkéz, gyémántszív soha meg nem remeg,
Drága eszméjéhez élet-halálban hív
És lobog a zászló s az egy Istenezsme
Ilyen kéz s szív mellett nem lehet elveszve!

A fü hogyha zizzen, a madár ha dalol,
Szírmok simulása, egek dördülése,
A gyermek ha kacag, férfi ha felsóhajt,
Mátka pirulása, bús arc derülése,
Azt mondják: óh be szép az egy Istenezsme,
Minden oda lehet, de ez nincs elveszve!

E szent eszme elé, ha száz ellenség áll
Millió gyűlölet kardot ránt ellene
S utján mártirokból a buta erőszak
Istent meggyalázó pirámist emelne,
Ugyis megmaradna, ugyis el nem veszne
Büvölő erővel az egy Istenezsme!

Bár ellenség volt s van, mártir vér hullott s hull,
Javak porba estek duló kezek alatt,
Koldusországuton rongyosan, éhesen
Dávid Ferenc népe haladott és halad,
Igy is él szívében az egy Istenezsme,
Ugyis megmarad és soha sincs elveszve!

Bár borus bánattal fekszünk és ébredünk
És a nyáj pásztori megveretten állnak,
A félés rabsága békét nem vethet ránk,
Nem szabad oszlani, szétfutni a nyájnak,
Nem lehet közöttünk senki sem elveszve,
Kovácsoljon össze az egy Istenezsme!

Kösse össze szívünk testvéri kapoccsal,
Szeretettüzében acélossá tegyen,
Boldogító szavak, békekiáltások
Mondják lenn a völgyben, zugják fenn a hegyen:
Hogy mind együtt vagyunk, senki sincs elveszve,
Összetartott minket az egy Istenezsme!

Szeliőszárnyán repül, viharzugásban jár,
 Csermely, patak, tenger, biztos ut számára,
 Virágbimbós erdők, rémes hullahegyek
 Megnyilnak előtte ajtót, kaput tárva
 És megyen előre — soha sincs elveszve —
 Örök győzelmesen az egy Isteneszmé!

VÁRI DOMOKOS.

Unitárius művészek kiállítása.

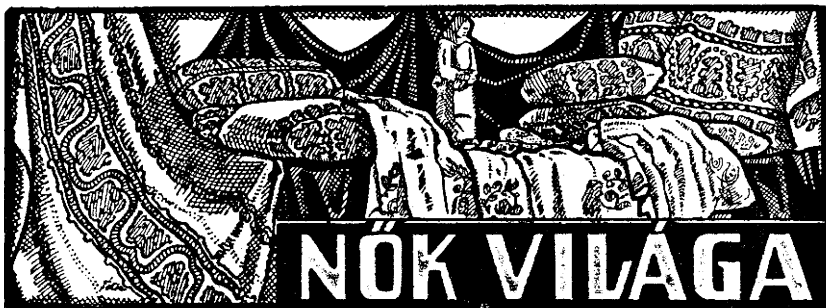
Március hó 21-én, vasárnap délelőtt fél 12 órakor nagy közönség szorong az unitárius kollégium ötödik osztályának tantermében és a terem előtt. A teremben Dr. Boros György püspök éppen megnyitó beszédet tart. Méltányolja Tóth István festőművészt, aki már régóta elismert és méltányolt művésze hazánknek s megemlékezik arról a nemes gondolatról, hogy Tóth István a hírneves művész szárnyai alá vette az ifju szobrászt, a Basarabiában tanítóskodó Benczédi Sándort, hogy ő is megtalálhassa a maga eredeti művészetével az utat a hírnév felé.

A kiállítás színhelye valóságos tündérpalota, amelyben összhangot, finomságot, a szépségnek minden bűbáját és varázserejét megérezhetjük. Tóth István nem először kerül a nagyközönség bírálata elé és már rég tud van azon, hogy az elismést keresse. Valóban a mostani kiállítása minden kritikust lefegyverez. Itt csak hódolni, méltányolni lehet és nem bírálni. A nagy természet betöltő gyönyörű műveknek legnagyobb része miniatürkép, aránylag csak kevés a szokásos nagyságu kép. Azonban akármelyiket nézzük, a nagyokat vagy kicsinyeket, mindenikben a színek összhangja, finomsága, stilszerűsége, a távlatok tökéletes feltüntetés egyforma művészettel vannak megalkotva. Ennek a kiállításnak, amelyben minden olyan hivalkodás nélkül, egyszerű és mégis olyan szép, a megsemmisítése feledhetetlen élmény.

Azt hisszük, Tóth István azzal is jól tett, hogy a fiatal szobrászt szárnyai alá vette. A Tóth István művészi ítélete teljes biztosíték arra, hogy Benczédi Sándor munkája méltó a megbecsülésre. A fiatal szobrászművész véleszületett képességeinek oly kiváló jelét adja a kiállított tárgyakban, hogy nagy jövőt jósolhatunk neki. Alakjainak formái, arckifejezései oly természetes kifejezést öltenek, amelyet csak igazi művész tud alkotni.

Jól esett ezeket olvasóinknak elmondani, hadd érezzük és tudjuk, hogy most is vannak kiválóságaink. b. l.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lei. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lei. A rendes- és alapító-tagok egyleti fagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze. — Előfizetés külföldre 90 lei. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros címére küldendő Cluj, Calea Marechal Foch 12.

A cluji D. F. Unitárius Nőkszövetsége közgyűlése.

Elnöki megnyitó.

Igen tisztelt közgyűlés!

Mai gyűlésünk ezelőtt két héttel a napilapokban szabályszerűen hirdetve volt s a hatóság 161,580 szám alatti engedélye birtokunkban van, így semmi akadálya sincs közgyűlésünk megtartásának. Tehát beszámolhatunk évi munkásságunk eredményéről a nyilvánosság előtt is, mintegy bizonyosságául annak, hogyha zajtalanul is, de szakadatlan munka folyt gyűletünkben.

Talán mondanunk sem kell, hogy évről-évre nehezebb Nőszövetségünk munkája, hiszen társadalmunk küzdelmes élete folytán a legtöbb esetben csak morzsák juthatnak egyletünk fentartására. S ezzel szemben mindig több és több a segítségre, a támogatásra szorultak száma. De azért csüggednünk nem szabad, hanem mind jobban és jobban kell tömörülnünk egyletünk zászlója alá és minden széthúzás nélkül egymást megértve, támogatva kell sorompóba állanunk, hogy a nemes cél megközelítéséhez minden nap közelebb juthassunk. És kéz a kézben, egyesült erővel kell dolgozunk szegény szenvedőkért és azért, hogy minél nagyobb számban felkarolhassuk az elhagyott éhező gyermekek sorsát s testi és lelki táplálékot nyujtsunk nekik. Tudjuk, hogy a gyermeki lélek egyformán képes a jó és rossz tulajdonságok befogadására, de azt is tudjuk, hogy a rosszat sokkal hamarabb megtanulja és szívesebben gyakorolja, mint a jót. Nekünk kell hát tehetségünk szerint a jóra nevelni s a nemesebb érzést feltámasztani bennük, mert az ilyen elhagyott gyermekek között is találánk jobbérzésűeket. Meg kell tanítanunk dolgozni, a munkát megbecsülni s arra, hogy a munka nem szégyen, hogyha sor kerül rá, a maga és családja számára legalább a léte minimumot képes legyen előteremteni. Mert a nyomor és nélkülözés csirája minden nemtelen érzésnek s ez adja kézbe a fegyvert minden rossz cselekedet végrehajtására. Itt a gyermekkorban kell kezdeni a nevelést, hogy hasznos polgárai lehessenek a társadalomnak. S mindaddig, amíg ezt nem tesszük, amíg annyi nélkülözés, annyi meg nem értett fájdalom van a világon, addig nézetem szerint hiába fojtsák el az elégtelenségből származó áramlatokat, mert az csak olyan, mint a

szén, melyet hamuval behintenek, de a legkisebb szellő fuvallatára már lángot vet. Természetesen ebben a nagy munkában a mienk csak egy csepp lehet a tengerben. De ez nem szabad, hogy visszatartson a munkától, mert a nagy palota is csak rendre épül fel s homokszemre is szükség van.

Mi az alapot letettük. Napközi Otthonunkban már próbáljuk a szegény gyermekek rosszindulatú hajtásait nyesegetni. Lassan és nehezen ugyan, de hiszem, hogy türelem és kitartással egyszer csak megjön a várt eredmény. Hiszen még a mustármagból is lesz terebélyes fa.

De, hogy ezek a remények valóra válljanak, kérem kell azokat, akik eddig támogattak, hogy ezután is segítségül jöjjenek s még azok is, akik eddig nem közeledtek felénk, jöjjenek, hogy itt a földön együtt építsük Istennek országát. Ezek után mai közgyűlésünket megnyitottnak nyilvánítom.

Ozv. Csifó Salamonné.

Titkári jelentés.

A cluji Unitárius Nőszövetsége Választmányának 1936 évi munkásságáról az alábbiakban számolok be.

Az elmúlt évben 10 rendes és 4 rendkívüli választmányi gyűlést tartottunk. Bizottságaink: beteglátogatás, környezettanulmányozás, valamint gyorssegély kiutalására alakult bizottságok ez évben is lelkiismerettel végezték munkájukat.

Az elmúlt évben 3 kötetet rendeztünk. Előadóink voltak: Szent-Iványi Sándor, Gy. Papp Domokos és Kelemen Lajos urak.

Két templomi hangversenyt rendeztünk, június és december hónapokban. Március hónapban pedig Puksa Endréné énekművésznő közreműködésével egy igen jól sikerült hangversenyt rendeztünk Nőszövetségünk helyiségében.

Február havában Napközi Otthonunk javára tánccal egybekötött műsoros estélyt rendeztünk szép anyagi sikerrel.

Péter Rózsika tanítónő választmányunk segítségével igen szép erkölcsi és anyagi sikerrel járó gyermekdelutánt rendezett. Fenti előadások összjövedelme 27,966 lej volt.

Két kiváló énekes és zongoraművésznő — Gajzágó Nusi és Mihályffy Irén — növendékhangversenyt rendeztek előadótermünkben Nőszövetségünk javára igen szép anyagi eredménnyel. Hangversenyt rendezett Ürmössy Magda színművésznő is, aki 50⁰/₁₀-át juttatta Nőszövetségünknek.

Választmányi tagjaink közül főbben jótékonycélu teadélutánt rendeztek jelentős anyagi eredménnyel.

Ez évben is 50 gyűjtőív kibocsátására adott a miniszterium engedélyt s ezen ivekkel gyűjtöttek össze tagjaink 18,403 lejt.

1935 november havában megnyílt Napközi Otthonunkba az elmúlt évben 25 szegény gyermeket vettünk fel s a megszorodott jelentkezőkre és rászorultakra való tekintettel berendezésünket is kibővítettük. A Napközi Otthonunk fentartására ez évben is a Hallterem jövedelmét fordítottuk s ezenkívül segítségünkre jöttek turda-arieszköri

testvéreink is, kik jelentős adományaikkal egész évi zöldségszükségletünket biztosították. De segítségünkre jöttek ez évben is azon megértő unitárius hitrokonaink, kik havi pénz- vagy természetbeni adományaikkal teszik lehetővé Napközi Otthonunk zavartalan fentartását.

Nőkszövetségünk munkásságának legfontosabb része elsősorban Napközi Otthonunk fentartása és fejlesztése. Napközi Otthonunkban elhelyezett gyermeknek azonban nemcsak festi, hanem lelki és szellemi táplálékáról is gondoskodunk, amennyiben az iskolai évben a leckékre való előkészületet a Leányklub tagjai ellenőrizték s Benczédi Pál koll. vallás tanár — kinek e helyről is köszönetet mondunk — minden hét szombat délutánján foglalkozott a gyermekekkel s igyekezett benőkö a vallásos érzést felébreszteni és állandóan ébren tartani. De köszönetet mondunk Dr. Gspann Károly és dr. Nagy József orvos uraknak is, kik a szükséghez mért, minden alkalommal szívesen jöttek segítségünkre gyermekeink és betegeink megvizsgálására és szakszerű tanácsaik megadására. Ugy a Leányklub tagjainak, mint Benczédi Pál vall. tanár és Dr. Ifj. Gspann Károly és dr. Nagy József orvos uraknak jövőbeni szíves munkáját és közreműködését a nemes cél érdekében továbbra is kérjük.

A Napközi Otthonban elhelyezett elemi iskolás gyermekeken kívül egy egyetemi, egy iparos és középiskolai tanulónak adtunk minden nap ebédet. A főzés kérdését is úgy oldottuk meg, hogy egy nehéz körülmények között élő házaspár kap ételmezt a végzett munkáért.

Március hónapban megtartott közgyűlésünkön, mivel az elnökség 3 évre szóló megbízatása lejárt, eddigi elnökünk Vajna Lajosné családi körülményeire való tekintettel az elnökséget tovább nem vállalván, — utódjául a közgyűlés egyhangulag özv. Csifó Salamonnét választotta meg. Ugyazintén dr. Gyergyai Árpádné alelnök helyett is Ur-mőssi Károlynét választotta meg egyhangulag alelnöknek. E helyről is hálás köszönetet mond a Nőkszövetség Vajna Lajosné megértő munkájáért, ki a legnehezebb időkben vállalta az elnöki tisztséget s mindig a legnagyobb tapintattal és szükséges eréllyel föltötte be nem könnyű feladatát. Új elnökünk Csifó Salamonné közéleti munkássága nemes és minden jóért lelkesedni, minden nyomort megérteni tudó jó szíve biztos garanciánk a jövőre, hogy Nőkszövetségünk a megkezdett uton haladva továbbra is megvalósíthatja terveit.

Két év előtt Nőkszövetségünk által örökfelfogadott árva fiúcskát nemcsak az iskolai évben tartjuk és gondozzuk minden tekintetben, hanem, miután egészségi állapota megkivánta, megfelelő falusi nyaralásban is részesítettük.

Beteglátogató bizottságunk a hozzánk forduló betegeket felkereste, orvosi segítséget, gyógyszer, élelmiszert juttatott el hozzájuk. Elsősorban a munkaképtelen aggokon igyekeztünk segíteni, házbér, tűzifa és élelmiszer segéllyel — addig is, míg régi tervünket, az aggmeházat megvalósíthatjuk.

Szegények és aggok segélyezésére 9.840 leit fordítottunk. Iskolai segélyt adtunk több középiskolai tanulónak 6.070 lei összegben. A Berestelch-i nyaralótelepre több elemi iskolai tanulót küldöttünk.

Karácsonyi perselyt helyeztünk el 100 unitárius családnál. Az évvégi összeszámlálás alkalmával 4.800 leit tartalmaztak. Karácsonyi gyűjtőíveken 2.444 lei folyt be.

December hó 19-én megtartott karácsonyfa ünnepélyünkön 200 szeretetsomagot osztottunk szét. Szegénysorsu gyermekeinket meleg téli ruhával, cipővel láttuk el. A ruhaneműek nagy részét tagjaink varrták meg. A szétszított karácsonyi adományok értéke 5.997 leit tett ki.

Ezekben igyekeztem röviden vázolni Nőkszövetségünk 1936 évi munkásságát.

Tisztelettel kérem ezen titkári jelentésem tudomásvételét és elfogadását.

Cluj, 1937. március hó.

Lőrinczy Zoltánné.

Jelentés a Napközi Otthonról.

A Napközi Otthonnal kapcsolatos dolgokról az 1936—37 évben az alábbiakban teszem meg jelentésem.

Az Otthon megnyitása járvány miatt kitolódott október 7.-ére. 27 gyermeket vettünk fel; ezekből 8 iskolán aluli, 19 iskolás; 5 fiu, 14 leány.

Évközben kimaradt 9 gyermek, 3 betegség miatt nem jöhetett a mai napig sem. Egyik 15 éves kislányt a szülei elhelyeztek háztartásba kiegészítő munkára. A többi 5-nek a szülei olyan anyagi körülmények közé kerültek, hogy el tudják látni a családot s így tovább nem vették igénybe a segítséget.

Karácsony után felvettünk még 5 gyermeket, ezek közül 1 fiucska csak a nevelésért és játékokért jár be, odahaza étkezik.

A Napközi Otthon általános programja 1/28-tól este 7.-ig.

Reggel minden gyermek jelentkezik az otthonban, felveszik az egyenkötényeket, az iskolások iskolába mennek.

A kicsik verseket, énekeket tanulnak, tornásznak.

Tíz órás szünetben bejönnek az iskolások is, megisszák a csésze tejjüket.

Utánna szabad foglalkozás a kicsiknek (játékszerekkel játszás vagy rajzolás.) Ez idő alatt a nagyobb kislányok segítenek a tejes csészéket kimosni.

Szellőztetés, szünet. A gyermekek kint játszanak az udvaron. Szünet után mesetanulás, énekes játékok tanítása.

1/42-kor ebéd.

Délután. Ebéd után játszás az udvaron. Az iskolás kislányok közül a hetesek mosogatnak.

Szünet után az iskolások tanulnak, kicsiknek pedig csendes foglalkozás.

1/24-kor szünet, szellőztetés.

Szünet után lecke felmondása. Hogy minden gyermektől lelkiismeretesen kikérdezhessék a leckét Hantz Pirooska, Gál Nusi, Szent-

mártoni Lenke, Benczédi Zsuzsika felajánlották segítségüket. A hét egy délutánján a 4–7.ig bent vannak az otthonban s foglalkoznak a gyermekekkel.

A kicsik ez idő alatt elkülönítve csendesen foglalkoznak. Akik felmondták a leckéjüket, együtt játszanak a kicsikkel, vagy kézimunkáznak.

6 óraker vacsorakiosztás.

A hetesek mosogatnak.

A gyermekek minden étkezés előtt hypermángános vízzel galizálnak és kezet mosnak.

Szünidő ez ideig még csak egyszer volt adva a gyermekeknek december 22-től január, 8-ig karácsonyi szünet.

December 22-én karácsonyfa ünnepélyt rendeztünk, hol a gyermekek apró versikékkal szerepeltek s azután mindenki ajándékot kapott.

Amint a napi programból is kitűnik, a gyermekek naponta háromszor étkeznek, vasárnap kivételével, mikor be se jönnek az otthonba. Számokba kifejezve ez a következő: 1936 október 7-től 1937 március 15-ig 124 tízórait, ebédet és vacsorát adtunk ki naponta átlag 30 személynek. A gyermekeken kívül a Napközi Otthon konyhájáról kap kosztot 1 egyetemi hallgató és 1 leányotthonista. Február 26-tól március 10-ig 5 turdai gyermeknek kosztot adtunk, kik a Pasteur-intézetbe jártak.

A főzéshez szükséges zöldségmennyiséget az airesszéki falvak Nőszövetségei gyűjtötték össze, ugy mint az előző évben. Kb. 35 q zöldséget kaptunk 4250 lej értékben. A beszállítás költségeit mi fedeztük.

Hat hónap alatt a következő anyagmennyiséget használtunk el: 129,70 kg. lisztet 1297 lej értékben, 188,70 kg. hust 3774 lej értékben, 53 kg. zsírt 2120 lej értékben, 5,10 kg. tepertőt 100 lej értékben, 4,50 kg. virsli, melyet ajándékba kaptunk, 26,45 kg. darát 314 lej értékben, 3,65 kg. rizst 117 lej értékben, 8 kg. cukrot 240 lej értékben, 7,50 kg. turót 184 lej értékben, 568,50 kg. burgonyát 852 lej értékben, 72,50 kg. paszulyt 1306 lej értékben, 47,25 kg. lencsét 1134 lej értékben, 20 kg. lekvárt 400 lej értékben, 22 üveg paradicsomot, melyet ajándékba kaptunk, zöldségből elhasználtunk 218 kg., melyet ajándékba kaptunk, 247 drb. tojást 370 lej értékben, 767 liter tej 3835 lej értékben, 11,50 kg. tejföl 345 lej értékben, 33,50 kg. almát ajándékba kaptunk, 9,50 tarhonyát a Nőszövetség tagjai csinálták, 5,55 kg. szalonnát 220 lej értékben, 700 kg. kenyeret 5250 lej értékben. A Nőszövetség tagjaitól és más jószívű adakozóktól kaptunk havi megajánlásokból 105 kg. lisztet 1050 lej értékben, 92 kg. hust 1840 lej értékben, 15,50 kg. darát 200 lej értékben, 6 kg. cukrot 180 lej értékben.

Havi 20 lejes pénzadományokból összegyűlt 2181 lej.

Ebből a pénzből fedeztük szükség esetén a beteg gyermekek gyógyszereit és orvos kiszállásakor a kocsi díjat.

Meghüleşeken kívül az idén komolyabb betegség nem fordult elő.

Március hó 7-én a napközi otthonisták egy kis ünnepséget rendeztek, hol bebizonyították, hogy úgy a közönség áldozatkészsége, mint

a Nőszövetség munkája nem marad eredménytelenül s a jövőben is megérdemlik a fáradságot.

A Napközi Otthon bizottsága ez uton is hálás köszönetét fejezi ki mindazoknak, kik e munkájában is segédkezet nyújtottak. A felügyelőnőnek, ki lelkiismeretesen végezte a munkáját, a hölgyeknek, kik segítettek a lecke kikérdezésénél és Borbély Ernőnének, hogy olyan nagy körültekintéssel végzi a Napközi Otthon háztartási gondjait.

Kérünk mindenkit, hogy továbbra is segítsenek nekünk ebben a munkánkban is, hogy egy egészséges, használható generációt nevelhessünk.

Cluj, 1937 március hó.

Barabás Margit,
irodavezető titkár.

Bihori hírek.

1. A bihori unitárius egyházközség január 31-én jelmezes táncmulatságot rendezett a gazdakör nagytermében, hol a nagy számmal megjelent közönség vidám hangulatban szórakozott az ötletes, izléses jelmezek láttára. A rendezés fáradságos munkájából kivették részüket az egyházközség egyes férfitagjai a gondnokkal az élükön; de hasonló elismerést érdemel az unitárius nők áldozatkészséggel párosult, odaadó fáradozása, mely által nagyban hozzájárultak az estély sikeréhez. Hálás köszönettel kell elkönyvelnünk az adományokat, miket itteni egyházközségünk érdekében adakozó, egyházukhoz ragaszkodó hiveink összehoztak. Az ifjuság jól mulatott a reggeli órákig s kellemes emlékekkel távozott, mert a mulatságot a rend és kedélyesség jellemezte.

2. Istentisztelet és közgyűlés Oradean 1937 február 14-én. Néhány hónapi szünet után ismét megszólalt Oradean, az unitáriusok kicsiny seregének ajkán az ének és az imádság, a Pasteur ucca 34. sz. alatt levő kulturházban. Kissé távol van ez a helyiség a város középpontjától, amely körülmény kényelmi szempontból tekintve — egyeseknél, nagy hátrány lehet itteni egyházmunkák rögzös útján; azonban így is, aránylag elég szép számmal — 29-en — jelentek meg az istentiszteleten hiveink. Ez alkalommal a templomi éneklést Szücs Ilci urleány, egyháztag vezette kiváló zenei készséggel, a Brassai-féle harmoniummal és gyönyörű hangjával; a lelkész alkalmi beszédben vázolta az itteni unitárius hivek egyházi hivatását, e történelmi városban.

Bihorról megjelent ez alkalomra Bereczky Dániel gondnok, Szabó József tb. keblitanácsos.

Istentisztelet után közgyűléssé alakult át a templomi gyülekezet, mikor is az időszerű egyházi kérdések kerültek tárgyalásra. Barta Dezső gyógyszerész ur megnyitotta a közgyűlést, üdvözölte a lelkészt ez első hivatalos alkalommal; a lelkész válaszolt, kérve a támogatást, jó akaratot mindenkitől. Majd Barta Dezső gyógyszerész ur felolvasta Perédy György, távollevő gondnok ur lemondó levelét, melyet a veszteség súlyos érzetével vett tudomásul a közgyűlés. A megindokolás alatt elfogadta a lemondást, egyuttal jegyzőkönyvi kö-

szöveget szavazott meg a közgyűlés volt gondnoka működése elismeréséül. A megüresedett gondnoki tisztségre Barta Dezső gyógyszerész urat helyezte a közgyűlés egyhangu választása, amit el is fogadott a hivek óhajára és örömére. A jegyzői tisztségre Gönczy Sámuel urat, az egyik egyházi helyébe pedig Albert Zoltán urat választotta a közgyűlés.

Ezután elhatározatott, hogy a hivek áldozatkészségén már megszerzett szövegből palástot készítenek lelkeszi használatra. Közgyűlés kérésére, Szücs Ilci urileány vállalta, hogy egyházi éneklést minden alkalommal vezetni fogja, amiért a közgyűlés hálás köszönetet nyilvánított.

Elhatározatott, hogy havonta egyszer isteniszöveget tartassék Oradean. Oradeai hiveinkben él a hit, egyházuk iránti szeretet; szeretnők, ha eddig még nem jelentkezett hiveink is meghallanák a hívő szót s követnék egy akaráttal a tenni akarókat és a cselekvőket.

Cserkész hírek.

Lord Baden-Powel. (Bi-Pi). Sir Robert Stephenson Smyth Baden Powel, a cserkészlet megalapítója, 1857. február 22-én született Londonban. Apja filozófus tanár, anyja Smith admirális leánya, Grace Henriette, kiváló pedagógus. A Charterhouseban tanul. Mivel az egyetemre nem veszik fel, jelentkezik a katonaiskolában, ahol hétszáz pályázó közül második lesz.

Mint katonatiszt eléri a legmagasabb katonai rangot: a lovasság főfelügyelője. 1893—94. a 13-as huszárezrednél szolgál s rájön arra, hogy a katonák kiképzése nem a legmegfelelőbb. Ezért százada katonái részére egyéni tanfolyamokat rendez cserkészés és táborozásból. Később gondot fordít a jellemképzésre is, igyekszik a fiukat természetük és egyéniségükhöz alkalmazott kiképzésben részesíteni. Bevezeti az őrsi rendszert, hat ember egy vezetővel, mert így a vezető egyénenként foglalkozhatik minden fiuval. Az egyes őrsök között pedig megindul a szemleverseny. Tapasztalatait és megfigyeléseit könyvben adja ki, melyben kifejti, hogy a jellemképzés legsikeresebb módja a megfigyelés tanítása. 1908-ban kiadja a cserkészlet kézikönyvét „Scouting for Boys“-t.

1910-ben kilép a hadseregből és a cserkészmozgalom élére áll. Átmegy Amerikába, ahol tanulmányozza az ottani csapatokat és a látottakból sokat felhasznál a cserkészlet törvények összeállításánál. 1914-ben 50.000 cserkészt ad hazája hadseregének. 1920-ban, az első világháborúban, 26 nemzet cserkészei megválasztják a világ főcserkészevé. 1929. aug. 1-én az angol király lorddá nevezi ki: lord of Gilwell.

Ez évben tölti be a 80-ik életét. Mi cserkészek, mindannyian, a legnagyobb szeretettel gondolunk mindig reá. Születésnapja alkalmával, szívünk legforróbb szeretetével kívánjuk, hogy még éljen nagyon sokáig, aki megtanított arra, hogyan válhatunk „emberebb-emberré...” fajunk, egyházunk hasznos munkásává.

Öreg cserkész,

Legközelebbi kulturdélután április hó 2-án, pénteken délután fél 6 órakor a püspöki lakásban (Gen. Foch 7.) lesz a következő gazdag műsorral: 1. Felolvas: Janovicsné Poor Lily. 2. Énekel: Sántha Ilonka. 3. Szabadelőadás: Dóczyné Berde Amál. 4. Hegedűn játszik: Kouba Paula. Zongorán kíséri: M. Rohonczy Mária. 5. Verseiből felolvas: Gy. Pap Sándor. Énekel: M. Lévay Ilonka. Zongorán kíséri: M. Rohonczy Mária. — Minden érdeklődő szívesen látott vendég.

A Mediași egyházközség vezetősége az alábbi egyházközségek adományait nyugtázza: Cluj 500, Aiud 100, Teuș 100, Iara do jos 100, Badeni 388, Plăiești 500, Lupeni 300, Câmpia-Turzi 370, Turda 200, Sânmiclăus 520, Dâmbău 1020, Cehețel 100, Goagiu 187, Pipea 110, Șoard 164, Turdeni 100, Orașeni 100, Sântionlunca 50 lei. A leghálásabb szívvvel mondunk köszönetet egy lelkész, mint a gyűjtést végző afiainak, hogy megértő lélekkel viseltettek egyházközségünk nemes törekvése iránt. Remljük, hogy kérő szavunk a többi egyházközségünknel is megértésre és teljesítésre talál módunk lesz a még hiányzó 85 egyházközség adományát is nyugtáznunk. Mi komolyan számítunk mindenkire, az unitárius összetartásra és megértésre, hisz azért volt bátorságunk a templomépítő nagy és súlyos feladatát vállalni. Nem hisszük, hogy azok, kiket a testvériség szent kapcsán számításainkba bevettük, ügyünket nemfördömséggel elbukni engednék. Minden adományt, a legkisebbet is hálásan köszönünk és szeretettel nyugtázzunk. *Az egyházközség vezetősége.*

A Dávid Ferenc Egylet február hó 5-én d. u. fél 6 órakor tartotta meg annyira ismert magas színvonalu kulturdélutánját az unitáriusi püspöki lakásban. Ezuttal is nagy közönség jelenlétében. A hatalmas műsor első pontját Br. Huszár Pálné érdekes felolvasása töltötte be. A kiváló felolvasás a nő gazdasági nevelésével foglalkozott és nagyon értékes gyakorlati utmutatást nyújtott. A fiatal tehetséges hegedűművész, Márkos Albert Schubert dalokat játszott teljes művészi szabotossággal. Hazarészünk kiváló költőnője Kabos Éva, értékes, kedves, meleg hangulatu költeményeiből olvasott fel a közönség nagy tetszése közepette. A jeles énekművésznő P. Boros Irén Brahms és Liszt dalokat énekelt elsőrendű művészi képességgel és hatással. Az énekművésznőnek méltó kísérője volt zongorán Utő Mancika zene-

tanárnő. Ugyancsak elsőrendű sikert aratott Zsembery Elvira zongorajátéka, aki Schubert és Liszt dalok eljátszásával szerzett feledhetetlen élményt a hallgatóságnak. Végül a nagyszerű műsort Szabédi SzékelyLászló zárta be, aki több szép költeményét olvasta fel a közönség nagy tetszésére.

„Minél egyszerűbb külső formát, annál gazdagabb belső tartalmat, a kegyelet lerovására.“

Alólirottak, kötelezzük magunkat, hogy halottaink eltemetésénél a legegyszerűbb külső formát alkalmazzuk, mely a következőkből áll: 1. Egyszerű fenyőfa koporsó, mely külsőleg a gyásznak megfelelően van színezve. (Lehetőleg a helybeli asztalos készítse). 2. Házilag előállított fehér vagy fekete vászontakaró, szemfedő nélkül. 3. Virrasztás alkalmazásával semmiféle szeszes italt nem iszunk. 4. A halottal ékszert nem temetünk el. 5. A gyász kocsit nem vesszük igénybe. 6. Temetés után halotti tort nem rendezünk. — Ezen feltételek betartására, minden utcában, tizedben, kerületben — a beosztás szerint — két megbízott ügyel fel, kiknek a temetésen is meg kell jelenni. Ahol van dalárda, fuvós- vagy vonószenekar, mely közös célt szolgál és nem magánhasznót, a megjelése óhajtható. Névsor: Györbíró István ref. lelkész, Sigmond Ferenc községi jegyző, Ifj. Virág János községi főbíró, Soós Sándor kereskedő, Urmösi Domokos vendéglős stb. Még 50 név. Nagy megelégedést váltott ki ez eszme a községünkben a szövetség megalakult. Az aláírás jelenleg még nincs befejezve. Chichis, 1937. március 14.

Kiss Dénes, igaztanító.

A D. F. Nőkszövetsége házi kötőkéje március hó 9-én nemcsak bensőséges, kedves volt, hanem valóban értékes műsorával maradandó élvezetet nyújtott a nagyszámu hallgatóságnak. Háziasszonyok voltak Lőrinczy Zoltánné, Urmösi Józsefné, Vályi Ilonka, Técsy Irma, Hantz Piroska és Benczédi Pálné. A műsor első száma Kelemen Lajos tanár rendkívül érdekes előadása volt, egy eddig nem ismert cluji igazgatóról Szentpáli Istvánról, aki Báthory Gábor idejében Magyarországra menekült, ott magyar nemességet kapott, később visszavért s úgy ő, mint utódai kiváló szerepet tölthettek be a hajdani transilvániai fejedelemség idejében.¹ Utánna Gál Nusi játszott zongorán igazi művészettel és nagy sikert aratva. Pap Domokos pedig Babics Mihály „Miatyánk 1914-ben“ című szép költeményét szavalta el tökéletes átérzéssel és sikerrel. Végül az értékes műsort Puskás Ili éneke zárta be, amely mindenképpen méltó befejezése volt a tartalomban, kivitelben egyaránt elsőrendű műsornak.

Halálozás. Dr. Veress Vilmosné született malomvízi Malom Aranka életének 74-ik, özvegységének 17-ik évében március 5-én Budapesten elhunyt. Temetése március hó 8-án volt Clujon nagy részvét mellett. Elhunytát gyermekein kívül széleskörű rokonság gyászolja. A gyászolók fájdalomában őszinte rokonszenvenvel osztozunk.

Nyugtázás. Az egyet pénztárába január 21-től február 20-ig tagsági díjat fizettek: Schatt László Plăiești, Péter Sándor I. G. Duca, Vajda Péter Cluj, Gál Lajos Galda de jos, Andrassy Gyuláné Dârște, Antal Gyuláné Danești, Incze Böske Acajari, Lukács

¹ E családnak utódai ma is élnek. (Ezek közé tartozik a volt Făgărași főjegyző is.) Az utódok jól tennék, ha a birtokukban levő adatokat közölnék a jelen történettudóssal, akinek sok becses új adat van birtokában. Saerk.

László Vale lui Mihai 1937-re; Szentmártoni Kálmán Cluj 1935-re, Buzogány Elek Tg.-Mureş 1936-ra, Nagy Elemér Timişşara, Ozsváth Árpád I. G. Duca, Dr. Zsakó Andor Budapest 1936—1937-re, Özv. Graef Antalné Cluj 1933—1934-re, Özv. Keresztély Zsigmondné Cluj 1934—1937-re. — *Előfizetési díjat fizettek:* Benedek András Aita-Mare, Biró Lajos Bihoria 1935-ra, Nagy Károly Cluj, Téglás Áron Calnic, Özv. Péterfi Lőrincné Aita-Mare, Késmárki Miklós Baraolt, Kibédi Pál I. G. Duca, Benedek Gyula Aita-Mare, Incze Jánosné Calnic, Biró Domokosné Ocna de sus 1937-re, Hegedüs Gyuláné I. G. Duca 1936—1937-re. — *Alapítói díjban fizettek:* Csongvay Dénes Badeni és Benczédi Pál Cluj 500—500 leit, Benczédi Márton Suatu és Dr. Csutak Mihály Cluj 200—200 leit, Ujő Béla Racoşul de jos 100 leit. — Cluj, 1937 február 20-án. *Gállfi Lőrinc*, pénztárnok.

Nyugtázás. Köszönettel nyugtázzuk a következő Cserkész Nagy Tanácsi díjakat: Péterffy István dec.-jan., Vernes József dec.-jan., Benczédi Pál dec.-jan., Márkos Albert dec., Gy. Pap Domokos dec.-jan., Gállfy Zsigmond dec.-jan., Szent-Iványi Sándor dec.-jan., Berkesy Márton dec.-jan., Horváth János dec.-jan., Fóth István dec.-jan. Az itt fel nem sorolt tagdíjakat közbejött akadályok miatt csak utólagosan nyugtázzuk.

Felhívás. Felkérjük a felsorolt urakat, hogyha a csapattanács tagságot elfogadják, úgy sziveskedjenek a csapat parancsnok nevére (Lőrinczy Zoltán) írásbeli felhatalmazást küldeni, melynek alapján a havi 20 lejes tagsági díjat az egyház pénztárából felvehessük: Simén Dániel, Simén Domokos, Pataky András, Máthé Zsigmond, Kőváry Jakab lelkészek, Kováts Lajos, Kelemen István, Halmágyi János esperesek, Fikker János, Dobay István, Benczedy Domokos, Kelemen Imre lelkészek, Árkosy Tamás esperes, Fekete Lajos lelkész.

Szerkesztői üzenetek. *Balkányi Kohn licchák urnak Huedin.* Kis vallástörténetre tett megjegyzéseit, szép könyvét és „Refleksziók” című művét köszönettel vettük. Azt hisszük, nagy félreértésről van szó. Mi a judaizmust mindig tiszteltük s Jézust magát is a judaizmus dicsőségének tartottuk. Mi Jézusban látjuk a vallásosság legtisztább, legmélyebb, legegzenyibb képviselőjét. Amint a kis munka további folytatásából ki fog tűnni, nemcsak Jézus kora főpapjaival, farizeusaival, hanem sok keresztény felfogással sem vagyunk egy állásponton, éppen a jézusi álláspontunk alapján. — Érdekes cikkét sajnálatunkra, nem közölhetjük, mert kis lapunk ilyen részletkérdésekre nem terjedhet ki. A kis vallástörténet külföldben falusi ifjakkal van szánva s éppen azért minden részletkérdésre nem terjedhet ki.

Kis vallástörténet c. cikkünk folytatása jövő számunkban jön.

K. J. Cikke anyagghalmaz miatt jövő számra maradt. Köszönjük.

Munkatársainknak. Lapzárta minden hónap 20-ika. Azelőtt kérjük a közleményeket beküldeni.

Az „Unitárius Közlöny” megjelenik havonta.

Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „PALLAS” könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuţa 3.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

NY KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET NY

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

LŐRINCZY BÉLA

1875 — 1937.

Én vagyok a feltámadás és az élet, aki én bennem hiszen, ha meghal is él. Ján. 15, 25.

Mi tudjuk, midőn földi házunknak hajléka elbomol, épületünk Istentől leszen, tudniillik: nem kézzel csinált házunk, hanem örökkévaló a mennyben. 2 Kor. 5, 1.

Az igazak fénylenek, mint a nap, az ő atyjoknak országában. Máté 13, 43.

Dr. Kiss Elek tanár urnak
Cluj. JiceUnitar.

Lőrinczy Béla.
1875—1937.

Lőrinczy Béla ny. tanító és énekvezér 1937 április 2-án rövid szenvedés után meghalt. Távozása nagy veszteség nemcsak a gyászoló családnak, hanem mindannyiunknak, mert a szép népes család elvesztette a gondoskodó szeretetben pótolhatatlan családfőt, mi pedig egy buzgó kulturmunkás egyháztagot veszítettünk.

Lőrinczy Béla Dumbraveni-n 1875-ben született. Elemi iskoláit Avrameștin, középiskoláit Sighișoaran a szász gimnáziumban végezte, I. G. Ducan pedig tanítói oklevelet szerzett. Minthogy magyarul és németül jól tudott, egyszerre két tanítói állás nyílt meg előtte, egyik Mediașon, a másik Comanești községben. Lőrinczy Béla nemzete gyermekei közé vágyott s 1896—1904-ig, mint Comanești tanító és énekvezér szolgálta a nevelés ügyét. Ez idő alatt egy évig a lelkesítő állás ürességben lévén, a szószéki szolgálatot is teljesítette. Az 1896 évi nagy nemzeti ünnepeken, mint kiváló tornász vett részt. 1897-ben házasságra lépett Kassai F. Juliánával. A boldog frigyét Isten 8 gyermekkel áldotta meg. Ezek között egyházunknak két kiváló lelkésze van: a turdai és a bucurești. Tanítói működésének elismeréséül 1904-ben az odorheui elemi iskolához helyeztetett át s itt maradt 1931-ben történt nyugdíjbameneteléig. Közben 1915-től a háború végéig katonáskodott zászlósi rangban.

Odorheui egyházközségben énekvezéri szolgálatot teljesített 1904—1915-ig, azután mint pénztárnok, majd mint választott keblő tanácsos békességre főrekvő lélekkel s hűséggel szolgálta az egyház község ügyeit s szívének jó kincseiből hozott elő jókat.

Ki szerető szívektől szakadt el, nem halt meg. Lőrinczy Béla-nak is eredményekben Istentől megáldott élete mellett a szeretet teszi áldottá emlékét, midőn családja 5000 Lei alapítványt tett egyházközségünkönél a szegény gyermekek tankönyv-segélyére s egyházi énekből a legkiválóbbak jutalmazására. A „Lőrinczy Béla emlékalap”, melyet tisztelői és barátai bizonyára még növelni fognak, hirdeti nevét. Emléke legyen áldott. Pihenése legyen csendes. S. I.

Dr. Veress Géza.

Alig pár héttel ezelőtt adtunk hírt özv. árkosi dr. Veress Vilmosné haláláról s már is újabb csapás érte a gyászoló családot.

Folyó évi április hó 9-én, 49 éves korában, meghalt árkosi dr. Veress Géza O. T. I. orvostitkár Budapesten.

Dr. Veress Géza Dr. Veress Vilmos kereskedelmi akadémiai tanárnak a fia volt, az imperium változásáig mint Cluj város tiszti főorvosa működött, 1927-ben elhagyta városunkat s azóta Budapesten, mint az O. T. I. orvostitkára dolgozott.

Városunkban, mint humánus jó orvost ismerték, korai halála mindnyájunknak mély fájdalmat okozott. Pihenjen csendesen!

Emlékezés Irsay Józsefnéről.

Ez év április hó 18-án halt meg 82-ik életévében Clujon. Nem tartozott az unitárius egyházi és vallásos közösségbe. Születésére nézve római katolikus vallású volt s mint református pap özvegye halt meg.

Hogy mégis e helyen emlékezünk meg róla, annak több oka is van.

A legelső az, hogy végrendeletében saját egyházán és több jótékonyági egyesületen kívül, amelyekre vagyona tetemes részét hagyta, a *cluji unitárius egyházközösségnek is 50,000⁰ leit adományozott.* Ebben a tényében lehetett része a néhai unitárius vallású édes apáról való kegyeletes megemlékezésnek is. De a jelek arra is vallanak, hogy ő, akinek az adakozás, a jótékonyág, a segíteni vágyás egész életében lételemé és lelki szükséglete volt, úgy érezte, hogy a jótétet személyválogatás, vallási és más megkülömböztetések nélkül kell gyakorolni, mert ez egyedül illő annak természetéhez. Ebben a föltevésben még inkább megerősít az a tény, hogy a néhainak többször és végőhajtásig is kifejezett határozott kívánsága volt az is, hogy koporsójánál unitárius pap is mondjon imát és búcsuztatót.

Irsay Józsefné.

Ennek a ténynek előttünk a szokatlanság, a nemmindennapiság ad különös értéket és jelentőséget. S ezek által válik egyfelől bizonyosságvá annak a lelki emelkedettségnek, amely még ma is kevesek tulajdona s válik másfelől valósággal apostoli és prófétai nyomatékkaal való hirdetőjévé annak a keresztényhez egyedül illő elvnek, amelyet a Szentírás így fejez ki: „az Úr előtt mindenki minden nemzetségben kedves, aki az ő akaratát cselekszi“, mert az ő atyai akarata az, hogy az ő gyermekei között semmiféle különbségek érzelmi szakadékokat ne okozzanak.

Szóljon hát ez ma — a faji és felekezeti túlzások e szomorú korában — intésül mindenkinek, akit ez illet. De szóljon első helyen — példaadásul és intésül — nekünk, unitáriusoknak az ősi szabadelvü szellem megőrzésére és ápolására abban a tudatban, hogy — az örök igazságok és értékek törvénye szerint — csak ezé a szellemé lehet a jövő.

Legyen csendes nyugodalma és áldott emléke annak a nemes léleknek, aki az ő egyszerű életével is prófétájává vált ennek a biztató gondolatnak és reménységnek.

Ürmösi Károly,
esperes.

Hapgood Norman.

Hapgood Norman 1936 augusztus 1. óta a legrégebb amerikai vallásos újságnak a „Christian Register”-nek (alapítva 1821.) szerkesztője. Wilson elnöksége alatt az Egyesült-Államok nagykövete volt Dániában. Harvard-egyetemen végzett. Hatvankilenc éves ember. A multban lapszerkesztő volt. Mostani tiszte sorrendben a hatodik, a „Christian Register”, amelynek szerkesztésére megbízást kapott. Újságjának egyik számában, mint szerkesztő, a Harvard-egyetem jubilaris ünnepségeivel kapcsolatban „Két dicsőséges szabadság” címen ír.

A Harvard-egyetem korszakalkotó ünnepségein, — írja — az érdeklődés előterében a szabadságban való bizalom állott. Az unitáriusok kétszeres önérettel tekinthetnek a szabadelvűség vívmányaira a multban s a jelenben pedig, mint arra az alapra, melyre jövőt lehet építeni.

Egy alkalmi bizottság összeállította az egyetemen végzett annak az ötven hallgatónak a névsorát, — az élőköt nem véve számításba, — akiket életművük alapján legnagyobbaknak ismer el a közvélemény. Az ötvennek feléről világosan megállapítható unitáriussága s ezen kívül főbben vannak még a névsorban, akik unitárius elveket vallottak. Mit jelent egy kis felekezetnek ez a feltűnően magas képvisellete. Ez akkor lesz világossá, ha e nevek viselőit úgy vallási, mint politikai szabadelvűségük viszonylatában vesszük szemügyre. E viszonylat megállapítása fontos, mert vannak, akik embereknek vallási hovatartozása és polgári magatartása között kapcsolatot nem látnak.

A névsorban az első Adams F. Károly unitárius. Adams János, Adams Quincy, Jefferson Tamás köztársasági elnökök szintén. Aztán Franklin Benjamin. Vegyük számba a függetlenségi nyilatkozat (1776.) aláíróit, mintegy negyedrésze unitárius és a többi is vallási viszonylataiban szabadelvű. S végeredményében ezek nem egyet jelentenek? Lehetséges az, hogy ugyanazon személy becsülje és éljen a szabadsággal egyik téren s azt ne vigye magával a másokra?

Térjünk vissza az ötvenes névsorhoz s a cselekvőktől a gondolkodók mezejére tekintve, ott találjuk Emersont, legnagyobb írásterén, az unitárius egyháznak nemcsak tagja, hanem lelkésze is. Kiváló történéseinket találjuk ott, mint Bancroft, Sparks, Prescott, Motley, Parkman, Higginson, Fiske.

Emerson neve mellett az irodalomban Thoreau, Holmes W. Q., Lowell R. I., Norton, Eliot K.; jogi szakban Storey, Holmes ifj., s ugyancsak Emerson mellett nagy hitszónokai Parker Tivadar, Channing E. Vilmos és Hale E. Edward.

Az ujabbkori nevelésügy vezérei között első Eliot W. Károly (a Harvard-egyetem rektora), akit barátaim közé sorozhatok s akivel

gyakori beszélgetéseink sorát ritka esetben fejeztük be anélkül, hogy ki ne fejezte volna egyházunk értelmi színvonala fölötti büszkeségét. Eliot barátja James W., akihez szintén engem is barátság fűzött, az egyetem kápolnájában a napi imádságban vett részt és ott olvasta tanítványainak a Bibliát.

Szerkesztői mondanivalóját Hapgood ezzel végzi: Dolgozzunk együttesen. — Most, mikor egy keveset a külső dolgokkal foglalkoztam, mit mondjak a jelenlegi egyháztámogató munkáról? Vannak esetek, mikor unitárius gyülekezetek olyan tagjai, akik nem sokat tesznek a helyzet javítására, a dolgot azzal intézik el, hogy egyszerűen okul azt hozzák fel, hogy nem szeretik a papot. Rendben van. Előfordulhat ez is. De ne feledjük, hogy az összes kötelességek végrehajtása nem a papon áll. Sőt a hiveken legalább is olyan mértékben áll, mint a papon. Gyakori eset, hogy a pap érdemel jobb gyülekezetet. Mindenkinnek csak javát szolgálja, ha saját tükrébe belenéz és meggondolja, hogy vajon megtesz-e mindent gyülekezetében a munka támogatására, legalább oly mértékben, amennyire módja és alkalma van rá.

Kiss Sándor.

Tavaszi virágok.

*Kinézek az ablakomon,
A kék égen sugár özön.
Szent, ragyogó tavaszi fény,
Az ablakon átal köszön.*

*A ragyogó tavaszfényben,
Uj élet van, szent báj lakik. —
Akaratlan dalra gyujtja
A lelkemnek vig álmait.*

*A természet virágdiszben
Most fürödik illatárban. —
A lelkemen végig táncol
E világon mennyi vágy van.*

*S mit a sors a szivembe' vert,
A sok fájó, égő sebet
Nem fáj most ugy: örvendezek,
Addig, amig élni lehet...*

*Az illatos tavaszfényben,
Álmok, dalok égre kelnek. —
A szobában hallszik, hogy kint
Csalogányok énekelnek.*

*A fény egyre köszönget még;
Mint ismerős, mint szent rokon.
Hozzám simul, majd elszalad:
Ott játszik a falombokon.*

Aztán tovább, tovább szalad:

Hegyekre is kilátogat.

Hegyen, völgyön s a lelkemen

Kibontja a virágokat...

Izsák Domokos.

Külföldi unitárius lelkészek kiténtetése.

A magyar kormányzó megengedte, hogy a szegedi m. királyi Ferencz József-tudományegyetemen John Howland Lathrop dr. brooklyni unitárius lelkészt és Sydney Booth Snow dr. unitárius lelkészt, a meadvillei theologiai akadémia elnökét a jog- és igazság eszméinek odaadó és önzetlen szolgálatában szerzett érdemeik elismeréséül a bölcsészettudományok tiszteletbeli doktorává avassa és részükre a tiszteletbeli doktori oklevelet kiszolgáltatassa.

Fegyelem a társadalomban.

Társadalom az emberiség egyetemes családja. Vérségi, vagy hitbeli tagozódás alapján beszélhetünk külön nemzeti és egyházi társadalmakról. Ez egyszer a faji és felekezeti korlátokat bontsuk le bár gondolatban, ha a gyakorlat ellene is van s lássuk az embert, mint értelmi és erkölcsi fölényrel dolgozó társas lényt, egy Atyának a gyermekeit egyetlen terebélyes családfának, az emberi társadalomnak árnyékában.

Tudós elmék sokat foglalkoztak a kérdéssel, hogy mi a sajátos vonás, jellemző tulajdonság, ami az embert más élőlényektől megkülönbözteti s általában emberré teszi. Köztudat e tekintetben rendszerint az értelmi fölényre hivatkozik. Az értelmesség egyeduralmi tétele azonban tarthatatlan. Vannak alsóbbfoku lények, melyek az egyoldalú lefokozásba nem nyugosznak bele s azt határozottan megfélelvezik.

Nem kell ahhoz tudósnak lenni, hogy megfigyelhessük, milyen meglepően fejlett rendszerrel és világos logikával építette ki nem egy rovarfaj a maga lebecsült állati társadalmát. Itt vannak pl. a világ legjobb építőmesterei, a dolgozó méhek. Formaérzékük a területet célszerűen kiaknázó pompás építménnyel rácsfol a mai legképzettebb építész munkájára is. Társas viszonylatukban, a családban milyen példás a munkamegosztás, a rend, a fegyelem. A fajtisztaság és kiválasztás nehéz kérdését — ami egy Hüllernek annyi fejtörést okoz — az anyakirálynő milyen tökéletes egyszerűséggel oldja meg. Vagy nézzük a már nem oly kellemes és hasznos, de a méhekénél még intelligensebb hangyátársadalmat. Látva az észszerű berendezkedést, az életmód szellemességét, az ember szinte zavarba jön Linne rendszerére gondolva, hogy melyik az elsőbb, az okos ember (*homo sapiens*) vagy az oktalan hangya (*formicidae*)? Magam is megfigyeltem, milyen nagy szakértelemmel gondolják „házi állatai”-kat, a levélélősdieket s fejlődésük elartása — ami a földmivesnél nagy költséget emészt fel — náluk mennyire nem kerül semmi kiadásba. Hogy egyes hangyatorzsek rabszolgákat tartanak s őket céljaikra felhasználják, ezért sem tudom elítélni e szorgalmas népet. Valószínűen még az ókorban valamelyik vadnéptörzstől sajátították el ezt a szokást. Közbecsületünk érdekében mondom, mert szégyen volna azt állítani, hogy a mai művelt emberiség tanította meg őket arra, mi a kizsákmányolás.

Természetrizai ismertetések nyomán menjünk el az elefánt házába, az afrikai, vagy indiai őserdőkbe s megcsodálva ennek az állatoriasnak nagy emlékezőtehetségét, vonuló hadoszlopaiknak emberi módon következetes, tervszerű számításait, könnyen meggyőződhetünk arról, hogy a teremtés koronája kivételesnek hitt képességeivel a nagy teremtésben épen nem áll egyedül.

Az értelmi fölény álláspontja vitatható lévén a magasabbrendűség ingadozó trónját az erkölcsi fölény pillérével kellene alátámasztani. Ám ennek a fölénynek is vannak mélyreható fogyatkozásai és szépséghibái.

Csoportokba verődés, ha a jelszó zavaros, mindig von le valamit a magasabb értékből. A tömeglélektan tanításához hiven minden vezető szerepet játszó egyén tapasztalhatta, bárha szűk társadalmi térben is, hogy a jellem a tömegéletben sokszor előnyösnek nem mondható változáson megy keresztül. Az egyéni kiválóságot a tömeg a nyájamber szürkeségével sikkasztja el. Derék emberek, sokszor egy világ sorsának intézői, összeülnek nagy tanácskozás végett. Összedugják fejüket, mint lúdak a tarló felett s azután szétválnak a határozattal, hogy ki-ki magának. Honnan e színjátzó alakoskodás, züllesztő változás? Az önző, fegyelmezetlen hajlam törtetéséből. Úgy kell lenni, ahogy a „Nyomorultak” írója (Hugó V.) bevallja: „Osztrigától a sasig, malactól a tigrisig minden állatból van valami vonás az emberben. Néha egyszerre több állat is képviselve.” Még az hagyján, ha legalább értelmes és hasznos állatok nyomulnának előtérbe a lelki életben. De rendszeren a ragadozó fajta buvik elő rejtékhelyéből s a társas életben kész a keserű szállóige: „Az ember egymásnak nem testvére, hanem farkasa”.

Kezdetleges, durva állapotban a műveltség ismerete nélkül érhető, ha az emberek egymást felfalják. De, mivel menthető a huszadik század emberének kegyetlen, vérszomjas magatartása? Honnan veszi igazolását az elfajultság, mely az egyetemes kultúra emlőjén nőtt nagyra? Erre nincsen felelet. Csak szomorú tény az, hogy a közönség eszméje szélsőséges áramlatok viharzónájába került s a vihar az eszmével együtt elsőprésszel fenyegeti mindazt, ami eddig érték volt, amit a világtűz romhalmazai közül sikerült egykor kimenteni, hogy a koldustarisznya ne legyen egészen üres s az üszkös romok felépüljenek.

Elfogultság és türelmetlenség dühödt szenvedélye dül ma világ szerzte. Hadjáratot vezetnek az együvé tartozás, a közös eredet, a testvériség gondolata ellen. A hadművelet nagyon alkalmas arra, hogy teljesen lerombolja az erkölcsi fölényt, kioltsa az életet s hullaszaggal fertőzze a világot. Kétségtelen, hogy egy rögeszmének, a rombolás sátáni szellemének is van a maga nemében fegyelmező ereje, miként a gonoszfevőnek is van egy varázsigéje, amivel a sötét munkáját végbe viszi. Csakhogy a világnak ez az ereje a legnagyobb gyengesége s az efajta fegyelem nem jelent mást, mint a lelkiség alkotó elemeinek feltartóztatlan szabályos felbomlását.

Az igazi fegyelem mindig az élet előrehajtó törvényszerűségéhez igazodik. A fejlett rovar társadalom példájában épen az a megkapó, hogy a köztörvénynek mindenik önként engedelmeskedik s azt fegyintézet nélkül is végrehajtják. Törvény uralma alatt élnek és növekednek, mint a virágok, melyek napfény érintésére kitérnek szűzi kelyhek s szépséggel, illattal bájolnak el.

Az emberi társadalom is törvényekre támaszkodik. Isteni és emberi törvényekre. Törvényekben igazán nem szűkölködünk. A nagyon kiokosodott, ravasz értelem azonban minden áron kibuvót keres s ha másképp nem megy, a törvény leple alatt követ el olyat, amiért közérkölcstől szentesített törvény szerint szigorú büntetés járna. Fe-

lelősségérzet kiveszett a lelkekből. Ezért van, hogy minden rovottmultú befőrő, szélhámos kalandor erélyesen tiltakozik az ellen, hogy őt az ugynevezett becsületes emberek társadalma elitélje. Egy magasabb igazságszolgáltatás előtt az ilyen vétkező szemében legfőbb a hit-szegésnek szájkája lehet és nem a gerendája.

Mennyi álc, mennyi képmutatás, lelkiismeretlenség a világban! Mennyi visszaélés az elhivatottság, a szabadakarat egyetemesen kötelező törvénye ellen! Hányszor ismétlődött a francia forradalom elitéltjének, annak a szerencsétlen asszonynak a sóhajtása, kit vérpadra hurcoltak s amikor a vesztőhely felé a szabadság fénykoszorus szobra előtt elhaladt, keserűen megvonaglott: „*Oh szabadság, mennyi aljas gonoszságot követnek el a te szent nevedben!*” Volt idő, mikor ez a sóhaj tisztító viharzúgássá erősödött a történelemben. Lesz idő, mikor újból hatni fog az imádság.

Divatba jöttek megint a társadalmi hazugságok. Jog és igazság számüzetés elé néznek. Törvénytiszteletnek méregpohár jár. Az égi atya családfeje tekintélyét lenézik, az együttérés közös megtartó, kibékítő eszméjének vesztőhelyet készítenek. Vészkiáltók harsonnak s világok omlanak össze. Félrevert harangok kongása jelzi, hogy ítéletidő készül s a fejezettség általános, a társadalmi zűrzavar teljes.

Ne mondja senki, hogy ma nincs törvény. Törvény volt, van és lesz mindig. Csak ember legyen sötét szándék nélkül, derüs égre néző tekintettel, fegyelmezett lélekkel, mint a pacsirta, mely a szürke rögök-ről felszáll s életpezdítő dalát a tavaszi légtérbe fúrja. A törvény jó, a törvény kell. Emberjog és osztó igazság tétele becikkelyezve a lélek kódexébe, melynek az egyetemes lelkiismeret, Isten lelke az őre. Nem felejtjük el a görög bölcs, Szokrátesz tanítását, mikor a méregpoharat kezébe vette: „*Nem a törvény rossz, hanem az emberek rosszak*” szövege barátainak, kik az igazságos ember haláláért a törvényt vádolták. A halhatatlan jóról és igazról még csak az tanított ilyen fölemelően, kit a Pilátusok közellenségnek tartanak s kit az egykori Pilátus évekkel a szavakkal lökött a vaksággal vert bösz indulat elé: „*Ime, az ember!*” „Ember! Hallottad a szót: rendületlenül!” Érted az üzenetet: „tarsd meg, ami nálad van”? A koronát, Istenfiak méltóságát elejteni nem szabad. Értelmem, érzés, akarat, egész öntudat, a lélek élete és becsülete követeli, hogy a lelkes lények sorában értékre nézve ne légy utolsó. A neved ne legyen megvetésnek és utálatnak hitvány tárgy: *Sem neveltség, sem fájdalom szűgyen!*

Egyesek ugyan úgy kezelnek, mintha már nem is volna semmi életerőd, mintha a sok megalázás, szenvedés között kiszenvetdél volna. A holtakat fejfel nyugatnak teszik le sirba jelezve, hogy leáldozott a nap. De még, ha el is volnánk egészen temetve: *a sir felett is él egy remény.* Még, ha el is volna temetve mélyen az „egy akol, egy pásztor, a közös család eszméje, nincs és nem is lehet soha feltámasztás? A nap még magasán jár. A történelem fényes lapjai még nem telítődtek s nem zárultak le. Istenországa nem mögöttünk: előttünk fekszik. Tavasz van és lángsugarú nyár lesz ismét.

Mi egész arccal, teljes szívvel fordulunk az élet sugárzó napja

felé. Erős hittel valljuk, amit Idvezítőnk a lelkében megrendült, bőrtönben sinylődő rabnak ízent. „*A halottak feltámadnak és a szegényeknek prédikáltatik az evangélium*“. A mi mennyei Atyánk: *Isten nem a holtaké, hanem az élőké.* Keresztesi Dénes.

Fölvívás

a Dávid Ferenc Egylet tagjaihoz és az Unitárius Közlöny előfizetőihez.

A Dávid Ferenc Egylet több mint félszázad évvel ezelőtt alakult meg. Bizonyára nem a véletlen, hanem a szükségszerűség hozta létre. Vajjon miért volt szükség Egyházunkban több mint félszáz esztendő alatt? Ugyanazért, amire ma is változatlanul szükség van. Népünk és középosztályunk egymáshoz való közelebb hozására, vallásos és unitárius szelemmel való átítatására, az unitárius társadalmi egység és öntudat megteremtése miatt. Szükség volt egy nem hivatalos alakulásra, amely önkéntesen szívéből és lelkesedésétől indítva, megfelelő nevezettségében erősítője és támogatója legyen minden unitárius mozgalmnak, jól megalapozott és nélkülözhetetlen szerve az Egyház társadalmi életnek.

Az Egylet kétségtelenül sok mindent tett ennek a célnak a megvalósítása érdekében. Történelmünk lapjai mutatják, hogy milyen sokféle téren próbálkozott és pedig sikerrel. Az írott és nyomtatott szó erejével, összejövetelekkel, felolvasásokkal szolgálta nemcsak a sajátosan unitárius egyházi érdekeket, hanem az általános közművelődést is.

Lehetetlen kétségbevonni, hogy Egyletünk munkásságára a jelen nehéz körülményei között fokozott mértékben szükség van most épen a jelenben, mint a múltba volt. De nem lehet kétségbevonni azt sem, hogy az Egylet a fokozott mértékben nélkülözhetetlen eléje táruló kötelességeknek csak akkor tud eleget tenni, ha tagjai átérzik és magukévá teszik egyénenként is azokat a feladatokat, amelyeket meg kell valósítani. Hiszen nem kell magyaráznunk senkinek, hogy a mai nehéz viszonyok között anyagilag és erkölcsileg is kétszeres erőfeszítésre van szükség, hogy helyünket megállhassuk és szerepünket betölthessük. A Dávid Ferenc Egylet jövője és feladatának sikeres megoldása minden tag lelkiismeretének és kötelességérzetének legfőbb gondja kell, hogy legyen.

Ebben a tekintetben, sajnós, súlyos aggodalomra ad okot a közöny és a nemtörődömség, amellyel lépten-nyomon találkozunk. Az önkéntes, a szívből fakadó lelkesedés és áldozatkészség fellobbanásai mind ritkábbak lesznek s ha így haladunk, lassanként talán meg is szűnnek. Mindenki mástól várja a jó példát, másra hárítja a maga feladatát és kötelességét. Világos, hogy így fenntartani Egyletet nem lehet s az Unitárius Közlöny fölött is megkondulhat előbb-utóbb a halálharang.

Hihetetlen, de vannak virágzó nagy egyházközségek, ahol alig van egy-két előfizető. Vannak, akiknek e lapot évek óta küldjük,

anélkül, hogy a tagsági díjat megfizették volna, holott anyagi viszonyaik könnyen lehetővé tennék. Rideg közönnyel zárkoznak el a csekély összegű előfizetési hátralék megfizetésétől s a lapot mégis megtartják. Az Egylet százakra menő ingyen missziói példányt küld szét különösen a szorványokba olyanoknak, akik fizetni nem tudnak, abban a reményben, hogy a tehetősebbek nem vonják meg az Egylettől filléreiket. Azonban a részletekre nem térünk ki. Egyre azonban fölhevítjük unitárius testvéreinket, egyletünk tagjait, lapunk előfizetőit, tegyék a kezüket szívére s válaszoljanak lelkiismeretüknek arra a kérdésre, hogy vajjon helyesen van-e így? Lehet-e még tovább folytatni így? Lehet nem törődni és nem áldozni alig számbajöhető csekély összeget, ami ügyünkért, az unitárius ügyért, a Dávid Ferenc Egyletért, az unitárius Egyház társadalmi és kulturális munkájának további fenntartásáért és fennmaradásáért? Feleljenek erre a kérdésre lapunk olvasói, Egyletünk tagjai, egyházi és világi embereink egyaránt. Lehet-e, maradhat-e ez tovább is így? S mit gondolnak, vajjon meddig maradhat?

Ezért kérjük mindazokat, akik erről a felhívásról tudomást vesznek, hogy válaszaikat hátralékos díjaik befizetésével, legrosszabb esetben lapunk visszaküldésével adják meg. Szeretnők tudni, hogy kikre számíthatunk és kikre nem számíthatunk, hogy terveinket, jövő programunkat eszerint irányítsuk.

Dr. Varga Béla,
ügyv. alelnök.

Gálfi Lőrinc,
pénztáros.

Benczédi Pál,
titkár.

Az I. G. Duca-i Unitárius Téli Gazdasági Iskola folyó hó 15-én zárta le a téli félévét.

Az oktatás okt. 15-én vette kezdetét és zavartalanul folyt mindvégig.

A tanulók három napon át tartó vizsgán tettek bizonyosságot a Miniszterium, az iskolát fenntartó Egyház megbízottai, az iskola intézőbizottsága és számos érdeklődő előtt arról, hogy a félévet eredményesen töltötték el. A vizsga eredményével a bizottság a legnagyobb mértékben meg volt elégedve. Elismerését fejezte ki úgy a tanulók felkészültségén, mint a tanári kar által végzett munka felett.

Megtekintette a bizottság az iskola gazdaságát, gyümölcsösét, oltványiskoláját és konyhakertészetét, műhelyeit. Megtekintette továbbá az ujonnan átalakított, teljesen modernné tett internátust és az iskola más berendezéseit, melyek a tanulók elméleti és gyakorlati kiképzését, higiénikus és kellő kényelmet nyújtó elhelyezését teszik lehetővé.

A tanulók a nyári gyakorlati félévüket otthon töltik szüleik gazdaságában, hol tanáraik felkeresik, ellenőrzik és irányítják munkásságukat.

Az I. G. Duca-i Gazdasági Iskola már 5 év óta adja a falukövet, hogy józan, szorgalmas, a rögöt szerető modern képzettségű, életrevaló gazdáiadjakat adjon vissza, akiknek nemcsak a családi birtok megőrzése, hanem annak gyarapítása is céljuk és akik úgy családjuknak, mint hazájuknak hasznos szolgálatot tehetnek.

I. G. Duca, 1937 ápr. 22.

Demeter Lajos,
igazgató.

„Uj erős palánták kiültetése“.

Szép és kielégítő tudásról tettek tanubizonyosságot gazdasági iskolánk tanulói.

A székelyföldi kis városka végén, az ősi falak között 70 ifju ad számat arról a munkáról, melyet a gazdasági szakoktatás elméleti fél-évben végzett, fáradhatalan tanárainak vezetésével. Még azt sem mondhatja az ember, a közmondásos „diák-drukk“ urrá lenne felettük. Ezek a székely legénykéek felemelt fejükkel és nyílt tekintetükkel, mintha mondanák: örvendünk, hogy bizonyosságát adhatjuk annak, hogy kötelességünknek igyekeztünk minden erőnkéből eleget tenni. Nem ijeszti meg őket sem a miniszteri kiküldött jelenléte, sem az érdeklődők sokasága, csak azt várják, hogy már felelhessenek. És felelnek szépen, kielégítően, szinte három napon keresztül, ugy a *gazdasági szaktárgyakból*, mint az *általános művelődési tantárgyakból*. Jó benyomást kelt az *államnyelv elsajátításánál felmutatott eredmény*, mely — a székelynek általánosan ismert nehézkes nyelvkészsége dacára is — érthető, mivel az iskola különös gondot fordít arra, hogy tanítványai elsajátítsák a román nyelvet. S hogy ebben az iskolában nemcsak *tanítanak*, hanem *nevelnek* is, élő bizonyossága a *vallásvizsga*. Amint felelnek a tanulók, már magunk előtt látjuk *Egyházunk jövődó, öntudatos presbiterit*.

Lezajlanak a vizsgák és következik az eredmény hivatalos megállapítása: *Gh. Chelemen* inspektor, a Földművelésügyi Minisztérium kiküldöttje szóban és írásban *elismeréssel nyilatkozik az elért eredményről*.

Amíg pedig lázasan folynak a szokásos évvégi adminisztrációs munkák az igazgatói irodában, addig a tanulók meghitt búcsút vesznek tanáraiktól és az unitárius kolónia másik, régi tagozatának, a Főgimnáziumnak tanuló-ifjúságától. Természetes és lélekiemelő következménye ez egy becsületes, komoly és közös, de jókedvű kötelességteljesítésben eltöltött munkás iskola-évnék. Tanár és tanítvány egyaránt igyekeztek a legtöbbet s legjobbat adni — és kapni. És amint a gazdasági iskola tanulói a gazdaságban, vagy kertben tanulták meg *igazán* szeretni az anyaföldet, addig a vele fősomszédos festvérinfézet, a Főgimnázium tanulói az erkölcs és tudomány igazságait és magasabb elméleteit szívják magukba. Az I. G. Duca-i unitárius kolóniában tehát vállvetve, együtt dolgoznak jókedvűen a sarló és a könyv rajongói és munkásai.

A nevelőnek a legnagyobb öröme abban van, ha látja, hogy a tanítvány jókedvűen teljesíti kötelességét. És ez az elmélet testet öltött e két intézetben. Jóleső érzéssel állapíthatjuk meg, hogy tanuló-ifjúságunk örül az élet minden szépségének, tudja, hogy joga van az élet örömeihez, szépnek találja a napsütést, a rügyfakadást, a virágnyílást, a dalt és — hisz a saját jövőjében. Hála Istennek e két iskola bizakodó, megelégedett és öntudatos nemzedéket nevel, mely tud harmonikus életet élni, megteremtve a társadalmi és gazdasági közösséget a vele együttélő embertársaival.

A gazdasági iskolában ez iskolaévi elméleti oktatás véget ért.

Munkáját azonban az u. n. iskolán belüli tanítással nem fejezi be, mert az iskola tanárai a nyári hónapok alatt tanítványaikat otthonukban meglátogatják, ellenőrzik gazdasági munkáikat, megismerik szüleit, ezeknek gazdasági lehetőségeit és tanácsaikkal segítik őket. A kapcsolat tehát iskola és tanítvány között tovább is folytonosan fennmarad, s az iskola munkakörének a tanácsadás feladatával való kibővítése működési területét nagymértékben kiterjeszti, kibővíti. Így válik gazdasági iskolánk a tanácsra váró gazdaközönség *önzetlen és érdektelen utbaigazítójává*. Emellett a beállítandó *kertészeti és női gazdasági* tanfolyam életet visz a nyáron a csendes iskola ősi falai közé.

Most, az elméleti oktatás sikeres befejeztével, örömmel állapíthatjuk meg, hogy a jószántásba elhintett magvak életerős palántákat hajtottak a termékeny talajból s amelyeknek — kiülletve őket rendeltetési helyeikre, falvaikba, — termése népünk minden fiának az anyaföld és egymás iránti szeretete, bizalma és egymáshoz való őszinte ragaszkodása.

Balázs Zsigmond.

Cserkész hírek.

Nyugtázás. A következő Cserkész Nagytanácsi tagdíjban befolyt összegeket nyugtázzuk köszönettel: Lukácsi I. 100, Benedek G. 270, Máthé L. 270, Lázár Kálmán 100, Simén D. 120, Pataky A. 40, Benczédi P. 20, Nagy I. 20, Kahlfürst Imre 40 lei.

Kirándulás. Cserkészcsapatunk a román husvétii ünnepek alkalmával háromnapos kirándulást rendez, melynek során meglátogatják a turda-i hasadékot és a Székelykövet.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lei. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lei. A rendes- és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kivánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egyesület tagjai sorába s díjait rendezze. — Előfizetés külföldre 90 lei. Minden pénz-küldemény Gálfi Lőrinc pénztáros címére küldendő Cluj, Calea Marechal Foch 12.

HARMONIUMOK

ORGONÁK

templomi, iskolai, énekkari és házi használatra, minden nagyságban.

új művek, orgonajavítások, átépítések.

WEGENSTEIN L. FIAI, Orgona- és Harmoniumgyár
Timişoara, III., Bul. Mihai Viteazul 30.
 Alapított 1888. — *Jutányos árak, ajánlat díjmentesen és kötelezettség nélkül.*

Unitárius élet Füzesgyarmaton.

Harmincöt esztendővel ezelőtt egy öreg korhadt eperfa alatt a Homoki kuria udvarán tartotta Füzesgyarmaton az első unitárius Istentiszteletet Józán Miklós budapesti lelkész, ugyanő, mint a Duna-tiszamenti egyházkör esperese szenteli fel a templomot és később annak tornyát is s most szentelte fel püspöki vikáriusi minőségben a templom első orgonaharmóniumát, melyet a gyülekezet a magyarországi unitáriusság áldozatkészségével, mintegy 25.000 lei értékben, Darkó Béla lelkész és felesége lelkes munkásságával gyűjtött egybe.

A század elején indul el az unitárius magvetés Füzesgyarmaton, előbb iskolát állítanak fel, unitárius tanítót kapnak, aki, mint lévita végzi el a lelkészi szolgálatot, nemsokára azonban rendes körlelkészt kap a gyülekezet, aki továbbvezeti a lelkes kis sereget s a templom mellé szép tornyot építenek, ahol kongóhangu harangok hívják a hívőket az Isten házába. A füzesgyarmati lelkész látja el a dévaványai társ egyházközségben is a szolgálatot, s ma a magyarországi unitárius ságnak itt Füzesgyarmaton működik az egyetlen felekezeti elemi iskolája. Kincsesné Nagy Irén tanítónő szakszerű vezetése alatt. Az iskola jó nevelőnek bizonyult s a füzesgyarmati hívek közül többen küldötték el gyermekeiket a háboru előtt városunk unitárius főgimnáziumába, hogy ott az unitárius mult ősi székvárosában erősebb hitet és gazdagabb unitárius öntudatot nyerjenek. A régebbi diákok még emlékeznek a Gyáni, Sári és Nagy fiukra, akik a háboru előtti gimnáziumnak tanulói voltak a Gacsári és Hegedüs leányokkal együtt, akik ma is szívesen emlékeznek vissza az ott eltöltött régi kedves időkre. Dr. Gál Kelemennek kollégiumunk történetéről írt nagy munkáját itt is sokan és szeretettel forgatják.

Az alföldi protestántizmus mindig sok ridegséget fejezett ki, s talán ennek tulajdonítható, hogy a kicsiny unitárius gyülekezet nem szerzett be orgonát vagy harmóniumot, hogy egyházi éneklését ezzel melegebbé és szebbé tegye. Két évvel ezelőtt új lelkészt kap a gyülekezet Darkó Béla személyében, aki két évi angliai és egy évi budapesti tanulás és szolgálat után kezdi meg munkásságát a gyülekezetben, lelkes segítő társával, feleségével Gyulay Jankával együtt. Munkásságuk lelkesedésének a tüze átjárta azokat is, akik az utóbbi időben talán kissé ellankadtak. Új gondolatokkal és erős elhatározással indult meg a munka, hogy a gyülekezetük templomának orgonaharmóniumot szerezzenek s ezzel egyszerre vette a gyülekezet használatba az új unitárius énekeskönyvet is. Minden hívőnek meg van az énekeskönyve, melyben nevét beleírva ott tart a templomban a megszokott helyén.

A szentelési ünnepély zsufolt templom előtt folyt le. Imádkozott Ferencz József központi missziói lelkész, alkalmi egyházi beszédet tartott Józán Miklós püspöki vikárius, aki egyben az esperesi vizsgálatot is megtartotta s a tapasztaltak felett meglegedését fejezte ki. Darkó Béla lelkész az orgonaharmónium beszerzésének a történetét ismertette. Az új hangszeret Nagy Sándor zeneművészeti főiskola

művészképzős hallgató, okl unitárius kántorunk szólaltatta meg, aki közének helyett elénekelte Józán Miklós „Jövel Uram Jézus“ kezdetű szép hünbánati énekét

A gyülekezetnek további sikert és kitartást kívánunk. Ügyeljenek arra, hogy az érdeklődést állandóan ébrentartani és ápolni kell. Öntudatos unitáriusságuk szép bizonyossága az iskola, melyet áldozatosan tartanak fenn. De neveljük gyermekeinket több öntudattal, hogy a régi kiházasodási és reverzálisos veszteséget az új fiatal felnövekvő nemzedék pótolhassa.

f. j.

Jézus szava . . .

Ne ámítsatok engemet	M'ért nem értitek meg végre,
Ti — hazug „őszinte=emberek.	Hogy ott: — a földi életbe'
Ne jertek hozzám álnokok.“	Csak úgy boldogulhat az ember —
Ti báránybőrbe bujt farkasok . . .	— Hogyha: mindig szeretettel,
Távozzatok messze, messze,	Önzetlenül csak jót teszen.
Hogy a mocskotoknak=szele	— Ez az út — Istenhez viszen!
Se érintsen engemet.	— Így jertek hozzám ezután!
Ti hazug — „őszinte emberek.“	— Lelketek legyen kimosva tisztán.
— M'ért nem lehettek már jobbak?	Szivetekben a szeretet tüzét:
Őszintébbek, igazabbak!	Gyujtsátok fel — ismét.

Ferenczy Ferenc.

Az oxfordi kongresszus.

A napokban érkezett meg a kongresszus előzetes programja és tájékoztatója. Eszerint a kongresszus aug. 3—8-án lesz. Ezt megelőzi az ifjúsági kongresszus jul. 29—aug. 2-ig. A füzetcskéből több példány áll rendelkezésünkre s kívánatra nehányat tudunk küldeni az érdeklődőknek. Három főülés lesz. Az elsőn, aug. 4-én a tárgy: A mi vallásos küldetésünk; hitünk Istenben. Előadó: Kurt Leese német egyetemi tanár. A második ülés tárgya: Szociális küldetésünk. Előadó Herbert Barnes. A harmadik ülésen aug. 7-én a főtárgy: A szabadelvű kereszténység jövője. Előadó Dr. Fred Eliot, az Amerikai Unitárius Társulatnak f. év május hónapban a Cornish utódjaként megválasztandó új elnöke. Ez ülésen az elnöki tisztet Dr. Varga Béla tölti be. A reggeli áhitatot aug. 4-én Szent-Iványi Sándor végzi.

Ezenkívül az egyes szakcsoportok külön tartják üléseiket. Érdeklődtünk, hogy nagyjában mennyibe kerülne az út. Ebben a tekintetben a következő megközelítő felvilágosításokkal szolgálhatunk. A vasúti költség oda= vissza összesen mintegy 7000 lei. Vizumokra körülbelül 2000 lei számítandó. Még nincs biztos értesülésünk, de reméljük, hogy Angliában a lakás és ellátás költségei az innen odautazók számára nagyon mérsékelten fognak számítani. E számítás szerint az út, mindennel együtt, körülbelül 10—12.000 lejbe fog kerülni minimális számítás szerint. Talán sikerülni fog még ezt az összeget is valamennyire redukálni. Jó volna, ha azok, akik e tájékoztató alapján úgy gondolják, hogy résztvehetnek a kongresszuson, már most jelezzék szándékukat.

2.5.184
V. K. B.

Kis vallástörténet.

7. *A kereszténység győzelme.* A keresztények hűsége, kitartása és vértanui önfeláldozása nem volt hiábavaló. Konstantinus császár (306—337) rokonszenvezett a kereszténységgel s uralkodása elején már jobb napokra virradt a sokat üldözött kereszténység. Konstantinusnak a trón birtokáért harcolnia kellett vetélytársával Maxenciussal s később Viniciussal s amikor segítségért könyörgött a győzelemért, az égen egy keresztet látott, melyen az volt írva: „É jelben győzni fogsz“.

Konstantinussal anyja, Ilona császárné ismertette meg a kereszténységet, aminek a császár aztán állandóan pártfogója lett. Templomokat, iskolákat építtetett, a püspököket tanácsadóivá tette, élete végén pedig meg is kereszteltette magát. A történelem Konstantinust „nagy“-nak nevezi a kereszténység érdekében kifejtett munkásságáért.

Konstantinus halála után a „hitehagyó“ *Juliánus* tett kísérletet a pogányság visszaállítására, de ez nem sikerült. A többi császárok mind buzgó keresztények voltak, akik közül *Nagy Teodosius* (370—395) a keresztény vallást a római birodalomban államvallássá teszi s ezzel a pogányságnak végső nyomai is eltűnnek a nagy birodalomból.

A kicsiny mustármag nagy és terebélyes fa lett. A római birodalom után lassanként az evangéliumi eszmék átmentek más országokba is. A keresztény vallásnak a pogány, többé-kevésbé vad népek közé való átvitelét azoknak a buzgó hittérítőknek köszönhetjük, akik életük kockáztatásával ellátogattak a pogány népek közé s mint az apostolok, hirdették az evangéliumot.

A frankokat dicső királyuk, *Klodvig* térítette a keresztény hitre; a góthok számára *Ulfilász* püspök fordította le a Bibliát nemzeti nyelveikre; A németek megtérítéséért *Bonifácius*, a lángbuzgalmú férfiú működött.

A németek egy nagy tölgyfa alatt mutattak be áldozatot Thornak a mennydörgés Istenének. Bonifácius levágta ezt a szentnek képzelt fát és templomot építtetett belőle. Erre a németek tömegesen áttértek a keresztény hitre. Azt mondják, hogy Bonifácius egymaga százezer áttérő németet keresztelt meg.

A pogány szászokat *Nagy Károly* frank király fegyverrel térítette át a keresztény vallásra. Erről a királyról meg kell jegyezzük, hogy a tudománynak, a kereszténységnek nagy pártolója volt. Sok iskolát és templomot alapított. Neki már oly tiszta fogalmai voltak az az általános népnevelésről, hogy azok a gondolatok csak sokkal később valósulhattak meg.

Az északi népeket, (szlávok, svédek, finnek, lettek) *Anségár* térítette meg, akit ezen buzgalmaért „észak apostolá“-nak neveztek.

A szláv népeket pedig *Cirillus* és *Methodius* vezették a keresztény hitre. A Bibliát lefordították szlávnyelvre s Cirillus a szlávok számára a mienktől eltérő írást talált fel melyet a szláv népek ma is használnak.

(Folytatjuk.)

IRODALOM ÉS // / MŰVESZET

Tóth István képkiallítása.

A mult számunkban röviden megemlékeztünk arról a magas művészi értéket képviselő kiállításról, melyet Tóth István festőművész, főgimnáziumunk kiváló rajztanára rendezett. A kiállítás több mint egy hétfig tartott és a közönség sohasem szünt meg látogatni. A napi- és a szépirodalmi sajtó nagy és őszinte méltánnyal irat a művész munkáinak igazi értékéről. Kiragadunk a bírálatokból egy párat:

A „Pásztorlüt“ így ír: Ha képeit méreteik után hasonlítjuk össze, önkéntelenül adódik a meghatározás: Tóth szemlélete a kicsinyítő lencse művészi forvényszerűségét figyeli. A világ nála nem egy részre bontható és szintetikus módszerrel újraalkotott valóság, hanem kicsinyített formájában is összetartozó. Ezt a szemléletet klasszikus rajz-kulturával fejezi ki. Ha, mint kolorista nem találja el a mindig végtelen finomsággal kidolgozott tájkép puhaságát, az a néző csalódása. Hisz Tóth miniatűrben is ép oly élesen látja a dolgokat, mint a ki-fejezés szélesebb lehetőségei közt.

A miniatűrhez nem szokott szem, mint elmosódó, távoli tájakat érzékeli e kicsi képeket, ahol a világító színeket a messzeség nyeli el. De ezek önmagukért felelő alkotások, melyekben a távlat kérdése külön gond, külön Tóth István-i mesterség. Csodálatos és meglepő művészet ez. Szépia, vízfestmény és színes kréta. A szépiákban különösen érezzük a tizenharmadik század romantikus tájszemléletét, az olasz és német rézmetszetek jutnak eszünkbe, amikor az erdőrészetek és szabdterek technikáját tanulmányozzuk. Ez a tájszemlélet a színes képeknél is történelmi levegő lebegését követeli. Kastély, tórészet, malom, erdő, hidacs-kák, kuriák, kőhid és dombos utca. Csupa, a miniatűr virág-

Tóth István rajztanár és festőművész.

korában divatos téma. De megtaláljuk emellett a jellegzetesen transylván tájat is. Apró házacskákat, falurészleteket, dombokat, hegyeket és réteket. Külön érdekessége az a Tóth István képeinek, hogy helyet kapnak benne a figurák is. Persze, mint mellékalakok, mint a táj kiegészítő kellékei. Az egység bontó, vagy összetartó elemei. Mégis külön melegség, külön élet minden kis emberi alak. Végtelen gonddal megoldott virág- és gyümölcs-csendéletein a hig aláfestés apró vonalakkal ráfestett fedőszínekkel oly plasztikus hatást ér el, ami a hasonló nemű művészetben ritkaságszámban megy. Minden elgondolás fölött a diszító művészetben mesteré vált rangos művész keze örökös. Ezért érezzük néha, hogy a pompázó kis táj inkább illusztráció, mely novellát, vagy történelmi hangulatot kísér. Felhőrszleteknél, messze kéklő hegyek ábrázolásánál, oly elmélyedő, hogy az anyagon túli illúziók benyomását is képes kiváltani. *Balaton* című vízfestményében csaknem hiánytalanul eléri ezt a hatást.

A „*România Nouă*” pedig így méltatja:

Tóth István a festészet terén működik már két évtized óta és ennél fogva jól körvonalozott művészi egyénisége van. Az ő műfaja az akvarell, kizárólag az akvarell, a naturalisták és impresszionisták által régóta kijelölt uton.

Ezuttal Tóth István csak akvarelleket állít ki, még pedig miniatűr akvarelleket, impozáns számban (120 drb.) Épen ebben áll a kiállítás eredetisége és sajátossága és ez indított arra, hogy a román közönséget felhívjam erre a kiállításra.

Tóth István egy kellemes meglepetést hoz: az első miniatűr kiállítást rendezi városunkban és azt hisszük, hogy jó inspirációja volt, amikor ebben a műfajban specializálta magát, amelyben a sikernek és az eredeti megvalósításoknak tág perspektívái vannak előtte megnyitva.

Ezek az oly rokonszenves miniatűrök fordított látcsóval nézett tájképek. Egy pár centiméternyi téren a világ egy kis sarka nevet ránk: egy patak, egy virágzó mező, egy erdőszél vagy egy néhány szegény ember szalmafedeles háza. Különösen az utóbbiakban mutatkozik valódi mesternek.

A miniatűrök nem vethetnek fel olyan problémákat, mint az olajfestmények. Értékük a technikai virtuozításban áll, amelyben Tóth István nem sejtett magaslatokat ér el és amely minden látogatónak kellemes meglepetést képez. A kidolgozás finomsága és mikroszkopikus elosztása, a tárgy izléses megválasztása a miniatűrökből ugyannyi remekművet csinál, melyeket meg kell tekinteni.

Benczédi Sándor

a kiforrás biztató szakában lépett a nyilvánosság elé. Szobrai anyaga a száradó agyag, vagy a cserép. A részletek nem érdeklik. A test legjellemzőbb mozgását adja vissza. Alakjai bizonyos ritmust fejeznek ki, anélkül, hogy a test többi vonalai hatással lennének alakjaira.

Jól esett ezeket az elismerő szavakat olvasóink szíves tudomására hoznunk, hadd lássuk meg, hogy ebben az önző, tülekedő világban is vannak kiválóságaink. *Tóth István* a férfikor teljes erejében, az öntudatos művészi alkotás teljes birtokában van. A fiatal *Benczédi Sándor* pedig most jelentkezett először a nyilvánosság előtt és egyhanguan tehetséges szobrászművésznek bizonyult.

1936 évi főtanácsi jegyzőkönyv.

A múlt évi Főtanács után lapunkban nem tudtunk megemlékezni a főtanácsi gyületről, mert tárgykörünket elsősorban érintő missziói kérdést kellett volna kihagynunk. Most azonban a főtanácsi jegyzőkönyv megjelent s fölösleges részletes tudósítást adnunk, mert a főtanácsi jegyzőkönyvből mindenki megismerheti a hozott határozatokat. Legfőnnebb csak a főbb események följegyzésére szorítkozunk.

Mindjárt a jelenlevők névsorából megállapítható, hogy az érdeklődés nagy volt. A múlt nyáron történt egyházköri választások alkalmából 35 új tagja lett a Főtanácsnak, akik közül 34 le is tette a hivatalos esküt. A Főtanács nyolc egyházi tanácsost választott, akik közül három nem volt egyházi Főtanács tagja. Az új tagok száma tehát megközelíti a negyvenet.

A jegyzőkönyv 11-ik pontjából értesülünk, hogy *Árkosi Tamás*, *Bálint Odön* és *Kovács Lajos* új esperesek, dr. *Pálffy Ferenc* és dr. *Fazakas Miklós* felügyelő gondnokok esküt tettek, akiknek munkássága elé bizalommal néz az egyház egyeteme.

Igazi, egyhangu örömet okozott a Főtanács egyetemének dr. *Varga Béla* főjegyzőnek ebben a minőségében való megmaradásra bírása.

A választások során az E. K. Tanács tagjai lettek: Dr. *Szent-Iványi Gábor*, *Kelemen Lajos*, Br. *Petrichevich-Horváth Arthur*, Dr. *Fekete Gyula*, *Vaska Dezső*, id. dr. *Mikó Imre*, dr. *Elekes Domokos*, *Benczédi Pál*, *Útő Lajos* (igazgató), dr. *Gál Miklós*, *Pál Dénes*, *Árkosi Tamás*, *Bálint Odön*, dr. *Fazakas Miklós*, *Máthé Zsigmond*. Jogügyi bizottsági tagok lettek: ifj. dr. *Mikó Imre* és *Adorján Géza*. Nevelésügyi bizottság tagja lett: *Márkos Albert*. Közügyigazgató: *Árkosi Tamás*. Kollégiumi igazgató: *Gálfy Zsigmond*. Főt. fegyelmi bírósági rendes tagok: *Kovács Lajos*, *Szathmáry Gyula*; póttag dr. *Máthé István*. Egyházi fegyelmi bírósági póttag: *Gálfy Zsigmond*. II-foku közig. bírósági tag: dr. *Ferencz József*; póttag: *Gálfy Zsigmond*. Jóságfelügyelőség elnöke: *Pataki András* lelkész lett.

Amint a nevekből látható, nemcsak a Főt.-ba, hanem az E. K. T.-ba s más físztségekre is több új érdemes egyházi embert választottak meg. Kivánjuk, hogy egyházunk szent ügyében sikeresen és szerencsésen működhessenek! Egyházi életünkben teremtsenek összhangzó, egyetértő, termékenyítő igazi valláserkölcsei életet!

A főtanácsi jegyzőkönyv a szokásos jelentésekkel hű képét adja az elmúlt év küzdelmének. A tárgyalások során sok értékes javaslat, terv merült fel, melyekről meggyőződést lehet szerezni a főt. jegyzőkönyvből. Ajánljuk tehát a megszerzését. A 119 oldalra terjedő csinos kiállítású jegyzőkönyv ára 50 lei. Megrendelhető az E. K. Tanács árodáján a lelkészi hivatalok útján is.

A Dávid Ferenc Egylet kulturdélutánja.

Az unitárius püspöki palotában április 2-án volt a Dávid Ferenc Egylet ezévi utolsó kulturdélutánja. Megbecsülhetetlen és páratlan a magyar társadalomban az a kulturmisszió, amelyet az unitárius püspöki család a Dávid Ferenc Egyletben betölt a mindig magas színvonalú kulturdélutánok rendezésével. A születési és szellemi arisztokrácia mellett a polgári társadalom is nagy számmal keresi fel a kulturdélutánokat, hogy igaz művészetet szomjuhozó lelküket kielégítsék. Dr. Boros Györgyné és dr. Boros György püspök minden érkezőre figyelemmel vannak és lekötelező kedvességgel fogadják a közönséget úgy, hogy valósággal a vendéglátás művészetének hajlékává lett az unitárius püspöki palota. A műsor minden egyes pontját dr. Boros Györgyné konferálja közvetlen kedvességgel. — Bevezetőül, a nagytehetségű fiatal költőnek, Gyallay Pap Sándornak mélyérzésű költeményeiből olvasott fel Bodor András, általános tetszés mellett. Majd Tulogy Sarolta zongorázott nagy felkészültséggel és kiváló technikával. Ezt követte Dóczyiné Berde Amál, aki „Mikor a természet bujósdi játszik” címen tartott humoros előadást. A remek előadónő, mind a tartalommal, mind az előadás nemes formájával mindvégig lebilincselte a hallgatóságot. Sántha Ilonka olasz szerzők dalait énekelte kiváló sikerrel Mihályfi Irén kifogástalan kísérlete mellett. S. Kouba Paula hegedűművésznő mesterien hegedült, M. Rohonczy Mária precíz kíséretével. Végül M. Lévay Ilonka gyönyörűen, tökéletes művészzel operáriákat énekel, R. Rohonczy Mária remek kíséretével. Bezáróul dr. Boros Györgyné meleg szavakkal köszönte meg a közönségnek a kulturdélutánok pártolását *P. Szentmártoni Kálmán.*

A D. F. Unitárius Nőkszövetsége f. év április hó 17-én szombaton az általa fentartott „Napközi Otthon” javára jótékonycélu műsoros délutánt rendezett a C. M. Foch 12 sz. alatti helyiségében. A Nőkszövetség ezen előadásokra igen alkalmas természet zsufozásig megtöltötte az előkelő közönség, mert a rendezőség kiválóan összeállított műsorról gondoskodott. Gálffy Zsigmond nagy reményekre jogosító technikával adott elő egy hegedűszólót. Utánna a bájos Bácsenszky ikrek, mint égből leszállt angyalkák táncoltak el egy spicc valcert annyi bájjal és kedvességgel, később egy akrobatikus groteszk táncot oly hihetetlen biztonsággal és ügyességgel, hogy a közönség szünni nem akaró tapssal jutalmazta meg szereplésüket. Szatmári Lajos

„Mama kedvence“ c. monológot adta elő nagy ügyességgel. Utána Bálint Böske, Benguerel Margit, Balázs Ili, Lőrinczy Éva, Simon Gizi és Vaska Klára táncoltak el egy balett valcert bájosan és kedvesen. Libegő táncuk, kecses mozgásuk nagy sikert ért el. Báró Piroska és Sándor Éva zongora négykezese nagy technikáról és tudásról tett bizonyosságot. Hadházy Éva művészi és mély átérzéssel szavalta el Mécs László egyik gyönyörű költeményét. Oprescu Piri, a már ismert kis művésznő, sok bájjal és érzékeltető elevésséggel adott elő egy tánckölteményt. Tánccát a közönség nagy tapssal jutalmazta. A műsort az unitárius főgimn. zenekara zárta be Péterffy István zenetanár vezényletével. A közönség hálás volt a szépen összeállított tartalmas műsorért, mert annak minden számát kivétel nélkül nagy tetszéssel fogadta, sőt egyes számokat meg is kellett ismételni. Meg kell említsük, hogy az összes táncszámokat Vajda Ila, a kiváló táncmesternő tanította be, ki ez alkalommal is tanujelét adta tudásának és pedagógiai érzékének.

Az Unitárius Nők Országos Szövetsége

által megindított nemes akció folytán eredményesen zárult Colteștin 1937 jan. 10—márc. 11-ig tartott szövőtanfolyam, amelyen a kézi-szövészet minden formáját elsajátították a hallgatók. A tanfolyamot Major Zsuzsanna központi kiküldött, mint szakértő és Gál Gyuláné helybeli Nőszöv. elnöknő, mint szervező vezették le igen szép sikerrel.

A Coltești-i szövőtanfolyam résztvevői ünnepi diszben.

Dr. Boros György püspök névnapja. Meleg ünnepség színhelye volt ápr. 24-én az unitárius püspöki lakás. A város magyarsága kereste föl névnapja alkalmából dr. Boros Györgyöt, az unitáriusok ősz püspökét. Az unitárius egyház nevében dr. Varga Béla főjegyző üdvözölte a főpapot. A főgimnázium dr. Gálffy Zsigmond igazgató vezetésével, a teológiai akadémia Vári Albert dékánal az élén vonult föl. Az Unitárius Nőszövetség nevében Fangh Erzsébet lelkes szavakkal üdvözölte a tiszteletreméltó püspöki párt. A tisztelgők soraiban valamennyi felekezetnek és a magyar társadalom valamennyi rétegének képviselőjét ott láhattuk.

Zoltán Sándor mártinusi lelkész április hó 21-én a teológiai akadémiai tanári vizsgát elismeréseméltó sikerrel letette. Zoltán Sándor a gyakorlati lelkészi és társadalmi kérdésekkel való beható foglalkozás mellett kitartóan foglalkozott a tudomány kérdéseivel is, különösen az Újszövetség irodalmával. Felfogásában mindig nagy önállóságról tett tanubizonyosságot. E jelentős siker alkalmából őszinte szívvel kívánunk sok szerencsét az új teológiai magántanárának.

Április 5-én az aiudi unitáriusoknak kedves ünnepségen volt részük. Ez alkalommal délelőtt, délután a Teológiai Akadémia három növendéke tartotta az ünnepi istentiszteletet. A délelőtti istentiszteleten Halmágyi Pál II. é. hallgató szívből fakadó imádságot mondott. Majd Kiss Zoltán III. é. hallgató szólott meleg és lelkesítő egyházi beszédében a hívek megértő lelkéhez. Azután Nyitrai M. IV. é. lelkész-növendék közvetlen szavakkal üdvözölte a híveket, kifejtve, hogy idejövételük célja, szeretettel, ismeretségi kézszerításra nyújtani hittestvéri jobbot. Majd Barabás Miklós helybeli lelkész üdvözölte a három lelkes ifjút s megköszönte, hogy eljöttek e helyre, ahol az unitarizmus a hamvadó parazsokból újra lángra lobbant, melynek világító fénye mellett épült fel e drága hajlék, az Isten háza. A délutáni Istentisztelet során imádkozott Kiss Zoltán papnöv. Szépen szavalt Varga Juliska urleány. Ezután Nyitrai Mózes IV. éves hallgató „A vallás életformáló ereje” c. előadásában nagyon szépen rámutatott arra a fényre, hogy életünk akkor formálódik fökéletes élelté, ha a hangsúlyt a vallásra helyezjük. Ezután Varga Ili kedves és közvetlen szaválata következett. Végül Halmágyi Pál mondott bucsúszavakat a közönséghez. Köszönet azoknak, kik ilyen kedves ünnepséget szereztek és adja Isten, hogy szerezhessenek máshol is. *Jelenvolt.*

Husvétii istentisztelet, urvacSORAOSZTÁS ÉS KERESZTELŐ Giläuban. A Giläu, Sävädüsla és Lona unitárius családjai s egyben a Balogh-család rokonai, husvétii örömnüppet ünnepelni s keresztelölöre gyültek össze Balogh Gyula kereskedőnél Giläuban. A család férfi äga református, de a női äg az unitárius. Mintegy fiz unitárius és fiz másvallásu vett urvacSORÁT. UrvacsORAsZTÁS után volt Balogh Gyula kereskedő édes kicsi Vilma leányának a keresztelölje. A keresztelöl után nagy lakoma következett s majd megszólalt a cigány s a kedves társaság reggelig együtt maradt s táncolt. A kicsi Vilma keresztelölői Szenkovits Béla és neje Mesnyi Margit. Jelen voltak Balogh Ärpád és neje, Szabó György és neje, Szilägyi Béla és neje, özv. Balogh Jánosné, Szenkovits Endre és neje, Szabó Kató, Szenkovits Béla és neje, Szenkovits Annus, Mesnyi Mihály és neje, Balogh Béláné és leánya Bobo, Zenger Aladár és neje stb. Az istentiszteletet és más szolgálátot Csifó Nagy László teljesítette a hivek nagy örömére, épülésére és meglégedésére.

A gyermeki hálás szeretet gyönyörü megnyilatkozásáról teszünk tanubizonyoságot, midön követendö példäul állítjuk unitárius hittestvéreink elé Boros Mózes iobägeni tanitó afiát, aki 2000 azaz kettöezer leit adományozott néhai jó szüleinek emlékére „Boros Ferenc és neje Osváth Eszter-alap“ cimen, hogy a turdeni unitárius egyházközség, — helytlakó utódok hiányában, — örökös gondozás alatt tartsa az egykor hitbuzgó egyháztagok sirját. Turdeni község äldozatos lelkületü szülötije s egyben hálás gyermek köoszlopnál marandandóbb emléket emelt a feledhetetlen jó szülök emlékére s az ö nemes cselekedetének megörökítésére. A turdeni unitárius egyházközség e helyen is elismerését és köszönetét fejezi ki e nemesérzésü alapítványtevölnek s kívánja, hogy szerencse és äldás kísérje földi életében, a kegyes äldozat pedig legyen kedves Isten előtt! P—n.

Treiscaunei szorványok figyelmébe. A Santionluncához tartozó szorványok 1937. évi gondozási programja a következő: *I. Ozun és vidéke (Lisneu, Bicfalau):* Istentisztelet és urvacSORAOSZTÁS a ref. elemi iskolában d. e. 11—12-ig márc. 29-én, máj. 17-én, okt. 3-án és dec. 26-án. Konfirmálás és vallásvizsga máj. 17-én ugyanott. Hittanórák (a ref. elemiben) jan. 23, febr. 20, márc. 20, äpr. 24, máj. 22, szept. 25, okt. 30, nov. 27, dec. 18. Hivek felkeresése november folyamán. — *II. Laborfaläu vidéke (Comolo, Reci, Bitä, Borösheul mare, Saciova, Magherus):* Istentisztelet stb. re Santionluncara bejárnak. Hivek felkeresése nov.-dec. folyamán. — *III. Moacsa vidéke (Horia, Beöeneu, Dalnic, Älbiö, Märöcösa):* Istentisztelet és urvacSORAOSZTÁS a helyi gondnok házánál márc. 21 és nov. 7-én. Délután 3 órakor ugyanott a tanulók kikérdezése. Hivek felkeresése okt.-nov.-i körütbän. — *IV. Covasna vidéke (Surcea, Brateö, Pöpänji, Comando, Zäbala):* Istentisztelet és urvacSORAOSZTÁS a ref. templombän d. e. fél 12-töl fél 1-ig márc. 30, máj. 23, szept. 12, dec. 27. Hitoktatás és hivek látogatása a nov. körütbän. — *V. Tärögu-Säcuesc vidéke (Catalina, Seuzieni, Gmeci, Gelinöta, Osduła, Breöcu, Sarfaläu, Poiana, Petriceni, Valea-seacä, Icfaläu):* Istentisztelet és urvacSORA-

osztás a ref. tanácsteremben d. e. 10—12-ig. Jan. 10, febr. 11, márc. 14, ápr. 18, máj. 18, jun. 20-án. Ugyanakkor vallásvizsga és konfirmálás). Összel szept. 19, nov. 7, dec. 17. Hívek felkeresése a dec. körutban. — Minden értesítést e szorványokból Oficial Preotesc Unitariana Santionlunca, P. Ozun címre kérem küldeni. A hívek szives érdeklődését kéri tisztelettel *Barabás Béla* szorvány-lelkész.

Házasság. *Gyergyay Kornélka*, Dr. Gyergyay Árpád orvos-professzor kedves leánya és *Dálnoky Gaál György* földbirtokos április hó 29-én házasságot kötöttek. Az ifju párnak állandó boldogságot, szerencsét kívánunk.

Eljegyzés. *Pethő Julianna* Pethő Kálmán maiadi lelkész kedves leánya és *Bedő Imre* maiadi tanító jegyesek. Az ifju jegyespárnak sok szerencsét kívánunk, boldogságukban őszinte örömmel osztozunk.

Az I. G. Ducai Unitárius Gazdasági Iskola növendékei jól sikerült Gazda=nappal egybekötött tanulmányi kirándulást rendeztek Sânpaul községbe. A Gazda=nap műsorát délelőtt ünnepélyes istentisztelet nyitotta meg, hol imát és egyházi beszédet: *Bede Emil* I. G. Ducai unitárius s.-lelkész mondott. Kölcsönös üdvözlő szavak, tartalmas szavatok úgy a helybeli ifjuság, mint a Gazdasági Iskola növendékei részéről és *Lőrinczy Mihály* énekvezér magán énekszáma egészítették ki a műsort. A délutáni Gazda=nap műsorának geincét *Boros György* gazd. iskolai tanár a *helyes talajművelésről* tartott előadása alkotta. Itt imát Fazakas Jenő Rareş-i unitárius lelkész mondott, lelkes szavatokkal szerepeltek a helybeli ifjak és a Gazdasági Iskola növendékei. Népdalokat adott elő a Gazdasági Iskola dalárdája *Péterffy Gyula* zenetanár pontos vezetésével. Művészi énekszámmal szerepelt *Bede Emil*. Ebéd utáni szabad időnkét a remekbeszabott *szövetkezeti alakulatok* megtekintésére szenteltük. Tejszövetkezet, fagyaszúti szövetkezet, gépszövetkezet annyira leköttették és elragadták a szemlélt, hogy sokáig nem tudtunk felszabadulni a látottak lenyűgöző hatása alól és szinte szoltáros óhajtással kiáltottak fel: miért nem mehet a munka *mindenütt így*, mint Sânpaulon? E kedves kirándulás megrendezése a *Gazdasági Iskola* vezetősége és *Vári Domokos* helybeli unitárius lelkész érdeme, kik egy felejthetetlen és tanulságos kirándulás emlékével gazdagították lelkeinket. Köszönet érte!

Kérelem. Postaköltség megspórolása szempontjából szeretettel kérem az alább felsorolt lelkésztársaimat, hogy áprilisi kongruájukból „A lélek megszólal“ c. beszédkötetem árában 55 lei levonásával meghatalmazni sziveskedjenek. Ha valaki nem szándékozik megtartani a könyvet, postafordultával visszakérem. S pénztáros afiát erről idejében tájékoztatni fogom. Lelkésztársaim a következők: *Péterffy Mihály*, *Kiss Tihamér*, *Gvidó Béla*, *Pál Tamás*, *Székely Kelemen*, *Székely Tihamér*, ifj. és id. *Szász Dénes*, *Csongvai Lajos*, *Kovács Domokos*, *Végh Mihály*, *Kisgyörgy Imre*, *Taar Géza*, *Kökössy Kálmán*, *Dr. Szathmáry Miklós*, *Kováts István*, *Orbók Gyula*, *Keresztesi Dénes*, *Biró Izsák*, *Török Mihály*, *Pap Zsigmond*, *Török Elek*, *Rostás Dénes*, *Béla* és *Komjátszegi Géza*.

Simén Dániel
lelkész.

Sürgetés. Kérelem a „Tárnava-“ és „Treiscaunei-kör“ tanító egyesületeiből az „I. G. Ducai“-i főgimnázium részére az ált. egyesület által megszavazott 100 lejes levonások eszközölhetésére vonatkozó meghatalmazás, valamint a „Treiscaunei-kör“ múlt évi tagsági díjárulék mielőbbi beküldését. Máskülönben ennek beküldése nélkül a legközelebbi fizetésekből levonom. Aki ez ellen addig nem jelent be ellenvetést, azt beleegyezésnek veszem.

Patakfalvi Zsigmond
egyesületi elnök.

Cluj, 1937. apr. 24.

A mezősegi unitárius szorványgondozó körlelkészség székhelyét Säbedrol áthelyezte Särmaşra (J. Cluj), ahol Nagy Sámuel körlelkész nagy buzgósággal és sikerrel végzi a misszió nemes, de nem könnyű munkáját.

Nyugtázás. Az egyesület pénztárába február 20-tól március 20-ig tagsági díjat fizettek: Palátka Lőrincné Simeria, Kővári Jakab Chinuşu, Dr. Kiss Jenő Sânmiclaus-mare (20 L.), Unitárius Egyház-köztség Odorheiu, Gyarmati Árpád, Fodor István Cluj, Létay Aranka Timişoara, Szatmári Gábor, Ürmösi Jenő Cluj, Brázovay Dezsőné Sarmiseghetuza 1937-re; Fülöp Elemér Chibed, Gyallay Domokosné Cluj 1936-ra; özv. Kádár Lázárné Sighişoara 1929—1933-ra; Ambrus Domokos Mureni 1936—1938-ra; Ajtay János Cluj 1933-ra; Kelemen Lajos 1933—1934-re (140 L.); Fekete József Adorianul-mic 1934—1936-ra (200 L.)

Előfizetői díjat fizettek: Tóth Jánosné Hoghiz, Unitárius Egyház-köztség Chinuşu, Vass Lajos Ceheţel, Bede Erzsébet Baraolt, Theiss Istvánné Miheş, özv. Jakabfy Lajosné Odorheiu, Ferenczi Gavril Bucureşti, Komjátzsegi Géza, Szabó József, L. Pap Lajos Bihoria 1937-re.

Alapítói díjban fizetett: Joós András Boroşneul-mic 500 L-t.
Cluj, 1937. március hó 20-án.

* * *

Március 20-tól április 24-ig tagsági díjat fizettek: özv. Benke Lajosné Simoneşti, özv. Barra Lajosné, Barra Sándor Mereşti, Hegyi Vilvoorde 1937-re; Kádár József Dej, Simén Domokos Mereşti 1936—1937-re; dr. Ferencz Áron, Pál István Cluj, Taar Géza Aita-Mare 1936-ra; Fülöp Domokos, Dávid Ferenc Ifjusági Egyesület Mereşti 1933—1936-ra; Simén Domokos Mereşti 1936—1937-re; Unitárius Egyház-köztség 1935—1937-re; Unitárius Nőegyesület Mereşti 1933—1937-re; Sándor Gergely Ocland 1935-re (100 L.)

Előfizetői díjat fizettek: Katona Márton Cluj, ifj. László Mózes, Farkas József, özv. Szász Istvánné, Páll Lajosné, Jobb Dénes, Szász Domokos 1937-re.

Alapító tagsági díjban fizetett: Ádám Dániel Petreni 500 L-t, Ekárt Andor Ceheţel 200 L-t.
Cluj, 1937. április hó 24-én.

Gálfi Lőrinc,
pénztárnok,

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „PALLAS“ könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuţa 3.

UNTÁRIUS KOZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSES ÉLET ÉBRESZTÉSÉNEK ÉS A ROMÁNIAI

VISSZAKIADÁSÁNAK A DAVID FERENC EGYSÉGES

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

A lélek egyháza.

A szentírásban (János ev. XVI. 12, 13.) olvassuk Jézus mondatát, amit tanítványaihoz intéz: „Még sok mondanivalóm van hozzátok, de most el nem hordozhatjátok. Amikor amaz, az igazságnak lelke eljön, elvezérel majd titeket minden igazságra“.

E mondatok azt mutatják, hogy üdvözítő munkásságának Jézus maga is csak előkészítő szerepet tulajdonított. Az emberiség üdvözülésének útján az iránymutató az igazság lelke. Az igazságot az emberiségnek azok jelentik meg, akiknek élete egygyé lett Isten életével. Ezeknek szava Isten ígéje és akarata, Isten akarata.

Az isteni szándék valósággyá tételében Jézus sokkal nagyobb fontosságot ad az Igazság Lelke illetve a Szent Lélek munkájának, mint azt teszik a keresztény teológusok a hittanban, vagy förténik a keresztény élettapasztalatban. S Jézust ebben is félreértették. Azt hitték, hogy ő fökéletes igazságra vezet az emberiséget. Holott ő maga egészen természetesnek tartotta, hogy az Atyához kell mennie s a munkát, amit eddig végzett, azután rá kell bizza a Szent Lélekre, amely helyette tovább dolgozik. Életén és tanításán felülálló förténelmi életfolyamatot lát meg, amelyben az igazság lelke világít. Fenséges megvilágítás: az emberi lélek életének felfelé ivelésében az igazság lelke vezet. Az igazság lelke akkor győz, amikor az emberi igazság egygyé lett az isteni igazsággal.

A Szent Lélek, amelyre Jézus megváltó munkájának folytatását bízta, megdönthetetlen bizonyítéka Isten létének. E lélek él, míg ember jár a földön. Él a milliókban, kiknek lelkét mélyen felszántotta a szentírás, égeti a megpróbáltatás tüze s próbára teszi a halálraitétetés sorsa. Mint üstökös szórja fényét azokon át, akiket az élet tisztító tüze hófehérré a világ világosságává tett. Igéz asszisi Szent Ferenc szavában, követésre szólít Szent Ágoston önmagára találásában, bámulatba ejt Luther erejében, néz le ránk a dévai vár magasságából Dávid Ferenc hitvallásában.

Az Igazság Lelkének tüzeből szakadt ki egy darab parázs a Dávid Ferenc lelkén át, hogy mint örök tűz égjen tovább. Mennyi időn át senyvedt ez a parázs a meg nem értés jégkérgének rétegei alatt! Vagy az üldözés ereje az eszme megváló erejének fokmérője? Aztán életre kelt Szentábrahámi Mihály, Ferencz József, Péterfi Dénes igehirdetésében, megcsendült Murányi Farkas Sándor, Nagy Lajos, Tarcsafalvi Albert lantján, s a szeretet áldozatos szolgálatát hirdeti Augustinovics Pál, Brassai Sámuel és Berde Mózes életében.

A lélek egyháza azoknak gyülekezete, mint a mennyben ugy itt a földön, akik életüket erős kösziklára, az Igazság Szent Lelkére építették. Itt nem több gyülekezetért, nem több bevételért, hanem így imádkoznak: Uram, növeljed a mi hitünket. A hívő lemond az élet minden örömről, az igénytelenség útjára lép, hogy végül is minden vagyonának örökösévé tegye egyházát. A Lélek Egyházának tagjai, hogy megtalálják önmagukat, Jézusért elveszítik életüket.

Kiss Sándor.

A búza és a konkoly.

Alig van a földmivesnek nagyobb öröme, mint tavasszal, amikor kimegyen a zöld mezőbe, körüljárja búzavetését és látja, hogy a verejéssel öntözött barázdákban miképpen növekedik az Isten áldása. Öröme napról-napra növekedik, amidőn látja a vetés szárba szökkenését, majd a kalászvetést, hogy aztán a nyár melege megérlelje a mindennapi kenyeret adó tiszta búzát.

De, amilyen nagy az öröme, ha vetésének gyönyörű fejlődése napról-napra táplálja reménységét, éppen olyan nagy aggodalom tölti el keblét, ha azt látja, hogy a gyom, a fűves s különösen a konkoly üttötte fel fejét ott, ahová ő becsületes munkával tiszta magot vetett volt. Nem csoda, ha Jézusnak is megragadta figyelmét a földmivesnek emez öröme és aggodalma s ennek hatása alatt született meg a búzáról és konkolyról szóló gyönyörű példázata, mely szerint a gazda tiszta magot vet a földjébe, de valamely ellensége konkolyt hint közéje. Milyen nagy ember- és világismeretről tett bizonyosságot a Mester ebben az egyszerű példázatban s a benne kifejezett erkölcsi tanulságban! Azóta is hányszor ismétlődött meg az emberiség lelki világában a példázat által kifejezésre juttatott tanulság!

Maga Jézus volt a kereszténység legelső magvetője. Valóban tiszta magot vetett az emberiség számára azokban a nagyszerű vallási és erkölcsi igazságokban, amelyek az evangéliumnak a lényegét teszik. Oh, ha a világ megállott volna azok mellett a nagyszerű igazságok mellett, amelyek a „hegyi beszédben“, mint megannyi gyöngyszemek csilognak, mennyire más irányban fejlődött volna a kereszténység történelme! Ha az evangélium szépen indult vetését is nem nyomta volna el a hamis próféták által titkon elhintett konkoly, minő más aratása lett volna a kétezeréves kereszténységnek, mint a minőben része volt és van a soha el nem felejthető világháboruban és következményeiben!

De mindig voltak konkolyhíntők, akik részint önzés, részint hatalomvágy vagy más bűnös indulatból kifolyólag megakadályozni igyekeztek az evangélium szép és tiszta vetésének a kifejlődését. Ebből a célból az Istentől sugalt kijelentést a saját téveszméikkel és emberi gyarlóságából táplálkozó hamis jelszavakkal homályosították el. Ezek, mint a konkoly a búzavetést, elnyomták és akadályozták az evangéliumi igazságok szabad fejlődését.

A konkoly külsőleg szépségnek látszik a búza között. Bár semmi hasonlóságot nem mutat a kenyeret termő búzához, de rózsaszínű szép virágaival megkedveltefi magát s a köznép csokorba kötve, mint a mező egyik szép virágában gyönyörűségét találja. Így ejti rabul a téveszmék és hamis jelszavak csillogása a tájékozatlan embereket, akik az életadó, a lelket tápláló igazságuk mellett hideg közönnyel mennek el, míg a hamis csillogásban, az üres külsőségben gyönyörűségüket találják. Ez az oka és magyarázata annak, hogy az emberiség javát szolgáló eszmék háttérbe szorulnak a káros és veszélyes irányzatok mellett. A gyomot a világ teremtése óta mindig irtja az ember mégis dúsán terem az anyaföldben.

A konkoly gyömolcséről, azokról az apró fekete magvokról, azt mondják a természettudósok, hogy káros és veszélyes mérget tartalmaznak. Ha a galambok felszedik, elszédülnek tőlük, sőt halálukat is okozhatják. Ha a lisztbe kerülnek, a kenyér színét megváltoztatják s mérges tartalmukkal károsan hatnak az ember egészségére is. Ilyen káros és mérges gyömolcsöket teremnek azok a tévtanok is, melyeket a világ hamis prófétái hintonak el az isteni igazságok zsenge vetésébe.

Mindig voltak a lelki világban konkolyhíntők. De különösen mérték felett elszaporodtak napjainkban ezek a hamis próféták, akik téves irányzataikkal akadályozzák Jézus igazságainak a gyarapodását. Ilyenek az ujkori kommunisták, bolsevisták, szájhősök és népámítók, akik hamis jelszavakkal, üres ígérekkel népeket és nemzeteket elszédítenek s a jézusi kereszténység egyszerű és tiszta igazságai ellen fordítanak. Ezért terem ma annyi konkoly ezen a világon, s ezért van annyi lélek a téves és szélsőséges tanok által megmérgezve. Az ilyen konkolyhíntők munkájának az eredménye az, hogy még közöttünk is terjed a vallástalanságnak ez a járványa. Azonban okos embert nem szédítenek meg a nagyhangú ígérek. Ellenkezőleg, minden erejét, tudását és vallásos érzését arra fordítja, hogy irtsa és pusztítsa a konkolyt, hogy annál dúsabban növekedjék s annál több áldást hozzon a világra Istenországának vetése.

Vári Albert.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lei. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lei. A rendes- és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egyesület tagjai sorába s díjait rendezze. — Előfizetés külföldre 90 lei. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros címére küldendő Cluj, Calea Marechal Foch 12.

Egyházközségi főgondnoki székfoglaló.

(Néhai nagynevű főgondnokunknak, Fekete Gábornak a fiát, dr. Fekete Sándor főorvost a Szt. Gheorghe—sepsiszentgyörgyi egyházközség főgondnokává választotta, ki az esperesi vizsgálószek alkalmával az üdvözlésekre felcrlve, az alábbi beszéddel foglalta el állását a templomban.)

Nagytiszteletű Vizsgálószek! Kedves Testvéreim! Mielőtt, mint ezen egyházközség ujonnan választott Főgondnoka, ezen reám nézve díszes és megtisztelő állást elfoglalnám, engedjék meg, hogy szívem egész melegével megköszönjem az egyhangu bizalmat, mely ez anyyira kitüntető méltóságot ruházta reám.

Isten különös, de bánatos kegyelme folytán olyan elődnek az örökségét, szép tisztét vehetem át, aki lelke egész melegével az unitárius hit lelkes, igaz, nagy, önzetlen híve volt s akit mintakép gyanánt állíthatunk magunk elé. Vasakaratu, megingathataflan jellemű, tisztafejű, nyílttekintetű és haláláig fajához, hitéhez göröcsösen ragaszkodó nagy unitárius volt ő. Könnyű tehát programomat megállapítanom, ha azt mondom, hogy azon az uton akarok haladni, melyet a mi feledhetetlen főgondnokunk, Útő Aron követett. Legyen nyugalma csendes; híven őrizzük emlékét.

Engedjék meg azonban, hogy különösképpen, mai idők nehéz fergetegei között, mikor oly előre nem látható változások rémitik meg a békésen élni és dolgozni akaró polgárok lelkét s mikor nem tudhatjuk mire ébredhetünk, figyelmüket felhívjam annak a nagylelkű összetartásnak a szükségességére, melyet csak a vallás által érhetünk el s melyet számunkra csak a mi unitárius hitünk mélységének a megértése és átérzése biztosíthat.

Nem tudom eléggé hangsulyozni, hogy a mi mostani erőnk csak az összetartásban, a nagy lelki közösségben maradhat fenn és élhet tovább. Ha érezzük, hogy együtt vagyunk, hogy közös, mély érzések tartanak fogva, melyek isteni és krisztusi őszinte hitből fakadnak, akkor a pokol kapui sem tehetnek ellenünk semmit.

További programot adjak? Hirdetem a békét, a megértést, az igaz unitárius hitet, mely nem merev dogmákhoz alkalmazkodik, hanem a kor szellemében mindent magáévá tesz, ami helyes. Mert az idő halad és aszerint kell nekünk is alakulnunk. A fejlődést be kell vinnünk a vallásba is s aszerint kell azt megmagyaráznunk. Minden bizodalunk és reménységünk a tudományé és a hité. Az ember jobb és boldogabb világának valóságát fogja az hozni. A mi egyházunk eddig is kereste, ezután is keresnie kell az észszerűséget, ha haladni akar, amit jóakaratulag támogatnunk kell s ami helyes, azt el kell fogadnunk. A felvetődött eszméket és ujtásokat mindig meg kell vitatni, hogy a helyes elvek kialakulhassanak.

A mi vallásunk a szabad gondolatok vallása. Minket az ész és lelken átszűrt tiszta érzések vezetnek. Ezek azt is parancsolják, hogy önzetlenek legyünk. Szeressük és támogassuk egymást. Segítsünk azon, akin segíteni kell. Álljunk a bajba került mellé és ápoljuk a reászorultakat.

Ennek a tudatnak kifejlesztése s általában lelkünk ápolása végett szükséges, hogy templomba járjunk. Szükséges, hogy egymás támogatása végett többször jöjjünk össze, hogy ápolhassuk lelkünk egyensúlyát, megismerhessük egymás gondolatait, kicserélhesük és kiegészíthessük azokat. Erre módot és alkalmat kell keresnünk, mert csak az egyöntetű igaz szeretettől áthatott gondolatok hozhatnak létre igaz és mély kapcsolatokat.

Ézt létrehozni, a társadalmi, emberi és lelki kapcsolatokat fenntartani, ápolni, magukévá tenni: legfőbb vágyam és célom.

Hiszem, hogy ebben a szellemben dolgozva, egymást megértve és megbecsülve, eredményesen munkálhatjuk a közös célt, Isten országát a földön.

Igen Tisztelt Felügyelő Gondnok Ur, Nagytiszteletű Esperes Ur! Az imént hozzám intézett szívhezható, jóságos, igaz szavakat nagyon köszönöm. Végtelenül jól esett az a meleg szeretet, mely azokból felém sugárzott. Az Isten áldja meg érte.

Felügyelő Gondnok ur olyan mozzanatokat is említett, melyek nem hagyhatók szó nélkül. Azok hallatára élém varázsolódik ifju korom, eltelt életem, 4 évi harctéri küzdelmeim, az azutáni állapotok és a mai idők nehéz napjai. Lelkem előtt megujul az a boldog idő, mikor még szegény édesatyám élt, kinek jóságos lelkéről olyan szép szavakkal emlékeztek meg. Meghatottság vesz erőt rajtam s járja át gyermeki szívemet, mikor az én jó apámat állítják élém mintaképiül, amire én egyebet nem mondhatok, mint azt, hogy nyomdokain haladni mindig büszke leszek. A reá való emlékezés elfogulttá tesz és nem engedti, hogy erről többet beszéljek. A mély szeretet és ragaszkodás, melyet egyházam iránt belém oltott és nevelt, legfeljebb annak kinyilatkoztatására jogosít fel, hogy az ő szelleme fogva tart s én ebben a szellemben akarom leélni egyházi és világi életemet.

De szólni akarok Hozzád is, egyházközségünk lelkésze, József Lajos tb. esperes, szólni akarok a mi papunkhoz, a mi igazlelkű és mély érzésű hitoktatónkhoz, aki bölcs tapintattal irányítod ezt a kicsiny, de lelkes egyházközséget. Kérlek, légy segítségemre. Megválasztásom alkalmával szíves voltál üdvözölni, de én akkor a meghatottságtól csak pár szóban tudtam válaszolni. Most is csak arra mutatok rá, hogy te ismered minden egyes hived lelkét, számon tartod minden báránkyádat. Beszédeidben ismerteted az Isten nagyságát, a krisztusi hitet, az unitárizmus igazságait. Tarts meg mindnyájunkat tovább is szeretetben, emelj magasabbra lélekből, világosítsd elménket, vezess az Isten útjain. Légy tovább is a mi hűséges pásztorunk, hogy általunk is dalmaskodjék a mi Egy Igaz Istenünk.

Ujjonnan választott tisztikarunkat, a Kébli Tanácsot, az egyházközség minden tagját egyen-egyen és összesen melegen üdvözölöm és szeretettel kérem szíves támogatásukat.

Dr. Fekete Sándor.

Koszoru hugom sirjára.

A tavasz életet hívott elő a földből a temetőben is. Zöld gyepszőnyeg, tarka virágok serege ékesíti a halottak birodalmát, a sírokat. Csak a te frissen hantolt sírod virágtalan, sötét, fekete, komor, édes hugom. Miért kellett épen most menned el közülünk? — kérdezem néma sírodat. Mikor a megújuló élet vidámsága borul rá mindenre, miért borítottál te gyászba minket s hűséges élettársadat, nevető ajku, nefelejcs-szemü kis leánykádát? Miért nem akartad, hogy a benned megcsirázott élet is kibontakozzék s hogy a te anyaságodból is ki-nyíljen az életnek egy új virágszála? *Annak* a megcsirázott életnek könnyelmű elpusztításával miért sodortad magadat is a korai kínos halálba?

A tavaszi napsugár csókjától megtermékenyült föld millió és millió fűszálnak, virágnak, lombkoszorus fának lesz életadó, tápláló édesanyjává s hálás gyermekei mily gyönyörűen ékesítik fel hegyen, völgyön, dombon, sikon, virágos kertben és — a temetőben is a Föld-édesanyját. Minél több virág-gyermeknek ad életet a Földanya, annál szebbé, gyönyörűbbé válik. Csak te nem akartad, hogy egynél több virágszál ékesítsen téged, az anyát.

Most már értjük, tudjuk, miért voltál oly hallgatag, titkolódzó, oly zavart tekintetű egy idő óta. Rövid, sulyos szenvedésed, tavaszi gyors elhervadásod feltörte a titok peccsétjét. Benned is megindult egy új élet fejlődése és te nem akartad, hogy az élet kifejlődjék, teljessé váljen. Megkísértettél, gyenge voltál: nem akartad, hogy egyetlen kis leányodnak testvére legyen s testvér nélkül maradt kékszemű drága leánykádát anyátlan árvává tessed. Miért tessed?

Azt hitted talán, hogyha még egy, vagy több lesz, nem tudod úgy szeretni őt, mint eddig ahogy szeretted? Meg kellett volna tanulnod, hogy az édesanya annál jobban szereti gyermekeit, minél többben vannak. A szeretet az a csodálatos kincs, amely annál jobban nő, szaporodik, minél több felé osztják. Ki fogja ezután szeretni helyetted, a halott édesanya helyett itthagytott árva leánykádát? Miért hagyta őt?

Azt gondoltad talán, hogyha több lesz a gyermek, nehezebb lesz őket nevelni s az életben megfelelően elrendezni? Meg kellett volna tanulnod, hogy több gyermek gondja szorgalmasabbá, igyekvőbbé, takarékosabbá és ezzel egyben erkölcsösebbé és értékesebbé is teszi az anyát, az apát. Ki fogja most már az édesanya gondosságával, önfeláldozásával nevelni, az élet ezer kísértése ellen kellően felfegyverezni kis leánykádát? — Miért hagyta őt?

Nem tudtál talán elég erős hittel bízni Istenben? Hát nem hallottad elégszer boldogult édesanyáméktól, ki úgy szeretett minket, különösen téged, az egyetlen leányt a testvérek között, nem hallottad-e: Ha Isten gyermekkel áld meg, a maga idején gondoskodik kenyérről is mindenki számára?! Nem csengett-e füledbe az első és egyetlennek maradt gyermeked keresztelésekor ellhangzott szó: fiz jó gyermek tiszteres öröm, egy rossz gyermek százszoros bánat?

Azt hitted talán, hogy nem tudsz egy gyermeknél többet jó *gyermekké* nevelni? Férfjed becsületes, vallásos lelkületű, józan életű munkás ember, te a szorgalom, rend, físztaság, szelidség megtestesülése voltál; ilyen szülők csak jó gyermeket nevelhetnek, akárhánnyal áldja meg őket az Isten. Hátha épen az okozta volna a legtöbb örömet adni még a magad elvesztése árán sem!? *Miért tetted azt?*

Talán a mai kor bűnös szelleme kísértett meg? Léha, vétkes gondolataikat beléd sugallták gonoszlelkű, rossz barátnék, kiknek a könnyelmű, tartalmatlan dinom-dánomos életmód, bűnös cifrázkodás inkább tetszik, mint a lemondásokban is örömet találó, munkás, komoly élet?

Ugy kell, hogy legyen: megkísértettek a szennyeslelkűek, kik gyűlölik a físztakat és te gyengének találtattál. Ezért volt titokzatos hallgatásod, állandó zavartságod. Mikor megkísértettek, hát miért nem szóltál becsületes élettársadnak, miért nem szóltál nekünk, hogy erősítettük volna meg hitedet, hogy tudtad volna elűzni a kísértőt: Távozz tőlem, sátán; ne kísértsd Uradat, Istenedet, kinek akarata ellen büntetlenül tusakodni nem lehet!? Mert ime, azok a gyermektelen nők, egy-két gyermekes anyák, kik meggyilkolták a bennük megfogamzott életet, mind-mind magukban hordozzák vétköknek súlyos büntetését: a lelket marcangoló büntudatot és fitkolt betegségeket, melyek végigkísérik földi életök útján, hogy állandóan gyötörjék és hogy kiszívják lelkökből a derűt, életkedvet s lehetetlenné tegyék számukra az élet igaz örömeinek megnyerését.

Hirtelen elmulásod megkimélt téged ettől az évfizedeken keresztül tartó lassu hervadástól s a büntudat fitkolt súlyos keresztjének hordozásától. De mi lesz kis leánykáddal? Ha majd megtudja ő, — mert biztos, hogy egyszer meg fogja tudni — hogy azért lett anyátlan árva, testvértelen árva, s hogy életének alig zsendülő tavasz kezdetén azért zuhant rá a legzordabb ősztető, mert te, az édesanya, nem akartál neki testvért ajándékezni, akit szeressen, aki szeresse s kivel együtt szeressen téged: vajjon fogja-e áldani emlékedet, szelid kék szemében az áldó emlékezés könnyei fognak-e megcsillani?

Oh, mily borzasztó, mikor az árva szívében, az anyátlanul felnőtt árva leány szívében az átok, a gyűlölet érzete fakad fel az elhalt édesanya iránt, ki itthagytá őt bűnös könnyelműség, vagy kishitűség miatt, vagy tán, mert gyermekénél jobban szerette önmagát! Ugy-e, ez a gondolat nem villant meg öntudatodban, mikor *azt* tetted, amit tettél? Ugy-e, akkor nem gondoltál a halálra, amely vigyorgva ott leskelődik minden nő háta mögött, aki *azt* teszi, amit te tettél?

Bűnös, romlott korszellem áldozata lettél s lett áldozata nevető száju kis leánykád is, aki elfelejtette a kacagást, amióta nincs anyja. Ha áldozat lettél, bár legalább okulnának, tanulnának szomorú sorsodból mások, azok az anyák, kik szintén megkísértettek s kiknek tudniok, megtanulniok kell, hogy a sikoltva védekezni nem tudó, megcsirázott emberéletnek meggyilkolása a legrettegőbb bűn, mely büntetlenül sohasem maradhat.

Sötéten, szomorúan domborul a zöld pázsitos, virágos temetőben a te sirod, örökre eltávozott édes hugom. A sirod göröngyeire hullott könnyek a fekete földből még nem fakaszthattak virágot. Virág helyett e sorokat helyezem sirodra okulásul, tanulásul azok számára, kik mint te, megkísértettek, hogy míg nem késő, imádkozzanak: ne vigy kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól; minden gonosz, bűnös gondolatfól.

Z. S.

X-ik jubiláris ifjusági találkozó Segesváron (Sighişoaran). (Julius 9—11).

Szózat az ifjusághoz!

Tíz szemcse lepergett az idő homok-óráján. Nekünk tíz esztendő. Pedig úgy tetszik, mintha tíz suhanó pillanat lett volna. De egy pillanatban is benne van az örökkévalóság lényege, mint egy cseppben a tenger. S ha a tíz év munkájába bepillantunk, találunk ott örök értékeket; lázas, nagy elhatározásokat, világ-megváltó terveket, léleklobogásokat, melyek, ha a valóság prizmáján megtörve, apró kis színekre bomlottak is, fakult jelentéktelenséggé váltak, magukon hordták egy szent szándék bélyegét, *sors-utunk önzetlen kitaposását, vallásos életünk megrekedt szekerének kiemelését, elavult gondolkodások felfrissítését, lanyhult vérkeringés megpezsdítését, szóval önmagunk megváltását.*

Dévénynél jöttünk be „új időknek új dalaival.“ Nem importáltuk ezeket a dalokat, sem nem csempészttük, amit néha szívesen ráncfogtak, itt születtek ezek az erdélyi „buzamezőkön“, ahova „kévét kötni“ jöttünk, ahol harcolva, szeretve, megvetve, győzve, elbukva, de élni akarunk.

Ugy indult meg a mozgalmunk, mint egyszerű székely kaláka, mit nem dobszó toboroz, hanem szomszéd ad tudtul a szomszédnak. Igaz, hogy a kévét új módszerekkel próbáltuk megkötni s a keresztet új formák szerint raktuk. Sokan jöttek hozzánk merő kíváncsiságból s komolyan mellénk szegődtek. Sokan egetverő terveket hoztak magukkal s lanyhultan vagy cinikusan félreálltak. Sorunk szakadatlan változott, mint a hullámozó patak árja. De az új medret kívágván, megmaradt a „hősies kevés“, mely a Balázs Ferencek harcos lelkétől átitatva küzdött tovább. Ez a harcos lélek ad színt és lendületet minden lépésünknek, ez a sirból is visszaverekszik s kiküzd a magát. Ezt a lelket akarjuk tüzzé éleszteni s tovább adni e jubiláris találkozón, főleg azért, hogy önmagunkat további küzdelemre buzdítsuk s hogy végtelen és kifejezhetetlen hálaunkat lerójjuk Balázs Ferenc lelke előtt, kit a napokban omló könnyek között tettünk le a sirba. Az ő emléke megköveteli tőlünk, hogy a kidőlt fa helyén új geszt viritson, pionirutját átfogóbb tervek szeljesítsék, álmát valóságok kövessék, messiás-sorsát utódok vállalják.

Ifju testvérem! Ha a megelőző találkozók valamelyikén részt vettél, bizonyára emléket is vittél magaddal. Ez az emlék elszakítha-

atlanul kötelez, hogy most megjelenjél. És te, akinek még nem volt alkalmad, két kézzel kapaszkodj a jelenlegibe, hogy annak a lelkiségnek, mely ezen a találkozáson magasra csap, részese lehess. Jöjj ifju testvérem zsoltárt tanulni! Emlékezzél! a zsoltár a katakombák mély sötétjébe hitet sugárzott, világosságot derített, gályarabok lelkében szabadságról beszélt s neked egy emberibb jövő kibontakozását hirdeti. Jöjj munkakedvet szerezni. Öltsd magadra a szorgos hangya-lelkületet, azzal a tántoríthatatlan és fenséges meggyőződéssel, hogy vallásodnak világmissziói hivatása van s ezt a szent küldetést kicsiny körödben neked kell betöltened. S ha jössz, hozd testvéri szivedet! A szivedet hozd, mert mindenk felett erre van szükségünk. Ha erős, izmos együletet képviselsz, hozd azt bizakodással telten, ha egymagadban állsz, készítsd elő a remény számára. Jöjj megosztani e három nap örömét, mely alatt tiz esztendő tapasztalata és tanulsága vetül eléd.

X-ik Jubiláris találkozó részletes műsora és tájékoztatója.

Csütörtök (julius 8) este érkezés és elszállásolás.

Péntek (julius 9) reggel 8-kor: Ima: Nemes Sándor teológus.

1/2 9-kor elnöki megnyitó és beszámoló. Üdvözlések.

Főtitkári, körtitkári, pénztári jelentések, keblü ügyek, stb.

1/2 12-kor „Konferencia-fa“-ültetési ünnepély.

Ima: Nyitrai Mózes, teológus.

Alkalmi beszéd: Rostás Dénes.

Ének: a Tábor.

1/2 2—4-ig ebéd.

4-kor előadás: Dr. Varga Béla: Mit vár az egyház az ifjúságtól. Hozzászólások.

Előadás után városi muzeumok megtekintése.

Este 8-kor vacsora.

Este 9-kor műsoros est tábortűz mellett (a Villa Frankánál).

Egyházi éneke: Hatalmas Isten.

Előadás: Kővári Jakab.

Szóló ének: Dézsi Zoltán.

Rádió tudósító.

Szavalat: Székely Gyula.

Ének: a Tábor.

Ima: Szolga Ferenc.

Szombat (julius 10) reggel 8-kor áhítat.

Ima: Miklós István.

1/2 9-kor előadás: Fikker János: Mit vár az ifjúság az egyháztól. Hozzászólások.

1/2 12-kor előadás: Dr. Kiss Elek: Az unitárius vallás alkalmatlansága és lehetősége. Hozzászólások.

2—3-ig ebéd.

Ebéd után kirándulás a Petőfi síremlékhez.

Műsor a siremléknél:
 Ima: Csongvay Lajos.
 Emlékbeszéd: Kováts Péter.
 Szavalat: Sebe Ferenc.
 Záró ének: Erős várunk.
 Este 8-kor vacsora.
 Este 1/29-kor műsoros est:
 Megnyitó: Simén Dániel elnök.
 Helyi zeneszám...
 Előadás: Dr. Fazakas János.
 Szavalat: Nagy Zoltán.
 Előadás: Lőrinczy Géza.
 Énekel: Bede Emil.
 Bezáró.

Vasárnap (július 11) reggel 8-kor áhítat.

Ima: Elekes Endre.

Utána választások s más adminisztrációs ügyek.

10-kor konferenciát bezáró istentisztelet:

Ima: Ürmösi Gyula.

Beszéd: Gálfi Elek.

Hegedüszóló: Szabó László.

Órsékváltás: Régi elnök kibucszuzása, új elnök bemutatkozása.

Bezáró.

Ebéd: 2-kor.

Ebéd után tarka szórakozás; város nevezetesebb helyeinek megtekintése stb.

Este 9-kor műsoros bál.

Menyítő: új elnök.

Helyi zeneszám.

Előadás: Fekete Lajos.

Góbéságok.

Hegedül: Szabó László.

Ének.

Bezáró szavak.

Az egyes számok bevezetését Filep Imre látja el.

Műsor után tánc reggelig.

Kérelem és tájékoztatás.

Szeretettel kérem a köri elnököket illetve titkárokat, hogy részletes és kimerítő jelentést készítsenek el a múlt évi működésükről, nem hallgatva el az eredményeket és akadályokat. Jó lenne ha a jelentés elején rövid visszapillantást tennének a múltra, fölvezolvva tiz esztendő fejlődő vagy hanyatló munkáját. *Minden titkár külön teszi meg a jelentését.* Ugyancsak a titkárokat kérem meg, hogy körükből egy maréknyi „honi földet” hozzanak a „konferencia-fa”-ültetés céljaira.

Szeretettel kérek minden ifjusági együletet, hogy e jubiláris találkozóra legalább egy tagot küldjön ki képviselőnek. Hogy valóban hoz-

zunk létre egy egyetemes találkozót. A költségek fedezésére ezer és egy alkalom kínálkozik. Egy népesebb falusi együletben, ha minden tag 3–4 tojást áldoz, kikerül a képviselő uti költsége. Viszont a képviselő meghozhatja a további anyagi és időbeli áldozatot. Ennyit jogosan elvárhatunk egymástól, unitárius sors-közösségünk érdekében.

A régi, kedves „beugró“ szereplők figyelmét minden külön megkeresés nélkül felhívom arra, hogy közreműködésükre ez alkalommal is számítunk. Általában minden szólóénekes és jó szavaló készüljön alkalmi szereplésre.

Az elszállásolás és kösztozás kérdését az egyházközség vezetősége oldja meg. Elszállásolás a hiveknél. Minden résztvevő kéri, hogy szándékát legkésőbb július 1-ig jelentse be a segesvári (Sighișoara) lelkészi hivatalnak, mert csak így tudunk nyugodtan előkészülni s mindenkinek, a kívánalmak szerint, a rendelkezésére állani.

Megérkezők a lelkész irodán nyernek tájékoztatást és irányítást. A parochia az állomástól alig van egy pár száz méterre, bárki idegen könnyen megtalálhatja.

Segesvár (Sighișoara) a fővonal mellett fekszik, vasuti gócpont, minden irányból könnyen megközelíthető, állomásában minden vonat megáll. Különben a legfőbb s végállomás, hová minden öntudatos unitárius ifjunak be kellene futnia, a festvérség jegyében lezajló találkozóra; ahová hangsúlyozott szeretettel hív és vár benneteket,

Lupeni (Lupény), 1937 május havában.

Simén Dániel
ifj. csnök.

Gyermek álmai.

Mit álmodál, mondd, szívem gyermeke,
Ki oly mosolyogva kelsz?
Talán kis özet láttál zöld mezőn?
Anyádnak mit felelsz?

»Mennyben valék álmomban, jó anyám,
Elvittek angyalok.
Ott szebb a rózsza, tisztább a patak,
Zengőbbek a dalok.

Aztán a földre jöttem, jó anyám,
Szárnyán angyal hozott.
Te már kerestél engem a mezőn,
S hozzád futék legott.

Ó hagyj aludni, altass el megint,
Korán felkelni még;
Majd égbe visznek angyalok,
Oly szép belül az ég.«

Mit álmodtál, szólj, keblem magzata,
Hogy most kőn nyáza kelsz?
Tán angyalid nem jöttek érte el?
Anyádnak mit felelsz?

»Mennyben valék én álmomban megint,
Elvittek angyalok,
Ott szebb a rózsza, tisztább a patak,
Zengőbbek a dalok.

Majdan a földre vágytam, ugy mint
Először álmodám,
S nem volt szabad többé leszállanom,
Hozzád kedvelt anyám«.

Vachot Sándor.

Hála.

Anyák napja van ma,
 Be ragyogó szép nap.
 Minden édes anya
 Csókot ad, csókot kap.
 Csókolja gyermekét,
 S csókolja a gyermek.
 Tiszta szeretetben,
 Mind versenyre kelnek.
 Ebben a versenyben,
 Mégis győz az anya.
 Győzelemre viszi,
 Lelkének hatalma.

E hatalom előtt,
 Kösziklák ledőlnek.
 Nincs égő fájdalma,
 Semmiféle tüznek,
 E hatalom előtt,
 Királyok hódolnak,
 Minden anyakezet,
 Fehérre csókolnak.
 Csókoljuk meg mi is,
 Édes anyánk kezét,
 Háláljuk meg igaz,
 Forró szeretetét!

Szeretni kell.

A szivek oltárán ma szent tüzek gyulnak,
 Gyermekehódolatok, imára borulnak.
 Kezek kulcsolódnak ég felé emelve,
 Áldó könyörgést mond millióknak nyelve.
 Millió gyermeknyelv áldó imádságát,
 Angyalszárnyak viszik, Isten elé tárják.
 És aki meghallja s nagy gondja van rája,
 Hogy beteljesedjék mindenik imája.
 Az egyik azt kéri, hogy aki nevelte,
 Aki mellette volt napeste, napkelte,
 Ne érezzen bánat-nyomoruság terhét,
 Hiszen ő örömmel egyebet nem nyerhet!
 A másik azt kéri, könnye soh se legyen,
 Annak, aki most is oly forrón, melegen
 szereti, gondozza, félti, becézgeti.
 Hiszen boldogságnál nem járhat más neki!
 Az egyik azt mondja: „Uram, én Istenem!”
 Rajta kívül senkim, senkim sincsen nekem,
 Ő az egyedülim, s én a mindensége,
 Ne legyen nehezebb szegény özvegysége.
 A másik felzokog, kis szívét kitarva,
 „Tekints reám uram, én kérlek az árva,
 Áldd meg azt a földet, hol a keze porlad,
 Az a kéz, mely többet lágy kenyeret nem ad!
 Mindenik csak jót kér, mert csak azt kell kérjen,
 A szivek oltárán ma szent tűz kell égjen!
 Ma minden gyermek-szív csak nemesre lobban,
 És szeretnie kell melegen, forróban!
 Szeretni valakit, aki jó, hü és szent,
 Akiért az imát, meghallja az Ur fent,
 Aki a gyermekért feláldozza magát,
 Szeretni kell szívből az édes jó anyát!

Vári Domokos.

„Ép testben ép lélek“.

Az új nemzedék mai nevelése, sok tekintetben keresi az utat és lehetőségeket, hogy erkölcsileg, értelmileg és egészségügyi szempontból egyaránt, minél jobb, emberi mérvadás szerint minél tökéletesebb, tudásban gazdag erkölcsi jellemeket neveljen a jövő társadalmának. E kijelentésnél azonban önkénytelenül jut eszébe nemcsak a nevelőnek, hanem minden gondolkodó embernek a nagyszerű, régi latin közmondás: „Mens sana in corpore sano“. Mert valóban: erkölcs és tudomány csak egészséges, ép testben található termékeny talajra. Hány, fájdalmasnál fájdalmasabb eset bizonyítja az emberiség fejlődésének történetében, hogy a máskülönben kiváló szellemi adottság a testi gyengeségből származó lelki rosszindulat rabjává lett.

Már pedig ha valaha, úgy ma igazán szükségünk van, különösen nekünk unitáriusoknak arra, hogyha számszerint nem is sokan, de *testi és lelki minőség szempontjából* meg tudjuk állani helyünket az élet harcának sokszor bizony igazságtalan részeiben is.

Egy tény: nekünk nincs szükségünk csenevész, testileg gyenge nemzedékre, hiszen ennek természetes eredménye a lelki rugékonyság hiánya. Nekünk életerős, az életet szerető, lelkesedni és dolgozni tudó nemzedék kell. Ennek alapfeltétele pedig kétségtelenül az ifju testi egészsége, mert, amint Spencer mondja: „A lelki cselekmények alapját idegbeli funkciók teszik“. Tudatában lévén ennek, igyekeznek a nevelés irányítói minél több súlyt fektetni az ifjuság egészségügyi nevelésére, ezért vezetnek be újabb és újabb intézkedéseket s intézményeket, hogy minél alkalmasabbá tegyék a testet a lélek és értelem művelésére. Ennek eddig tudott vagy nem tudott, de kétségtelenül egyik nagy akadálya volt az ifjuság *fogazatának gyengesége és betegsége*. Erről meggyőződve a hozzáértők, lett a fogkezelés olyan probléma, mely mindinkább foglalkoztatja ma már kultur-nemzet nevelésügyének vezetőit. Ez érthető is, mert a *fogszű a legelterjedtebb népbetegséggé vált*, ami ellen küzdeni az *iskola-fogorvosi intézmény bizonyult a legalkalmasabbnak*.

Iskola-fogorvosi intézetek a nyugati államokban jó három évtizede el vannak terjedve, legmodernebb a működésüket egységesen irányító svéd iskolatörvény, mely szerint még a tanyai elemi iskolás tanulók fogai is rendszeresen és kötelezően kezeltetnek. Németországban alakultak az első intézetek és a többi nyugati kulturállamokban is ma már ott tartanak, hogy az ifjuság százezreinek fogazatáról gondoskodnak. Célja ez intézeteknek az, hogy egy iskola-fogorvosi intézmény keretébe tartozó minden egyes tanuló egészséges, állandó fogazattal és a fogápolást megszokva kerüljön ki az iskolából. Hogy ezt megvalósíthassák, arra kellett törekedni, hogy rövid ideig tartó, kicsiny energiát igénylő beavatkozással állandó és tartós eredményt lehessen elérni. Ez pedig csakis az u. n. *tervszerű fogkezeléssel* lehetséges, vagyis a tanuló ne akkor kerüljön kezelés alá, mikor már több ülést igényel az erősen fönkrement fog megjavítása, hanem a legfelületesebb fogszű esetén pár perces beavatkozással vegyük elejét a későbbi nagyobb bajnak.

Találtatott már olyan megoldás is a fogorvosi intézmény beszerzésére, hogy az iskolák saját kórházukban állítottak be fogorvosi rendelőt készpénzfizetésű orvossal s a diákok oda járnak kezelésre. Természetesen nem ez az egyetlen megoldás. Egyes államokban számos külön fogorvosi intézetet létesítettek, ahol sok ezer tanulónak gondoskodnak a fogkezeléséről.

A munka menete az, hogy az iskola igazgatósága által kiállított névsorok alapján tanév elején fogorvosi vizsgálatot tartanak osztályonként, minden egyes tanuló fogazatának ellenőrzése céljából. Akiknél a legcsekélyebb romlás van, az év folyamán kezelés alá kerülnek úgy, hogy a tanév végéig minden tanulónak a foga rendbehozassék. Az elvégzett munkáról nyomtatványokon az orvos napi, heti, félévi és évi kimutatást készít.

Annak feltárására, hogy mennyi kívánnivalót hagy maga után ifjúságunk testi egészsége a fogazat szempontjából, személyes tapasztalat alapján szerzett bizonyosságot hozunk fel: megvizsgáltuk székelyföldi főgimnáziumunk és gazdasági iskolánk tanulóinak fogait és egyetlen egy sem volt, akinek romlott, vagy legjobb esetben javított foga ne lett volna, de vannak 10—16 rossz foggal bíró tanulók is, akik ugyszólván már enni sem tudnak. *Átlagban 6 rossz fog jut egy tanulóra.* Az a szomorú, hogy éppen a rágó zápfogak romlanak először és innen feltartóztathatatlanul megy egyik fogról a másikra a betegség, míg végre egyetlen fog sem marad épen. Ez a szomorú sors vár minden tanulóra, ha valamit nem teszünk. Itt van együttes munkára szükségünk: *a szülők, a tantestületek és az orvos részéről!*

De tehetünk-e ellene valamit és ha igen, mit?

Nagyon könnyen, hiszen csak át kell vennünk a nyugati kultúr-államoknak már évtizedek óta fennálló és részleteiben is jól kidolgozott iskola-fogorvosi intézményét. A nyugati államokban már az óvodásoknál kezdődik a kötelező intézeti fogjavítás és tart az összes iskolai évek alatt, tehát a középiskolába már jó foggal iratkoznak be és jó foggal végzik is be azt. Ezzel szemben nálunk mi történik? Nagyon kicsi a százaléka azoknak, akik megjavíttatják romlásnak indult fogaikat. Iskola-éveik alatt szenvednek a fogfájás miatt, rágni jól nem tudnak, ami egész fejlődésükön és tanulmányi előmenetelükön is meg látszik. Amikor végre a tanuló az iskolák befejeztével nagynehezen kenyérhez jut, nincs mivel megrágnia és ha élni akar, a fogait kell elsősorban megjavíttatnia, ujjakkal pótolnia, ami pedig súlyos ezrekbe kerül és felemészti jó néhány havi jövedelmét s mégsem olyan tökéletes, mint amelyeket az Isten adott és amelyeket egy kis töméssel kezdetben megmenthetett volna. Ezért azonban *nem a tanuló a hibás, hanem a szülő nemtörődömsége és az iskolák ezirányu szerveztlensége.*

Ha a nyugati államok iskolái meg tudták valósítani, akkor mi is meg tudjuk csinálni, még akkor is, ha erre nincs pénzünk, mert megvalósíthatjuk anélkül, hogy intézeteink költségvetését a legkevésbé is megterheljék vele. Például: minden tanuló fizessen évi 200 leit az iskola-fogászat céljára és ebből az egész intézmény fenntartható.

Az a 200 Lei egy darab fog tömésének az ára, ezzel szemben pedig a tanuló kap 6—16 fogtömést, tehát jó befektetés. Az iskola pedig nagyjelentőségű, úttörő kulturális és közegészségügyi intézményt létesített, anélkül, hogy neki tulajdonképpen pénzébe került volna s hálás lesz érte úgy szülő, mint tanuló és méltó elismerést kell, hogy nyerjen a nevelés ez egészségügyi ujításával, mely e sorok írójának szerény véleménye szerint valóban megérdemelné, hogy beszervezésével iskolánk vezetőségei a legbehatóbban foglalkozzanak.

Az említett javaslat is egy módja volna az iskola-fogorvosi intézmény beszerzésének, természetesen azonban nem ez az egyetlen lehetőség. A lényeg az, hogy valamilyen formában gondoskodjunk az ifjúság egészségügyi nevelésével kapcsolatban erről a minden kétséget kizáró nagy horderejű kérdésnek gyakorlati alkalmazásáról.

Szinte lehetetlen, hogyha a szülők megkapják az iskoláktól a szükséges felvilágosítást gyermekeik egészségügyi nevelésének jelentőségéről, elzárkózzanak az anyagi hozzájárulástól, habár Márton Áron az „Iskola” 1935—36 III. évf. 1—2 sz.-ban irt „Iskola kitárt ajtókkal” c. vezércikkében fájdalommal állapítja meg, hogy a „szülők nemtörődömsége, vagy megnemértése miatt elég sokszor kárba vesz az iskola minden fáradsága”.

Örömmel említjük meg, hogy a székelyföldi főgimnáziumunk és gazdasági iskolánk igazgatóságai behatóan foglalkoznak az iskola-fogorvosi intézmény beszerzésének gondolatával és minden remény megvan arra, hogy a megkezdett munkák eredménnyel fognak járni.

Általában véve elsőrendű követelmény kell, hogy legyen az intézeti orvosnak az eddiginél sokkal behatóbb érintkezése a tanuló ifjúsággal és valóban tényezőjévé kell lennie az új nemzedék nevelésének. Meg kell vallanunk azonban azt is, hogy ilyen körülmények között gondoskodni kell az iskola-orvosok munkájának megfelelő javadalmaszásáról is, mert „az apostolnak is enni kell és a nevelő is ember és vannak ámbíciói.”

A nevelés e nagyjelentőségű ügye: az iskola-fogorvosi intézmények létesítése, megérdemelné, hogy a külföldi példával — mutatis mutandis — mi is kísérletet tegyünk. Az anyagiaknak igen szűkében vagyunk, de azt hisszük, hogy egy megfelelően átgondolt terv megvalósítható volna és megérné még az esetleges áldozatot is.¹

Balázs Zsigmond.

.....

Érettségi találkozó. A cluji-kolozsvári unitárius főgimnáziumban az 1887-évből érettségizett „ifjak” 50 éves találkozót tartanak a főgimnáziumban, 1937 június 20-án, vasárnap. A templomi szolgálatot teljesíti: Kovács Imre osztálytársunk. — Felkérem a tanuló társainkat, hogy e ritka alkalommal szíveskedjenek mind megjelenni, mert névsorolvasás lesz s a távolmaradottak igazolását a megjelentek nem fogadják el.

Hadházy Sándor osztálytárs.

¹ Ezt a komoly cikket az érdekeltek: az iskolák előljárói és a szülők figyelmébe ajánljuk.

Konfirmáció ünnepély Cluj-Kolozsváron.

Jelen évben is meleg, bensőséges ünnepély közepette tettek tanubizonyosságot hitökről a Cluj-kolozsvári konfirmáló ifjak, akiket a jelen évben Ürmösi Károly esperes készítet el a nevezetes alkalomra. Képünk a konfirmáló ifjakat ábrázolja, középen Ürmösi Károly esperessel. A hitben megerősödöttek névsorra a következő:

A cluj-kolozsvári unitárius templomban komfirmáltak csoportképe.

Fiúk: Ambrus Jenő, Ávéd István, Balog Elemér, Derzsi László, Dezső József, Dimény Ferenc, Fekete Sándor, Ferenczi János, Hal-mági István, Jakab János, Komjátszeghy Sándor, Madarassy Gyula, Mázsza Béla, Nagy Balázs, Kaáli Nagy László, Nagy Tibor, Pető Béla, Richter Rudolf, Stefán János, Székely István, Szőke Ferenc, Toroczka József, Vaska Béla, Váradi László.

Leányok: Agh Anna, Bartha Margit, Báló Juliska, Benedek Piroska, Ferencz Erzsébet, Gálffi Jolán, Gáspár Ella, Gombásy Magda, Kalapis Piroska, Kiss Ilona, Kiss Juliánna, Maxin Erzsébet, Nemes Nagy Erzsébet, Nemes Nagy Melinda, Rázmány Éva, Sár-közi Margit, Suhajda Lili, Tóbis Sára, Ványolós Irén, Zalányi Irma.

Értesítés. Azokat, akik a folyó évben énekvezérképesítő vizsgát akarnak tenni, s eziránti folyamodásukat a maga idejében beadták s a vizsgára bocsátási engedélyt megkapták, értesitem, hogy a vizsga idejét a Teol. Akadémia Igazgatósága július hó másodikára tűzte ki. Felhivom az érdekelteket, hogy a jelzett napon délelőtt 9 óráig a dékáni hivatalban jelentkezzenek. A vizsga díja 200 lei, ami előre fizetendő.

Cluj-Kolozsvár, 1937. május 26-án.

Vári Albert,
dékán.

Az Unitárius Teol. Akad. Önképzőkörének missziós kirándulása Bihoria—Biharba.

Önképzőkörünk dr. Kiss Elek és Utó Lajos tanár urak vezetésével élményekben és eredményekben gazdag kirándulást tett május 1—3 napjaiban a bihari új, unitárius egyházközségbe. A kiránduláson résztvett a Teol. Akad. minden rendes és Márkos Albert rendkívüli hallgatója. Szombaton reggel, május 1-én indultunk vonattal és még a délelőtti folyamán megtekintettük Oradea—Nagyvárad nevezetességeit — ahol utunkat a program szerint megszakítottuk — az ottani leányegyházközség két lelkes tagjának irányítása mellett. D. u. 2 óraker társas gépkocsin indultunk Félix és Episcopia Bihorului—Biharpüspöki fürdőhelyek meglátogatására. E kellemes délutánt a leányegyházközség hiveinek, de főképen dr. Barla József helybeli gondnoknak önzetlen áldozatkészsége tette lehetővé számunkra, amiért mindig hálásan fogunk oradeai—nagyváradai testvéreinkre gondolni. A bihori—bihari állomáson számosan jelentek meg fogadtatásunkra Komjászegi Géza lelkész az élükön. Vasárnap folyamán két műsoros istentiszteletet tartottunk. D. e. Szolga Ferenc (IV. é.) mondott lélekiemelő imát, a közéneket a Teol. Akad. énekkara énekelte, mely után Benedek Gyula (IV. é.) tartott hatásos egyházi beszédet. Székely Gyula (I. é.) Reményik Sándor „Pilátus” c. versét szavalta el megrázó erővel. Lukácsi Mózes (IV. é.) szépen felépített üdvözlő beszédet intézett bihor—bihari unitárius testvéreinkhez, akik részéről Komjászegi Géza lelk., Kukky Olga nőegyleti elnöknő és egy iskolás leányka válaszoltak szívből jövő, meleg szavakkal. Végül dr. Kiss Elek teol. tanár könynyekig megható beszéddel zárta be délelőtti ünnepszentelésünket. Közvetlenül istentisztelet után az egyik egyházfi elhunyt édesanyjának temetésén vett részt önképzőkörünk ifjusága néhány énekszámmal. A temetési szertartást dr. Kiss Elek teol. tan. végezte. Közébed után, melynek költségét az egyházközség fedezte, a délutáni istentisztelet vette kezdetét. Imát mondott Kiss Zoltán (III. é.), közének helyett a Filep Imre—László Attila—Nemes Sándor—Urmössy Gábor teol. hallgatókból álló kvartett szerepelt szép sikerrel. Nagy Ferenc (III. é.) magasan szárnyaló, költőies hangú beszéde után Márkos Albert rendkívüli hallg. hegedűjátéka gyönyörködtette a közönséget. A Teol. Akad. énekkara „Babilon vizei mellett” c. dalt adta elő, majd Nyitrai Mózes (IV. é.) „A vallás, mint életformáló erő” címen tartott érdekes felolvasása kötötte le a hallgatók figyelmét. Utolsó számként Sebe Ferenc (II. é.) Reményik Sándor „A legszebb szó” c. versét szavalta el. Este táncal egybekötött műsoros estélyt rendeztünk. Elnöki megnyitót mondott Benedek Gyula (IV. é.). „Ít születtem” c. Petőfi dalt adta elő a Teol. Akad. énekkara. Dr. Kiss Elek teol. tanár „Jézus követelése” címen mélyenszántó, gondolatdús előadást tartott, mely egy szersmind az estély magvát is képezte. Bodor András (IV. é.) a Teológia költőiből, Köntés Béla, Simonyi György, Jakab György, Nagy Ferenc és Székely Gyula hallgatók verseiből olvasott fel. Márkos Albert rend. hallg. ez alkalommal is szokott rutinjával és művészi

könnyedségével játszott hegedűjén. A Teol. Akad. énekkara két magyar dallal aratott általános tetszést. Végül Bodor András (IV. é.) mondott bezáró beszédet. Az egyes számok közötti szüneteket Filep Imre (I. é.) humoros konferansza töltötte ki.

Hétfőn d. e. Bereczky Dániel gondnok édesanyjának temetésén vettünk részt teljes számban, mely a ref. egyház szertartása szerint folyt le. Őszinte együttérzéssel osztoztunk gondnok afia gyászában, annál is inkább, mert ez a szomorú eset távol tartotta őt ünnepléseinktől és csak az elbucsuzás pillanatában lehetett velünk egy kevés ideig.

A yasárnapi ünneplések és együttlétek alatt mindvégig éreztük, hogy megtaláltuk a lelki kapcsolatot a közönséggel, melynek soraiban más felekezetbeliek is nagy számmal foglalnak helyet. Éreztük, hogy ennek a lelki kapcsolatnak bihoria—bihari testvéreink is tudatában voltak, ami boldoggá tett minket, mert tudtuk, hogyha így van munkánk nem maradhat eredménytelen. Az alatt a kevés idő alatt, míg ott voltunk, megszerettük az ottani embereket és azt a mesesépségű, délibábos rónát, mely végtelenül nyulik a láthatár messzeségébe és amely olyan szép lelkű, egyenes jellemű embereket képes kitermelni. Most visszagondolva mindarra a sok szépre és jóra, amit ott nyertünk, e helyről is köszönetet mondunk új unitárius testvéreinknek szíves vendéglátásukért és csak arra kérjük őket, szeressék helyettünk is azt a földet, melyet mi oly ritkán láthatunk. És szeressék azt a vallást, mely mindinkább vérükké válik és lelkükben hovatovább mind ragyogóbban kikristályosodik.

Van tehát az érchegyeken túl egy talpalattnyi föld, ahol az unitárius hit gyökeret vert, van egy lélekben szilárd, friss vérkeringésű unitárius egyház, mely fényesen bizonyítja, hogy vallásunknak van jövője, lelkeket hódító és magasba lendítő ereje. Adjon ez a tudat erőt, kitartást, lelkesedést minden jó unitárius lelkébe, hogy így a bihoria—bihari egyházközösség már most megtehesse áldásos hatását a sok ezernyi unitárius lélek-közösségre.

Sebe Ferenc.

.....

Meghívó. A Cluj-dobocai—kolozsdobokai unitárius lelkész körnek 1937 évi június hó 7.-én, d. e. 10 órakor az Unitárius Kollégium II. emelet 17. számú szobájában gyűlése lesz, melyre ezennel tisztelettel meghívjuk a tagokat és érdeklődőket. Cluj—Kolozsvár, 1937 május hó 20. Az Elnökség. — *Tárgysorozat:* 1. Elnöki megnyitó. Benczédi Pál. 2. A teol. kérdések tanulmányozása. Dr. Varga Béla. 3. Missziói ügyünk. Ürmösi József. 4. A D. F. E. átirata. 5. Esetleges indítványok.

Felhívás. Az Unitárius Teológiai Akadémia Igazgatósága elhatározta, hogy Balázs Ferenc néhai tanítványa nevére emlékalapot létesít, melynek jövedelméből a falufejlesztés tárgyköréből kitüzendő pályamunkákat fogja jutalmazni. Felkérjük Balázs Ferenc barátait és tisztelőit, hogy akik a fenti alap gyarapítására koszorúmegváltásként kisebb-nagyobb összegeket óhajtanak küldeni, címezzék küldeményeiket az Unitárius Akadémia Igazgatóságához. (Cluj, Liceul Unitarian). Az adományokat a lapokban nyújtázní fogjuk.

Kováts Péter: „Tükör előtt“ című kötetéből.

Olvasóink már előnyösen ismerik, a fiatal tanító költőt, Kováts Pétert, mert néhány jól gördülő verse már a lapunkban is megjelent. „Gyónás“ című kötete után most újból egy csinos, tartalmas könyvvel lépett a nyilvánosság elé, melyhez Wesselényi Miklós báró irt ajánló előszót. A kötetben különböző, eltompított hangu ifjui vágyak, lázongások érezhetők ki, de találhatunk a vallásos megnyugvásra s gyermeki hálás szeretetre is szép példákat. Ezekből idézzük a következőket:

Hittéritő-asszony.

Nagyanyám emlékének.

**Elfáradt gyermeke hiterős családnak
Galád, hittaposó szülője száz vádnak,
Nem jártam templomba, nem hallgattam imát,
Gyűlöltem vagy untam papot, liturgiát.**

**De egy asszony arcát ma is tisztán látom,
Amint felragyogva misztikus imákon,
Hazajött, ölbevett panaszos szeliden,
Kisjézusról beszélt, hogy ébressze hitem.**

**„Elkisérsz Vasárnap ugy-e te is lelkem?“
Kérdezte meg végül, én nemmel feleltem,
Néha megigérttem, még sem mentem vele,
Ő a hittéritést százszor újra kezdte.**

**Ez a szent hitjáték éveken át tartott,
Amig egyszer sirón szóltak a harangok,
Azóta gyakrabban járok a templomba,
Ő tudom mosolyog lenn a koporsóban.**

Egykor és most...

I.

**Az én édesanyám mosolygó vig asszony,
dalolva jön reggel, hogy a puha ágyból
munkára riasszon.**

**Zajosan jön s nekem úgy tűnik fel kábán,
hogy nesztelen lépked, pedig két nagy csizma
harangoz a lábán.**

**Hangosan költöget, megcsókolja arcom,
azt hiszem, hogy álom s alig, hogy tovább megy,
ismét mélyen alszom.**

II.

Az én édesanyám töprengő, bus asszony
félve jár a házban, hogy késő álmomból
nehogy felriasszon.

Halkan lép be hozzám, de én fájón, kábán
ugy hallom, hogy dőnget, pedig nesztelen jár,
cipő sincs a lábán.

Reggelivel lép be, azt hiszi, hogy alszom,
nem csókol meg, kimegy s nekem valamiért
könnyes lesz az arcom.

Ha . . .

Hogyha asztalodra
Ritkán kerül étel,
Hogyha könnyes szemmel
A távolba nézel,
Emlékezz azokra,
Kik koldulni járnak
S kihulló könnyeid
Könnyebbekké válnak.

Hogyha a sorsoddal,
Nem tudsz kibékülni,
Ha a csapásokat
Már nem bírod tűrni,
Emlékezz Jézusra,
Ő erőt ad neked,
Hogy ne láss meg mindent,
Csukd be néha szemed.

Hogyha gyilkos szándék
Tombol sziveden át,
Ha bucsulevélhez
Készited a pennát,
Emlékezz anyádra,
S az ő ijedt arca
Uj erőt, uj hitet
Nyujt a nehéz harcra.

Esküvő. *Komjászegi Géza* bihoria-bihari lelkész és *Kuky Olga* május hó 30-án házasságot kötöttek. Az egyházi áldást dr. Kiss Elek teol. tanár adta az ifjú párra. Az ifju párnak örömet, boldogságot kívánunk, hogy missziói tevékenységüket zavartalanul, sikerrel folytathassák egy hosszú boldog életen át.

A fágáraş-fogarasi unitárius egyházközség július elején szándékozik megünnepelni az egyházközség fennállásának ötvenéves jubileumát. 1887-ben alakult leányegyházközséggé és mint ilyen, az olthévízi—hoghízi egyházközséghez tartozott. 1912-ben templomot épít. A fennálló szép lelkészi lakás és templom épülete az idén 25 éves. — Kérjük a nagyérdemű közönséget, hogyha valaki az egyházközség történetére vonatkozó adatokkal rendelkezik, azt lelkészi hivatalunkkal közölni szíveskedjék. Egyben értesítünk minden unitáriust, hogy július hó elején rendezzük meg jubiláris ünnepségünket.

A D. F. Unitárius Nőszövetsége Cluj—kolozsvári tagozata május hó 12.-én d. u. szépen sikerült házi kötökét rendezte. A műsorban felolvasást tartott Csifó Nagy László, aki az amerikai nőkről érdekes megfigyeléseit adta elő igen élvezetes előadásban. Nagyszerűen hegedült Szabó László S. Kouba Paula zenetanár nő művészi zongorakiséréte mellett. Kitűnően sikerült előadást tartott Hadházy Éva, aki nemcsak mint előadó, hanem mint szerző is igen tehetségesnek bizonyult. Ugyancsak a saját szerzeményeit énekelte és zongorán kísérte Rennerné sz. Halász Baba a közönség nagy hálájára és teljes megelégedésére. Kitűnő zongorajátékkal működött közre Kabán Béla, akit többször zajosan megtapsoltak. Végül pedig Szentmártoni Kálmánné a tőle megszokott művészi készséggel zongorán több feledhetetlenül kedves magyar népdalt játszott el. Műsor végső pontjánál a gondos rendezők teával és téstzával kedveskedtek a nagy közönségnek. E szépen sikerült házi kötökének rendezői voltak: Gálffy Zsigmondné, dr. Ferenczy Sándorné, Kovács Irén, dr. Fazakas Jánosné, Bálint Domokosné, Rennerné Darkó Sárika.

Főlhívás a jövő évi (1938) naptár ügyében. A naptár szerkesztője arra kéri munkatársait, hogy a naptárba szánt cikkeket, közleményeket legkésőbb jelen év július hó 1-ig beküldeni sziveskedjenek. A naptár szellemi részét ugyanis még a nyár folyamán ki szerezniük nyomtatni, hogy hamarabb készen legyünk s szeptember hóra csak a névtár és a tulajdonképpeni naptári rész és a vásárok jegyzéke maradjon meg, amikor ezekről pontos adatokat nyerhetünk. A névtárba történő változásokat kérjük szeptember hó 1-ig beküldeni. Felkérjük tisztelendő lelkésztársainkat, hogy a naptárra vonatkozó megrendeléseiket július hó 1-ig (az előző gyakorlattól eltérően) tegyék meg s adjanak felhatalmazást, hogy a naptárak árát kongruájukból vagy más járandóságukból levonhassuk; akiktől választ nem kapunk, úgy tekintjük, hogy a mult évi megrendelést tartja fenn. Az el nem adott naptárak visszaküldésének ideje 1938 jan. 1. Ha időközben valaki nem tudja eladni naptárait, visszaküldés előtt sziveskedjék jelenteni, hogy mi intézkedhessünk azoknak olyan helyre küldéséről, ahol szükség van. Így időt és költséget spórolhatunk. Megtörtént ugyanis, hogy egyik községből visszaküldtek naptárt s a szomszédba pedig kértek. Ezáltal gyorsabban tudjuk elintézni az ügyet. Kolozsváron a nyomdaárak 30%-al drágultak. Mi csak abban az esetben tudjuk a régi áron (bruttó 12 lei) kiállítani a naptárt, hogyha a nyáron — az olcsóbb munkaidőben — a szellemi részt kinyomhatjuk. Ezért kérjük a cikkeknak július 1-ig okvetlen beküldését. Lelkésztársainkat és a naptárnak eddigi más barátait arra kérjük, hogy támogassanak az eddigi önzetlen buzgósággal.

Az Unitárius Naptár Szerkesztősége.

Személyi hír. Mélt. és főt. dr. Boros György püspök úr egy félévi (ápr. 25.—okt. 25-ig) szabadságot kért. Az E. K. Tanács a kérést teljesítette. A püspöki teendőket ez idő alatt dr. Varga Béla főjegyző úr látja el.

Huszonötéves találkozó. Szíves tájékozással előre felhívom mindazoknak a volt osztálytársaimnak a figyelmét, akik az 1911—12. évben végeztek a Cluj—kolozsvári unitárius főgimnázium VIII. osztályát, hogy 25 éves osztálytársi találkozónkat folyó évi június hó második felében fogjunk megtartani az alma materben. A pontos napot idejében tudatni fogom. Addig is, kérem osztálytársaimat, különösen azokat, akiknek az elhelyezéssel vagy esetleg több napos itt tartózkodásukkal kapcsolatban valamely kívánságaik volnának, valamint azokat, akiknek címük az utóbbi években megváltozott s érintkezésünk hiánya miatt, tudják, hogy előttem ismeretlen, hogy kívánságaikat vagy új címüket velem levélben tudatni szíveskedjenek. Baráti szeretettel S. Nagy László szerkesztő, Cluj, Calea Marechal Foch 37. Románia.

Az Angol Unitárius Egyház évi nagygyűlését folyó év április 15 és 22 között tartotta, Londonban. A gyűléseket egy üdvözlő találkozó vezette be. Az Amerikából és Kanadából küldött üdvözletek után Erdő János köszöntötte angol testvéreinket mindnyájunk nevében. Az évi hivatalos jelentéseket mindennap egy-egy értekes előadás fűszerezte. A gyűlések változatosságát emelte az is, hogy az egyház keretén belül működő összes tagozatok: Vasárnapi Iskolai Szövetség, Antialkoholista Egyesület, Nők Szövetsége, Férfi Szövetség, Szociális munkát végző egyesület stb. ezekben a napokban tartották évi közgyűléseiket. Kivéve az Ifjúsági Egyesületet, mely április 25-én Great Hucklowban tartja évi közgyűlését. Így, ki részt vett a gyűléseken, az alatt a néhány nap alatt, betekintést nyert az egész angol unitárius mozgalom életébe. Az évi nagygyűlés jelentőségét emeli az elnökválasztás. Minden évben új elnököt választanak az egyház élére és pedig felváltva egyházit és világit. 1936-ban dr. Mac Lachlan a manchesteri college igazgatója volt az elnök. 1937 évre dr. Biskop Harman orvost választották meg. Megemlítem, mert tudom mindnyájunk örömére szolgálni, hogy dr. Hall Alfréd újból és újból megértő szeretettel emlékezett meg a mi unitárius egyházunkról a gyűlések alkalmával. Nagy szerencsének tartom, hogy a Londonban töl-

tött félévem alatt alkalmam volt résztvenni ezeken a gyűléseken, hol mindenki tapasztalhatta, hogy komoly, nagy kérdéseket is meg lehet oldani mosolyogva, humorral fűszerezve, ha van szeretet és megértés az egyének között. Chesterfield, április 26.-án. *Szánthó Vilma.*

Halálozások. *Balázs Ferenc lelkész halála.* Lapunk zártakor értesültünk a régóta betegeskedő Balázs Ferenc szomorú haláláról. Temetése május hó 24-én volt Cheian—Mészkon rendkívüli nagy részvét mellett. Jövő számunkban visszatérünk rá s méltatni fogjuk. — *Özv. Mózes Mihályné,* néh. unitárius lelkészünk felesége 73 éves korában Clujon.—Kolozsváron elhunyt. Hat élőgyermeke, köztük Mózes Károly a gyógyszerészek szövetségének igazgatója s nagykiterjedésű rokonság gyászolja. Pihenjen csendesen, emléke legyen áldott! A temetési szertartást tolyó hó 16-án dr. Kiss Elek tanár végezte. — *Bálint Jakabné,* sz. Gálffy Margit, Crişen-köröspataki áll. tanítónő, életének 26-ik, boldog házasságának 5-ik évében rövid szenvedés után f. hó 14-én meghalt. A korán elhunytat férjén, egyetlen kis leányán kívül, szülői Gálffy Ferenc Firtanuş—firtosmonostori ig. tanító és neje Fazakas Margit, valamint kiterjedt nagy család gyászolja. A korán elhunytak pihenése legyen csendes. A mélyen megszorodott lelkeknek pedig adjon megnyugvást és vigasztalást az isteni gondviselés és az együttérző baráti lelkeknek mélyen átértzett részvéte!

Nyugtázás. Az egylet pénztárába április 22-től május 23-ig tagsági díjat fizettek: Gyallay P. Domokosné Cluj, özv. Farkas Mihályné Simeria, dr. Fazakas János Cluj (50 L.) 1934-re; Müller Géza 1936—1937-re, dr. Mikó Imre 1933—1934-re, id. Kovács Elek 1935—1936-ra, Sándor Gergely Ocland 1935—1936-ra (100 L.), Inczeffy Lajos Reghin 1937-re. Előfizetési díjat fizettek: Özv. Domján Péterné Cluj 1934—1936-ra, Valentin András Badeni, Nagy Sándor, György Sándor Şarmaş, Hajmási István Criş 1937-re, Székely János Cluj 1936—1937-re; Ambrus Lajosné, Aschauer Józsefné, Bacsoni Béláné, Bálint Jánosné id., Bálint Lászlóné, Bekey Ervinné, Bencze Dénesné, Benedek Dénesné, Benedek Sándorné, Benyovits Jenőné, Biró Lajosné, Bittermann Jenőné, Bobáncziné Simon Anna, Bunica Jánosné, Czopf Jánosné, özv. Czampa Gusztávné, Czifra Zsigmondné, Csibi Lajosné, Csoma Győzőné, Csüdör Béláné, Darkó Józsefné, Dávid Jenőné, özv. Demeter Dénesné, Derzsi Béláné, Dobra Dénesné, Elek Györgyné, Elekes Lajosné, Farkas Istvánné, Fazakas Józsefné, Fekete Gáborné Ferencz Istvánné, Gál Vilmosné, Gergely Jánosné, Gottfried Sándorné, Gyöngyösi Károlyné, Ilkey Elekné, Ilkey Ferencné, Ilyés Andrásné, Incze Gyuláné, Izsák Domokosné, Izsák Vilmosné, Jakab Vilmosné, Kacsó Sándorné, Kalmár Piroska, Kasper Jánosné, Keresztes Gyuláné, Keresztes Jánosné és özv. Kiss Istvánné Braşev 1936-ra.

Alapítói díjban fizettek: Gyallay P. Domokos Cluj 100 L-t, Incze Zsigmondné Hoghiz és Toók Mózes Aita-Mare 500—500 L-t. Cluj, 1937. május 22-én.

Gálfi Lőrinc,
pénztárnok.

Szerkesztői üzenetek. B. F. Goagiu-Gagy. A beküldött költeményt szívesen közölök, de terünk nem engedi. Ha legalább 40 oldalon je-

lenhetne meg a lap, akkor az ilyen helyi érdekű kérdésekre is rátérhetnénk. Tehát több előfizetőt! Legalább is még egyszer annyit, mint a mennyi van. Akkor nagyobb terjedelemben tudnók a lapot megjelentetni.

Cserkész hírek.

Cserkész csoportunkban lázas készülődés folyik a nyári táborozásra. A csapat több meghívást kapott, melyekkel a parancsnokság közelebbről fog foglalkozni, hogy a cserkészfiuknak legmegfelelőbbet kiválassza. A táborozásról különben még bővebben fogunk írni.

Csapatunk otthonát meglátogatta a néhány napig városunkban időző *Henckinson* angol lelkész atyánkfia. Megelégedését és elismerését fejezte ki a látottak felett. Különösen a nyönyörtü vitorlázó repülőgép nyerte meg tetszését.

A hollandiai jamboree. A cserkészek idei világtalálkozójára hatalmas előkészületek folynak a tulipánok országában. Nagyszerű világeseménynek ígérkezik az a találkozó is, mely a világhírű Caarlemi virágkertészett közelében fog lezajlani. Ha az utlevélnehézségeket sikerül legyőzni, csapatunkat Filep Imre fogja képviselni a nagy találkozón.

Balázs Ferenc emlék-gyűlést tartott 25-én este főiskolás öregcserkész rajunk. Balázs Ferencet „cserkész szemmel” ismertette Filep Imre r. parancsnok. A megvitatás során kialakult általános vélemény szerint, a csodálatos életű Balázs Ferencet méltón nevezhetjük a legnagyobb unitárius cserkésznek. Az „öreg-raj” az elhunyt iránti kegyeletét és őszinte elismerését azzal akarja kifejezésre juttatni, hogy Balázs Ferenc nevét jelszavául választja és a jövőben cserkészprogramjának keretén belül igyekszik valóra váltani azokat a Balázs Ferenci eszméket, melyek a gyakorlatban is beváltak és rajta lesz, hogy az ő szellemében javítsa ki azokat a tévedéseket, melyeket ez a zseniális ember, maga nem szégyelte bevallani, igazi őszinte cserkészszódra!

A „Berde-Mózsa” cserkész-csapat parancsnoksága, Tóth Albert VIII. oszt. és Major László VIII. oszt. örsvezetőket, munkájuk elismeréséül rajvezetőkké nevezte ki, a két gimnázista raj élére. Munkájukhoz sok sikert kívánunk. Minden jót! *R. Filep Imre*
r. parancsnok.

Az „Unitárius Közlöny” megjelenik havonta.

Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „PALLAS” könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuța 3.

HARMONIUMOK

I ORGONÁK

WEGENSTEIN L. FIAI, Orgona- és Harmoniumgyár

Timișoara, III., Bul. Mihai Viteazul 30.

Alapított 1888. — Jutányos árak, ajánlat díjmentesen és kötelezettség nélkül.

templomi, iskolai, énekkari és házi használatra, minden nagyságban.

új művek, orgonajavítások, átépítések.

Balázs Ferenc
1900—1937.

A mai átalakuló kor sajátos gyermeke volt ő. Gyenge tüdejű, de szívós szervezetű s förhetően akarató. Halála előtt azt mondta róla az orvos, hogy tekintettel nagy lelkieréjére s akarására, még elélhet pár hónapig, de más csak pár hétig élne az ő esetében. Igen, nagyon erős volt az akarata.

Mikor külföldre készítettük, fiatal tanár koromban, s hónapokon át foglalkoztam vele, az volt főörekvém, hogy meggyőzzem a tudományos elmélyedés és tanulmányozás fontosságáról, mert mint sok más ifjú, csak magát akarta adni, csupán a benne lévő gondolatokat és érzéseket kifejezésre juttatni. Nem is helyezkedett bele az oxfordi tanulmányok előírt keretébe, hanem reformálni próbálta azokat. Előjárói megbocsátották neki, mert felismerték, hogy különben komoly és tehetséges ifjú.

Wilbur és Hankinson uraknak köszönhette, hogy átmehetett Amerikába, Kaliforniába az unitárius lelkészképző intézetbe. Az ottani élet s azután útja a világ körül megfelelt az ő egyéniségének. „Bejárom a kerek világot“ című művében gyönyörűen írja le tapasztalatait, élményeit, amelyek teljesen egyéniek voltak, átítatva a saját egyéni meglátásaitól és így sok esetben nem tárgyilagosaak, de soha sem ki-csinyesek és elfogultak.

Őszinte lélek volt s tudatában élt saját elhivatásának. Mélyen látta azt, hogy a mai embernek új életformára van szüksége. A világ tágkörűvé tette szemléletét s bár nem volt tudós fő és mélyen tanulmányozó elme, a mai falusi élet újabb követelményei teljes egészükben éltek lelkében. Gyakorlati célú volt egész munkássága neki, aki a falusi gyakorlati életet soha alapjaiban élményszerűen át nem élhette.

Népünket roppantúl szerette s életszínvonalának emelésére sok mindent megpróbált több-kevesebb sikerrel. Most képeket vetítő gépekkel kapcsolatban ismeretüket bővíti, majd gazdasági szakoktatóval lát el egy egész vidéket, aztán cséplőgépet vásároltat, vajszövetkezetet létesít s vidékfejlesztő szövetkezetet állít fel kiváló barátaival. Tanulmányozza betegen is a dán népfőiskola szervezetét, amiben felesége is segít neki s legfőbb vágya, hogy ehhez valami hasonlót hozhasson létre az ő erdélyi népe részére is.

Közben templomot, iskolát, lelkészilakot épített s építkezését Debreczeni László tervezete révén igazi magyar stílus formájában eszközöli és ezzel is — mondhatnók — úttörő munkát végez. Aztán könyveket ír folyékony, egyszerű, magyar stílusban s ezekben drámailag állítja be saját küzdelmeit. Voltak és vannak még lelkészek, akik némely vállalkozásukban nagyobb sikereket értek el nátnál a falú művelésében, de hiányzott náluk az írói készség. Balázs írott művei méltó megbecsülésben részesültek.

Legyen áldott Isten szent neve, aki adta volt őt az erdélyi küz-

delmes magyar életnek s adjon még nekünk hozzá hasonló nyugtalan lelkeket, mert e szent nyugtalanság nélkül nincsen és nem lesz falú- és népépítés. Emléke élni fog a mi szívünkben, akik őt életében is szerettük, megértettük és megbecsültük. Legyen pihenése csendes a mészköi rögök alatt s szeretteinek, feleségének és lánykájának Isten legyen vezére az özvegységben és árvaságban; az erdélyi magyar kultúra és vallásértékei életünk hadd virágozzék, ami neki is leghőbb vágya volt. Aranyos-vidéket Istenvölgyének nevezte s hadd lehessen ez a völgy és az egész Erdély valódi Istenországa! *Dr. Kiss Elek.*

Adj uj erőt Uram!

Az erőnek, a kitartásnak,
Szent Lelkét kérem Istenem!
Hogy megújuljak, mint a sas,
S dolgozni tudjak szüntelen...

Csak két karom van jó Atyám,
S a munka sokszor elborít,
Nem tudnék mindent elvégezni,
Ha szent kegyelmed nem segít...

Kicsiny családom tőlem várja,
Hogy minden, minden meg legyen,
S én gyenge, nyomorult vagyok,
Csak Te segíthetsz Istenem!...

Adj uj erőt, adj uj erőt,
Legyek bátor, szent, sas-madár,
Ki áttörve vad fellegeken,
Megáll a Te szent zsámolyodnál...

Ne félj, csak higgy!

Testvérem! Nem a félelemnek lelkét
Adta nekünk a mi Istenünk,
A bátorságnak, szeretetnek lelkét,
A bölcsességnek, reménységnek lelkét.

Ne félj tehát, bizd Istenre magad!
Tedd le kezébe az életedet,
Neki van hatalma megmenteni,
Ha száz halál támadna ellened...

Ne félj, ne félj, Ő a te Istened,
Lát téged, ismer, tudja, hogy mi fáj,
Ne félj, ne félj, tekints a magas égre,
A te Istened örökké megáll...

S. Sillay Erzsébet.

Az angol középosztály viszonya az Egyházhoz.

Talán nem vagyok túl merész, ha e címet adom rövid eszmefuttatásomnak, illetve beszámolómnak, mikor csupán négy hónapja vagyok angol földön. Négy hónap Londonban. Rövid idő, de elég ahhoz, hogy sokat lásson és tapasztaljon az ember, ha nyitott szemmel jár. Alkalmam a tapasztalásra volt és van bőven, mert benne élek az angol középosztály igazi életében. Közvetlenül tapasztalom a mindennapi életet. Nem élek elszigetelve, intézet falai között, könyvek között tanulmányozva, nem csak ünnepnap és teánál vagyok együtt velük, hanem kora reggeltől késő estig, vasárnap és hétköznap dolgozunk, teázunk, tanulunk és szórakozunk együtt.

Az első kérdés, amire megszeretnék felelni az, hogy kik tartoznak az angol középosztályba? Ez a társadalmi osztály igen széles. Ide tartozik: az orvos, az ügyvéd, a kereskedő és iparos. Az orvos és zöldségkereskedő, az ügyvéd és mészáros mind a középosztály tagjai. Jóbarátságban élnek. Igaz, az angol barátság nem otthon, hanem a családon kívül az egyház keretei között bonyolódik le. A barátok és ismerősök hetenként egyszer vagy többször is találkoznak az egyházon keresztül. Az angol középosztálybeli ember vasárnapi programjához úgy hozzá tartozik a templomba járás, mint a dinnerhez a pudding. Az angol középosztálybeli ember társadalmi életét nagyjában az egyházon keresztül éli meg. A barátok nem zavarják naponta vagy hetenként egymást. Sokszor eltelik egy-két év is, míg elmennek egyik-a-másik házához. Igen! ez különösnek tetszik nekünk, pedig így van és nagyon helyesen. Az angol ember otthon, szabad idejében pihenni, tanulni szeret és nem vendéget fogadni. Azonban gyűléseken, összejöveteleken, sportolás alkalmával, mik mind az egyház keretén belül vannak megszervezve, gyakran találkoznak. Közös téma van bőven: politika, nemzetközi kérdések, tudomány, vallás és nevelés, mely mindenkit érdekel. Az angol népnek ugyanis meg van az a sajátos tulajdonsága, sokkal inkább, mint bármelyik más nemzetnek, hogy érdeklődik minden nemzet és minden új kérdés iránt. Társaságban soha sem szeret magáról, saját munkaköréről beszélni, sokkal inkább azonban érdeklődni. S még egy igen fontos megjegyezni való: megbecsül minden rendű munkát és főrekvést.

Az egyház keretén belül mindenkinek meg van a munkaköre és senki sem sóhajtozik a maga dolga felett és senki sem a magáét tartja a legfontosabbnak, hanem a másokét és mások munkájáért érez elismerést. Ez megkönnyíti az együttműködést, előhaladást és munkakedvet ad mindenkinek. Az igazi munkamegosztás az egyház keretén belül itt megvalósult. Azt lehet mondani, hogy a papra csak a prédikálás és ellenőrzés marad. Lelkes vasárnapi iskola vezetők, képzett szakemberek vezetik a különböző alakulatokat. Itt bevállalják, hogy a papot csak szájáért tartják, de igaz, el is várják, hogy aranyozója legyen. Minden vasárnap kétszer kell prédikálnia d. e. 11 órakor és este fél hétkor. A téma, amiről beszél egy héttel megelőzően a templom ajtón

vagy a kapura nagy piros betűkkel plakátszerűen ki van függesztve. Az angol ember azt mondja, hogy nem csak imádkozni, de tanulni is akar a templomban. Ha valakinek nem tetszik, ahogy a pap beszél, kilép az egyházközségből és a másik legközelebbi egyházközséghez csatlakozik. Van egy ismerősöm, aki azért tartozik a mi egyházközségünkhöz és nem a hozzá közelebb eső templomhoz, mert nem szereti azt a kiejtést, ahogy a pap beszél. Igen, ezt megteheti az angol testvérünk, mert itt nem kell más városba költözni, hogy új egyházközséget kapjon. Egy egyházközségbe 300, legtöbbször 500 lélek tartozik, ami azt jelenti, hogy ennyi embernek van egy papja. Egy városban több egyházközség van. Londonban például 33 congregáció azaz egyházközség van, Manchesterben, Aberdeenben stb. szintén több van. Ennek nagy előnye, hogy a lelkész közvetlen személyesen érintkezhet és érintkezik minden hívével. Minden egyházközségnek van egy-két üzemhelyisége, kiadó lakása, ebből fizetik a papot, kántort és házfelügyelőt. A főbbi jövedelmet, mit tagsági díjból, összejövetelekből és sok más igen ügyes angol módszer útján szereznek, az egyházközség szükségleteinek megfelelően használják fel: szegényeket segítyeznek, templomat diszitenek, tennispályát, vetítógépet, filmet vesznek. Ugyanis, az angol ember az egyházon keresztül nem csak imádkozni és tanulni, de szórakozni is akar. Szolgálni az Istent, ez a fő cél. Istent szolgálni úgy lehet, ha építjük az ő országát. Isten országát építjük akkor, ha ama ország polgárait neveljük lélekben és testben. Egészséges, vidám egyéneket kell nevelni, kik tudnak dolgozni, adózni, szolgálni. A mindig szomorkodó, fanyar, nem edzett egyének a társadalom terhére vannak és az előhaladást megakadályozzák. Egyyszerű, egészséges életfilozófia. Nem sokat elmélkedő, de cselekvő.

Az életet itt nem keseríti irigy pletyka, vagy durva kritika, de elősegíti a megértés, jóindulatu irányítás. Itt nincsen meg az „apák és fiúk“ problémája, mi nálunk olyan kényes kérdés. Ezt mind a két fél javára lehet betudni. Megértés az idősebbek részéről, tiszteletet a fiatalok részéről, s így az ellentét a megértésben felolvad és mind a két fél épülését szolgálja.

Sokat tanulhatunk az angoloktól, mert sokban előttünk vannak, de nem utólrhetetlenek. Hogy így megelőztek, főképpen annak a körülménynek lehet tulajdonítani, amilyen körülmények között élnek. Az angol középosztálybeli családnak nincsen mindennapi kenyér problémája. A jó megélhetés olyan természetes, mint nálunk a tiszta levegő. (Itt ugyanis a tiszta levegő nem természetes, mert füst és köd van legtöbbször). A körülmények természetes következménye az az előny, ami az angol középosztálynak van, a mi mindennapi kenyérért küzdő, bizonytalan sorsu középosztályunkkal szemben. De, ha igaz az, hogy a küzdelem erősíti az embert, akkor nekünk sem kell elcsüggedni. Egymás nehéz életét még nehezebbé tenni nem szabad. Isten keze tartja a mérleget és figyeli, hogy a megpróbáltatások sulya le fog e huzni minket, hogy aztán kimondassék az ítélet felettünk: megméréttél és könnyűnek találtattál. A különbség nem minőség, csupán mennyiségbeli, ezt pedig át lehet hidalni, utól lehet érni komoly munkával,

öntudatos förekvással egy jobb és értékesebb élet felé. Az út sem nagyon nehéz: erős akarat és sok szeretet, ez a két jármű, amivel célhoz lehet érni. Nem drága, mint az autó vagy a vonat, ingyen adatott mindenkinek, hogy ki-ki sáfárkodjék vele legjobb lelkiismerete szerint.

London, 1937. február 11-én.

Szánthó Vilma.

Az építő szabadelvűség.

A cluj-dâbocai-kolozsdobokai unitárius lelkész körnek június hó 7-én gyűlése volt, amelyen oly komoly gondolatok kerültek megtárgyalás alá, hogy azokról érdemesnek tartjuk olvasóinkat tájékoztatni. A gyűlést Benczédi Pál elnöknek a lelkész kör feladatairól szóló megnyitó beszéde vezette be. E megnyitó kifejezésre juttatta azt a gondolatot, hogy a lelkész körnek komoly feladata van az egységes szellemtől áthatott valláserkölcsei élet fejlesztésében. Ezután Dr. Varga Béla főjegyző tartotta meg előadását, amely a meghívóban e címen volt jelezve: *Teológiai kérdések tanulmányozása*. Erről és az ezzel összefüggő kérdések a jeles felolvasó egyikét adta a legkomolyabb tanulmányainak. Rámutatott azokra a nehézségekre, melyek csaknem lehetetlenné teszik, vagy legalább is rendkívül megnehezítik a külföldi teol. munkákhoz való jutást. Majd meg a szabadelvűség, különösen a vallási szabadelvűség jelen állását ismerteti. Ma a szabadelvű gondolatoknak az idők nem kedveznek. Azonban a szabadelvű vallásos eszmékben mély igazság van s azok meg kell találják az utat ismét az érvényesülésre. A szabadelvűség nem maradhat a fízta bírálatnál, hanem annak építeni, alkotni, teremtenie kell.

A komoly, elmélyedő előadást beható megbeszélés követte, melyben részt vett Dr. Kiss Elek teológiai tanár, aki mindjárt annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy az unitarizmus magában több, magasabbrendű, mint a liberálizmus. Sürgeti egy új hittannak és káttának a megírását, véleményünknek bátor, őszinte, a kor tudományos színvonalán álló kifejtését. Azután Vári Albert dékán a felszínes szabadelvűséget bírálja s a benső vallásosság igazi lényegére és szükségességére mutat rá. Nagy Dénes járási lelkész, az aranyoskőri lelkész kör elnöke a liberálizmus érdekében, Filep Imre teol. hallgató pedig a vallásos öntudat, a bensőséges elmélyedés érdekében emel szót.

A többi tárgynak előadása a jövő gyűlésre maradt, mert ez lefoglalta az egész időt. Reméljük, hogy ezután is hasznos és irányító gondolatok kerülnek felszínre.

Jelen volt.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lej. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lej. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lej. A rendes- és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze. — Előfizetés külföldre 90 lej. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros címére küldendő Cluj, Calea Marechal Foch 12.

Kis vallástörténet.

8. *A magyarok megtérése.* A magyarok megtérése a X. és XI. században ment végbe. Gyula erdélyi fejedelem és Bulcsu vezér tuszként Konstantinápolyban jártak s ott ismerkedtek meg a kereszténységgel. De megismerkedett azzal Géza fejedelem is, aki fiát Vajköt, kereszténységben nevelte. Vajka a kereszténységben István nevet kapott. István trónralépte után maga vette kezébe a vallás ügyét s csakhamar az egész ország tulnyomó nagy része követte fenköltlelkü fejedelmét. István téritő papokat hívott be külföldről, akik apostoli buzgósággal fáradoztak a magasztos ügyért. S ez püspökséget alapított s a püspökségeket gazdagon ellátja javadalommal. Templomokat, zárdákat és iskolákat építtetett. Elrendelte a templombajárását, a vasárnapok és ünnepnapok megszentelését. Sokat tett a bölcs és jó király a nép erkölcsének megszilárdítása érdekében. II. Sylvester római pápa is méltányolta érdemeit. Aranykoronát küldött neki és az „apostoli” melléknévvel tüntette ki. Azóta van a magyar királynak apostoli király címe. Istvánt 1001 évben koronázták királlyá. A katolikus egyház a szentek közé iktatta, a magyar történelem pedig egyik legnagyobb királynak tartja.

Azok között a lánglelkü férfiak közül, akik a magyarok megtérésén buzgólkodtak, legnevezetesebb volt Gellért püspök. A Szentföldre akart menni, de I. István király azt mondta neki: „Ne menj le a Szentföldre, hirdesd az igét az én népemnek, mert itt sok az aratásra váró gabona, de az arató kevés.” Gellért itt is maradt. Eleinte István király fiának, Imre hercegnek volt a nevelője, később a Bakkonyba vonult, mint remete, majd meg csanádi püspök lett. Az ő szelid és istenes élete is úgy végződött, mint az apostoloké. I. István király halála után az utódlás miatt zavar keletkezett az ország kormányzásában, úgy, hogy Péter királyt elűzték a trónról. Utóda I. Endre lett s midőn Gellért három püspök társával elébe sietett, a zavarok miatt erőre kapott pogányok Budán elfogták s az azután róla elnevezett hegyről a mélységbe dobták. Most a Gellért-hegy oldalán szobor tartja fenn emlékét a kereszténység eme nemes és buzgó lelkületű vértanujának. A pogányok egynehányszor fellázadtak a kereszténység ellen, de mindannyiszor leverték őket. Utoljára I. László király alatt próbálták szerencsét, de a nagy király végképpen elnyomta a lázadást s a keresztény vallást véglegesen megszilárdította. Lászlót is a katolikus egyház a szentek sorába iktatta.

A keresztény vallás jelleme. A keresztény vallásnak Európában való elterjedése új korszakot jelent a történelemben. A vad, pogány erkölcsök helyébe a szelid, keresztényies életmód kerül a népek életébe. A műveltség mindenütt terjedett, templomokat és iskolákat építettek, sok jó vallásos gyakorlatot vezettek be az életbe. Azonban, az emberiség még nem volt megérve arra, hogy a Jézus vallása a maga teljességében érvényesülhetett volna. A Jézus tiszta, fönséges vallása helyett életbe lépett a *Krisztusról* való tan, a melyet fételekbe foglaltak és az ugynevezett egyetemes zsinatokon kötelező dogmává

tettek. Ilyen dogmák: a Szentháromság, az eredendő bűnről, később a pokolról és a purgatoriumról alkotott tanok. A Jézus, egyszerű, tiszta vallása feledésbe ment. A vallást összekeverték a hatalom céljaival; közönséges eszközzé sülyesztették, pedig a Názárethi Mester azt akarta, hogy lélek és élet legyen.

(Folytatjuk.)

Ananiás és Zafira.

Ap. csel. 5. r. 1—10. v.

A társadalmi nyomorúságok megszüntetése, az emberek között levő egyenlőtlenségek kiküszöbölése minden időben fő vágya volt a nemesen gondolkozó embereknek. A keresztény vallás céljai között is elsőrendű helyet foglal el ez a törekvés, érthető ennélfogva, hogy mielőtt az első keresztény gyülekezet megalakult Jeruzsálemben, ennek keresztülvitele Péter apostolnak és társainak legfőbb gondját alkotta. S a gyülekezet tagjai között az apostoli buzgólkodás eredményeképpen oly nagy volt a fellelkésülés, a felebaráti, embertestvériségi szeretet oly magasra lángolt, hogy amint az Apostolok Cselekedeteinek könyvében olvassuk (4, 32, 34, 35) „a hívők sokaságának szive=lelke egy=vala és senki semmi vagyonát nem mondá magáénak, hanem mindenök közös=vala. Szükölködő sem=vala közöttük senki, mert akik föld=dek vagy házak birtokosai voltak, eladván, elhozák az eladottak árát és letevék az apostolok lábainál, aztán elosztatott az egyesek között, amint kinek=kinek szüksége=vala“.

Hogy ez a szent lelkesültség, ez az önmegtágadó felebaráti szeretet nem tudott általánossá és mindörökre jellemzővé lenni a kereszténység és minden keresztény ember életében, annak oka, hogy minden nemes felbuzdulásnak vannak kerékkötői, lelohasztói, kinek önzése, vagy hiúsága úgy beszennyezi a legtisztább szándékkal, legszebb cél=kitűzéssel megindított mozgalmakat is, mint a lilium fehér szirmát a ráfröccsenő sár. E jelenséget mutatja az Ananiás és Zafira története, amely a Csel. 5, 1—10=ben van leírva. Ananiás és az ő felesége, Zafira is beléptek a keresztény gyülekezet tagjai közé, mert úgy gondolták, hogy az új mozgalom *divatos*sá válik, tehát illik belépni annak, ki szerez haladni a divattal. El is adták birtokukat, mint mások, le is tették a pénzt az apostolok lábai elé, de nem mind, csak egy kis részét; annyit, amennyiről gondolták, hogy elég arra, hogy lemondóknak, adakozóknak, önfeláldozóknak látszodjanak. Mert nem a meg=győződés, hanem a *látszat*a törekvés, a *divat* vitte őket a keresztények seregébe és mert *önzök, kapzsik* voltak, akik lelküknek e rút tulajdonságát az adakozó készség *látszatának* leplével akarták elrejtetni.

Az emberek előtt talán sikerült volna is hazug mezben járni, talán meg is tudták volna őrizni a látszatot, ha meg lehetne csinálni a szent lelket, a lelkiismeretet, ha lehetne hazudni Istennek. Azonban a lelkiismeret mindig felemeli tiltakozását a gonoszság ellen, a bűntudat rárajzolódik az arcra, tétovázóvá teszi a cselekvést, a hazug és

bűnös ember félénk tekintete nem bírja ki a fízta lélek átható nézését, mint Ananiás és Zafira a Péter apostolét. Az erkölcsi tökéletesedést irányító szent lelkét megcsalni akaró emberre lesujt Isten büntető karja s Ananiás és Zafira holtan rognak össze abban a pillanatban, amint elhangzik a súlyos vád: „Nem embereknek hazudtál, hanem Istennek!” „Miért egyeztetek meg, hogy az Űrnak lelkét megkísértétek?”

Ananiások, Zafirák mindig voltak, ma is vannak. Ők azok, akik sohasem állanak meggyőződésből valamely eszmének a zászlója alá, hanem egyszer önzésből, mert így gondolják könnyebben elérhetőnek saját egyéni céljaikat, máskor pedig hiúságból, mert divatosoknak akar-nak látszani és vágyódnak az utca olcsó dicséretére. Ellentétben a meggyőződésesekkel, kik ha kell elvérzenek a Golgotákon, elsenyvednek a börtönökben, meghalnak a máglyák lángjai közt az emberiség üdvéért, boldogságáért, haladásáért, az Ananiások és Zafirák csak addig tartanak ki a zászló mellett, amelyre felesküdték, míg abból egyéni hasznot huzhatnak, míg a zászló kellemes árnyékot nyújt a nap heve ellen, vagy oltalmat a vihar ellen, míg divat annak a szolgálata, míg nem jár üldözés, gyalázat, szenvedés a szolgálat nyomában; de menekülnek a zászló alól, megtagadják, tán el is árulják azt, mihelyt áldozatot, szenvedést, mártíroniságot jelent az ahoz való hűség, a mellette való szilárd kitartás. Az Ananiások, a Zafirák mindig óvatoskodók, ötven százalékban kiegyezni akarók, sohasem áldoznak és kockáztatnak mindent boldog önodaadással, hanem csak egy részt és a másikat, talán a nagyobbbat, az értékesebbet titokban megtartják maguknak, mert hátha . . . hátha így lesz, hátha úgy lesz, hátha másképen lesz, — hátha holnap más divat lesz. A világmegváltó Krisztusok, a Dávid Ferencek, a Luther Mártonok, a nagy szabadsághősök, a nemzetek és az emberiség vértanui nem közülök kerülnek ki. De ők adják az emberiségnek az áruló Efiálteszeket, Judásokat és mindazokat, akik ugy változtatják felfogásukat, meggyőződésüket, mint a divat változása szerint a ruhát, a köpenyeget.

Az Ananiások, Zafirák erkölcsi halottakká válnak a becsapott, megcsalt közösség, ügy, eszme számára, mihelyt lelki silányságuk fölött elhangzott az ítélet: Istennek hazudtál, — azonban tetteik megfertőzik, beszennyezik a társadalmi közösséget, melyben élnek s megbénítják sokszor a jók lelkesültségének ható erejét is. Ma, amikor a különböző társadalmi nyomorúságok elenyésztetésének vágya, az embertestvériségen alapuló egyenlőség megteremtésének óhajtása ott izzik minden igaz keresztény ember lelkében, fokozott mértékben kell vigyáznunk, hogy az *ananiási önző kapzsiság*, a *divatkereszténység* hatalmába ne ejtsen. Ha tagjai vagyunk egy közösségnek, egyháznak, vallásnak, legyünk *meggyőződésből* és ne *divatból*, vagy *számító érdekből* tagjai. Ha áldoznunk kell valamiért, tegyük azt minden hátsó gondolat nélkül önzetlenül, teljes lélekkel, mint a ciprusi József, ki az apostoloktól Barnabásnak Vigasztalás fiának neveztetett (Csel. 4, 36—37). Akkor nem fog lesujtani, lelkünkben halálra sebezni a szörnyű ítélet: „Nem embereknek hazudtál, hanem Istennek“.

Z. S.

Jakab Elek élete és művei. Dr. Ferenczy Géza főgondnok ur áldozatából évekkal ezelőtt az Unitárius Irodalmi Társaság pályadíjat tüzött volt ki „Jakab Elek élete és művei” megírására, különös tekintettel unitárius egyházi munkásságára. A pályázat meddő maradván, az irodalmi társaság megbizta Dr. Gál Kelemen tb. igazgatót a munka megírásával. Dr. Gál Kelemen az ő ismert alkalossággával elkészítette a rája bízott munkát, amely nyomtatásban mintegy 12 ivet (192 oldalt) teszen ki. Unitárius erdélyi irodalmunknak valószínű nyeresége ez a munka, mint Dr. Gál Kelemennek többi munkája is. Felhívjuk a magyar olvasóközönség figyelmét erre a jeles munkára, amely reméljük, rövid időn belül a közönség rendelkezésére állhat. A könyvre előjegyzéseket szívesen fogadunk és közvefitünk.

Dávid Ferenc „De dualitate” című művét, melyet Jakab Elek nem tartott a Dávid művének, de az ujabbkori történetírók Pokoly József nyomán hajlandók a nagy mártír utolsó műveként elfogadni, az U. I. T. megbízásából Márkos Albert főgimnáziumi tanár magyar nyelvre lefordította. Reméljük, hogy rövid időn belül nyomtatásban is meg fog jelenni.

A missziói állomások érdekében.

A mint ismeretes mindnyájunk előtt, egyházunk több ugynevezett missziói lelkesi állást szervezett, hogy egyházközségeinktől távol élő hiveink ne kallódjanak el más felekezetű emberek társaságában. A missziói területeken lelkes fiatal apostolok teljesítik hivatásukat. Ezek a fiatal és lelkes apostolok azonban sok mindenben hiányt szenvednek. A sok hiány között nem a legutolsó a könyvtár hiánya. Népünk szerez olvasni, de szegénysége s néha más okok miatt nem szívesen ad ki pénzt könyvért. Éppen azért elsőrendűen fontos, hogy a missziói kerületek el legyenek látva jó könyvekkel. A missziói bizottság az Iratterjesztővel karöltve mindent megtesz a könyvtár érdekében és tőle telhetően juttatott is könyveket oda, ahová kértek. Ez azonban még nem elég. Az unitárius társadalom teljes támogatására van szükségünk, hogy a missziói alakulatok jó és hasznos könyvekhez jussanak.

Felkérjük azon hitbéli testvéreinket, akik akár egyházi, vallási, történelmi, vagy szépirodalmi tárgyú könyvekkel, vagy pedig talán pénzzel hajlandók támogatni ezt a komoly ügyet, sziveskedjenek lapunknak jelenteni, mi szívesen közvefitjük a missziói körletekkel. Ne feledjük, az aratni való sok, de az arató kevés! Minden adományt köszönettel fogadunk és nyugtázunk.

Osztálytársak találkozója.

Junius hó 20-án kedves és emlékezetes napja volt a Cluj-kolozsvári főgimnáziumunknak, mert ekkor rendeztek találkozót az ötven, harminc és tíz évvel ezelőtt érettségit tett tanulói. Az *ötven évesek* között ott láttuk — Istennek hála — jó egészségben, Józán Miklós püspöki vikáriust, Dr. Gál Kelemen tb. igazgatót, felügyelő-gondnokot, Hadházy Sándor egyh. pénztárnokot, Dr. Heimann József Tg.-mureş-marosvásárhelyi orvost, Geréb Zsigmond, Kovács Imre, Id. Máthé Lajos és Dr. Pázsint Mihály ny. lelkészeket. — A *harminc évesek*

Ötven éves érettségi találkozó a Cluj-kolozsvári Unitárius Kollégiumban.

Balról jobbra az első sorban: Dr. Gál Kelemen tb. kollégiumi igazgató, felügyelő-gondnok, Józán Miklós püspöki vikárius, Hadházy Sándor egyházi pénztáros, Dr. Heimann József orvos; a második sorban: Kovács Imre, Geréb Zsigmond, Máthé Lajos és Dr. Pázsint Mihály nyugalmazott lelkészek.

közül megjelentek: Dr. Albert Lőrinc, Bartha Lajos, Borbély Ferenc, Dr. Elekes Domokos felügyelő-gondnok, Farkas László, Gálffy Zsigmond kollégiumi igazgató és Dr. Lusztig Jenő ügyvéd. A tíz évesek közül: Dézsi Zoltán, Egyed Pál, Fekete László, Ferenczy Géza, Fülöp Elemér, Legmann Ferenc, Legmann Pál, Stein László és Dr. Szathmáry László.

A találkozóra összegyűlt osztálytársak délelőtt istentiszteleten vettek részt, amelyen az imát benső buzgóságából áthatva Zoltán Sándor mártinus-homoródszentmártoni lelkész, teol. akad. magántanár mondotta, aki a 30 évesek közül való, a tartalmas egyházi beszédet pedig Kovács Imre (az 50 évesek közül való) nyug. lelkész tartotta. Az éneklés rendjén a teol. akadémia dalkara működött közre Új Lajos zenetanár szakavatott vezetésével.

*

Junius hó 27-én ismét egy érdekes találkozónak voltunk tanúi: a 25 évesek *találkozójának*. Ezek között megjelentek: Pap Ferenc, Dr. Gyulai Ilona, Dr. Höncz Aristid, Dr. Engel Rezső, Dr. Nyiredy Géza, Dr. Fischer Márton, Dr. Gidrai Liviusz, Dr. Z. Kiss Bálint, Benedek Gábor, Fazakas Béla, Dr. Durugy Ferenc, S. Nagy László, Pál Dénes, Dr. Kovács Károly és Gallus Viktor. Az osztálytársak testületileg részt vettek az istentiszteleten, amelyen Benedek Gábor calnic-kálnoki lelkész buzgó imával adott hálát a mennyek urának a gondviselésért és jóságért, Pál Dénes simonești-siménfalvi lelkész pedig tartalmas beszédben mutatott rá a lélek ama mélységes megnyilatkozásaira, amelyek a Szentírással szólva azt igazolják, hogy jó minékünk itt lennünk. A köz- és utó-énekekben Puskás Ili művészi éneke, Ifj. Márkos Albert mély áhitatot keltő hegedűjátéka, melyet Szentmártoni Lenke kísért, tette igazán művészi széppé és feledhetetlenné az istentiszteletet nemcsak a találkozó, hanem a nagyszámu jelenlevők számára is. Istentisztelet után Dr. Nyiredy Géza lelkes, bensőséges beszéddel üdvözölte egyházunk Főpásztorát, onnan a kollégium igazgatójához mentek, ki előtt szintén üdvözlőket fejezték ki, majd meg a kollégium udvarán a tanáraikat köszöntötték a hálás szeretet érzelmeinek kifejezésével. Ezután pedig a temetőbe vonultak, ahol elhalt tanáraiknak: Dr. Nyiredy Gézának, Dr. Barabás Ábelnek, Sándor Jánosnak és Nagy Gyulának a sírját koszorúzták meg. Az osztálytársak a tanulók segélyezésére egyelőre 12.000 lei alapot létesítettek, melyet 20.000 leire fognak kiegészíteni.

*

A találkozó-ünnepnek sokféle érzelmekkel töltik az ember lelkét. Nemcsak a találkozóké, hanem azokét is, akik a találkozást szemlélik. Valahogy úgy érezzük, hogy hasonlatos a fecskék tavaszi visszatéréséhez. A vándormadarak visszatérnek és körülröpdösik az elhagyott fészket és boldogok, ha az elhagyott fészket épen találják meg...

Doktorrá avatás. *Máthé István* szigorló jogász, Dr. Máthé István udvarhelykőri felügyelő-gondnok derék fia a szigorlatait az egyetem jogi karán sikerrel letette és jogi tudorrá avattak. A fiatal doktornak sok szerencsét kívánunk eme nevezetes alkalomból.

Uj vallástanár. *Kövári Jakob* chinuşu-kénosi lelkész folyó évi június hó 23-án középiskolai vallástanári vizsgát tett. Az ifju és munkás lelkésznek sok sikert és szerencsét kívánunk ez alkalomból, midőn éppen most néhány hónapra Angliába megy, ahol több helyen prédikálni fog.

A szegedi egyetem uj rektora. Mint örömmel értesülünk, a szegedi Ferencz József tudományegyetem 1937—38. tanévére megválasztotta rektorává *Dr. Gelei József* tudós tanár afiát. Sok siker és Isten áldása kísérje nemes és tudományos munkásságát.

Évzáró ünnepélyek. A *Teológia Akadémia* június hó 20-án nagy közönség jelenlétében tartotta meg évzáró-ünnepélyét, melynek lefolyása a következő volt. Énekelt a teológiai akadémia énekkara *Útő Lajos* zenetanár vezetésével. Tartalmas, buzgó imát mondott *Dr. Kiss Elek* teol. akad. tanár. *Vári Albert* dékán tartalmas megnyitójában érdekesen mutatott rá a keresztény eszme igaz jelentőségére a mai zűrzavaros világban. Majd meg az év történetének nevezetesebb eseményeit adta elő. Az év történetéből kiemeljük, hogy a hallgatók segélyezésére *Dr. Kiss Elek* tanár 6400 leit gyűjtött össze különböző adakozásra kész emberektől. Az E. K. T. által adományozott 400 lei jutalomból 200—200 leit nyertek *Sebe Ferenc II. é.* és *Benedek Gyula IV. é.* hallgatók. A *Kahlfürst Imre* nyomdatulajdonos által adományozott 500 lei összeget pedig *Lukácsi Mózes IV. é.* hallgató nyerte, aki minden tárgyból jelesen kollokvált. Az Unitarizmus és szociánizmus című dolgozatával *Bözödi György* 500 lei, Az unitarizmus befolyása Erdély közművelődésére pedig *Benedek Gyula* szintén 500 lei pályadíjat nyertek. Az angol pályadíjat pedig *Bodor András* és *Sebe Ferenc* megosztva (250—250 lei) nyerték. — Itt emlíjük meg, hogy lelkész-képesítő vizsgát tettek: *Kereki Gábor* és *Nemes Dénes*. Szakvizsgát tettek: *Bodor András*, *Benedek Gyula*, *Lukácsy Mózes*, *Nyitrai Mózes* és *Szolga Ferenc*. Alapvizsgát tettek: *Nemes Sándor* és *Sebe Ferenc*. Ezek közül jeles eredménnyel vizsgáztak: *Sebe Ferenc II. é.* és *Lukácsy Mózes IV. é.* hallgatók. A külföldi akadémiták számára előírt vizsgát letette *Bodor András IV. é.* hallgató.

A *Cluj-kolozsvári főgimnázium* évzáró ünnepélye június hó 25-én volt ugyancsak ünnepies keretek között. Énekelt a főgimnáziumi ifjuság *Péterffy István* harmonium kísérete mellett, mely után *Benczédi Pál* vallástanár adott hálát Istennek áldó segítségével és kérte jövőre is Isten áldását az intézetre, előljáróira és növendékeire. Ezután *Gálffy Zsigmond* igazgató tartalmas bevezető beszéd mellett adta elő a lefolyt iskolai év történetét. Az előadásból megtudtuk, hogy jutalmazásra a következő adományok folytak be: *Dr. Borsai Áron* orvos úrtól 300 lei, *Dr. Gyergyay Árpád*, isk. felügy. gondnok úrtól 300 lei, *Csorbits Lászlóné* öngy. 100 lei, *Vaska Dezső* tanár úr 500 lei, *Heimann József* úrtól 1000 (az ötvenéves találkozó alkalmából). Jelentősebb adományok még: *László Gyula* ny. tornatanár gyűjtése elsősorban a jeles tornászok számára: 3760 lei. *Dr. Ferencz József* felügy.-gondnok úr 300 leit tornavizsgái jutalomra. Jutalomkönyvet adományoztak a *Mi-nerva* rt. 37 drb.-ot, *Péter Sándor* ny. lelkész 2 drb.-ot. — *Jutalom*ban részesültek a következő tanulók: *Heimann József* orvos ur

1000 lej adományából, mint a legjelesebb tanulók: Pap Domokos VII. o. t., 400 lej, Major László VIII. o. t. 300 lej és Márkos András VIII. o. t. 200 lej. Más jutalmakban Pap Domokos VIII. o. t. 100 lej, Major László VIII. o. t. 100 lej, Kilyén Károly VIII. o. t. 50 lej, Imreh Lajos VIII. o. t. 50 lei, Márkos András VIII. o. t. 100 lej, Kovács István VII. o. t. 100 lej, Kun Béla VII. o. t. 50 lej, Szabó László VI. o. t. 100 lej, Létay Lajos VI. o. t. 50 lej, Székely Miklós VI. o. t. 50 lei, Borbély Béla VI. o. t. 50 lej, Kriza László V. o. t. 50 lej, Komjátszeghy Sándor IV. o. t. 100 lej, Taar István IV. o. t. 50 lej, Gállffy Zsigmond III. o. t. 100 lej, Berkessy Márton III. o. t. 100 lej, Márkos László III. o. t. 50 lej, Varga Iván III. o. t. 50 lej, Kardos László II. o. t. 170 lej, Albert Zsigmond II. o. t. 50 lej, Albert Gyula I. o. t. 100 lej, Gállffy Miklós I. o. t. 100 lej, Zsákó János I. o. t. 100 lej, Nagy Árpád I. o. t. 100 lej, Boda Dénes I. o. t. 50 lej, Imets Samu I. o. t. 50 lej. — Itt említjük meg a tornavizsga kiváló eredményét, amely június hó 20-án volt. A versenyeken többen nyertek, akiknek nevét helyszüke miatt nem sorolhatjuk fel. Iskolánk részvett egy kerületi középiskolai szertorna bajnoki versenyen, ahol az első helyet vitta ki és a helybeli középiskolák atlétikai versenyén, amelyen a III. díjat nyerte el. — Visszatérve a bezáró ünnepélyekre a Teol. Akadémián bezáró beszédet Vári Albert teol. akad. dékán, a főgimnáziumi ünnepélyen pedig Gállffy Zsigmond főgm. igazgató mondott. Mindkét esetben a főtisztelendő Püspök ur áldó szavaival és egyházi énekkel végződött a szép és meghatározó ünnepély.

A Cluj-kolozsvári unitárius főgimnázium ének- és zenekara 1937 évi május hó 31-én nagyszerűen sikerült zenedélután rendezett Péterffy István zenetanár vezetésével. A műsor a következő volt: 1. Imnult Regal-t énekelte az énekkar. 2. Flotow: Stradella ouverture... előadta a zenekar. 3. Wieuxtemps: Fantasia appassionata című zeneszámot hegedűn előadta Szabó László VIII. o. t. és zongorán kísérte S. Kouba Paula zenetanárnő. 4. N. Oancea: a) Omul când e necăjit; b) Trandafir depe cetate című énekszámokat énekelte az énekkar. 5. Ch. Danela: Airs variés... hegedűn előadta Gállffy Zsigmond III. o. t. és zongorán kísérte S. Kouba Paula zenetanárnő. 6. Mazas: Trio, előadták: Gerzon Béla VIII. o. t., Szabó László VIII. o. t. és Vaska Béla IV. o. tanuló. 7. Bárdos Lajos: Esik eső... előadta az énekkar. 8. Wieniavsky: Polonaise brillante, hegedűn előadta Gerzon Béla VIII. o. t., zongorán kísérte S. Kouba Paula zenetanárnő. 9. I. Veit: a) A szarvasbogár, b) Béka-hangverseny, énekelte az énekkar. 10. A VIII. osztály bucsuja, mely alkalommal Gy. Pap Domokos VIII. gimn. o. tanuló mondott meghatározó bucsút az intézetnek és végül elénekelték a „Ballag már a vándiák...” kezdetű nótát, amely meghatóvá tette a különben is magas színvonalon álló műsort.

Rajz- és kézimunka kiállítás a cluj-kolozsvári unitárius gimnáziumban. A napokban zárult be gimnáziumunk rajztermében az érdekes kiállítás, melyen Tóth István rajztanár újból tanulójelét adta egy termékeny év munkásságának. Mértani rajzok, akvarel-

lek, szinespapirragasztások, házak, vonatok és sok más ügyes dolgok kerültek nagy számban a nagyközönség élé. Az előző évek munkásságával összehasonlítva az idény munkásság nem maradt mögötte a megelőzőeknek. Tekintetbe kell vennünk ugyanis, hogy míg egy pár évvel ezelőtt a tantervben csak egy néhány kötelező mértani rajz volt előírva minden osztálynak, addig most, az év kétharmadán keresztül pontosan meghatározott programot kellett kidolgozni. Ilyenformán csak a hátralevő harmadik évharmadban lehetett egy kissé szabadabb témakörben mozogni. Emellett is azonban Tóth István rajztanár mégis kihozta a megelőző évek munkásságának mennyiségben és minőségben megfelelő anyagot. Kiemelhetjük Hum Gyula VII. osztályos növendék aquarelljeit, melyeket a tanuló önszorgalmából készített és amelyek tagadhatatlanul tehetséget árulnak el. Valamint Márton András munkáit, melyek a művészet kétségtelen jeleit árulják el.

Szopos-Tóth rajziskola kiállítása a cluji-kolozsvári unitárius gimnáziumban. Ahogy a gimnázium növendékeinek kiállítása bezárult, mindjárt másnap megnyilt a Szopos-Tóth rajziskola kiállítása. Mindössze ez a második éve, hogy a rajziskola megkezdődött, de az elsőhöz képest már is nagy haladás észlelhető. Ez az év egy második lépést jelentett egy tervszerű munka végrehajtásában. Az előző évben még nem lehetett pontosan kidolgozott terv szerint haladni, mert akkor még nem ismerték ki teljesen a tanárok növendékeik képességeit. Ezért az első évben, miután minden növendéket megismertek, kidolgozták a második év programját, mindenki számára külön, tekintetbe véve jótulajdonságait és gyengéit. E rendszeres terv kidolgozásában különösen Tóth Istvánnak volt nagy szerepe. Ennek a tervnek alapján minden tanítvány a neki megfelelő körben mozgott. A kiállítás anyagán ez a rendszeres munka meg is látszik, mert míg a múlt évben majdnem minden irányban dolgoztak — a kiállítás anyaga nagy volt, az idény azonban a mennyiség kisebb, de a minőség jobb.

Tájékoztató. A cluji-kolozsvári unitárius kollégium főgimnáziumába az 1937—38. iskolai évre beiratkozhatnak minden magyar nyelvű tanuló valláskülönbség nélkül. Nem magyarnyelvű tanulók felvételéhez miniszteri engedély szükséges. Az ez iránt való kérvények a közoktatásügyi miniszteriumhoz címezve f. év augusztus 15-ig nyújtandók be az igazgatóhoz. A magyar anyanyelvű tanulók augusztus 25—31. között iratkozhatnak be. Az iskolai év szeptember 9-én kezdődik. Az I. gimnázium osztályba iratkozók szeptember 1-én legalább 9 és fél, legfennebb 13 és fél évesek kell, hogy legyenek. Az I-ső osztályba felvételi vizsgálat alapján lehet beiratkozni. A felvételi vizsgálat ideje szeptember 7-ike. A vizsgálat tárgyai románnyelv és számtan. Előbbiből 15 sort irnak diktálás után a vizsgázók a IV-ik elemi osztályban tanult anyagból, szóbelin pedig olvasnak valamely tanult olvasmányból és kérdéseket kapnak az olvasmány tartalmára és az elemi iskolában tanult nyelvtanra vonatkozóan. A felvételi vizsga 80 lei. A felvételi vizsgálatra való bocsátás iránti kéréseket augusztus 30-ig kell beküldeni az igazgatóságához a következő mellékletek kíséretében: 1. Osztálybizonyítvány az elemi iskola (legalább) IV. osztályáról. Felekezeti iskolák bizonyítványára tanfelügyelői láttamozás szükség-

ges. 2. Állami anyakönyvi kivonat. 3. Egyházi keresztlevél. 4. Állampolgársági bizonyítvány (vagy annak hiteles másolata.) 5. Ujraoltási bizonyítvány. Ezek az okmányok nemcsak vizsgái, hanem beíratási okmányok is lesznek. A javító vizsgálatok ideje szeptember 4—5. napjai. Fizetendő díjak a főgimnáziumban: 285 lei beíratási és évi 3000 lei iskolai díj. Fizetendő díjak az internátusban és konviktusban: Főgimnáziumi tanulók évi 15000, főiskolai hallgatók évi 3000 lei internátusi díjat fizetnek. Fürdési díj évi 100 lei. Utóbbiak beíratási díja 285 lei. A konviktus díjak havonta 600 lej. Közeli vidékről való szegény tanulók, akik hazai csomagot könnyebben kaphatnak, vagy azok, akik rokonaiknál valamelyes étkezési ellátást kaphatnak, lehetnek félkosztosók (ebéd vagy reggeli-vacsora) s ebben az esetben a kosztdíjnak felét fizetik. A bentlakó tanulók ágyneműt (szalmaszák, párna, takaró) hazulról hoznak. Egyházi érdek lévén, hogy kiváló tehetségű ifjaink szegénységük miatt ne essenek el a középfokú iskoláztatástól, lelkészeink és tanítóink ajánlata alapján 10—15 első gimn. oszt.-ba lépő tanuló teljes-, vagy nagyobb kedvezményben fog részesülni az I. évharmadban tanúsítandó tanulmányi előmenetel alapján. *Az Igazgatóság.*

Az I. G. Ducai-székelykereszturi unitárius főgimnázium ének- és zenekara a helyi Filharmonikus Társaság közreműködésével folyó évi május hó 22-én este a főgimnázium tornacsarnokában hangversenyt rendezett. A műsor első pontja az „Imnul Regal“ volt. Ezt követte Péterffi Gyula zenetanár (zongora), Deák István fg. VIII. o. t. (hegedű) és Útő Gábor fg. VIII. o. t. (celló) előadásában Mozart: Figaró lakodalma c. triója. Aztán Péterffi Gyula adott elő egy csillogó, tökéletes felkészültséget igénylő zongoradarabot. A műsor negyedik számaként Bede Emil énekelt egy Ady-Reinitz dalt és két virág-éneket. Az énekszámra válaszként még el sem hallgattak a taps, máris Útő Gábor VIII. o. t. csellószólóját köszöntötte dörgő tapssal a termet zsufolásig megtöltő közönség. Kéler: Ouverture comique-ja a Filharmonikusok mesteri előadásában olyan volt, mint egy fündér-muzsika. Még fel sem ocsudtunk a Filharmonikusok játékának varázslata alól, máris újabb csemege örvendeztette meg a komoly zenébarátokat. Haydn: Teremtés c. oratoriumából énekelt a főgimnázium énekkara, a Filharmonikusok kíséretével. Itt Péterffi Gyula zenetanár hősi munkát végzett. De mesterien oldották meg feladatukat Liszt: második rapszodiájának előadásánál Ujvári Elvira és Péterffi Gyula zongoranégykezessel. Ezt követőleg Schubert: Scherzóját adta elő az ifjúsági zenekar. A kedves, hangulatos kis darab minden bájját bemutatták. Majd a műsor befejező számaként újra a főgimnázium énekkara állott a dobogóra. Demény Dezső „Szerenád“-ját adták elő Bede Emil bariton szólójával, Ujvári Elvira zongorakíséretével.

A fágárași-fogarasi unitárius egyházközség 1937 július 4-én (vasárnap) megalakulásának 50. templomépítésének 25 éves évfordulója alkalmából rendezendő ünnepségének sorrendje: I. D. e. 11 órákor ünnepélyes istentisztelet. II. D. u. 2 órákor közös ebéd a „Merkur“ éttermében. Egy teríték ára 35 lej. III. D. u. 5 órákor az „Unitárius Nőkészövetsége“ műsoros délutánja a „Transilvania“ helyiségében a következő műsorral: 1. Énekel a fogarasi Magyar Da-

lárda. 2. Előadást tart Dr. Kiss Elek teol. akad. tanár. 3. Szaval Fü-
löp Árpád lelkész. 4. Népdalokat énekel cigány kísérettel Török Mi-
hály lelkész. 5. Novellát olvas fel Fekete Lajos lelkész. 6. Székely
dalokat énekel a fogarasi Magyar Dalárda. 7. Bezárót mond Kelemen
István esperes.

**Unitárius egyházi hírek Bihoria-Bihar és Oradea-Nagy-
váradról.** Az elszigetelten élő, Oradeara beköltözött, ősi unitárius csa-
ládoktól származott utódok és a bihoriai lelkes, új unitáriusok körében
egyeseknél ébred az öntudatos hitélet. Az utóbbi két hónapban szoro-
sabb kapcsolatba jutottak a bihori unitáriusok az egyetemes unitárius
egyház történelmi központjával Cluj-al, ahonnan, május hó elején, a
Teológia Akadémia Ifjusága Oradeát érintve tett kirándulást Bihoriába,
Dr. Kiss Elek teol. tanár és Útő Lajos zenetanár úr vezetése alatt,
egész életre szóló, kedves emléket hagyva maguk után a bihoriai uni-
táriusok lelkében, akik a vendégeket házuknál magyar vendégszere-
tettel fogadták. Két héttel később pünköst ünnepét igazi örömnappé-
tette Úrmösi József püspöki-titkár urnak úgy a hívek körében, mint
a szószéken való megjelenése, mert lelkesedést, erőt, világosságot hozott
a bihoriai híveknek unitarizmusunk ősi forrásából; továbbá segítséget
nyújtott a lelkésznek, akinek más hasonló alkalommal, egy napon, két
helyen: Bihor-Biharon és Oradea-Nagyváradon kellett szolgálnia,
ami nem igen volt gyakorlatban lehetséges az adott körülmények között
s olyankor a lelkésznek ünnep másodnapján kellett Oradea-Nagyvá-
radra utaznia s így Bihor-bihariai híveink magukra maradtak, távol
egész ünnepnapon kicsiny templomuktól. Hálás köszönet Úrmösi József
p. titkár urnak azért, hogy pünköstöt Bihor-Biharon töltötte unitárius
híveink között. Pünköst első napján délután „Anyák napját“ ünne-
pelte a gyermekserg; a másort Úrmösi József p. titkár ur gyönyörű
bibliamagyarázata vezette be, ezt követte az unitárius állami-elemi is-
kolás gyermekek szép szavalata és karéneke, majd Komjászegi Géza
lelkész záróbeszédével véget ért az ünneptéség. — Junius 13-án isten-
tisztelet és közgyűlés volt az Oradea-nagyváradai unitáriusoknak, sajno,
még nem saját otthonukban, amelynek hiánya nagyon érezteti hátrá-
nyát minden tekintetben. Az islentiszteletet Komjászegi Géza lelkész
végezte. A közgyűlésen üdvös, életretörő határozatok születtek. Töb-
bek között Perédy György indítványára magáévá tette a közgyűlés azt,
hogy Oradea-nagyváradai unitáriusokra kötelező, de igazságos méltá-
nyos egyházi-adó vettesék ki az egyházközség szükségleteinek fedezé-
sére, továbbá egyházfejlesztési alap létesítése végett is. Újraszervez-
tetett a keblitanács 6 taggal. A közgyűlés egyhangulag keblitanácsos-
sokká választotta: Simonffy Tamásné, Taglicht Jolán és Uzony Gyu-
láné urasszonyokat, Perédy György lapszerkesztő urat, Albert Mihály
műasztalos és Bajka István férfi-szabó urakat. Az Oradea-nagy-
váradai hívek egy szép kivitelű palástot csináltattak a beszolgáló lelkész
használatára, 2200 lei értékben. Ez az összeg a hívek adományából
gyűlt össze, ékesen szóló bizonyosságául nemes áldozatkész lelküknek. —
Junius 20-án délután, Bihor-Biharon volt szabadtéri műsoros délután,
Szabó József tb. keblitanácsos afia telkén, szép számú közönség je-
lenlétében. Az állami elemi iskolás unitárius gyermekek kedvesen sze-

repeltek a „Virágok versengése“ c. kis jelenetben; ezen kívül szava-
lataikkal mutatták be képességüket, Fülöp Etelka, Gyarmati Pál, Gyarmati Sára, Gyarmati Piroska, Kiss Margit, Méhes Klára, Székely Piroska, Székely Róza, Székely Sándor, Szabó Juliska, Vass Vilma, akik mindannyian a jövő reményei, nemcsak szülőiknek, hanem kicsiny Bihar-bihari egyházközségünknek is. A gyermekeknek a szindarabot és a verseket Komjászségi Gézáné tiszteletes asszony tanította be fáradtságos, de eredményes munkával. — A Bihar-bihari egyházközség jóakaró segítői könyvadománnyal járultak az új egyházközség szórványkönyvtára gyarapításához. A Missziói Bizottság 19 művet adott; Ürmösi József p. titkár ur 70 drb. különböző füzetet és folyóiratot küldött. A Turda-tordai egyházközség keblitanása értesítést Bihar-biharba, hogy a Keresztény Magvető 30 különböző évfolyamából 117 drb. füzetet juttat az egyházközség részére; ezen füzetek már csak elszállításra várnak. Köszönet minden jószívű adakozónak a könyvajándékokért s mindenek felett az általa megnyilvánult építő egyházszeretetért, mely ott segít, ahol legnagyobb a szükség; nem zárkózik el, hanem átlépi a régi eklézsiák felbástyázott, megszokott területét. Jó lenne, ha minél föbben gyakorolnák így az egyházszeretet munkáját, mert általa a jövőt építik és hitet erősítenek a Bihar-bihari unitárizmus javára.

Meghívó. Az Unitárius Tanítók Ált. Egyesülete f. év augusztus 25-én (szerdán) d. e. 9 órai kezdettel I. G. Ducan-Székelykeresztúron az unitárius elemi iskolában tartja évi rendes közgyűlését, melyre egyesületünk tagjait és a tanügy iránt érdeklődőket tisztelettel meghívom. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Távolmaradók igazolásának számbavétele. 3. Tárgysorozat rendjének megállapítása. 4. Jegyzőkönyvhiteljesítő felkérése. 5. A fogrendszer egészséges voltának hatása a szervezetre és elhanyagolásának káros következményei: Dr. X. Y. 6. A hirdetett pályázatról beszámolás, esetleges kívánatra a pályadíjnyertes munka felolvasása. 7. A méhészetről felolvas: Benczédi Márton. 8. Az 1936. évi pénztárszámadás előterjesztése. 9. A „Segélyalap“ rendeltetésének megállapítása. 10. Leiratok ismertetése. 11. Előterjesztések, indítványok. 12. Jövő évi közgyűlés helyének és idejének megállapítása és a közreműködők megjelölése. 13. Gyűlés bezárása. 14. Gyűlés után a főgimnázium nevezetességeinek és a gazd. iskola megtekintése. — A gyűlés utáni közebedre Fazakas Sándornál jelentkezni kell megelőző napig. Cluj-Kolozsvár, 1937. június 24.

Patakfalvi Zsigmond, egyesületi elnök.

A Cluj-kolozsvári Unitárius Leányotthon Előljárósága felhívja mindazon szülőket, kik középiskolában, vagy gyakorlati pályán tanuló leányaikat az 1937—38. isk. évben a Leányotthonban óhajják elhelyezni, hogy eziránti kérésüket f. év augusztus 15-ig a Leányotthon Előljáróságának címezve (Cluj, Calea M. Foch No. 12) küldjék be.

Eljegyzés. *Bede Emil* I. G. Ducan-székelykeresztúri s.-lelkész, intézeti felügyelő, május hó 15-én eljegyezte *Gyöngyössy Judithot*, Ozv. Boros Jenőné kedves és bájos leányát. Társadalmi életünk két kedves alakjának eljegyzéséhez, amikor őszinte érzések között gratulálunk, egyben Isten áldásának kitöltését kérjük a kötendő frigyre.

Köszönetnyilvánítás. Mindazok, kik felejthetetlen drága Margitkánk halála alkalmából mély fájdalomukat részvétükkel enyhíteni igyekeztek, fogadják hálás köszönetünket. *Gállfy Ferenc és családja.*

Gyászhir. *Dr. Parádi Kálmánné Fogarasi Lia* életének 19-ik, boldog házasságának első évében hosszas és kínos szenvedés után 1937. június hó 23-án reggel 9 órakor elhunyt. Temetése június hó 25-én volt Cluj-Kolozsvár városának nagy és őszinte részvételével megtett. Az egyházi szertartást Dr. Varga Béla egyházi főjegyző teljesítette. A gyászbaborult családnak mély fájdalmában osztozunk. Az isteni gondviselés legyen gyógyítója a szívek mély fájdalmának.

Cserkész hírek.

„Minden jót!“ Az unitárius kollégium „Berde Mózes“ cserkészcsapatának hét alapító tagja távozik. Névszerint: Gyöngyösi István, Gyergyay Árpád, Imreh Lajos, Major László, Pap Domokos, Szabó László, Tóth Albert. Hét szorgalmas, munkás tagja a csapatnak. Igazi szív-, lélekcserkészek voltak, akik nemcsak a csapat keretén belül, de azon kívül is derekas munkát végeztek. Igazi mintaképei voltak nemcsak a cserkészcsapatnak, hanem a gimnáziumnak is. Bucsuzunk tőlük és kérjük az Istent, hogy segítse őket továbbra is céljuk elérésében. Reméljük nem végleg távoznak és bárhova kerüljenek is, csapatunk lelkes tagjai maradnak.

Csapatunk az évzáró ünnepély után tanulmányi kirándulást rendez. Indulunk f. hó 26-án reggel 2 óra 14 perckor vonattal. Útirány: Huedin-Bánffyhyrad, Călățele-Kiskalota, Rechițele-vizesés, Vlădeasa-Vigyázó, Bucsászai csontbarlang, Szamosbazár, Stâna de Vale-Biharfüred, Valea Drăganului-Dregan-völgye, Poieni-Kissebes és onnan július 1-én érkezőnk vissza vonattal. Vonattal megteszünk 130 km. utat, gyalog 120 km-t, összesen 250 km-t.

Az első raj, harmadik órét szorgalmas munkájáért a „szorgalom jelvényével“ tüntette ki a csapat. Munkakörük: a cserkész vendégszoba rendben tartása volt. Azonkívül azonban részt kértek minden munkából. Sok ilyen cserkészre volna szükségünk.

Parancsnokság.

HARMONIUMOK

templomi, iskolai, énekkari és házi használatra, minden nagyságban.

ORGONÁK

új művek, orgonajavítások, átépítések.

WEGENSTEIN L. FIAI, Orgona- és Harmoniumgyár

Timișoara, III., Bul. Mihai Viteazul 30.

Alapított 1888. — Jutányos árak, ajánlat díjmentesen és kötelezettség nélkül.

A Dávid Ferenc-Egylet alapító tagjai.

I.

Egyezer leu alapítói díjat fizettek:

Dr. Ferenczy Géza, Took Mózes Aita-Mare-Nagyajta, B. Nagy Józsefné Aiud-Nagyenyed, Csongvay Dénes Badeni-Bágyon, Ürmössy Jenőné Benczurfalva, Albert Zsuzsanna Belin-Bölön, Jóos András. Borosneu-Mic-Kisborosnyó, Dr. Kálnoki Kis Jenő, Pelk Emil Ágost, Unitárius Egyházközség, Dr. Zsakó Andor Budapest, Özv. Bohdal Károlyné, Gálfi Lőrinc, Dr. Hintz Györgyné, Kahlfürst Imre (4500 leu), Útő Lajos Cluj-Kolozsvár, Özv. Deák Miklósné Cobatești-Kobátfalva, Bölöni Mihály Craești, Papp Antalné Dicioșanmartin-Dicsőszentmárton, Kereszturköri Dávid Ferenc-Egylet, Dr. Fazakas Miklós, Gálfalvi Sámuel I. G. Duca-Székelykeresztur, Özv. Vass Albertné Ocland-Oklánd, Barla Dezső Oradea-Nagyvárad, Kozma Miklós Sânmiclaus-Bethlenszentmiklós, Dr. Szent-Iványi Gábor Sântionlunca-Szent-Ivánlaborfalva, Tana Sámuel Sft.-Gheorghe-Sepsiszentgyörgy, Csatkai Jenő Sopron, Dr. Gálfalvy György Târgu-Mureș-Marosvásárhely, Borbély Máté, Dr. Gál Miklós Turda-Torda, Báró Daniel Ferenc Varghiș-Vargyas, Unitárius Egyházközség Cobatești-Kobátfalva és Mihăileni-Sz.-szentmihály.

Cluj-Kolozsvár, 1937. június 22.

Gálfi Lőrinc.

(Folytatjuk.)

Nyugtázás. Az egylet pénztárába május 25-től június 22-ig tagsági díjat fizettek: Hurubás János Mujna, Révész Józsefné Hoghiz 1934-37-re, Nagy Dénes Iara de jos 1936-37-re, Taar Géza, Kozma Miklós Aita-Mare, Ifj. Hadházy Sándor Cluj 1937-re, Dávid Ferenc Ifjusági Egylet Valea Crișului 1934-38-ra, Német István Cluj 1934-35-re, Nagy József Sighișoara 1932-38-ra, Kelemen Árpád Calușeri 1934-36-ra, Kelemen Lajos Cluj 1935-36-ra, özv. Csathó Pálné Cluj 1931-re, Özv. Biró Andrásné 1931-32-re.

Előfizetői díjat fizettek: Jancsó Istvánné Hoghiz 1936-ra, Jancsó János 1935-37-re, Kozma Miklós Aita-Mare, Útő Erzsébet Aruș, Sigmond Béláné Chichiș, Vajda Sándor Aita-Mare, Albert Mihály Oradea, Bőjte Béláné Ocna de sus, Német András Saschiz 1937-re, Varga Zoltán Mediaș 1936-37-re, Simó Béla Odorheiu 1936-ra, Nagy Lázár Tg.-Mureș 1936-37-re, Lászlóczky Gyula Cluj 1935-36-ra, Fitori Péter 1934-re, Dr. Márkos György 1937-re.

Alapítói díjban fizettek: Ekárt Andor Cehetel 200 lejt, Dr. Gál Miklós Turda 400 lejt, Gyallay P. Domokos Cluj, Miklós János Dâmbau, Útő Béla Racoșul de jos 100-100 lejt, Dr. Fazakas Miklós I. G. Duca 1000 lejt.

Cluj-Kolozsvár, 1937 június hó 6-án.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „PALLAS“ könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuța 3.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉBŐL

KIADJA A DÁVID FERENC EGYSÉG

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

FREDERICK MAY ELIOT
az Amerikai Unitárius Társulat új elnöke.

Unit. Egyh. Község. P. Rimetea.
Pietroasa. Jud. ~~Arad~~ ^{Torda} Moldovanești

Az Amerikai Unitárius Társulat új elnöke.

Az Amerikai Unitárius Társulat folyó év május hatán tartott évi gyűlésén egyhangulag megválasztotta elnökéül a következő négy évre Dr. Frederick May Eliot

Az új elnök megválasztásával egyidejűleg a közgyűlésen ünnepelte az állásától visszavonuló elnököt Dr. Cornish urat, aki tíz évig töltötte be ezt a diszes állást s már azelőtt is több mint egy évtizedet töltött a Társulat szolgálatában. Cornish ur a jövőre is kapott több megbízást a Társulattól s a jövő évben Japánba, majd pedig a Philippiszigetekre látogat el a szabadelvű kereszténység ott fennálló szervezeteinek megismerése céljából.

Bennünket, erdélyi unitáriusokat a hála és elismerés érzése föltámasztja a Dr. Cornish ur távozása alkalmával. Oly sokat tett értünk a legnagyobb megpróbáltatásaink idején, hogy nevét Egyházunk nagy jóltevőinek sorába kell, hogy iktassa a történelem. Kétszer meg is látogatott többek társágában 1922-ben és 1924-ben s e látogatásai alkalmával behatóan tanulmányozta Egyházunk jelen állapotát.

Az új elnök megválasztása előtt lelkész volt, a minőségében minden tekintetben kiváló munkát végeztetében. Megválasztása általános lelkesedést váltott ki is inkább, mert heves viták előzték meg az egy nyilatkozást. Az amerikai és angol laptudósítók melegen elismerőleg nyilatkoznak nagy képességeiről, szervezőkészségéről, államférfiúi belátásáról s azt remélik, hogy az új elnöksége az Amerikai Unitárius Társulat új, hatalmas felindulását fogja meghozni.

Mi, erdélyi unitáriusok is melegen üdvözljük az új elnököt s meg vagyunk győződve, hogy az amerikai unitáriusokkal immár több mint száz éve fennálló kapcsolatunk az ő vezérése idején, ha egyáltalában lehetséges, még melegebbé, még közvetlenebbé lesz.

Ugy legyen.

Dr. Varga Béla.

DEMETER LAJOS.

Mint egy komor dráma jelenetei, úgy peregnek le előttünk szeretett igazgatónk iskolánkkal kapcsolatos életének egyes szakaszai. A meglett korban levő férfi a hívó szóra otthagyja nyugodalmas életlehetőségét, vállal egy nagyon nehéz alkalmazást és éjet nappallá téve főrekszik arra, hogy vállalt kötelezettségének, elgondolása szerinti mértékben, eleget tegyen. Tünetényes gyorsasággal dolgozza be magát a tanítás apró, de fontos rejtelseibe, magáévá teszi egy iskola vezetőségének minden tudnivalóit és fáradságot nem ismerve, igyekszik, tanul, hogy az államnyelv tudásáról tanuságot tegyen. Mikor ez is meg van, akkor csap le rá a sötét végzet súlyos betegség képében és az alig berendezett családi fészekből, a még jól össze sem melegedett családból s a már nyugvópontra jutott iskolától elrabolja a legjobb férjét, a legérzőbb szívű apát és a gondos, kiváló igazgatót. Nagy a mi gyászunk, nagy a mi bánatunk.

Demeter Lajos két évig szolgált iskolánkat. Négy heti betegség után 1937 július 10-én hunyt el a segesvári szanatoriumban. Temetése Sânnicolau-Bethlenszentmiklóson július 12-én történt.

Iskolánk egy melegen érző, nagy tudású, sokáig nem pótolható vezetőt veszített benne.

Boros György, gazd. tanár.

ESZKÖZZÉ TÉGY URAM!

Tégy engem édes Istenem,
Szent eszközzé a Te kezében.
Engedd, hogy világító fáklya lehessen
A nagy szomorú sötétségben.

Oh add, hogy Testvéreimhez
Vigasztalást, szeretetet vigyek.
S ha nekem is lesz bánatom,
Rád tekintsek és ne féljek.

Oh, én semmi sem kívánok lenni,
Csak szerszám kezébe Atyám!
Véső, kalapács, vagy más eszköz,
Mellyel építesz, rombolsz, újjászülsz talán.

Oh, én semmi sem kívánok lenni,
Csak üres edény vagyok.
Töltsd ki reám szent lelkeidet
S újjászült életed Feléd ragyog.

S. Sillay Erzsébet.

A fägäraş-fogarasi unitárius egyházközség jubileumi ünnepe.

Julius 4-ikén ünnepelte a fogarasi unitárius egyházközség fennállásának 50 éves, templomépítésének 25 éves jubileumát. Ezen a bensőséges örömnepén együtt ünnepelt az egyházközség hiveivel volt papjainak serege, számszerint heten, hazazarándokoltak az idegenbe távozott régi hivek, szomszédos egyházközségek vezető- és tagjai, Dr. Kiss Elek teológiai akadémiai tanár. Felkeresték az egyházközséget írásban mindazok, akik lélekben együtt ünnepeltek. Megjelentek a helybeli testvéregházak képviselői is, a katolikus, református és izraelita lelkészek és vezetők. Képviselve volt a helybeli magyarpárti tagozat is. Felemelő istentisztelet volt vasárnap délelőtt az ünnepi díszbe öltözött kis templomban és egyidejűleg a gyülesteremben is. Mindkét helyen zsufolásig megteltek a padok közönséggel, kik a régi lelkészek magasszárnyalású beszédeit és imáit hallgatták.

A templomban Fekete Lajos ürmösi lelkész költői imája után Árkosi Tamás aranyosszéki esperes az egyházközség volt első lelkésze mondott ünnepi beszédet. Ezekután Lőrinczi Mihály helybeli lelkész ismertette találó szavakkal az egyházközség történetét, megemlékezve Békes Gáspár fogarasi várkapitánysága alatti történelmi időkről, mikor az egész város unitárius volt, a „cuius regio, eius religio“ elv alapján. Majd a Békes Gáspár bukása után elnémult Fogarason az unitárius imádság, hogy 300 év múlva újra életre keljen és egy önálló egyházközség ujjonnan épített templomában zengjen újra az unitárius ige. Ezen történelmi visszapillantás után Simén Dániel lupényi lelkész urvacsorai ágendája következett. A nagyszámu közönségnek az összes jelenlevő lelkészek osztották az urvacsorát.

A második istentiszteleten Török Mihály alsórákosi, Kádár Lajos nagyszebeni és Fülöp Árpád olthévi lelkészek tartottak ünnepi istentiszteletet és osztottak urvacsorát.

Istentisztelet befejeztével 100 teritékes közebed volt, hol számos pohárköszöntő hangzott el. A szónokok megemlékeztek az egyházközség vezetőiről, áldozatkész hiveiről, kik nagyon sokszor erejükön föltűli áldozattal igyekeztek fenntartani az egyházközséget a megpróbáltatások közepette.

A legelső pohárköszöntőt Kelemen István esperes mondta a királyra, mialatt az egész közönség felállással fejezte ki hódolatát. Azután Árkosi Tamás éltette az unitárius igazságot, Kovács Lajos brasói esperes-lelkész az egyházközség áldozatkész gondnokát: Bedő Ferencet, a hitbeli kutásót, ki 36 éve végzi már áldásos munkáját az egyházban. P. Imets Pólykarp a különböző felekezeteket összekötő egyistenhitet, testvéri szeretetet és jóra való törekvést hangoztatta, mely közös nevezőre hozza a legkülönbözőbb felekezeteket is. Dr. Kiss Elek teológiai akadémiai tanár az egyházközség volt lelkészeire üritette poharát, akik apostoli munkát végeztek, Simén Dániel felszólásában hangoztatta és további egyetértésre buzdította a testvéregházakat, melyek mindig megértéssel és szeretettel támogatták ezt a számá-

belileg bár kicsiny, de szellemileg annál életképesebb gyülekezetet. Járay Márton ref. lelkész a református egyház lojális magatartásáról emlékezett meg, mellyel a kicsiny testvéregyházat úgy a múltban, mint a jelenben pártfogolta és segítette.

László máv. főfelügyelő a budapesti unitáriusok üdvözlését tolmácsolta. Majd Török Mihály, Fülöp Árpád, Rákossy Ferenc és Tövissy Lőrinc pohárköszöntői hangzottak el. Végül Lőrinczi Mihály helybeli lelkész az egyházközség nagyasszonyairól emlékezett meg özv. Kiss Aladárné, özv. Gyárfás Ferencné, özv. Szentpály Gyuláné és Bedő Ferencné nagyasszonyokról. Majd tolmácsolta a távollévők üzeneteit, köztük Bedő Boriska első unitárius lelkésznökét Angliából, aki rövid ideig lelkészi minőségben hirdette az ígét szülővárosa templomában.

Bankett után műsoros kulturdélután volt, melyen Lőrinczi Mihály bevezetője után Dr. Kiss Elek tartott magasszintvonalu előadást. Azután Fekete Lajos költő-pap olvasott fel most készülő munkájából. A fogarasi Magyar Dalárda székely dalokat adott elő. Fülöp Árpád Mécs-költeményt szavalt, Török Mihály magyar nótákat énekelt cigányzene kísérettel. Végül Kelemen István esperes mondott lendületes bezárót. A közönség mindvégig nagy érdeklődéssel hallgatta az előadásokat, az előadókat pedig meleg ünneplésben részesítette.

Műsor után az egész közönség átvonult egy kerthelyiségbe, ahol barátságos összejövetelen hajnalig tartó jókedvvel pecsételték meg az ünnepséget.

A fogarasi unitárius egyházközség 50 azaz 25 éves jubileuma az osztatlan testvériség jegyében zajlott le, mely az egész fogarasi magyarság ünnepe volt. Bár mindenhol olyan szép egyetértéssel fognának össze a különböző felekezetek és akkor eredményes élet és munka folynék mindenütt.

JÉZUSÉI VAGYUNK.

Mennyi zür-zavar, lárma, háboru,-
De jó megmaradni hívőnek, szegénynek . . .
De jó most keresztetdbe fogódzni
Te Szent, Hatalmas, Áldott, Élő Lélek.

Nem lelkesedni botor jelszavakra,
Nem megreszketni durva parancsszóra,
Csak benned bizni Jézus Krisztus bátran,
Te őrzöl minket a halál torkában . . .

* * *

Mi nem esünk el, mi most már nem félünk,
Velünk a Jézus, Ő a Fővezérünk! . . .

S. Sillay Erzsébet.

Kis vallástörténet.

10. *Az unitárius vallás kezdetei.* Jézus és az apostolok Isten egyszemélyiségét hirdették s az első keresztények három századon át ezen az alapon állottak. Ahogy a kereszténység államvallás lett, idegen elemek is csuszak be a Jézus tanításai közé s a keresztény vallás így terjedett el a világ nagy részén. Azonban a kelták és germánok a háromságellenes tanokat fogadták el s e tanok Olaszország felső

Servét Mihály (1511–1553).

részében, mint hamu alatt a parázs, az egész középkorban megmaradtak. A reformáció kezdetén e hit vallói munkába kezdettek. Vicenza városában egy társulatot alakítottak, melynek nevezetesebb tagjai voltak: Blandrata György, híres orvos, Ochino Bernat a pápa gyóntatója, Socinus Laelius és még sokan mások.

A hitnyomozószerk megsejtette munkálkodásukat s el kellett, hogy külföldre meneküljenek. E menekültek elvitték az Isten egyszemélyiségének tanát Sweizba, Német- és Lengyelországba és végül Erdélybe, ahol a legtermékenyebb talajra talált.

Servét Mihály (1511–1553). Servét Mihály Spanyolországban, Tudelában született 1511-ben. Kiváló, eredeti elme volt. Egyetem tanulmányai alkalmával egy bibliára akadott s azt nagy buzgósággal

tanulmányozta. V. Károly császár kíséretével Németországba ment s ott több reformátorral megismerkedett. Servét felismerte, hogy a Szentháromság a bibliában nincsen meg. A reformátorokat is az ő meggyőzésére akarta rávenni. Azok azonban nem tágitottak elveiktől. Servét ezért még egészen ifju korában kiadott egy művet, melynek a címe ez volt: A Szentháromság tévelygéseiről.

A reformátori munkássága nem járván sikerrel, orvosi gyakorlattal foglalkozott. Mint orvos, ő a vérkeringés fölfedezője.

Ezen kívül tudományosan foglalkozott még földrajzzal és csillagászattal is.

Mint orvos nagy hírnévre és vagyonra tett szert. Vallásos meggyőződése azonban nem hagyta nyugodni. Ismét könyvet írt s azt a *Kereszténység visszaállítása* címen 1553-ban kiadta névtelenül.

A hitnyomozószerk Servétet elfogatta, börtönbe vettette. Innen elmenekült s Genfen keresztül Olaszországba igyekezett. Genfben azonban Kálvin elfogatta és mint eretneket halálra ítélték. Genf mellett a Shampol-mezőn megégették Servétet. Servét hónapokig szenvedett börtönben. Ezalatt többször följánlották, hogyha visszavonja tanításait, nem fogják megégetni. Ő azonban híven kitartott meggyőződése mellett. Mikor a lángok fölcaptak körülötte, akkor is így kiáltott fel: Irgalom, oh irgalom. Jézus, az örök Istennek fia, könyörülj rajtam.

Servét tanítása nemcsak abban tért el a Luther és Kálvin hitelveitől, hogy az Istent egyszemélyűnek hitte, hanem abban is, hogy az életet sokkal derültebbnek látta, mint Luther és Kálvin. Vele egy újabb reformáció kezdődött: Az Isten megoszthatatlan egységének hite.

A legújabb kor elismerte Servét értékét. A párisi orvosi egyetemen már régóta mellszobra hirdeti orvosi fölfedezésének emlékét, Genf mellett pedig a máglya helyén egy emlékoszlopot szenteltek Servét vértanúságának (1903). (Folytatjuk).

Amerikai vendégek látogatása.

Mrs. Martha E. St. John, ki 16 éven át töltötte be az unitárius és más szabadelvű keresztény nők világszövetsége nemzetközi bizottságának elnöki tisztjét, ismét ellátogatott hozzánk. Most van hatodszor Erdélyben. 1905 és 1910-ben férjével együtt járt itt. Akik már akkor megismerték őket, mind szívesen emlékeznek vissza férjének kollégiumunk disztermében tartott, kitünő prédikációjára. Háború után, sajnos, már csak egyedül jöhetett, — valahányszor világszövetségünk valahol Európában tartja konferenciáját, mindig meglátogat minket is, hogy szeretettel, és meleg érdeklődéssel figyelje az itteni nőkszövetsége — lassan, de biztosan fejlődő munkáját. Míg mult években csak a szó régi értelmében vett jótékony munkát tudtunk felmutatni, most Kolozsvárt már 2 év óta működő napközi otthonról és a Toroczkón és Toroczkószentgyörgyön tartott csecsemőgondozó, csecsemővédő és szövőtanfolyamokról is beszámolhattunk.

Itt töltött vasárnapján a két utóbbi egyházközségünkbe látogatott el. Járt e helyeken régebben is, de sohasem vasárnap s így most

örömöt szerzett neki, hogy úgy a délelőtti istentiszteleten Toroczkón, mint a délutánin Toroczkószentgyörgyön gyönyörködhetett hiveink pompás népviseletében.

Mindkét helyt papjaink üdvözölték hiveink nevében úgy Mrs. St. John-t, mint Alson H. Robinson Plainfield-i (New Jersey) lelkeszt és feleségét is, kik szintén az oxfordi konferenciára menet ellátogattak hozzánk és örömmel vettek részt a kiránduláson.

Rev. Robinson nemcsak fénykép, hanem filmfelvételeket is készített a templom előtti népviseletes csoportokról.

A már renovált torockószentgyörgyi templomot egyöntetűen népviseletben lévő hiveink a utolsó helyig megtöltötték s így feledhetetlenül színes és szép volt, midőn a nőkszövetsége 20 tagja, élén lelkes fiatal papnőjükkal kiállottak a templom piacára Mrs. St. John-t üdvözölni.

Remélhetőleg mielőbb sikerül toroczkói hiveinknek is szép régi templomukat renováltatni. Az ottani nőkszövetsége is a templomban virágcsokrokat adott át a vendégeknek, majd papnőjük megmutatta nem rég berendezett toroczkói szobájukat.

Az egész kiránduló társaságot Toroczkón a szép régi Zsakóházban Mikó Lőrincné látta ebédre vendégül. Mint a mellékelt kedves kép mutatja, úgy Miss St. John, mint Miss Robinson felvették egy-egy toroczkói menyecske ruháját.¹

A Robinson-házaspár nagy érdeklődéssel viseltetik vallásunk nemzetközi kapcsolatairól, tavaly az egész világot kereken utazták, sajnos, midőn Pestre jutottak, a lelkész olyan súlyosan megbetegedett, hogy 2 hónapig feküdt ott egy gyógyintézetben; s az idén eljöttek a magyar fővárost egészségesen viszontlátni és romániai hitrokonaikat is megismerni. Torockóról hazajövet minden unitárius templomot (Várfalva, Kövend, Sinfalva) meglátogatták. Mrs. St. Johnnak különösen tetszett, hogy a várfalvi kulturház, az ottani nőkszövetsége minden tagjának heti 3 tojás adományából épül fel. Este 6 órakor érkezett Tordára, hol szintén istentisztelet keretében üdvözölték papjaink és a nőkszövetségének elnöke Özv. Szabó Gézáne a vendégeket, kik ez ünnepség után Dr. Gál Miklósné vendégszerető házában költöttek el a vacsorát. Rev. Robinson és neje innen M.-Vásárhelyre mentek és másnap a gagyai egyházköri közgyűlésen is résztvettek. Az ottani egyházközség ünnepélyesen megválasztotta tiszteletbeli lelkészének. Midőn visszatértek városunkba, büszkén mondta magyarul: „én gagyai pap vagyok!”

Ürmösi Károly 25 éves esperes. A Cluj-Dăbâca-Kolozs-dobokaköri egyházköri közgyűlés alkalmából, melyet Aiud-Nagyenyeden tartottak, Vári Albert teol. akadémiai dékán méltányoló felszólalása után meleg ünneplésben részesítették Ürmösi Károlyt esperessé történt választásának 25-ik évében. Bizony, egy negyed század eltelt a nemes munkában. A föltűnés nélküli, csöndes jubileum alkalmából mi is sok szerencsét kívánunk Ürmösi Károly esperesnek és Isten áldását kérjük a további munkálkodására.

¹ A képet helyszüke miatt csak a jövő számban hozhatjuk.

TŰZHELY MELLETT

Hiszek egy Istenben.

A m i szanatoriumra ráborul az esti csöndesség. Az orvosi látogatás már rég megtörtént. A kedves nővér vizet hoz be a 4-ik számú szobába s örömmel állapítja meg, hogy már csak két beteg van a hat helyett s ők sem nagy betegek, már kifelé áll a szeké- rük rudja. Jó alvást és jó éjszakát kívánva, néhány kedves, tréfás szó- val kimegy a szobából. Utánna nagy gyorsan a segédorvos lép be, a kezében egy nagy oltóítűvel, de hamar visszavonul, mert csak ajtót tévesztett.

A két beteg távol vidékről került össze. Egyik nyíkövidéki szé- kely gazda, aki a kereszturi gimnáziumban négy osztályt végzett, a másik a mezőségről való fiatalember, építőmunkás, de gazdasága is van. Mint építőmunkás sokfelé járt, különösen Bucureștiben, ahol sok pénzt keresett, de a pénz mellett megkapta betegségének: az izü- leti csuznak is az alapját.

— Miklós bácsi — szólal meg a mezősegi, — mondja meg nekem, *mi tulajdonképpen az unitárius vallás?* Sokszor hallottam róla, de főbbször rosszat, mint jót s nem tudtam magamnak helyes fogalmat alkotni róla. Én református vagyok, és sajnos többet élek más felekeze- tűek között, mint hitsorsosaim között. Az unitáriusokkal pedig nem volt alkalmam megismerkedni. Most tehát felhasználom ezt az alkalmat. Tu- dom, hogy Miklós bácsi ezt is szívesen elmagyarázza, mint annyi más kérdést.

— Nagyon szívesen, Péter öcsém. Hát hol is kezdjük? Kezd- jük hát a néven. *Unitárius, mit jelent e szó?* Azt jelenti egységihívő. Talán jobb is volna, ha így neveznök magunkat, de a régi időben la- tinos volt a műveltség s a latin eredetű szó maradt használatban. Mi tehát az Istent személyében és lényegében is egynek hisszük, mert úgy érezzük, hogy így sokkal helyesebb, tisztább, érthetőbb. De az egyháztörténelem is azt tanítja, hogy Jézus és az apostolok is ezen a nézeten voltak. A szentírás semmit sem tud a Szentháromságról, az őskeresztények sem tudtak arról. Mikor a „hiszekegyet“ megállapi- tották, akkor még teljesen egységihívők voltak a keresztények.

— *Hogy került mégis a Szentháromság a keresztény vallás igazságai közé?*

— Ugy édes öcsém, hogy Jézusról halála után mind nagyobb tisz- telettel és bámulattal kezdtek beszélni. Azt gondolták, hogy azt a nagy munkát, amelyet ő teljesített, ember nem tudta végrehajtani. Amel- lett a görögök és rómaiak sok istenhívők voltak. A görög és római hagyományokból és bölcsészetből sok eszmét átvettek s ezt a kereszt-

tény gondolattal összekapcsolták. Jézusról, mint történelmi személyiségről mind kevesebbet beszéltek; helyette az eszmei Krisztust emelték ki, végül pedig valóságos, örök Istennek mondták ki a niceai zsinaton (325.) 381-ben a konstantinápolyi zsinaton pedig kimondták a szentlélek istenségét is. Azóta az egyház a Szentháromság tanát fogadta el az igazhitűség (orthodoxia) alapjául. Az Istenegységtana csak egyesek lelkében élt, mert, akik arról tanubizonyságot tettek, azokat keményen üldözték. A középkoron át nem lehetett beszélni erről, anélkül, hogy az embernek életébe ne kerüljön. A XVI. századi reformációnál az egység-hit gondolata újra felszínre került.

— Ezt még nekem soha senki sem magyarázta meg ilyen világosan. Megvallom, hogy én is így tisztábbnak látom a kérdést. Az Isten egységének gondolata sokkal nagyszerűbb, fölemelőbb, megnyugtatóbb. Ha azt mondom: lényegében egy, de személynében három, ez valamiképpen zavarba hoz.

— No, de még sok más kérdés van, ami az egység-hit lényeges igazságait alkotja, — folytatja Miklós bácsi — nevezetesen az, hogy milyen tulajdonságokat tulajdonítunk Istennek. A lényeg nem az, hogy három és egy, hanem az, hogy az Isten szeretet. Aki szeretetben van, az Istenben van és az Isten őbenne. Isten a mi mennyei atyánk. Azt akarja, hogy senki el ne vesszen, hanem mindenki az örökéletre jusson. Nincsen is szebb imádság, fönségesebb érzélem, mint midőn így szólhatunk: Mi Atyánk, ki vagy a mennyben . . .

— Ezt azonban a háromság-hit mellett is el lehet képzelni, de talán nálunk mégsem szokták az Isten szeretetét így kihangsúlyozni, — szólt közbe Péter, egy kissé elgondolkozva.

Miklós bácsi tovább folytatva: — Én is úgy hiszem, hogy más vallású ember, ha a bonyodalmas hittörvényekre gondol, nem érezheti úgy az Istennel való közvetlen viszonyt, mint mi, unitáriusok. Mi nem járunk a zsinatok bonyodalmas határozmányai nyomán, hanem Jézus és az evangéliumok útján. Ezek pedig a legbiztosabb lehetőségek, hogy a szeretet Istenének gondviselését érezhessük, hogy *mindig Istennel legyünk*.

— Ne feledjük el, mondja meg, *mit hisznek a Jézus Krisztusról?* Sokszor hallottam, hogy az unitáriusokat Krisztus tagadóknak mondták.

— Elmondom azt is szívesen, édes öcsém — vette át a szót ismét Miklós bácsi.

— Minket sokat bántottak, sokat üldöztek a történelem folyamán. Sokszor mondtak pogányoknak, Krisztus tagadóknak. Ez pedig nagy tévedés. Mi nem vagyunk Krisztus tagadók. *Mi hiszünk a Jézus Krisztusban*. Csakhogy nem azt hisszük, amit az emberi számítás és képzelet évszázadokon át neki tulajdonított, hanem azt, amit Jézus maga hitt és hirdetett magáról. Jézus ilyen értelemben Isten fia, mert szent meggyőződéssel hitt abban, hogy Isten a mi Atyánk. Mi is Isten gyermekei vagyunk, ha hisszük, hogy Isten a mi Atyánk. Aki nem hiszen, az természetesen elveszített mindent, amit a szeretet vállalása oly bőséges áldásként nyújt az emberi kebelnek.

— Hiszünk abban is, hogy Jézus a mi megváltónk. Megváltott bennünket a hitelenség minden nyomorától, sötétségétől és szerencsétlenségétől, mert megmutatta, hogy mire képes a hit és a végtelen szeretet. Megmutatta, hogy aki mindenkor Istennel van, az szereti Istent és szereti felebarátját. Ő mindenkor szerette felebarátait, akkor is, mikor gunyolódtak vele, akkor is, mikor a kereszten volt. Imádkozott még ellenségeiért is . . . Ez gyönyörű példa arra, hogy miképpen éljünk. Ha Jézust nem embernek, hanem emberfeletti lénynek tekintjük, nem állhatna követendő példaképpen előttünk. Így azonban az élet magasabb és szentebb céljai elérésére mindenkor követendő példának tekinthetjük.

Hát az ember természetéről mit hisznek?

Az ember pedig nem bűnben született. Az embernek szabad akaratja van a jó követhetésére. De nem csak az. Nagy lehetőségei vannak dicsőbb, magasabb eszmék megvalósítására. Az ember nem kárhözatra rendelt nyomorult lény, hanem Istennek gyermeke, akit a mennyei Atya nagy és szent dolgok végrehajtására teremtett és arra mindig segítséget ad.

— Valóban ilyenformán éreztem én is, mikor erről gondolkoztam, — szakította félbe a fiatal ember a beszédet.

De mi módon nyerjük meg Istennek ezt az állandó segítségét?

— Ugy, ha abból indulunk ki, hogy Isten mindig velünk van, kézen fogva vezet minket. Ha nem leszünk engedetlenek és ki nem szakítjuk magunkat az ő szent kezéből, mindig vele leszünk s életünk telve lesz örömmel és boldogsággal.

— Isten azonban nem a testünkknél, fizikai létünkknél fogva vezet minket, hanem lelki képességeinknél fogva. Isten az ő *szent lelkét* nemcsak egyszer közölte az emberiséggel, az első pünköst alkalmával, hanem közli mindenkor azokkal a lelkekkel, akik óhajtoznak az ő áldott szent lelke után. Isten szent lelke állandóan működik; az ő szent lelke által újabb és újabb, teljesebbnél teljesebb *kijelentéseket* nyerünk. Amit Jézus mondott, az mind komoly valóság. Pedig ő mondotta, hogy sok dolgok vannak, amelyeket most el nem mondhat, mert most el nem hordozhatják, de eljön majd az igazságnak lelke és az elvezérel minden igazságra (In. 16, 12, 13). Hogy mi az a minden, azt is megmondotta Jézus: Legyetek tökéletesek, mint a ti menyei atyátok tökéletes (Mt. 5, 48).

— A mi Istenünk, a mi mennyei Atyánk sokkal jobb és sokkal gazdagabb annál, minthogy a *kijelentést* a bibliával lezárta volna. Ő beszél, szól hozzánk a nagy természet csodálatos, soha sem változó törvényei által, az emberi szellem remek alkotásaiból, a tudományok és művészetnek termékeiből, az emberi lélek benső sugallataiból, szóval mindenből, ami körülöttünk és mibennünk van.

— Ezek oly természetesek, — szól közbe a fiatal ember. — E gondolatok ott lappanganak a lelkünkben. Csak éppen a kifejezést kell megtalálnunk rá.

— *Mondja meg nekem azt is, hogy mi szerepe és jelentősége van az egyháznak, amelyet ma bizonyos szélsőséges elemek annyira támadnak?*

— Az egyház Isten iskolája. Az a célja és hivatása, hogy áldását állandóan terjessze, a vallásos eszmét és a tiszta keresztény erkölcsiség magvait elhintse a földön. Isten országát megvalósítsa a földön, hogy váljék valóra az evangéliumi igazság: „Dicsőség a magaságos mennyben Istennek. E földön hékesség és az emberek között jó akarat.“ (Lk. 2, 14.) A keresztény anyaszentegyházban sok felekezet van. Ezeknek a felekezeteknek az a céljuk és úgy járnak el Jézus szellemében, ha különböző oldalon és nyelveken is, de egy nagy célra törekszenek: a szeretet magasztos eszméjének megvalósítására. Amint a mi nagy Mesterünk, Jézus mondotta: „Arról ismerjenek meg, hogy az én tanítványaim vagytok, hogy egymást szeretitek“. (Ján. 13, 35.) Az egyházak a békesség, szeretet, testvériség, szabadság ol-talmazói kell hogy legyenek. Egymás véleményét tiszteletben kell tart-sák, mert bizony a tökéletes igazságot mi emberek nem ismerjük, nem is ismerhetjük. Ha ismernők, akkor mi is tökéletesek kellene, hogy legyünk.

— Ugy van. Én is úgy hiszem. *A bűnről és a bűnbocsánat-ról való nézetét szeretném ismerni?*

— Az eddigiekből könnyű lesz arra következtetni. Mi a bűnt nem tartjuk Ádám ősatyánk hagyatékának. A bűn nem valami sötét vég-zet, amiről nem tehetünk, hanem személyes cselekedet. Az erkölcsi törvényeknek, az evangélium parancsainak tudatos áthágása.

Természetesen Isten jószágából az is következik, hogy van bűn-bocsánat. A bűnbocsánat feltétele: a bűnbánat és a megjavulási tel-jes jószándék, a jó uton való megmaradás. Ez teljesen feltételezi a hitet; mi az igazi hitet cselekedetek nélkül nem tudjuk elképzelni.

— Az apostoli hitformából még csak egy kérdést nem magya-rázott meg: *Mi lesz a halál után?*

— Amit eddig elmondtam, abból könnyű lesz kitalálni. Aki Is-tenben hiszen, megnyerte az örök életet. Az élet végtelen. Nem pusz-tul el a sírnál. Csak a test marad ottan, a lélek folytatja életét a leg-nagyobb eszmény, a tökéletesség felé. Isten nem a halottaknak, hanem az élőknek Istene. Azért teremtett, hogy teremtese megmaradjon. Minthogy örökkévaló, a lélek is mindig megmarad, mert az őle származott.

A beszélgetésnek vége lett. Mindketten elgondolkoztak. Végül a mezősi fiatalember szólalt meg: — Köszönöm, bátyám uram, hogy ezeket elmondotta. Most már tudom, hogy az unitárius vallás nem más, mint Jézus tanításainak a lényege, meggazdagodva az örökké haladó, fejlődő élet drága kincseivel. Köszönöm, hogy ezeket nekem elmondotta, mert ezáltal a keresztény világnak egy új szempontja vilá-gosodott meg előttem. Érzem, hogy a lelkem most sokat gazdagodott, hogy az egységhevők vallásának főbb igazságairól hallhattam. Ha tel-jesen fölépülök, megragadok minden alkalmat, hogy az unitárius val-lásról minél többet halljak és olvassak. Ugy hiszem, ez a vallás ve-zeti az embert az igaz életre, Isten országának feltalálására.

Elcsendesedtek. Halkan mindketten elmondták az Uri imát. Aztán csöndes, üdítő álom szállott reájuk. A jó Isten örködött életük és gondolataik fölött. Bizonyára kedves volt Isten előtt az esti komoly beszélgetésük.

Erasmus halála 400-ik évfordulójára. Irta: Dr. Boros György. Különlenyomat az „Erdélyi Múzeum” 1937. XLII. köt. 2. füzetéből. Cluj-Kolozsvár, 1937. 16 lap. — Erasmusról, erről a beteges, gyenge, törékeny testű, de erős lelkű, szüntelenül munkálkodó német humanistáról mindig szívesen olvasunk. Most, midőn Nyugat nagyfia, Stefan Zweig 400 éves sírjából újra élővé, ragyogóvá tette Erasmus alakját, Dr. Boros György is e nagy évforduló alkalmából meghajtja Kelet zászlóját a nagy szellem alkotásai előtt.

Micsoda különbség van a mai Németországnak a fajiságot hirdető szelleme és Rotterdami Erasmus humanista szelleme közt, aki nem ismerte el egyik nemzet fölényét a másikkal szemben, hanem élete céljának azt tekintette, hogy Európa különböző nemzeteinek legjavát egy szövetségben egyesítse.

Dr. Boros György e rövid tanulmányban tömören mutat rá Erasmus igazi értékére s megkapó képet ad Erasmus sokoldalú munkásságáról. Minket, unitáriusokat, rengeteg munkáiból különösen kettő érdekel. Egyik a „Bolonság dicsérete” (Stultitiae laus), melyben a seholasztikus szellem ferdeségeit és a papi-szerzetesi élet félszedségeit gúnyolja ki. Ezt a munkát változatlanul olyan nagy érdeklődéssel olvasták, hogy huszonzét kiadást ért. Ez a munka nagyban hozzájárult a régi tekintélynek megingatásához s előkészítette a talajt a reformáció befogadására.

A második örökre maradandó alkotása Erasmusnak az Újtestamentum. Mint az ókori, görög-római szellemnek legalaposabb ismerője 1516-ban kiadta görög-latin nyelven az Újtestamentumot. Írt Bibliái magyarázatokat is (exegezis), mert azt akarta, hogy a Bibliát asszonyok, szántóvetők, szóval mindenki olvassa s maguk láthassák annak igazságait. A Biblia latin fordítása sokban eltért a Vulgata hivatalosnak elismert szövegétől s különösen János apostolnak első levele V. rész 7-ik verse, mely az annyit vitatott Szentháromság kérdésére vonatkozik. Ennek a felvilágosító magyarázatát is megmondja Dr. Boros György tanulmánya, amit elolvasva, azzal a jó érzéssel tehetünk le, hogy öröklött hatalmak és mindenek elmúlnak, de a nagy szellemek alkotásai örökre megmaradnak.

Szentmártonj K.

Az Unitárius Egyház Teológiai Akadémiájának Értesítője az 1936—37. iskolai évről. Szerkesztette Vári Albert dékán. XLI. évfolyam. A gondosan szerkesztett értesítőben mindenekelőtt gazdag tartalmu előadásokat, értekezéseket találunk. Nevezetesen, Vári

Albert: „Új idők, új követelmények“; tanévmegnyitó beszéd, Szent-Iványi Sándor: „Jézus gyógyításai“, felolvasás; Vári Albert: „A keresztényi élet útja“, tanévet bezáró beszéd. A főbbi rész az évi tanulmányrendről és eredményekről, az akadémia más belső ügyeiről számol be. A hallgatók munkájáról általában meglelégedéssel szólhatunk, mert az önképzőköri élet sikeres volt, a pályafételek legnagyobb részére sikerült munkák érkeztek be. A teol. akadémiai hallgatók részére Dr. Kiss Elek tanár 6450 lejt gyűjtött. Sajnos, az alapok megapadása következtében az akadémiai hallgatók nem részesülhettek oly nagy mértékű segélyezésben, amint az egyházi érdek megkívánná. Az Értesítőnek figyelemre méltó része a tanárok irodalmi és társadalmi munkásságáról való beszámoló, melyből megállapítható a tanároknak egy évi irodalmi és társadalmi munkássága, amely mindenképpen fízsteletreméltó és példaadó.

Jakab Ödön: Argirus. Tündérmese. Gyermekszínpadra alkalmazta Péter Rózsa. A szép mesejáték gyermekek számára való alkalmazása. A 30 oldalra terjedő játékot ajánljuk a népnevelők figyelmébe. Igazi bájos, elragadó munka. Kapható a Nőegyletnél vagy az Iratterjesztőnél. Ára 20 lejt.

Péterfy Gyula énekvezér nyugalomba vonult. Rimetearatorockói egyházközségünk kiváló énekvezére: Péterfy Gyula 40 évi sikerekben gazdag tevékenység után állásáról lemondott és július hó 11-én istentisztelet keretében egyházközségétől meleg ünneplés közepebbe elbucszott. Péterfy Gyula egyike a legkiválóbb énekvezéreinknek és népnevelőinknek. Negyven éves termékeny munkásságából öt évet Hódmezővásárhelyt, harmincötöt pedig a regényes Toroczkón töltött el. Mint az ifjuság nevelője, egyike hazarészünk legsikeresebb munkásainak. Azt hisszük, egyetlen magyar új szindarabot sem adtak elő oly sokszor, mint az övét: „A piros rózsá, fehér rózsá“ című érdekes és korszerű szindarabot. A közművelődés e kiváló munkásának jó egészséget, hosszú és boldog életet kívánunk. Méltatására közelebbi számunkban visszatérünk.

Unitárius lelkészek konferenciája. Tisztelettel értesítem lelkészársaimat és a Lelkészkör munkája iránt szives figyelemmel érdeklődő közönséget, hogy folyó évben az „Unitárius Lelkészkör“ konferenciája Braşov=Brassóban lesz augusztus hó 24-én (kedden) reggel 8 órai kezdettel. A konferencia időtartama 3 nap. Ezeken a napokon — helybeli megrendezés szerint — kirándulások is lesznek. A konferencián résztvevő lelkészközi tagok előzetes bejelentésre (Unitárius lelkészi hivatal Brassó) ingyenes lakást kapnak és ellátási segélyben részesülnek. A konferencián előadók: Gálfi Lőrinc, Vári Albert teol. akad. tanárok, Dobai István, Máthé Zsigmond és Simén Dániel lelkészek. A reggeli istentiszteleteken imádkoznak: Barabás Béla, Rostás Dénes és Késmárky Miklós lelkészek. Az esti istentiszteleteken a lelkészi szolgálatot ellátják: Bálint Ödön esperes, Kelemen Imre és Fülöp Zoltán lelkészek. Siménfalva, 1937 július hó 18. Pál Dénes lelkészközi elnök.

A Cluj-kolozsvári főgimnáziumunkból érettségire állott a jelen évben 18 tanuló. Sikerral vizsgáztak 9-en. A régiek közül 2 állott elő vizsgára, egyiknek sem sikerült. Minthogy a jelen évi VIII-ik osztály kiválóan jó osztály volt, reméljük, hogy az őszi érettségén még sokan át fognak menni. Az érettségén többen kiváló készültségükről tettek tanubizonyosságot. Ezek között legkiválóbb volt Pap Domokos, aki tudásával a bizottság előtt is méltó elismerést vívott ki.

A D. F. Egylet kebelében működő ifjúsági egyletek egyetemes szervezete július hó 8–11-ig Sighişoara—Segesváron gazdag tartalmu jubiláris konferenciát tartott, amelyen az ifjúsági egylet munkásságának, jövő terveinek, komoly törekvéseinek alapelveit lezögezte. Minthogy az ifjúság lapja nem jelenhetik meg, a jövő számtól kezdve lapunkban Ifjúsági-rovatot nyitunk Lőrinczi Mihály fogarasi lelkész szerkesztésével, melyben a konferencia lefolyását ismertetni fogjuk s azokkal a kérdésekkel foglalkozunk, melyek elsősorban az ifjúsági munka körébe tartoznak. Az ifjúság lelki irányítása egyike a legnemesebb és legfontosabb feladatoknak. Úgy hisszük, hogy kedves olvasóinknak egyhangu helyeslésével találkozunk azon eljárásunk, hogy ezt a rovatot megnyitjuk.

Az I. G. Ducai-Székelykereszturi főgimnáziumunk évzáró ünnepélye. Az elmúlt hónap 26-án tartotta székelyföldi főgimnáziumunk évzáró ünnepélyét. Felekezeti jellegünket kidomborító egyházi ének és Útő Lajos lelkész tanár magasszárnyalásu imája után dr. Fekete Gyula isk. felügyelő-gondnok mondta el nemes gondolatokban gazdag ünnepély-megnyitó beszédét, majd Balázs Zsigmond igazgató tanár ismertette az iskola-év történetét és a jutalmak kiosztása után lelkesítő szótartot intézett az ifjúsághoz. A lélekemelő ünnepélyt egyházi ének zárta be.

Székelyföldi főgimnáziumunk tanítványainak bakkaleureatusi eredménye. A június hónap folyamán Udvarhelyen tartott bakkaleureatusi vizsgára székelykereszturi főgimnáziumunk tanítványai közül 6 új és 5 régi (veterán) jelölt állott. A 6 új jelölt közül sikeresen tette le a bakkaleuratusi vizsgát 3: Kádár József, Nagy József és Útő Gábor. A régiek közül 1 vizsgázott eredményesen: Horváth József.

Uj vezérek. Az egyházköri közgyűlések már több helyen meg voltak s ezekről kaptunk is értesüléseket. A Mureş-maros körben két felügyelő-gondnoki állás volt ürességben. Ezt Dr. Barabássy Albert és Dr. Gálfalvi György ügyvédekkel töltötték be. A Treiscaune-háromszéki egyházkörben a megüresedett egyik felügyelő-gondnoki állást Dr. Fekete Sándor szanatoriumi ig.-főorvossal töltötték be. Jogtanácsosnak pedig Dr. Lőrinczy István ajtai ügyvédet, a köri D. F. Egylet elnökét választották meg. A tordai körben pedig felügy.-gondnok Tanka Károly lett. — Az egyházkörök derék vezetőket nyertek meg ügyüknek, Sikert és előhaladást kívánunk az egyházi élet kiváló vezéreinek.

Elismerés egy unitárius történetíró munkájáról. Szentmártoni Kálmán János Zsigmond élet- és jellemrajza című munkájáról Karl Kurt Klein egyet. magántanár Iaşi, 1937. márciusában hosszabb német nyelvű bírálatot írt, mely a „Siebenbürgische Vierteljahrschrift“ ebben a legelső tudományos német folyóiratban 60 Jahrg. 1937. Heft 1—2 jelent meg. A bírálat lényege abban van, hogy János Zsigmond élet- és jellemrajza szorgalmas és hasznos mű „ist eine fleissige und nützliche Arbeit“. Örvendünk, hogy a jeles unitárius történészünk kiváló munkáját idegen körökben is felfedezték és elismerték. A munka még mindig megvehető szerzőnél az eredeti 120 lei árban.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lej. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lej. A rendes- és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze. — Előfizetés külföldre 90 lej. Minden pénzküldemény Gálfy Lőrinc pénztáros címére küldendő Cluj, Calea Marechal Foch 12.

Szerkesztőségi üzenetek:

A szokásos nyugtázások helyszüke miatt a jövő számra maradtak.

A naptárra vonatkozó mindennemű értesítéseket, cikkeket, kiigazításokat stb. kérjük augusztus hó 1-ig szerkesztőségünkhöz beküldeni.

HARMONIUMOK

templomi, iskolai, énekkari és házi használatra, minden nagyságban.

ORGONÁK

új művek, orgonajavítások, átépítések.

WEGENSTEIN L. FIAI, Orgona- és Harmoniumgyár
Timişoara, III., Bul. Mihai Viteazul 30.
Alapítva 1888. — Jutányos árak, ajánlat díjmentesen és kötelezettség nélkül.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Szerkesztő: **Benczédi Pál.**

Tipografia „PALLAS“ könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuţa 3.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉBŐL

KIADJA A DÁVID FERENC EGYESÜLET

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

E. St. Johnné és
A. Robinsonné
amerikai lelkész-
nék rimitea-toroc-
kói népviseletben.
A szöveget lásd
az Unitárius Köz-
löny augusztusi
számának 159 old.

ékán ur
11.

Az unitárius diákokhoz.

Eltelt, elrepült a nagy szünidő.
 S a szép tanuló ifjuság
 Erdély székely bércei közül
 Az alma mater ölére visszajő.
 Minden diák szívében lánggal ég
 Valami mély, nagy, lázas életvágy:
 Lankadatlan tanulni tovább,
 S érvényesülni az élet versenyén!
 Menni meredek Párnásszusra fel,
 Bár veritékez a fáradt kebel.
 Hol tisztább a lég.
 Virulóbb a lomb.
 Szebb a kilátás.
 Tág a horizont.

Pedig hányszor halljuk: Az egész
 Mindhiába! Ugy is kárba vész!

Ha minden ifju
 Igy lemondana,
 Minden, de minden
 Összeomlana.

Az ut
 — Igaz, —
 Göröngyös,
 Nehéz.
 De székely vagy,
 Tanulj, küzdj, remélj!
 Nézz őseidre,
 S egy cseppet se félj!

Ki itt helyes ösvényre talál,
 Gurulhat eléje ezer akadály;
 Ki tétlenségbe ifjan nem merül,
 Előbb utóbb mind érvényesül.

Nem én mondom.
 Van, valaki, más.
 A kollégium előcsarnokában
 Pompejii őrhöz hasonló „vigyázz“-ban
 Áll két, igaz, hűséges vendiák.
 Két vendiák.
 Két derék legény.
 Hit és akarat keblükben kemény.
 Pályafutásuk erős küzdelem.
 Mult is nehéz volt, ép mint a jelen.

**De életük nagy példaadás.
Jó vetésre gazdag aratás.**

**Nehéz időkben
Jó a biztatás.**

**S még is, ha így folytatnom kellene,
Ha gyáva csüggedés egyszer kikezdene,
Szóljon hozzátok erőteljesen,
Több biztatással,
Még gyújtóbb hatással,
Nehéz időkben élni akarással
Brassai s Berde ősi szelleme.**

BÁRÓ JÓZSEF.

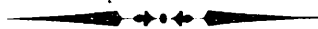
Móricz Márton.
(1866–1937).

Ezelőtt néhány évvel meggyöngült ereje miatt nyugalomba vonult. Csendes, visszavonultságban élt s a múlt hó augusztus 2-án csöndesen elmult. A magyar világban a törvénytiszeken irodaigazgató volt, a nagy sorsfordulat után pedig az E. K. Tanácsai irodaigazgató lett nyugalomba vonulásáig. Derék ember, törhetetlen jellem.

Hadházy Sándor pénztárnok a következő szavakkal bucsuztatta:

... És elérte rohanó utadon az utolsó állomásra kedves karársunk, barátunk, kedves atyánkfia: Móricz Márton! És milyen bánatos, szomorú az elérkezés. Mennyivel szebb, kedvesebb volt az elindulásod ezelőtt 71 esztendővel egy szép májusi hajnalon a Coltesti-torockószentgyörgyi családi háztól, onnan elindultál azután jó szülői aggódó szeretetétől kísérve a Cluj-kolozsvári Unitárius főgimnáziumba. Tanulmányaidat tanáraid, barátaid szeretettel kísérték s szerénységeddel, jó magaviseletteddel csak barátokat szereztél s azoknak megértő tiszteletét érdemelted ki. Azután az igazságügyi palota egyik munkás szobájában szemeltek ki számodra egy íróasztalt, mely mellett a kezelésnek, rendnek, pontosságának mintaszerű munkálkodással, gyönyörű írással elsőrendű tisztviselője lettél és kiváló pedáns működésed megszerezte neked az irodaigazgatói címet és jelleget. Mindenki szeretett, mindenki iránt te is engedelmességgel, hűséggel viseltél s hogy becsületos voltál a reád bízottakban, az egyéniségnek fényes megnyilatkozója, egészen természetes volt. Azután jött egy borzasztó, rettenetes tájfun! Elsöpörtcé íróasztalodtól munkálkodásodnak összes eszközeit, elsöpörtcé téged is, de meg nem semmisíthettek, mert fajodnak büszke erejével, felemelt fővel, sziklaszilárdan megállottál a viharban, egyenesen, nem meghunyászkodva, meg nem alázkodva,

hiszen Te csak hív és igaz voltál akkor is önmagadhoz és a becsülethez, melynek hűséges szolgálója voltál. És ekkor Egyházad: az Unitárius Egyház kinyújtotta feléd felemelő kezét, hívó szózata után megragadtad a felemelő kezét és mentél alázatos lélekkel, felemelt fővel elfoglalni Egyházadnál a harcoló irodai tért, ahol munkás lettél hiven, becsületesen végezve dolgaidat, s mindnyájunkat barátiddá tettél, akik Benned megtaláltuk a hűséges munkást, a szerény, dolgozó egyházi igaz embert. És mindennek vége ez a vég! Hiába maraszt a családi, gyermeki szeretet, aki elindult, annak menni kell, hiába maraszt barátaid, szeretteid szeretete, csak kísérni tudunk, de hívó szavunk, marasztalásunk erőtelen és visszhang nélkül marad. Mi csak bucsuzni tudunk Tőled fájó lélekkel. Itt, nyitott szívednél, ahol szeretted várnak, itt utolsó utad kapujánál hitet teszünk melletted, aki hittel éltél, hogy Te Móricz Márton az Egyháznak is hűséges szolgálója voltál, a Reád bizottakat hiány nélkül adtad vissza és egyházas érzésedet, hitedet vallásod iránt utolsó kívánságoddal is megpecsételted, mikor utolsó utad küszöbén Egyházunk magasztos, alázatos, Krisztusi szolgálatát kívántad az urvacsorában. Bucsuzom Tőled Móricz Marci az Unitárius Egyház központi fisztviselői nevében s mindazon jó barátaid részéről, akiknek eltávozásoddal csak fájdalmat okoztál, az emlékezésnek, tiszteletnek meleg érzését tolmácsolom. Ezek a virágok, melyeket ravatalodra helyezünk, tegyék könnyűvé örök pihenésedet. Legyenek álmaid gyönyörűek és nem teljesedett reményeid nyerjenek teljesülést ott fenn az örök dicsőségben, hol hitünk szerint találkozunk. Pihenj békén, csendesen! Isten veled! Isten veled!

Legnagyobb jóltevőink.

Pál apostol intelmei, hogy „mindenekkel jót tegyetek“, a jótéteményben meg ne restüljetekek egyenes folyományai Jézus tanításainak: „Szeresd felebarátodat, mint önmagadat“, „áldjátok azokat, kik titeket átkoznak“, „szeressétek még ellenségeiteket is“. E tanítások alapján a keresztény vallás a jócselekedetek vallása kellene, hogy legyen s a jócselekedetek gyakorlása a keresztény ember legfőbb erénye.

Az ember tulajdonképpen nem is olyan rossz, mint amilyennek sokszor látszik s ha a környezet hatása, divatos jelszók nem rontanák és nem zavarnák meg sok ember lelkét, valószínűleg sokkal több jó ember volna, mint amennyi van.

Az evangéliumok tanítása szerint a fát gyümölcseről, az embert tetteiből ismerjük meg. A jó embernek tettei is jók. A jó ember igyekszik minél több jót tenni másokkal s annál nagyobb a jóltevő, minél több emberrel teszen jót.

A jótétevés lehet kapcsolatban a testtel, a lélekkel, sőt egyszerre mind a kettővel is. Aki egy szomorú, csüggedt embert megvigasztal és lelkébe újra életkedvet önt, vagy egy sorscsapásoktól lesújtott ember lelkében visszaállítja a hit és önbizalom teremtő erejét, a lélekkel

kapcsolatban tesz jót. Aki enni ad az éhezőnek, felruhazza a ruhátlan, testi viszonylatban jóltevő. Aki felveszi egy árvának a gondját, megmenti az esetleges erkölcsi romlástól s lelkének nemes érzésével feledtetni tudja az apa és anya elvesztését, testi és lelki téren egyaránt jóltevő.

Melyik a nagyobb jóltevő: a testi=e, vagy a lelki? E kérdésre mindenki aszerint felel, hogy mit tart elsőbb rendűnek, a testet=e, vagy a lelket. Jézus felfogása szerint elsőbb a lélek, mint a test, mert — amint tanítja — „mit ér valakinek, ha az egész világot megnyeri is, de lelkében kárt vall“? Jézus maga is a lelkeknek volt nagy, idáig legnagyobb jóltevője. Legnagyobb jótettei azok voltak, mikor a bűnöst, ki messzire távozott Istenétől, újra visszavezette Istenhez, az Atyához, mikor a szomorúakat megvigasztalta, mikor a csüggedtek lelkét hittel és reménységgel föltötte meg s meggyőzte tanítványait, hogy a szerepet a legfőbb erény, melyről az ő igazi követőit megismerik.

Ha elfogadjuk Jézus álláspontját — s csakis ezt fogadhatjuk el, ha keresztényeknek tartjuk magunkat, — akkor a jóltevők között a lelki jóltevőket kell nagyobbaknak tartanunk. Azok tehát igazi jóltevőink, akik — miként Jézus, — lelkünkkel tesznek jót, lelkünket igyekeznek jobbra, nemesebbé tenni, lelkünket gyógyítgatják, mikor megsebzik a sorscsapások, hitünket erősítik, ha megnehezül rajtunk az élet igája s szeretetre, türelemre tanítanak embertársainkkal szemben, mikor mások gyűlöletre izgatnak, fiszteletre és bizalomra intenek Isten iránt, mikor elvakult emberek Istentől el akarnak távolítani.

S kik ezek a jóltevők? Azok, akik lelkök drága gyöngyeit, magásra szárnyaló gondolataikat, nemes érzéseiket, fennkölt vágyaikat az írásművészet segítségével millió és millió ember lelkébe igyekeznek beoltani. Az írók, a költők, az Istentől ihletett lelkű igazi nagy írók és költők az igazi jóltevők, legnagyobb jóltevőink.

Ha az ember a létért, a mindennapi kenyérért való küzdelemben nem durvul állattá, azt azoknak az íróknak, költőknek köszönhetjük, kik állandóan figyelmeztetik az embert magasabb rendűségére és arra, hogy „nemcsak kenyérral él az ember, hanem Istennek igéjével is“, azaz lelki, szellemi eledellekkel is.

Minden nemzetnek voltak és vannak kiváló írói, akik mindenkinek hódoló fisztelejét kivívták írásaikkal. Nekünk is voltak és vannak. Becsüljük meg kiváló íróinkat, költőinket, legnagyobb jóltevőinket. S hogy csakugyan legnagyobb jóltevőink lehessenek, olvassuk műveiket. Milyen felemelően szép dolog lenne, ha szentkönyvünk, a Biblia mellett megtalálható volna minden családban egy pár nagy írónak, kiváló költőnek a műve is s hosszú téli estéken, nyári vasárnap délutánokon abból táplálkoznának a lelkek a bizalmas, meghitt családi körben. S milyen szép lenne, ha az ifjak egy-egy lelket gyönyörködtető és nemesítő könyvnek a beszerzésére spórolnák össze pénzüket és nem korcsmai dorbézolásokra! Akkor elmondhatnók, hogy elközelített, hogy közel van az Isten országa s élükön a Krisztus Jézussal drága lelki kincseiket nem hiába szórták szét a világba a legnagyobb jóltevők: a nagy költők, írók.

Z. S.

Szorzánymisszió a Mezőségen.

Majdnem két éve annak, hogy Egyházi Főhatóságunk a szabédi szorzányokban élő unitáriusok részére egy szorzánygondozó lelkészi állást létesített. A Főhatóság ezen intézkedésével szorzányokban élő hiveink régi óhaját teljesítette. Mert a Mezőségen, — hol nemcsak idegen hitű, de tulnyomó részben idegen ajku népek között élnek hiffestvéreink, — különösképp érezték s érzik a lelkigondozás szükségességét; amit nem egyszer személyes érintkezés folytán is tapasztaltam. Szükséges volt azért is a missziói állás beállítása, mert egyes helyeken nemcsak egyházi, hanem faji veszély is fenyegetett. A más egyházakba való beolvadásnál sokkal súlyosabb veszélyként mutatkozik a szekták terjeszkedése, amelyek — úgy gondolom, — Erdély összes területei közül a Mezőségen vetették meg legjobb magukat. Itt u. i. az emberek jelentékeny száma a mezőn lakik: távol embertársaiktól, bármilyen vallásuk távol papjuktól, a templomtól és iskolától. Az ilyen magányos emberekre a szekták könnyebben ki tudják vetni hálójukat, meghódításuk is könnyebb, mint máshol. Természetes, hogy ezek a körülmények az amugy is nagy egyházközséggel rendelkező szabédi lelkészeknek a hatalmas területen fekvő szorzányok gondozását a legjobb akarata mellett is nagyon megnehezítették.

Egyházi Főhatóságunk ezért gondoskodik Kőkösi Kálmán személyében az első szorzánygondozó lelkészről, ki működését 1935 decemberében kezdi meg s a szorzányokban 10 hónapig munkálkodik. Utódjául Főtisztelendő Püspök úr engem nevez ki szabédi központtal, honnan f. év áprilisában kérésemre a szorzánygondozó székhelyt Sarmaş-Nagysármásra helyezi át. Jó másfél év leforgása alatt ez már a harmadik szorzányközpont s habár a jelenlegi mindenképen a legmegfelelőbb, a szorzányok földrajzi elhelyezkedését tekintetbe véve egészen központi fekvésűnek ez sem nevezhető.

Ezek a szétszórta élő unitáriusok majdnem kizárólagosan valahonnan jöttek, ugyszólván bevándorlók. Legtöbbjük, a hivek $\frac{2}{3}$ -a szabédi; majd a nyáradmenti és udvarhelyszéki származásuk következik, de Aranyosszéktől Háromszékig Erdély minden unitárius vidéke képviselve van. Kit-kit elvetett a sors, a kenyér, a megélhetés súlyos kérdése s ebben a tekintetben talán hasonlíthatók a fővárosi unitáriusokhoz. Legtöbbször, mint cselédek, vincellérek, uradalmi alkalmazottak jöttek a mezősegi földbirtokosokhoz, kiknek egy része földet szerzett, gyakran kinn a mezőn, távol a falvaktól házat épített és önállóan kezdett gazdálkodni. Az uradalmi alkalmazottakon és kiscgazdákon kívül van kevésszámú iparos, vasutas és egy pár intellektuel. Néhány családot leszámítva a mezősegi unitáriusok szegények, sőt sajnos, némelyek nagyon szegények.

A mezősegi körlelkészséghez a régebb Szabédhoz tartozó falvakon kívül Magyarorszátnak és Marosvásárhelynek is kapcsoltam be szorzányát. A jelenlegi szorzánygondozói székhelytől van 50 km.-re is, 40 km.-nél nagyobb távolságra pedig kb. 10 szorzány esik. Mintegy 50—60 km. körzetben van 41 szorzányom, hol 170 családban ösz-

szesen 591 lélek él. Ezt a számot azonban alig sem lehet állandónak nevezni, hiszen már idejövetelem óta történt némi változás. Tulnyomó részben vegyesházasság al találkozzunk. A 170 családból tiszta unitárius csupán 27, olyan házasság pedig, hol az egyik fél román: 6 van. Elrománosodás veszélyéről azonban alig lehet beszélni, mert hiveink a román vegyes házasságokon kívül a családban egyáltalán nem beszélnek románul, habár ez sok magyar családnál a Mezőségen észlelhető.

A legnépesebb szorványom Mezőrűcs 48 lélekkel, de több község van olyan is, ahol csupán egy lélek van. Népeség szempontjából a szorványközpont jelenleg 29 lélekkel a harmadik helyen áll. A nagyobb szorványok gócpontokká vannak szervezve. Ezek főbbnyire központi fekvésűek s Sarmaş-Nagysármáson kívül van 5 ill. 6. Ezen szorványgócpontokon havonta egy alkalommal tartok istentiszteletet, még pedig a következő beosztással: hónap első vasárnapján d. e. Mezőörményesen, d. u. Mezőrűcsön, a másodikon Nagyölyvesen, a harmadikon Mezőbándon és az utolsón d. e. Nagysármáson, d. u. pedig Mezőméhesen, időnkint Mezőfelében; amidőn pedig 5 vasárnap van egy hónapban, akkor a hónap negyedik vasárnapján missziói nap, lehetőleg istentisztelettel, az itt nem említett szorványban, illetőleg szorványokban. Az említett szorványgócpontok természetesen egymáshoz nincsenek közel, Nagysármáshoz pedig a következő távolságra esnek: Mezőméhes 9 km., Nagyölyves 19, Mezőörményes 22, Mezőrűcs 24, Mezőfele 34, Mezőbánd pedig 55 km.-re. Ezen gócpontokba igyekeztem beosztani mindenik szorványt, de vannak olyanok is, amelyek mindeniktől nagyon távol esnek (20—25 km.) s beosztásuk nem sok eredménnyel jár. Különbözik a nem gócponton lakó, de azoktól nem túlságosan távol eső hiveimnek templomlátogatása kielégítőnek mondható. S míg az a szám, mely itt egy népesebb istentiszteleten szokott lenni (25—30), egy rendes egyházközségben a lelkészt lehangolná, itt buzdítani tud, mert ilyen alkalommal tapasztalom, hogy a hivek majdnem teljes számban jelen vannak. A legjobb érzést váltja ki az emberből az, midőn egy-egy istentiszteleten az illető gócponttól 8—10 km., vagy még nagyobb távolságra eső hiveimmel találkozom. Nem egyszer — különösképp urvacsoaraosztás alkalmával volt az a benyomásom, hogy a szétszórtan élő hiveket valóban a lelki szomjúság vezette az istentiszteletre, az urasztaláshoz. De, amennyire buzdítólag hatnak ezek a körülmények, ép annyira bánt, ha gyenge az érdeklődés. Itt u. i. ha a hivek bizonyos százalékára elmarad az istentisztelet, már alig van kinek beszélni. Ez a gondolat sokszor el fog, midőn rendszeres kerékpárral haladok a 10—20—30 km. távolságra eső gócpontokba. Szerencsére ezeken az istentiszteleteken való megjelenést hiveim közül sokan erkölcsi kötelességüknek tartják s ezt a kötelességet másokra is igyekeznek átvinni. Embertársaikat elmaradásuk miatt nem egyszer felelősségre vonják, sőt szemrehányásokkal illetik.

Természetes tehát, hogy a buzgótságot alig sem lehet általánosnak nevezni, mert sajnos, közönyösségre a szorványokban is lehet akadni. De ez a közönyösség, még hatványozottabb mértékben van egyeseknél, mint a rendes egyházközségben. Ezt a közönyösséget úgy

tapasztalom, hogy legtöbb helyen az unitárius egyházi élettől való elszokás váltotta ki. Általánoságban itt a Mezőségen, ha már az unitárius egyházi élet hiánya mellett is megmaradtak a hívek vallásukban, 3-féle típust lehet megkülönböztetni: Az egyik típushoz tartoznak azok, kik idők folyamán a ref. egyházközösségekben teljesen bekapcsolódtak; egymásközt jó reformátusoknak vallják magukat. Látogatásom alkalmával csodálkoznak s ha az ilyen vegyesházasságoknál a gyermekek vallására vonatkozólag érdeklődöm, zavarba jönnek... elmondják, hogy a ref. lelkész keresztelte és konfirmálta őket. Szóval ők maguk sem tudják, hogy milyen vallásuk. A második csoportban tartoznak a teljesen közönyösek, akik nem kapcsolódtak be ugyan a ref. egyházakba, de velünk sem éreznek semmi lelki közösséget, akik egyáltalán nem érzik s nem is akarják megérezni a szorványmisszió szükségességét. A harmadik csoportba vannak az ugynevezett jó unitáriusok.

A szorványmisszió azonban nem merül ki az istentiszteletek megtartásában, hanem annak fontosabb része a hívek látogatása, hitoktatás, stb.

A hívek látogatásánál itt azzal a nehézséggel találkozom, hogy nyáron, midőn a Mezőségen is járhatók az utak, mindenki nagyon el van foglalva, télen pedig, ha nincs nagy hideg a messzeföldön hirtől ismert mezősi sár miatt, alig lehet mozogni. Természetes azonban, hogy legalább egyszer-kétszer mindenki hívemet meglátogattam, midőn a felsorolt statisztikai adatokat is összeszedtem. Látogatásaimat ahol és amikor lehetett kerékpáron tettem meg s midőn egy-egy elhagyatott román falun áthaladva érdeklődtem, a kíváncsi szavakból rájöttem arra, hogy ügynököknek, utazónak, vagy mindennek inkább gondoltak, mint papnak. Különböző ez az állás sok tekintetben elüt a rendes lelkészi állástól, de van benne sok felemelő érzés, sok változatosság, sok szépség és mindennek felett sok papias.

Nagy Sámuel
szorványgondozó.

Állanom kell.

**Az élet-harcban elfáradtam :
Én Istenem, bocsáss meg nekem,
Ha panaszra nyilik az ajkam.
Nehéz a kereszt, alig birom.
Ha zugalódom
Jőjj én Istenem, segits rajtam.**

**De, hogyha azt kellene higgyem,
Hogy ilyen nehéz, fárasztó út
Egyedül nekem jutott csupán ;
Nekem akkor is kell hogy álljak :
Mint Krisztus-kereszt.
Egy szél-mart, villámvert szirt fokán.**

IZSÁK DOMOKOS.

25 év.

A kolozsvári unitárius főgimnázium 1911—12-ben végzett osztálytársainak baráti találkozására írta:

S. Nagy László.

Ó boldog idők, boldog béke-kor ...
Közös padokban ültünk mind egykor ...
Szomorúság, gond, alig ismertük,
Azt hittük Kánaán lesz az életünk,
bátrak voltunk, dacosak, biztunk, mertünk.

25 év ... de régen, régen volt,
Öröm patakja helyett, sokszor könny-océánja folyt.
A föld is megrengett, a világ kigyult,
arcunkra tüzes, égő láva folyt
s perc alatt elmúlt minden, ami szép volt.

Aztán új regény ... új áradat jött.
Villám sepert a régi ház előtt,
minket is száz felé szórt a sors
s a régi gondtalan békesség helyett
azóta egyre új csapás, új gond ostoroz.

25 év ... S most visszaélmodjuk
szép ifjúságunk, vig diák korunk.
Egy pillanatra megszáll újra a régi láz,
sebah, ha összedül is minden régi ház
s a kaján sors is hiába hahotáz.

Ó boldog idők boldog béke kora ...
Ó boldog idők boldog béke bora ...
Csak egy percre mámorítsd el lelkünk,
higyjük, hogy régi önmagunkra leltünk
s hogy e boldogság megmarad velünk.

Egy pillanatra, csak egy röpké percre,
aztán elrepülhetsz megint mindörökre.
E mámoros perc elég erőt ad újra
a további göröngyös, rögzös élet-utra,
amíg felzeng az égi Halleluja ...

HARMONIUMOK**ORGONÁK**

templomi, iskolai, énekkari és házi használatra, minden nagyságban,
új művek, orgonajavítások, átépítések.
WEGENSTEIN L. FIAI, Orgona- és Harmoniumgyár
Timişoara, III., Bul. Mihai Viteazul 30.
Alapítva 1888. — Jutányos árak, ajánlat díjmentesen és kötelezettség nélkül.

K É V E K Ö T É S.

IFJUSÁGI ROVAT.

Szerkeszti: Lőrinczi Mihály.

Ajtónyitás.

X. konferenciánk szerkesztőnek választott meg egy jelenleg nem létező laphoz. E szavakkal végigkopogok minden unitárius ifju szívén. Hallod-e a kérekedést, beengedsz-e magadhoz? Arra a párdalnyi helyre, amit az Unitárius Közlöny nekünk átadott, valamit kell írunk! Néhány tiszta fehér oldal! Olyanok e lapok, mint a mi sziveink. Tiszták, fehérek. Az öntudatára ébredt, önmagát megtalált ifjuság gondolatait írjuk rájuk. Új kévét kössünk. Egy esztendő telt el magvetés nélkül. És most mégis kévét kell kötnünk! Ki jön segítségül? Ki hallja meg szerény kopogásunk? Bizom önmagunkban. Tudom, hogy mind ott leszünk. Aratók dalától lesz hangos a mi mezőnk. Küldjétek lenfonalakat a kévéhez minden réjtéről e földnek. Mindenkit hívunk, mindenkit várunk. Mindenkire szükségünk van. Mindenki a mienk. Reményünk van, hogy újra megjelenhetünk önállóan s addig is tartsunk seregszemlét, vegyük fel a kezünkől kiesett tollat.

Ajtódon kopogást hallasz! Engedj be magadhoz, jöjj az új munkára.

Fogaras, 1937 augusztus hó.

Szerkesztő.

Sikerrel zajlott le a X. jubiláris ifjusági találkozó.

(Sighişoara-Szegesvár július 9—11.)

Nem irunk színes riportot az eseményekről s a szokásos vállveregető modort sem használjuk, hiszen a siker az egész konferenciát illeti; inkább egy zajtalan, de tárgyilagos és élethű beszámolót nyújtunk az olvasónak. Íme a három nap eseménydus története . . .

9-én reggel Török Mihály meleg, szívből fakadó imája vezetett Istenhez. Ez után Simén Dániel elnök megnyitója és beszámolója következett. A megnyitó visszavitt a tíz éves multba. Rámutatott a küzdött eredményekre: az ifjuság egyetemes összefogására, a vezetők tudatos kiválasztására és nevelésére, a missziói szellem meggyökeresítésére, faji kulturánk és szent vallásunk örök értékeinek felmutatására, megőrzésére és terjesztésére. Végül rámutatott a „hazaérkezésre“. Egyház és ifjuság, mint szülő és gyermek boldogan találkozik a közös nagy érdek szolgálatának síkjában. Az ifjuság ragyogó arccal hozza a kévébe kötött friss kalászokat, hogy emelje, gyarapítsa az egyház új lélekkel rakott buza-keresztjét. Legyen Isten áldása e feledhetetlen egymásrataláláson! Az ifjuság vezércsillaga maradjon meg továbbra is a hit; Istenben, az életben és önmagában, mert ha ez megmarad, nincs hatalom, mely kedvét szegheti, lelkesedéseit letörheti, útját elgáncsolhatja. Ez az érzésük a harminc éveseknek, kik a husz éveseket szeretnék már az ifjuság frontharcosainak élén látni . . .

Az elnöki megnyitó után rövid évi-beszámoló, majd üdvözlés és viszont üdvözlések következtek. Jól esett látnunk sorainkban — az ifjúsággal elkeveredve — egyházunk számos vezető férfit is, kik ünnepi megnyilatkozásukban őszinte szeretetükről s megértő támogatásukról biztosítottak bennünket. Jól esett éreznünk, hogy lélekken sorosan velünk ünnepelnek, kik a határokon innen és túl laknak s e lelkesítő tényt levél vagy távirat útján is tudtunkra adják. A lélek által üzentünk mi is nekik. Nemes Nagy Mártának üdvözlő távirat küldését határoztuk el, intézkedésünket azonban az elnökség egy erre felkért tagja nem hajtotta végre. Miért Nemes Nagy Mártától ez uton is bocsánatot kérünk. Köszönjük megemlékező sorait s erős, nagy hite és szenvedése előtt őszinte ragaszkodással és csodálattal hajlunk meg . . . Balázs Ferenc áldott emlékének egy percnyi magunkbaszálló néma felállással adóztunk.

A körí titkári jelentések során Rostás Dénesnek, mint a legkiválóbb körí vezetőnek s legodaadóbb ifjúsági munkásnak jegyzőkönyvi köszönetet szavaztunk. (Erdély unitárius ifjúsága hajtotta meg az elismerés zászlaját!) A fordai, brassói, fogarasi egyuletetek munkásságát kiemelve, példaképpül állítottuk a többi elé.

Pár perces szünet után „emlékfá“-t ültettünk a templom bejáratához. Imát *Késmárky Miklós* mondott, nagy, átfogó beszédet *Rostás Dénes*. Majd elnök és a körí kiküldöttek magukkal hozott „hoiiföldet“ szórtak a fa tövére, lélekbemarkoló rövid beszédek kíséretében. Az ünnepélyt gyülekezeti énekkel zártuk be.

Délután *Dr. Varga Béla* e. főjegyző tartotta meg előadását: „Mit vár az egyház az ifjúságtól?“ címmel. „Semmiel sem várhat többet, mint amennyit adni tud.“ És mit tud adni? Szabad teret nyújt az ifjúságnak, hogy a nagy történelmi értékeket elmélyithesse, történelmi hivatását betölthesse, mert talán az unitárius egyház az egyedüli vallásos intézmény, hol az ifjúságnak évszázadokon át sorsdöntő szerep jutott. Várja az egészséges közszellem kifejlésétésztészt krisztusi alapon. Az előadást több órában át tartó termékeny vita követte, melynek végső konkluziója így foglalható össze: *az ifjúság a hallottak nyomán felismerte, hogy az egyház értékkel ruházta fel s vár tőle valamit, mint az egyháztársadalomnak egy szerves tagjától, mint hívőtől és magyartól.*

Este a „Villa Franka“ melletti erdő egyik tágas tisztásán táborfüznél tarka, vidám műsört adtunk, melyből messze kimagaslott *Kővári Jakab* ragyogó humoru felolvasása és *Dézsi Zoltán* „erdő-zugató“ szóló éneke. Kedves volt az „ügyvéd-kisasszony“ *derütfakasztó* rövid száma és *Lőrinczy Gergely* góbésága. Zsoltárral fejeztük be a műsört s miután Sighişoara—Segesvár csodás esti látképében kigyönyörködtük magunkat, pihenni tértünk.

Szombati programunkat *Nagy Samu* imájával kezdtük. Majd *Fikker János* előadása következett: „Mit vár az ifjúság az egyháztól.“ Rámutatott az ifjúsági mozgalmakra, mint napjainknak sajátos társadalmi tüneteire, azoknak fontosságát méltatja s külföldi mintákra hivatkozva a határokon belüli ifjúság megszervezését sürgeti. Az ifjúság

tevékenykedése három pont köré csoportosul; a világ-béke megvalósítása, a társadalmi igazságtalanságok minimalizálása s a feledésbe ment faji kultúrkincsek felszínrehozása és terjesztése. E tevékenykedésben az ifjuság jogosan elvárja az egyház legmesszebbmenő támogatását. E gondolatkört szervesen kiegészítette *Dr. Kiss Elek* előadása: „Az unitárius vallás alkalmá és lehetősége“ címmel. Mély történelmi és összehasonlító vallás-tudományi háttér megrajzolása után *Dr. Kiss Elek* meggyőző erővel tárja fel az unitárius vallás optimizmust sugárzó hatalmát és lehetőségeit s ragadja magával hallgatóságát. A felszólalók közül többen vallomást tettek, hogy rendíthetetlen hitet nyertek.

Délután a Fehéregyháza melletti Petőfi siremlékhez vonult ki az ifjuság (sajnos csak egy elenyészően kis része.) Gyülekezeti ének után imát *Pálfi Károly*, gyönyörű emlékbeszédet *Deák Berta* mondott. Petőfi nem szeretette Erdélyt — mondotta — mégis ezért a földért halt meg. Mennyivel inkább kell élnünk és halnunk érte nekünk, akik e földet annyira szeretjük.

A műsort *Sebe Ferenc* szavalata, *Bede Emil* meleg énekszólója, elnök bezáró szavai és gyülekezeti ének egészítették ki.

* * *

A kultúrest keretében *Dr. Fazakas János* tartott hatalmas történelmi tudásról tanuskodó előadást: „Az unitárius egyház és egyén a kisebbségben és az államban.“ A megnagyobbodott Románia a békeszerződések alapján nemzeti államból társadalmi államá alakult át s kötelezte magát, hogy polgárainak kivétel nélkül egyenlő jogot biztosít. Napjaink mérlege az erős nemzeti államra való törekvést mutatja, mely ránk kisebbségre nézve súlyos következménnyel jár, de egyuttal megvéd a könnyű beolvadástól s kifejleszti bennünk is a nemzeti öntudatot. Egy unitárius ember vallásos meggyőződéséből természetesen következik, hogy a nemzeti demokrácia mellett tör lándzsát. Az eset *Fikker János* imája, *Szabó László* hegedű, *Bede Emil* énekszólója *T. Nagy Margit* urasszony hármónium kísérete mellett, tették vonzóvá és ünnepélyessé.

Vasárnapi munkánkat *Lőrinczy Mihály* áhitatkeltő imájával kezdtük. A gyakorlati javaslatok megtárgyalásánál (ezekre év-közben, alkalmasszerűleg visszatérünk) kellemes és kedves meglepetésben volt részünk. A „kaláka-nap“ bevezetésével kapcsolatosan *Dr. Kiss Elek* tanár ur medeséri birtokán egy pavillon megépítésére megfelelő helyet és faanyagot ajándékozott az ifjuságnak, amit az ifjuság kitörő örömmel és hálával fogadott. Az Isten százszorosan áldja meg az ő nemes, nagy szívét! 11 óraker konferenciát bezáró istentiszteleten vettünk részt, melyen imát és beszédet *Gálfi Elek* mondott. Nagy lelki felkészültség és előadói öntudat jellemezte szereplését, azonban az egyházpolitizálást elkerülhette volna. Ünnepi szónok s ezt a nézetünket minden alkalomra fenntartjuk, lehet és legyen hiterősítő, hitmélyítő, költői vagy filozófikus, de lehetőség szerint kerülje a nyílt fórumra tartozó dolgokat. Istentisztelet után a választásokat ejtették meg. Elnök (újra megválasztva): *Simén Dániel*, ügyv. alelnök: *Csifó N. László*, alelnökök: *Bedő*

Julia, Nagy Klára, titkár: Sebe Ferenc, szerkesztő: Lőrinczy Mihály, pénztáros: Fülöp Árpád, jegyző: Kiss Éva, ellenőrök Nemes Sándor, Miklós István.

Délután az ifjuság egyik csoportja muzeumot látogatott, este egyetemlegesen műsoros táncestélyt tartottunk, szép erkölcsi és anyagi sikerrel. Műsorban szerepeltek: *Fekete Lajos* humoros tárca felolvasással, *Török Mihály* énekszóval cigányzene kíséret mellett, *Szabó László* hegedűszóval, *T. Nagy Margit* urasszony zongorakísérete mellett, *Lőrinczy Gergely* góbéságokkal. Az egyes számokat *Filep Imre* vezette be színparkázó szellemességgel. Műsor után elnök pár szavas bucsu kíséretében melegen köszönte meg *Nagy Béla* lelkes és családja vendéglátó szeretetét, *Dr. György Zsigmond* f. ü. gondnok szíves fáradozásait, a *Nők Szövetségének* és *Ifj. Egylet* tagjainak odaadó munkáját, a vendéglátó gazdák jószívűségét, a politikai város és vármegye humánus, megértő magatartását s a konferencián résztvevők szíves megjelenését, Isten gazdag áldását kérve minden jó szándékra, ügybuzgó akaratra és nemes cselekedetre. (s—d)

Ifjusági nap a felsőfehéri körben.

Julius 25-én tartotta a felsőfehéri kör ifjusága köri napját az olthévi (Hoghiz) egyházközségben. Alsórákos, Felsőrákos, Ürmös és Fogaras ifjusága nagy számmal volt jelen, de nem volt egyházközség, ahonnan ne lett volna képviselő. Már megelőző napon sokan megérkezünk, hogy lássuk a hévizek új papját kemény munkában s átvegyük a hívek szívességét, igazi meleg vendégszeretetét.

Az ifjusági napot istentisztelet nyitotta meg. A gyönyörű, hófehérfa megújult templomban, hatalmas gyülekezet előtt Késmárky Miklós prédikált. Istentisztelet végeztével Simén Dániel, az E. Szervezet elnöke tartott lendületes, hatalmas előadást X. konferenciánkról. Izzó unitárius öntudatossága, lelkesége úgy összefonódik egyénisége más adottságaival s olyan szervesen eggyé lesz, hogy szavait mindenki örömmel várja. X. konferenciánkat úgy jellemezte, mint amelyen végre hazataláltunk! Kiemelte azokat az öntudatos, igazi unitárius szellemű áthatott előadásokat, melyeket dr. Varga Béla főjegyző, dr. Kiss Elek teol. tanár és Fikker János lelkész afiai tartottak. Ezekre az előadásokra méltán lehetünk büszkéek. Beszámolt dr. Kiss Elek teol. tanár ur telekadományozásáról s ezzel párhuzamosan felvetette a „kaláka“ kérdését. Az ifj. nap résztvevői elhatározták, hogy bevezetik a kalákát egyházközségeikben. Sőt, van már ekkla, ahol meg is kezdődött a kaláka.

Közös ebéd után hatalmas délutáni műsor következett. Imát mondott Simén Dániel, elnöki megnyitót Fekete Lajos, titkári jelentést tett Fülöp Árpád, szavalt Szócs Gy. ifju. Boros György gazdasági iskolai tanár tartott időszerű előadást a szárazságról és a védekezési módokról. Szavalt: Lukács András. Kienzl: „Bibliás ember“ c. művéből gyönyörű részletet énekelt Bede Emil vendégszereplő. Szavalt Gellért Irén, előadást tartott Bedő Julia a népviseletről és a városra

kerülő falusi ifjuságról. Műsor után az értekezlet új tisztikart választott. Az egyhangú választás eredménye a következő: elnök Fülöp Árpád, alelnökök Lőrinczi Mihály és Főri Ilona, titkár Török Mihály, pénztáros Főri Rózsika.

Mindéz ugyyszólván csak bevezető volt. Este vonult fel minden egyházközség ifj. egylete a közönség elé. Szavalatok, ének- és zene-számok, rövid jelenetek, előadások tarkázták a műsort. Ki kell emelnünk a köri zenekart. Aracsy Géza, Fekete Lajos, Török Mihály, Nagy Ferenc s még többen a tagjai ennek az új zenekarnak. Meglepő művésziességgel szerepeltek. Örömmel üdvözljük körünkben a köri zenekart s minden jóslás nélkül hisszük: szép jövője lesz. Műsor után sorsolás volt.

Ennyi volt egy nap. Hosszu, fárasztó nap. De gazdag és fel-emelő, mint unitárius élejelenség. Vendégek jöttek messi helyekről és elvitték hírét munkánkknak. A rendezés a helyi egyk. alakulatok érdeme és az ifju lelkésze s szolgatársáé, aki dalárdát alakított s ez alkalommal bemutatta előttünk. A hévizek nem élvezték e napot, mert elfoglalta vendégszerető lelküket a kötelesség, de hisszük, hogy örömmel gondolnak az ifj. napra.

Sok tapasztalattal gazdagodva, lelkükben az öntudatot ébresztgetve-ápolva jöttünk el s hoztuk el a hirt.

Éz igazi munka volt! Példánkat mások is követhetik. A kaláka bevezetése valamilyen egyházi munka keretében a jövő célnak s még sok-sok ilyen ifj. nap megrendezésére.

Vendéglátó házigazdáinknak, Fekete Lajos elnöknek, Fülöp Árpád titkárnak s minden szereplőnek, egyetemes szervezetünk elnökének hálás köszönetet mondunk.
Lőrinczi Mihály.

Jó hírek . . .

A tettek mezejéről szállanak felénk, hogy gondolkozzunk, töprengjünk felettük s a lehetőségek szerint magunk is valósítsunk meg valamit belőlük. Konferencia utáni hangulatban, a jelentések között lapozgatva, olvassuk, hogy Tordán „tagavató” ünnepélyt rendeztek. Konfirmált ifjakat „esti áhítat” keretében vezették be a fiu és leány ifj. egyesületekbe. Imígyen: „Az áhítat egy szál gyertya fénye mellett folyt le — a gyertya a szabadelvűség örökkön égő tűzének átvételét és továbbadását szimbolizálta — melynek lángját beszéd kísérete mellett vette át a két egyesület vezető két elnöke. Ők adták aztán tovább az új tagoknak. A fogadalomtétel alatt magasra tartottuk a lángot, melynek fénye betöltötte a nagy termet. Majd annak szívünkbe zárását egyszerűre való kioltással jelképeztük.” Ezt a kedves kezdeményezést ifj. egyleteink komoly figyelmébe ajánljuk.

Az odorheiu-udvarhelyi köri titkári jelentés ezekkel a szavakkal zárul. „Körünkben baj volt az engedélyekkel. Ahol kaptak is, csak este 7 óráig szólott az engedély, amikor az ifjak nem gyűltek össze. Voltunk olyanok, akik a bejelentés után nem vártunk külön engedélyt, hanem egyszerűen megkezdettük az összejöveleteket és tar-

tottuk az esti órákban. Kelemen és engem (Simén Domokos) a csendőrség fel is jelentett, a bíróság azonban felmentett. Tanulság: „egy kis bátorság is kell az egyleti munkához!” Ehhez nem szükséges külön kommentárt fűznünk. A fent beszél és követésre buzdít...

A háromszéki és felsőfehéri ifj. körök Simén Dániel elnök közbenjárására készséggel ajánlottak meg 1000—1000 leut az Egyetemes Szervezet multi, a vetítógépek beszerzésének idejéből fennmaradt tartozásának rendezésére. A jószívű megnyilatkozást hálás köszönettel fogadjuk s a többi körök vezetőségét ismételten szeretettel kérjük, hogy hasonló összeggel jöjjenek segítségünkre, hogy végre rendezhessük ezt az oly kellemetlen és nyomasztó ügyet. Kb. 10.000 leurol van szó. Ha a körök felét összeadják, az E. Sz. a másik felét valahogyan előteremfi.

A tisztelt olvasóinkhoz a jelenben, mint „rovat” köpogtatunk be. Ez a legjobb átmeneti megoldás. Ezért is hálásak vagyunk az Unitárius Közlöny-nek. Reméljük azonban, hogy idővel kedvezőbb légkörbe jutunk s megszerezhetjük a miniszteri engedélyt az önálló induláshoz. Addig is a tisztelt olvasóink szives pártfogását kérjük. A Közlöny és „Kévekötés rovat” együttes évi előfizetési díja 40 leu, mely összeg Fülöp Árpád pénztáros, hévizi lelkészhez fizetendő. Címe: Hoghiz, Jud. Târnava Mare. Cikkek, levelezések Lőrinczy Mihály szerkesztő, lelkészhez irányítandók. Címe: Parohia Unitariana, Făgăraș.

A háromszék-köri DFIE-ei kirándulása.

A köri ifjuság ez évben is megrendezte vallásos köri kirándulását. A kirándulás helye ez alkalommal a Sepsiköröspatak melletti erdő „Ivánorra” nevű része volt. Kedves hely. A sepsiköröspataki ifj. egyll. tagjai pedig azon voltak, hogy a kirándulók minden tekintetben jól érezzék magukat. D. e. istentisztelet volt, amelyen a szolgálatot Rostás Dénes köri elnök végezte. Istentisztelet után köri elnök alkalmoszerű előadást tartott, majd a kirándulás programszerűségét az ifjuság egy magyar népdal eléneklésével vezette be. Bár a távolság meglehetősen nagy, mégis majdnem mindenik egyházközség ifjuságából voltak résztvevők. Külön ki kell emelnünk a nagyajtai ifjusági együletet, amely igen szép számban jött el, noha hatalmas utat kellett megtennie. Ebéd után tánc vette kezdetét és közbe különböző játékok voltak tervbe véve. Sajnos, három óra tájban az eső megzavart s a jó hangulattal indult kirándulás véget ért. Mindamelltt ez a kirándulás is jó, kedves emlék marad. D.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lej. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lej. A rendes- és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze. — Előfizetés külföldre 90 lej. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros címére küldendő Cluj, Calea Marechal Foch 12.

Unitárius nagygyűlés Angliában.

A Nemzetközi Szabadelvű Keresztény Vallásos Szövetség folyó évi augusztus hó 3—8 napjain tartotta a „Manchester College“ (Unitárius Teológiai) épületében Oxfordban, Angliában, a 12-ik nemzetközi nagygyűlését.

A Nemzetközi Szabadelvű Keresztény Vallásos Szövetség fontos szerepet tölt be az unitárius egyház életében. Fő feladata, hogy a különböző nemzetek szabadelvű gondolkozóit egymáshoz közelebb hozva megismertesse velük, hogy mit kíván a mai élet egy öntudatos unitáriustól és hogy megismertesse mindenik nemzeti csoporttal, hogy a szövetkezésben rejlik az erő s csak ha összefogunk, egymást megértjük és szeretjük, akkor tudjuk igazán és csak akkor lehetséges az Isten akaratát munkálni és az ő országát építeni ezen a földön.

Változó időket élünk s a mai idők változásai sokszor állítják nehéz kérdések elé vallási téren is a ma emberét. Ezen kérdések megvitatása és a nehézségeken való könnyítés szempontjából jönnek össze a világ minden részéből a szabadelvű keresztény gondolkozók, hogy a felmerülő nehézségeket együttesen megvitatva próbálják eloszlatni. Ez volt a célja a mostani oxfordi kongresszusnak is.

Majdnem 300 delegátus, 23 különböző nemzet képviselőiben jelent meg a kongresszuson. A zsufolásig megtelt Arlosh Hallban 3-án este 8 órakor Dr. Hall Alfred üdvözölte a megjelenteket, felolvasta Aglipay érsek, Dr. Boros György püspök és mások üdvözlő iratait, akik a kongresszuson nem tudtak megjelenni, ezeknek levéleni üdvözlettel feleltek; megemlékezett az elhunytakról és elnöki beszédjében rámutatott, hogy a szabadelvű kereszténység célja, hogy meg szabadítsa az embereket az előítéletektől, az alkalmatlan teológiai felfogásoktól és a nemzeti önzéstől. Továbbá kifejtette, hogy az igazság a fő minden hittételek fölött és, hogy a szabadelvű kereszténység megtanította az embereket, hogy az Istent megtalálja az emberi életben.

(Következő számunkban megnyitó előadását egész terjedelmében közölni fogjuk.)

4-én reggel 9 órakor reggeli istentisztelet volt a College templomában. Dr. Kiss Elek teológiai tanár végezte a szolgálatot. Utána Dr. Leese tartott előadást „A mi vallásos izenetünk: A mi hitünk Istenben“ címen. A Jézus tanításaiból indul ki, Az Atya, mennynek és földnek ura, szent Isten, aki mindenek felett uralkodik. Ez a felfogás részben az Ó-Testamentumban is megtalálható. Jézus felfogása kibővül a szeretettel.

A keresztény vallás az „Agape“ vallása, a szeretet, mely Istentől jő és az emberek között nyilvánul meg. S a szabadelvű kereszténységnek ezt az Agape vallását kell hangsúlyozni és megvalósítani.

Délután 11 órakor a kongresszus 4 szakcsoportra szakadt:

1. Teológiai.
2. Egyházi.
3. Nevelési.
4. Szociális-csoport.

vfolyam Cluj-Kolozsváron.

elhívjuk az érdeklődők szives figyelmét,
az Unitárius Nőszövetség **október el-**
el kezdődőleg **szövőtanfolyamot**
— Bővebb felvilágosítással az Unitárius
tség Cluj, Calea Marechal Foch 10 sz.
5 irodájában szolgálnak.

A teológiai csoport előadója Dr. Van Holk leydeni egyetemi tanár „Az 1936 évi Arnheimi Deklaráció“ címen tartott előadást.

Az egyházi csoport előadója Dr. Hnik prágai lelkész „Az oecumenikus mozgalom értéke reánk nézve“ tartott előadást.

A nevelési csoport előadója Mc. Collester amerikai tanár „A vallásos nevelés elvei és módszerei“ címen tartott előadást.

A szociális szakcsoport előadója Holt Manchester College-i tanár „A demokrácia gondolata a nemzeti kormányzatban és nemzetközi viszonylatokban“ címen tartott előadást. Előadások után a csoportok hosszasan vitatkoztak az előadással felmerülő kérdésekről. A vita másnap délelőtt 11 órakor folytatódott s majd a csoportvezetők összesítették a vita eredményét és a tanulságokat és szombaton reggel 10:30-kor a Dr. Varga Béla főjegyző elnöklete alatt tartott közös gyűlésen beszámoltak a kongresszusnak.

4-én este 8 órakor a különböző nemzeti képviselők tolmácsolták egyházaik üdvözetét a kongresszusnak:

Mc. Eldowney az ausztráliai, Dr. Capek a cseh, Kierkegaard a dán, Margaret Barr a Brahma Somaj (India), Wilna Constable a filippini sziget, Dr. Grycz-Smilowski a lengyel, Dr. Varga Béla az erdélyi, Walter Bone a Cape-Town-i, Dr. Mc. Pherson az amerikai univerzalista egyházak üdvözlőit.

5-én reggel 9 órakor istentisztelet volt a College templomában, hol Dr. Buri svájci lelkész szolgált.

10 órakor Bernes amerikai lelkész tartott előadást „A mi társadalmi üzenetünk“ címen.

Este 8 órakor volt az ugynevezett „Business Meeting“, adminisztrációs nagygyűlés, ahol a különböző anyagi ügyeket tárgyaltak s az évi jelentéseket olvasták fel és itt folytak le a választások is.

Elsőnek Dr. Hall Alfred számolt be 3 évi munkásságáról „nehézebbnek találtam a munkát, mint azt elképzeltem, gyakran igen nehéz feladatok előtt állottam, de szívesen dolgoztam, mert látom s főleg utazásaim közben személyes tapasztalatokat szereztem arra nézve, hogy mekkora szükség van a nemzetközi munkára, hogy a különböző nemzet-i csoportoknak segítő kezet tudjunk nyújtani.“

Utána a három titkár Dr. Faber, Dr. Noordhoff és Dr. Bleeker olvasták fel jelentéseiket.

Aztán az új elnökválasztás következett. A kongresszus Dr. Cornisht, az amerikai unitárius társulat volt elnökét választotta meg egyhangulag.

„Rettegetes nehéz feladattal bíznak meg, mondja Dr. Cornish, de ígérem, hogy legjobb tehetségem szerint eleget fogok tenni kötelességemnek.“

Aztán az új bizottság megválasztása következett.

Dr. Hall elnök a kongresszus elé terjeszti a jövő kongresszusára a meghívásokat. Meghívások érkeztek Kolozsvárról, Hollandiából, Amerikából és Strasbourgból. Tekintettel a mai nehéz és bizonytalan politikai viszonyokra, a kongresszus nem tartja alkalmasnak, hogy most döntsön a három év múlva tartandó kongresszus helyét illetően.

Pénteken reggel 8:52 perckor több mint 100 tagja a kongresszusnak felkapaszkodott a rendelkezésre álló 2 vasúti kocsira, hogy Salisbury és Stonehenge meglátogatására menjenek. A kirándulás a lehető legjobb hangulatban zajlott le. Látnivaló nem volt olyan sok, de a társaság annál inkább élvezte a vonaton a kétszeri közös étkezést s a Readingi állomáson a 2 órai várás ideje alatt a különböző nemzeti táncokat. Táncol a kongresszus. Idős professzorok, lelkészek, matróznák és fiatal leányok felejtve minden gondot és teológiai s más problémát, összeölelkeznek s saját éneklésük után járják nemzeti táncukat.

Este 9 óraker a Manchester College összes helyiségeiben volt a nagy fogadó est. Dr. Hall Alfred és neje, Dr. Cornish és neje, Dr. Van Holk fogadták az egymásután bejelentett vendégeket.

Szombaton reggel 9 óraker urvacsoraosztással egybekötött istentisztelet volt. Weatherall Manchester College-i igazgató végezte az istentiszteletet és hívta fel a különböző nemzetek gyermekeit, hogy egyesüljenek az emlékezésben.

11:30-kor Dr. Eliot az Amerikai Unitárius Társulat új elnöke tartott előadást „A liberális kereszténység“ jövője címen.

Este 6:30-kor volt a nagy bankett, melyen több mint 200 delegátus volt jelen, kik közül többen igyekeztek szellemes pohárköszöntőkkel az estély amugy is kedves és vidám hangulatát emelni.

Nagyon megható és felemelő istentisztelet volt a College templomában vasárnap reggel 11:30-kor. Dr. Lathrop, Dr. Barbier, Dr. Cornish, Dr. Hall és Prohaska, cseh patriárka végezték az istentiszteletet, a pátriárka prédikált. Beszédjét erre a gondolatra építette fel s ez jellemezte: „A keresztény vallás lényegében egy olyan dinamikus erő van, amelyik egyesíti az emberiséget.“

Este 8 óraker volt a záró gyűlés. Dr. Cornish meleg szavakban mondott köszönetet a résztvevőknek és bocsátotta el a 23 nemzet képviselőit utjukra. Menjétek és vigyétek magatokkal a kongresszus szellemét és ne feledjétek, hogy a nemzetközi érzések fejlesztése a legfontosabb feladat, ez a Szövetség célja, s ez az egyedüli alap, amelyre a jövő civilizációja felépíthető.

A záró istentiszteletet Wolf francia lelkész végezte.

* * *

A kongresszust megelőzőleg a Szabadelvi Keresztény Ifjúsági Egylet tartotta nagygyűlését ugyancsak Oxfordban a Manchester Collegeban. Több mint 250 ifju vett részt 7 nemzet képviselőiben.

A konferencia csütörtökön, július 29-én este vette kezdetét, amikor Carter elnök és Weatherall igazgató üdvözölték a megjelenteket. Utána Ward amerikai kongregacionalista tartott előadást „A kereszténység felhívása a világhoz“ címen. Pénteken reggel Holt tanár tartott előadást „Források, honnan a szabadelvi keresztény vallásos tapasztalatok származnak“ címen.

Délután Jong holland lelkész tartott előadást „A vallásos jellem építése“ címen.

Szombaton reggel Dr. Van Holk tartott előadást „A változó

erkölcsök" címen. Szombaton este egy amerikai quaker ifju tartott előadást „A szabadelvű keresztény ifju társadalmi felelőssége" címen.

Vasárnap regget Weatherall igazgató prédikált a College templomban s buzdította az ifjakat a közös munkára és megértésre.

A délutáni istentiszteleten Ferencz József lelkész szolgált.

Vasárnap este volt az évi adminisztratív gyűlés.

Carter elnök beszámolt a kopenhágai konferencia utáni eseményekről, s azután a különböző jelentések és más hivatalos ügyek elintézései következtek. Megválasztották az új fiztikart. Elnök ismét Carter angol lelkész lett, titkár Heering holland lelkész, lapkiadó Mc. Lachlan angol lelkész.

Hétfőn, augusztus 2-án volt a záró nap. Dr. Buri tartott előadást reggel s utána az Ifjusági Egylet jövője került hosszús és értékes vita alá. Dr. Hall, Heering holland lelkész és Brigham amerikai képviselő vezették be a vitát.

Este Hersey amerikai lelkész és Mc. Lachlan angol lelkész tartottak előadást „A való ut a béke felé" címen. Ezen két előadás után az elnök záró előadása következett. Köszönetet mondott a megjelenteknek és mindazoknak, akik segítségére voltak, hogy a konferencia ilyen szépen sikerüljön.

* * *

Talán egy kissé hosszadalmasan is számoltunk be az oxfordi gyűlésről lapunk terjedelméhez mérten, de az összejövétel megbecsülhetetlen értékét jelent. Nagy eszmék vetődtek fel és nyertek beható megvitatást. Különösen jelentős az a tény, hogy a főt említett Dr. Varga Béla főjegyzőn és Dr. Kiss Elek teol. tanáron kívül jelen voltak Erdélyből Csifó Nagy László és Kővári Jakab, Magyarországról Józán Miklós, (Józán Miklós püspöki vikáriust a végrehajtó-bizottságba tagnak megválasztották), Dr. Csiki Gábor és Ferencz József. Különösen érdekes, hogy Angliában az említett kiküldöttek több esetben az ország különböző helyein istentiszteletet tartottak. Valóban erdélyi és magyarországi unitárius lelkészek Nagy Britániának csaknem minden részében hirdették az igét.

Ez volt az elmúlt nyár legnagyobb eseménye.

Az Angliában járt lelkészek gyönyörű missziót teljesítettek!

Csifó N. László.

Iparos tanoncokat keres a Cluj-kolozsvári Székely Társaság.

A működésének 11-ik évébe lépő Cluj-kolozsvári Székely Társaság új fiztikara az iparos tanoncok elhelyezésével fokozottabban kíván foglalkozni. Jelenleg el tud helyezni asztalos-, fésüs-, szücs- és több cipész-szakmát tanulni akaró székely fiut.

Felkérjük mindazokat (első sorban a falvakon lakó lelkész és tanító urakat), akik ilyen érdemes és szegénysorsu fiukról tudnak, hogy azok neveit ajánlásaikkal együtt írásban jelentsék be a Cluj-kolozsvári Székely Társaságnak (Cluj, Marechal Foch 43).

Az Erdélyi Magyar Irodalmi Társaság

folyó évi március 21-én tartott rendes közgyűlésén

DR. BOROS GYÖRGY

unitárius püspök urat tiszteletbeli elnökévé választotta.

„Ezzel a választással Társaságunk kifejezésre akarta juttatni azt a mély tiszteletét és elismerését, amelyet nevezettnek kivételesen nagyértékű irodalmi tevékenysége iránt érez. Ez a több mint félszázados áldozatkész, lelkes és nagyjelentőségű munkásság, amely a magyar kulturát számos nagybecsű alkotással ajándékozta meg, Társaságunk életére nézve is igen nagyértékűnek és példamutatónak bizonyult, amit Társaságunk azzal honorált, hogy 1909-ben rendes taggá, 1922-ben pedig alelnökké, míg most tisztelete legmagasabb kifejezésül

tiszteletbeli elnökké

választotta és részére ezt az oklevelet kiadta. — Az 1937 március 21-én történt közgyűlés határozatából.“

Cluj-Kolozsvár, 1937 március 22-én.

Aláírva: *Dr. Gyalui Farkas* tb. elnök. *Walter Gyula* főtítkár.
Az Erdélyi Magyar Irodalmi Társaság pecsétje Erdély címerével.

A diszokmányt Tóth István festőművész és tanár, meglepően szép diszkerettel látta el. A diszokmányt az elnökség a napokban küldöttségileg nyújtotta át Dr. Boros György püspök urnak.

Deák Pál: Hiszek egy Istenben. Beszélgetés az unitárius vallásról. Szerény igényű kis füzet, amely az unitárius vallás fő elveit röviden, egyszerűen és érthetően elénkbe tárja. Hangja türelmes, megértő. Ugy magyarázza meg a mi hitünk igazságait, hogy azzal senkit sem sért. Ugy hisszük, hogy a kis füzet hasznos szolgálatot tehet különösen a szétszórta lakó unitáriusok között. Főlhívjuk rá különösen a missziós, szórványgondozó lelkészek figyelmét.

Egyházköri D. F. Egyleti közgyűlés az I. G. Duca-székelykereszturi körben. Augusztus hó 29-én délután feledhetetlen s eredményében dus aratást jelentő ünnepies közgyűlést tartott a kereszturi D. F. Egylet a székelyszentmihályi gyönyörű szép nagy templomban. A nagy templom teljesen megtelt érdeklődő közönséggel s úgy érezzük magunkat, mintha az időgépen a rég multba szállottunk volna vissza. Az ünnepély, mint rendesen istentisztelettel kezdődött. Az ígét Ürmösi Gyula fiátfalvi lelkész hirdette, az énekvezéri tisztet pedig Ajtay József helybeli énekvezér és Péterfi Gyula kereszturi zene-tanár töltötték be. A tulajdonképpeni műsort Osváth Árpád tartalmas elnök megnyitója vezette be. Utána Jánossy Gabi urleány kitünő szavalata következett, majd még Deák Irmának, Szabó Ibolykának és Fodor Bélának hallottuk kitünő szavalatát. A művészi részben kiváló élvezetet nyújtott az Ajtay József által vezetett dalárda, a szentábrahámi dalárda válogatott tagjainak Farkas Gábor által vezetett kara, Fazakas Sándor énekszólója, melyet Péterfy Gyula zenetanár vezetett. Külön ki kell emeljünk Izsák Domokosnak a jeles gazda-költőnek felolvasott költeményeit, melyek jól megérdemelt tapsot vívtak ki a közönség sor-raiban. A műsorban Dr. Varga Béla főjegyző volt előadónak jelezve. A főjegyző ur azonban nem jöhetvén el, ezt a posztot Benczédi Pál egyleti titkár töltötte be, aki a falu közművelődésének jelentőségét és értékét domborította ki. Rámutatott arra, hogy a falunak magának kell békét, rendet teremteni s megszerezni azokat a közművelődési szervezeteket, melyek segítségével az anyagi és erkölcsi kulturát kifejleszthetjük. A mi helyzetünkben, az egyház keretében fejleszthető ki a magasabb közművelődés lehetősége s éppen ezért életre kell hivnunk egyleteinket. Nyirő Józsefnek, a kiváló írónak lelkes, magával ragadó lelkesítő előadása valósággal magával ragadta a közönséget. Megmutatta, hogy egy katolikus embernek is van mondani valója az unitárius templomban, hogy az igazi embereknek nemcsak egyházuk van, amely esetleg külön választ, hanem vallásuk, amely emel, lelkesít, bátorít és egyesít. Valóságos Illés próféta szózata volt e nagyszerű beszéd, amely nemes küzdelemre, vallásosságra, az igaz ügy diadalában való hitre buzdított. A nagyszerű ünnepély után a gyűlés hivatalos része következett. Osváth Árpád elnök bátran és őszintén rámutatott a teladatokra, melyeknek teljesítése az egyleti életet olyanná tesszik, amilyennek lennie kell. Az illetékes tényezőket felhivta az akadályok legyőzésére s maga is felajánlotta avégből segítő tevékenységét. Ekárt Andor

köri titkár szintén tartalmas jelentésben adott tanubizonytságot gondolatainak gazdagságáról és tevékenységéről. A fisztikart újból egyhanguan megválasztották. A gyűlés lefolyása arról győzött meg, hogy a D. F. Egyet ügye a kereszturi körben jó kezekben van s onnan még sok jót fogunk hallani.

Jelenvolt.

A lupényi—vulkáni Unitárius Nőszövetsége az elmúlt évad folyamán zajtalan, szerény, de anyagiakban és lelkiekben gyarapodó munkát végzett. A végeken élők, maguk erejére támaszkodók öntudatával fogta fel és élte meg hivatását. Lupényben és Vulkánban hetenkint egy-egy összejövetelt tartott a lelkész ill. Koronka Dénesné

A lupényi Unitárius Nőszövetsége és Simén Dániel lelkész.

elnöknő lakásán. Az összejövetelek énekkel és imával kezdődtek. Ezt követte az „alkalmi beszélgetés“, amelyen mint egy családi találkozáson elmondottuk a heti tapasztalatainkat, örömeinket, bánatunkat. Ha néha éle is volt egyik-másik megjegyzésnek, mely egy kis nyugtalanságot támasztott közöttünk, kedvesek voltak ezek az elbeszélgetések. Közélebb hoztak egymáshoz. S közben alkalmat adtak a lelkésznek, hogy előadását, milyen témakörből merítse. Az ismeretterjesztő és hitmélyítő előadások rendszerint ilyen alkalmi gondolathoz vagy valamelyik a sajtó, vagy rendkívüli esemény által felidézett aktuális, egyetemes unitárius érdekeket érintő kérdésekhez igazodtak. Ezek megvilágításával foglalkoztak. Ilyenek voltak pl.: „A székelyek eredete, a székely nép humora, a magyar vallás kérdése, a modern csodák (tudományos fel-fogás és kuruzslás szemszögéből), a betegség lelki háttere, a fájdalom

hasznos volta, több rövid ismertetés az egyháztörténelem és biblia-magyarázat köréből". Az összejövetelek résztvevőinek száma a két egyházközségben 20—45 között váltakozott. Lupényben a Nőkszövetség két kisebb és egy nagyobb szabásu tea-estet, Vulkánban egy tea-estet és szindarabbal egybekötött táncestélyt rendezett. A körülményeinkhez mérten szép sikerrel. A megrendezésben és áldozathozatalban minden tag lelkesen és talán erején felül kivette a részét. A tisztja jövedelem egyetemes egyházi, egyházközségi, templom és iroda-berendezési célt szolgált. Isten áldása legyen a mult és elkövetkezendő esztendő munkáján, hogy ezek az egyszerű, de nemeslelkű és meleg szívű asszonyok továbbra is hitbuzgón dolgozzanak e végeken küzdő, árva ekklézsiáért.

Unitárius bál Oradea-Nagyváradon. Folyó év augusztus hó 7-én este erkölcsi és anyagi sikerrel zárult táncestélyt rendeztek a oradea-váradai és bihor-bihari unitáriusok. Kiss Zoltán lelkészhelyettes, Barla Dezső váradai egyházközség gondnoka és Bereczky Dániel bihari egyházközség gondnoka odaadó vezetése mellett. A fővédnöki fisztséget Barla Dezső, Bereczky Dániel gondnokok és Id. Szabó József tb. keblitanácsos afiai voltak szivesek betölteni. A főrendezők sorában Kiss Zoltán lelkészhelyettes elnökle mellett a következők végeztek lelkes munkát: Albert Bözsike, Gönczy Margitka, Gönczy Pirike, Kutn Lilike, Simonffy Böske, Tegző Katóka urleányok és Baranyai Máté, Berkó György, Gönczy Sándor, Kuky Emil és Kuky Zoltán ifjak. A báli szépségverseny győztesei: Tegző Katóka első díjjal, Simonffy Böske második díjjal és Albert Böske harmadik díjjal. A táncestély az Európa-szálló kerthelyiségeiben volt megtartva, melyet Fülöp István szállodatulajdonos ur készséggel bocsátott a rendezőség rendelkezésére. Szivességéért fogadja e helyről is a rendezőség hálás köszönetét. Az előkelő és barátságos helységben kedélyes hangulatban találtak egymásra a bihari és váradai unitáriusokon kívül még sokan a város érdeklődő ifjusága soraiból. *Jelenvolt.*

Nyugtázás. Az egylet pénztárába június 20-tól augusztus 28-ig *tagsági díjat* fizettek: Kiss Károly, Id. Köntés Ferenc, Dr. Fekete Sándor, Szabó Mózes, Vida Géza, Barabás János, Téglás Albert, Özv. Pál Sándorné, Útő Irma, Özv. Útő Áronné, Timár Lajosné, László Gyula, József Lajos, Unitárius Egyházközség Sft-Gheorghe, Unitárius Egyházközség Chileni, Balogh Józsefné Surcea 1937-re, Nagy Béla Mujna 1934—1937, Kiss Sándor Csókfalva 1936-ra, Firtos Áron Kénos 1936—1937-re, Özv. Benke Elekné Siménfalva 1938-ra. — *Előfizetői díjat* fizettek: Györfi István Odorheiu, Benedek József, Varga József Satu-Nou, Bede Károly Papanți, Ekárt Dusi Rimatea 1937-re, Bedő Albert Cluj 1934-re, Végh András Șercaia 1935—1937-re, Balázs Gergely Oradea 1937. — *Alapítói díjban* fizettek: Miklós János Dâmbău, Ekárt Andor Cehetel 200—200 leit és Benczédi Ferenc Tarcsfalva 500 lei.

Cluj, 1937 augusztus 29.

G á l f i L ő r i n c,
pénztárnok.

Az I. G. Duca-i Unitárius Téli Gazdasági Iskola ötödik gazdasági és háztartási tanfolyamát zárta be augusztus 21-én. A tanfolyamon 34 hallgató vett részt, kik az ország több megyéjéből gyűltek össze. A tanfolyamot ez alkalommal is Gyarmathy Piroska tanárnő vezette az ő ismert szaktudásával és rátermettségével, a többi előadók is az eddigiek voltak. A tanfolyam vezetősége igyekezett az elméleti és gyakorlati ismeretek nyújtásán kívül a szemléltetés eszközeivel is eredményesebbé tenni a hallgatóknak kiképzését. E célból több kirándulást rendeztek a környék nevesebb kertészeibe szövetkezeti központjaiba. Ezen részben tanulságos oktató, részben pedig szórakoztató kirándulásokon kívül a hallgatók egy része kétnapos kirándulást tett, amelynek rendjén megsemlélték a Szejke fürdőt, Orbán Balázs sír- emlékét, Odorheiu—Székelyudvarhely-en a református tanítónőképzőt, a székely népművészeti muzeumot, továbbá a Gyilkos-tót és Békás-szorost. A hallgatók jól sikerült műsoros estély keretében bucsuztak az iskolától, amely meleg szeretettel fogadta ódon falai közé. Az estély alkalmával Dr. Farkas Sándorné a Dávid Ferenc nőszövetség képviselőjében köszöntötte a távozó fiatalokat s köszönte meg az iskola fenntartó egyháznak, hogy lehetővé tette a tanfolyam megtartását. Külön megemlítést érdemel az a teljesítmény, amit a tanfolyamon résztvevő tanultabb lányok egyszerűbb viszonyok közül kevesebb iskolával oda- került leánytársaik ottidőzésének eredményesebbé és kellemesebbé tételére végezt végeztek. Lelket gyönyörködtető volt látni, hogy igyekeznek a nehézségen tullegíteni azokat s tette ezt nem a tanítónő, vagy papleány a földműves leánnyal szemben, hanem a leány a leánynak, leereszkedés, fensőbbség érzetése nélkül. Minden egyéb eredményen kívül elsőrendű fontosságú hasznuk ezen tanfolyamoknak, hogy összehozták a különböző társadalmi és műveltségű osztályok gyerekeit egymással, hogy alkalmat nyújtsanak egymásnak megismerésére és megbecsülésére.

Eljegyzés, házasság. *Lőrinczy Dénes* turda-tordai lelkész és *Lőrinczy Anika*, boldog emlékü *Lőrinczy Dénes* esperes kedves leánya jegyesek. — *Gámenczy Gerő* és *Szabó Elluska* jegyesek. *Lépesüket* kísérv boldogság, szerencse és Isten áldása. — *Péterfy Gyula* I. G. Duca-székelykereszturi zenetanár és *Barabás Margitka* házasságot kötöttek. A derék ifju párnak hosszú, boldog életet és az életben sok szerencsét kívánunk.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „PALLAS“ könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuța 3.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

Az ifjuság útja.

Lapunk mult számából már megállapíthatta a szives olvasó, hogy egyházunk kebelében a dolgozni kívánó ifjuság velünk együtt, a már ötvennegyedik évét betöltött lap hasábjain kíván az unitárius lelkekhez szólani. Ne kérdezzük, hogy ennek az egyesülésnek mi az oka. Legyőzhetetlen akadály-e, vagy pedig önkéntes elhatározás? Mindegy. E szerény lap nagyon örvend, hogy megnagyobbodott olvasóközönségnek több erőteljes munkatárs közreműködésével szolgálhatja az unitarizmus szent eszményeit, még abban az esetben is, ha tán ez az egyesülés rövid időre szóló. Az együttes munkának mindenkor meg van a maga jelentősége. Azok, akik együtt küzdenek és együtt imádkoznak valamely szent ügy érdekében, sohasem lehetnek közömbösek egymás iránt. Ha egyéb haszna nem is volna az együttműködésnek, akkor sem volna hiába való.

Az ifjuság munkájában mi már korábban leszögeztük a legértékesebb gondolatot, amelyért az egyesület dolgozott. Ez a gondolat az élet különböző foglalkozás terein levő unitárius ifjuságnak, első sorban pedig a falusi gazdálkodó ifjuságnak, mert ez a legtöbb egyházunkban, megnyerése az egyleti élet számára. Megnyerni pedig csak úgy lehet egy ifjuságot, ha olyan értéket tudunk nyújtani, amely az ő lelki szükségletét kielégíti. A mi szent vallásunk oly sok szellemi értéket termelt ki, hogy azzal szemben senki sem lehet közömbös, amennyiben azokat az értékeket megfelelően tudjuk előadni. Hiszen a mi elődeink voltak azok, akik a tudománynak, haladásnak és hitnek egységét kihangsúlyozták, akik a rideg hittövényekkel és zörgős csontu teológiai rendszerekkel ellentétben az élő szeretet hatalmát hirdették; akik a jó, nemes, igaz és a szent ügy diadalában mindenkor a vértanuk szent meggyőződésével hittek. A mi multunk története, jövőnk reménysége mindenkor megadja az utmutatást, amelyen dolgoznunk kell.

Az ifjuság ezt a nemes feladatot választotta. Természetesen, mint mindenkor és mindenben, voltak s talán most is vannak nézeteltéré-

sek. A nézeteltérések nem fognak zavarni minket akkor, ha hiszünk a szent ügyben s ha hiszünk egymás jóakarátában s ha megbecsüljük másban is azt, amit magunk számára követelünk: a meggyőződés szabadságát.

Ebben a szent meggyőződésben hívunk meg minden lelkes unitáriust a szent és nagy munkára. Teremtsük meg a nemes unitárius öntudatot. Ismerjük meg mindnyájan szent vallásunk fölbecsülhetetlen javait, értékeit: a tiszta hitet, az igaz tudást, az egyszerű nemes életet, a munkát, a mindent legyőző és mindenkinek megbocsátani tudó szeretetet. Ebben a hitben győzni fogunk. Megtudjuk alkotni a munkának, szeretetnek, megértésnek egységét; nem lesz hidegség, félrehuzódózás mi közöttünk, hanem a szeretet és a szeretettől áthatott együttműködés.

A szeretet az élet teremtő hatalma. Csak az lehet állandó, ami szeretetből származik. Aki, vagy akik a szeretet lángoló erejével előmozdítják egyházunknak, szent vallásunknak ügyét, történelmi hivatást töltenek be. Az ifjúság ezt a szerepet vállalta. Legyen Isten áldása minden építő munkán, amely hitből és szeretetből fakad.

Benczédi Pál.

A hűséges fák.

*Egy megáradt patak parton álltam.
Kacsaringós volt az ágya, partja.
Néztem, a szennyes hullám-áradat
Milyen böszülten tör át rajta.*

*— Ha a partokat nem védenék fák,
Vajjon az áradat merre menne? . . .
A gyökerek feszítik az erőt:
A lomb, — mintha a fák lelke lenne! . . .*

*Az örvény-kavart mély patak medrén
Az áradat böszülten vágatott;
S egyre nőtt: a vad hullámok fölött
Búsan ölelkeztek az ág-karok.*

*A partot még sokáig éger-fák,
Fűzek gyökerei együtt védték.
De a bösz-hullámoknak nem volt gát,
A fákat gyökerestől ki tépték!*

*Egy óriás éger-fa bukott el:
Társát leütötte sulya, terhe;
Most pihennek, egyik a másikat
Még a halálban is átölelve! . . .*

IZSÁK DOMOKOS.

Szózat.

A Nemzetközi Szabadelvű Vallásos Társulat az alábbi Szózatot bocsátotta ki:

Mi, a szabadelvű kereszténység és vallásszabadság terjesztésére és védelmére alakult

Nemzetközi Társulat

tizenkettedik kongresszusának tagjai, akik 1937 augusztus havában Oxfordban egybegyűltünk, s a lelki közösség áldásait élveztük, azt kívánjuk, hogy másoknak is, akik céljaink iránt rokonszenvvel viseltetnek, részük legyen abban a szellemben, amelyet mi ott tapasztaltunk, annál is inkább, mert olyan világban élünk, amelyben a keresztény hit, valamint a polgári és vallásszabadság állandóan veszélyeztetve van. Éppen ezért az egyéni meggyőződés jogát fenntartva és elismerve, hitünket az alábbiakban juttatjuk kifejezésre:

Hiszünk:

1. Isten szeretetében és igazságosságában;
2. Minden egyes emberi lélek végtelen értékében, a lelkiismeret szabadságához való jogában és az egyetemes testvériség megvalósítására való elkötelezettségében;

2. Jézus életének és tanításának feltétlen értékében, szellemének soha meg nem szűnő hatásában;

4. Isten szent lelkének állandó tevékenységében a kijelentés folytonossága által.

Mindazoknak, akik ezt a hitet vallják, vállalniuk kell a kötelezettséget, hogy az egyéni és társadalmi életet ez alapelemek szellemében hatják át és irányítják, mert csak így lehetnek építő munkásai a földön az istenországnak.

Kérjük tehát összes tagcsoportjainkat, más hasonló szellemben működő testvéreinket világszerte, s általában mindazokat, akik elhagyatottságukban és megpróbáltatásaik között világosságra és igazságra törekcsenek, hogy egyesüljenek velünk előbb vázolt hitünkről való bizonyágtételben.

A haladó kereszténység a világ szüksége.

Imádkozzunk, hogy Isten áldása legyen minden emberen.

* * *

A Nemzetközi Társulat felvesz egyéneket is tagjai közé. Évi tagsági díj 200 lei, amely összeg ellenében a tagok a Társulat kiadványait és időközi értesítőjét díjmentesen kapják.

Felhívjuk Egyházunk érdeklődő tagjait, főleg a tehetősebbeket, hogy álljanak be a Társulat tagjai közé. Senkinek sincs nagyobb szüksége a nemzetközi kapcsolatok fejlesztésére és ápolására, mint nekünk, kisebbségben élő romániai unitáriusoknak. Ha valakinek érdeke, hogy ez a Társulat fennálljon, virágozzék, tekintélyben és erőben növekedjék, akkor elsősorban a mi érdekünk.

Jelentkezni lehet az Unitárius Püspöki Hivatalban, amely a tagsági díjakat is átveszi, nyugtázza és továbbítja az illetékes helyre. Tömeges jelentkezést várunk és remélünk.

Cluj-Kolozsvár, 1937. szept. 15-én.

Dr. Varga Béla,
egyh. főjegyző.

Miért kell a tanítónak méhészettel is foglalkoznia?

Ha gondosan megvizsgáljuk a méhek életét és szorgalmas munkáját a természetben, azt látjuk, hogy ők a mezőgazdaságnak igen fontos, nélkülözhetetlen tényezői. Mégis épen a mezőgazdák közül igen kevesen foglalkoznak méhészettel, pedig úgy a kertész, mint a gazda, a méheknek köszönheti sikeres magtermését.

Tudjuk, hogy a méhek a mézet a virágok kelyhéből gyűjtik, tehát virág nélkül nem is élhetnének. Épen úgy reá vannak utalva a virágok is a méhekre s ennél fogva egymáshoz való viszonyuk igen szoros. Igaz, hogy a virágok megtermékenyítését más rovarok s részben a szél is elősegíti, azonban a beporzást egyedül a mézelőméh végzi alaposan. Ennek magyarázatát könnyű megtalálni, ha tudjuk, hogy egy utjában csak egy virágfajtát, tehát rokonvirágokat látogat. A méhek szerepe a nagy természetben, amint látjuk nem csupán a mézgyűjtés, hanem főképp a virágok beporzása, megtermékenyítése, melyek azért termelik a mézet is, hogy ezzel a méheket s egyéb mézkedvelő rovarokat magukhoz csalogassák. Mivel a méz a virágkehely legmélyén van, a méhek igyekeznek oda bejutni, miközben a virágszörözetükre ráfapad s akaratlanul is tovább viszik magukkal, amint tovasietnek ujjabb és ujjabb rokonvirág fölkeresésére. Ott azután a magukkal hozott virágport hozzádörzsölik a bibéhez és így végzik azt a csodálatos munkát, melyet a tudomány megtermékenyítésnek nevez.

Hogy milyen óriási munkát végeznek a méhek a virágok beporzásánál, kitűnik a következő számításból: Egy dolgozóméh egy utjában kb. 400 virágot látogat meg, hogy a hazaszállításra szükséges nektárt összegyűjtse. Ezt az utat pedig naponta 20—25-ször teszi meg, aszerint, hogy milyen messzire kell repülnön, míg megfelelő virágokat talál. Egy közepes méhcsalád gyűjtéssel foglalkozó méheinek száma 15.000-re tehető, tehát egyetlen méhcsalád egy nap 120—150 millió virágot keres fel és végzi el azokon csodálatra méltó fökéletességgel a megtermékenyítést. 150 millió! Ime, milyen hihetetlen számot kapunk, ha csak egy méhcsaládnál végzünk számításokat. Hol van az az emberi munkaerő, mely el tudná végezni csak 40—50 méhcsalád munkáját egy kicsiny község gyümölcsfáinak és gazdasági terményeinek beporzásánál. Pedig a történelem följegyzéseiből tudunk rá esetet, hogy ezt a munkát emberek végezték. Évszázadokkal ezelőtt Ceylon szigetén a vanília virágait munkások ezrei mesterségesen termelke-

nyitették, mert nem ismerték a méhet. Ma ezt a munkát az Európából áttelepített méhek végzik ingyen és sokkal fokéletebben.

Ha kételkednénk azon megállapított tény felett, hogy méhek nélkül nincs fokéletes gyümölcs- és magtermésünk, végezzük el a következő kísérletet: egy virágzó baltacim vagy fehér here táblában bizonyos nagyságu területet vonjunk be oly sűrűségű hálóval, hogy a méhek a virágokat ne látogathassák s a magtermés igen csekély lesz. Ha pedig minden rovtartól elzárjuk, semmi magot nem kapunk.

Tapaszthalhattuk nem egyszer, hogyha a gyümölcsfák virágzása kor szép időjárás van, bő gyümölcsstermésünk lesz, míg ha szeles, esős az idő s a méhek nem tudják látogatni a virágokat, gyümölcsstermésünk ugy mennyiségileg, mint minőségileg igen silány.

Hogy mennyire fontos szerepet töltenek be a méhek a virágok beporzásánál, azt láthatjuk abból is, hogy a műveltebb országokban ott is tenyésztenek méheket, hol még a télire szükséges élelmet sem képesek begyűjteni. Németországban pl. a gyümölcsstermelők fizetnek a méhészeknek, hogy méheiket gyümölcsösükben vagy azok közelében telepítsék le a virágzás idejére.

Ha az elmondottakkal sikerült bebizonyítani, milyen kiszámíthatatlan hasznot nyujtanak a méhek szorgalmas munkájukkal a gazdaságnak, jogosan föltehetjük a kérdést, miért van a mezőgazdaságnak ez az ága teljesen elhanyagolva? Minden községben 80—100 család méhet lehetne és kellene tartani, hogy a virágok beporzását fokéletesen elvégezzék s a méhlegelő kellőképen ki legyen használva. Hol vagyunk ma ettől? Vannak olyan falvak, hol alig lehetne 8—10 család méhet összeszámlálni. Valamikor más képet mutatott népünk méhtenyésztése. Minden udvaron kisebb-nagyobb mennyiségben ott voltak a méhek és gyűjtötték a család részére az akkor nélkülözhetetlen táplálékot, a mézet. De méhészeteket tartottak fenn iskolák, egyházak, községek és más alakulatok is, kiadásaik fedezésére. Ebben az időben a nagy méztermeléshez hasonlóan nagyarányu volt a méz fogyasztása is. Mindennapi táplálékuk volt a méz. Mézzel sütötték süteményeiket és mézből készítették italukat is, a méhsört. Ünnepek alkalmával a szegényeknek mézet, mézből készült ételeket és italokat osztottak szét. Boldog idők voltak ezek. A följegyzések szerint tejjel és mézzel folyó tartomány voltak az itt körülöttünk elterülő bércek és völgyek.

Azóta sokat haladt a világ, sokat művelődött a nép. Azóta az orvosi tudomány megállapította, hogy a méz igen tápláló és a legkönnyebben emészthető eledel. Igen gazdag A, B és C vitaminokban, melyek táplálkozásunknál fontos szerepet töltenek be s nagymértékben elősegíti a gyermekek fejlődését, betegek felgyógyulását, miért igen sok betegség alkalmával ma már mint gyógyszer rendelik az orvosok. De mit ér a tudománynak eme fölfedezése, ha nincs méh, ami a mézet összegyűjtse és Istennek e drága ajándéka ott semmisül meg a virágok kelyhében, népünk 90%-a pedig nem fogyasztja a mézet.

Nem ákarok hosszabb fejtegetésekbe bocsátkozni népünk magára hagyatottságáról, de ugy érzem kedves kartársak, hogy nekünk, kik a

nép között élünk, kötelességünk törődni sorsával még akkor is, ha más senki sem törődne vele. Meg kell mutassuk az útát, mely a boldogulás és a könnyebb megélhetés felé vezet. Egy ilyen útát látok én a méhészet felkarolásában. Ma nem elég népünk lelki nevelésével, erkölcsi nemesítésével megelégednünk, anyagi jobblétének elérésében is segítségére kell legyünk. A nagy társadalomnak alapját a nép képezi, mely ha gazdag, gazdag az állam és az egyház is és viszont. Kedveltessük meg gyermekeinkkel a szorgalmas méhecskéket, ismer-tessük meg a felnőttekkel a méhészkedés mesterfogásait s meg va-gyok győződve, hogy közelebb vittük népünket a könnyebb megél-hetéshez.

Tapasztalatból tudjuk azonban, hogy a szó elrepül s a jó példa követésre talál. Ne fárasszuk tehát magunkat a rábeszéléssel, melynek eredménye amúgy is igen kevés lenne, hanem először fogjunk hozzá mi magunk a méhészkedéshez s meg fogjuk látni, hogy egymás után jönnek az érdeklődők. Akkor aztán lehet beszélni bátran, mert van ki meghallgassa.

Íme, a kérdésre, hogy miért kell méhészkednie a tanítónak, már meg is kaptuk a feleletet, nem is beszélve arról a jövedelemtől, melyben méhészetünk után nekünk is részünk lehet. Mert a méhészet titkaiba csak úgy fudjuk beavatni népünket, ha mi magunk is foglal-kozunk vele s méhesünkben a követendő eljárásokat és azok eredmé-nyét megmutatjuk. Méhészetünk pedig legyen tetszetős és mintaszerű, mert így sokkal nagyobb eredményt fogunk elérni.

Kedves kartársak! Az elmondottakkal igyekeztem rámutatni arra a sokirányú haszonra, mely a méhtenyésztésből származik úgy a vele foglalkozóknak, mint az egész társadalomnak. Boldog len-nék, ha e szerény, de őszinte szívből jövő gondolatok megvalósulhat-nának népünk széles rétegeiben és könnyitene a vállukra nehezedett terhükön. Titeket hivlak segítségül ennek megvalósítására, mert tu-dom, hogy mindent megtesztek népünk érdekében, ami javát és előhaladását szolgálja.*)

Benczédi Márton.

Házasság. Szabó Lili és Kovács Jenő szeptember hó 11-én házasságot kötöttek. Isten áldása és szeretete legyen az ifju páron egy hosszú boldog életen át.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lej. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lej. A rendes- és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze. — Előfizetés külföldre 90 lej. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros címére küldendő Cluj, Calea Marechal Foch 12.

*) Az Unitárius Tanító Egyesület Sz.-kereszturi közgyűlésén tartott előadás.

Augusztinovics Pál. (1763—1837.)

Jelen év októberében száz esztendeje annak, hogy a Soimoşul mic-kissolymosi temetőben új sirt ástak. Egy hatalmas ember, Erdély főszámvevőszékének elnöke ott kívánta kipihenni küzdelmes életének fáradalmait, oda kívánczozott, hogy megfáradt teste ott álmodja az örökkévalóság álmait.

Ki volt ez az ember, aki Nagyszében díszes temetőjével nem volt megelégedve s az egyszerű nemes falú szántóvető embereivel együtt kívánt pihenni? Augusztinovics Pál, az unitárius egyház főgondnoka, az erdélyi főszámvevőszék ujonnan kinevezett elnöke. E nemes férfi oly példaadó életet élt, hogy most, halálának századik évfordulóján (okt. 6.) hálátlanság volna róla meg nem emlékezni.

Augusztinovics Pál lengyel unitárius család ivadéka. 1660-ban János Kázmér lengyel király az unitáriusokat kiűzte az országából. Az üldözött unitáriusok egy töredéke Erdélybe jött, ahol elődeink testvéri szeretettel fogadták. Cluj-Kolozsváron több, mint száz esztendeig külön egyházközséget alkottak s azután teljesen beleolvadtak az unitáriusok kicsiny setegébe, akiknek számait a III. Károly és Mária Terézia alatti üldözések nagyon megapasztották. A hozzánk letelepedett lengyel családok közül való volt Augusztinovics Pál is.

Atyja pap volt Avrameşti-Szentábrahámon és Soimoşul mic-Kissolymoson.

Pál szentábrahámon született 1763-ban, de Kissolymoson nőtt fel, hol jeles iskola volt. A gyermekkori édes boldog emlékek ébredtek föl lelkében, midőn küzdelmes és nagy eredményeket elért élete után a falusi temetőbe tért vissza örök nyugovóra. Felsőbb tanulmányait I. G. Duca-Székelykeresztúron és Cluj-Kolozsváron végezte. Atyja kívánságára a papi pályára lépett. Abban az időben a papi és tanítói képzés egészes volt. A papnak legalább három évig tanítóskodnia kellett. Augusztinovics Pál nem volt zeneérett, nem akart olyan pályán működni, ahol hiány nélkül nem tudott megfelelni s ezért megvált a papi pályától. Világi hivatást keresett és talált is. Pályája kezdetén Tg.-Mureş-Marosvásárhelyen a királyi táblánál, majd meg a kuriánál nyert munkakört. Amint ismeretes, abban az időben Erdélyt Bécsből egy ugynevezett kancellária kormányozta. Augusztinovics Pál a kancelláriánál ügyvivői (agens) állást nyert. Nyugtalan lelke nem elégedett meg az eddigi eredményekkel, hanem az egyháztól kapott 20 arany segítségével tovább tanult és letette az ügyvédi vizsgát. Az ügyvédi vizsga segítségével udvari agens lett, mely hivatalt 30 esztendeig viselte; ezután a hivatali pálya legmagasabb fokára emelkedett; előbb ítélőmester lesz az erdélyi táblánál, végül az erdélyi főszámvevőszéknél az elnöki tiszttel ajándékozta meg az erdélyi országgyűlés bizalma. Olyan pálya, melyet csak az állandó szorgalommal, törhetetlen akaraterővel párosult kitartás érhet el. Különösen nevezetes az ő pályafutása azért is, mert Mária Terézia alatt a nem katolikus ember hivatalt nem viselhetett. Ő volt az első a hűfeleink között, aki

a sok üldözés után bekövetkezett szabadabb világban a legmagasabb világi állásra is eljutott és szorgalmával, takarékoságával tekintélyes vagyont gyűjtött.

Magas állásában, mindennapi foglalkozásai közepette sem feledkezett meg egyházáról és az iskoláról, amely őt fölnevelte, lelkét a tudományok és a nemes erkölcsiség örök igazságaival megtermékenyítette. Egyházával az összeköttetést mindenkor főtartotta, érdeklődését a híres Bécsnek bűbájós vonzó ereje nem csökkentette. Népével, egyházával együtt érzett mindenkor. Ezt a nemes hűséget az egyház azzal hálálta meg, hogy 1832-ben főgondnokává választotta. Igazi nagysága akkor tünt ki, mikor végrendeletében minden vagyont az egyháznak hagyományozta. A földbirtokban s más értékekben való vagyon 120.000 frt. becsértéket képviselt. Abban az időben hatalmas érték volt s nevelésügyünknek megbecsülhetetlen szolgálatot tett egészen a legujabb időkig.

Ime, pár rövid sorban Augustinovics Pál élete és munkásságát Gondoljunk rája s tanuljunk az ő nemes életéből kitanítást, áldozatkészséget, bizalmat és egyházszeretetet.

Benczédi Pál.

Egy amerikai unitárius lelkész tb. doktorrá avatása a szegedi egyetemen. Szeptember hó 14-én a szegedi egyetemen tb. bölcsészeti doktorrá avatták John Howland Lathrop brooklyni lelkészt, aki a kisebbségben élő népek vallási és polgári jogai érdekében Amerikában nagy munkásságot fejtett ki.

Az unitáriusok a tudományban és az emberszeretet nemes munkájában hatalmas munkásságot fejtenek ki széles e világon. A véletlennek csodálatos összejártsága, hogy a szegedi egyetemen a jelenleg szintén unitárius vallású rektor: Dr. Gelei József elnökölt a doktorráavatás ünnepélyén.

Különben nemes büszkeséggel kell megemlékeznünk, hogy Dr. Gelei József, a szegedi egyetem rektora a háromszékmegyei Árcsú-Árkos község szülötte, a cluj-i-kolozsvári főgimnáziumnak volt jeles növendéke, rövid ideig tanára, azután a szegedi egyetemnek lett tanára. Elődje: Dr. Apáthy István, a nagy természettudós hamar felismerte kiváló képességeit és maga mellé vette gyakornoknak, tanárségédnek, később asszisztensnek, s Dr. Gelei József emberül meg is felelt feladatainak. Munkássága tulnyomó részben tisztán a szaktudomány terén mozog s ezért keveset hallottunk róla. Egy felfedezéséről, melyet az egész tudományos világ elismert, lapunk mult évi számában hirt adtunk volt. A „Magyar Nép“ című jeles heti lap sok népszerűsítő tudományos cikket hozott tőle, amíg Erdélytől végképen el nem szakadott.

Ime, egy példa arra, hogy az unitáriusok kicsiny serege tud lelki és szellemi nagyságokat termelni.

Kulturházavatás Moldovenesti—Várfalván. A várfalvi unitárius egyházközség 1937 október 3-án, vasárnap délelőtt 10 órai kezdettel szenteli fel kulturházát. E felszentelési ünnepségen, valamint délután a Nőkiszövegsége által rendezendő ünnepségen egyházunk több kiváló vezető egyénisége közre fog működni.

Kőtörők.

*Kőrakáson ülnek,
Egyik kelet felé, másik nyugat felé.
Izzadón hevülnek,
Ahogy követ törnek s rakják lábuk elé.*

*Ápa és anya ők,
A megélhetésért mentek kőtörésre.
Mindig földrenézők,
Ritkán tekintenek fel a magas égre.*

*Ilyen a munkájuk.
Nehéz, robot munka, kor, derekat rontó,
Bú borul rájuk,
Sebajtszülő élet, könnyesöket ontó.*

*De azért napestig
Zuhan a kalapács égő verejtékben,
Egy se pihen, fekszik,
Vasakarát lobog mindenik szemében...*

*S mi törjük a követ,
Sóhajtszülő éltünk a könnyeket ontja,
Hiszen minden jöhet,
Ami hitünk tornyát, templomát lebontja.*

*Gond, bánat kőhalmon
Ő be sokan ülnek: ez, az, apák, anyák,
Szomorú bús dalon,
Törik a bükövet és prizmába rakják.*

*De könny követ áztat,
S a keménység enged, a kő porlik, mállik,
Egy világ gyalázhat!
Bizó jó reménnyel dolgozzunk halálig!*

*Dolgozzunk csak bátran,
Az életutakra bűprizma terüljön,
Sziveket kitértan,
Minden prizma köve láb alá kerüljön!*

*Hogy bükövek felett
A kőtörők serge bátorsággal fusson,
S ki annyit szenvedett,
A boldogság aranyszikletére jusson!*

Irtó: VÁRI DOMOKOS.

K É V E K Ö T É S.

IFJUSÁGI ROVAT.

Rovatvezető: Lőrinczi Mihály.

Jövővárás.

Az utóbbi években legtöbb nép nemzedéki kérdésekkel foglalkozik, különösen két helyen: Német- és Olaszországban különül el a két nemzedék egymástól. A fiatal nemzedék gyökeres megoldásokra törekszik. Elgondolása egyházzól, fajról, nemzetiségről merész és magasra törekvő. Mintha levetette volna kezéről a puha keztyűt: merészen fogja meg a dolgokat. S hogy ne szélsőséges irányzatok ragadják el a jövőt jelentő mai ifju nemzedéket, szigorú és fokozottan ellenőrzött állami nevelésben részesítik őket. A nemzeti szocializmus nagy érdeme, hogy foglalkozik a jövő nemzedékeivel. Nagy lelki, testi, anyagi bajaiban nem hagyja magára. Munkatáborban edzi, iskolában tanítja, sportpályán izmaikat egyensúlyba hozza.

Itt nálunk is az utolsó hónapokban nagy megmozdulások voltak. Hangos munkatáborok meztelentestű ifjai izzadnak. Minden úgy készül, úgy épül, halad a mai napokban. A sport a mi életünkben már szinte világtényező lett. Öreg emberek sporttelepeken drukkerek. Ők is az újságok utolsó oldalait ütik fel: mi van a sport-rovatban.

Az ifjuság jelentkezik mindenütt. Hangja követelő, mert ez a nemzedék ma már gondolkodik. Valami belső áram, vagy delej járta át, amit sem látni, sem érezni nem lehet önmagában, csak hatását vehetjük észre.

Újságokban ma már vezércikket írnak fiatalokról. Nem tagadhajuk: célzatosak ezek az írások. Hiszen mindenki tudja, elismeri: *akinél van az ifjuság, ha egyebe nincs is, az már félig bírja a világot!* Ha a jövő testében nem az ifjuság, hát ki lenne a piros vérséjtek?! Természeti törvény ez is, hogy az ifjuság jöjjön a maga sajátos, egészen más, frissebb látásmódjáról, teherbíróbb és küzdelmet vállalóbb emberi akaratával! Tudjuk, hogy mi messzebbre látunk, karjaink is lendületesebbek, akaratuuk átütőbb erejű. Az nem baj, sőt csak erősítő, hogy ez a jelentkező ifjuság, sorba álló új nemzedék nem találkozott osztatlan tetszéssel világszerte. Mi végtelenül büszkéek vagyunk arra, hogy munkánkban részt vesznek kipróbált és lehiggadt emberek is. Führer és Duce egy jelentésű fogalmak. Ifjuság és vezető egymás nélkül meg nem állhatnak. Van valami fenséges erő az ifjuságban, amit irányítani kell. Ha ezt nem teszik meg, de csak dedelgetik, a simogató, becéző kézre ráüt az erős ifju ököl. Nehezen fegyelmehető, de annak, ki tisztában van az ifjuság lélektanával, könnyen sikerül. S a legfontosabb: ez a nemzedék nem tudja túrni, hogy róla igaztalanul ítéljenek. Semmit rólunk, nélkülünk! Ezért vette maga a kezébe sorsát s nem engedi magát elhallgattatni.

Mindegyre hallunk találkozókról, megbeszélésekről híradásokat. Ezek a hírek minket nagy örömmel töltenek el. Örömmel, mert en-

nek az ifjúságnak a jelentkezése életjelentőség. Nem kell helyette másnak gondolkoznia és tennie. Tud nélkülözni és rendszeren dolgozni. Ezek a h iradások nem zavargásokról, tehetetlenségében és nagyotakárásban apró t ajtéket szóró erőtlenségről számolnak be, hanem előbbrejutásról.

Lényegében akár van a valóságban, akár nincs generációs kérdés, tudnunk kell, hogy az ifjúság mit akar, merre látja előhaladása útját s mennyi az eddig is meggyújtott építőanyag, amit használni akar. Én azt látom, hogy a mi unitárius egyházi ifjúságunk *egységes célokat keres és összedolgozásra vágyik*. Szolidaritás érzéke van. Törekvésében, munkájában nem hangadók után indul, de belső meglátásai, megérzései után igazodik.

Hálás és végtelenül sokat nyújtó volt nyári konferenciánkon az ifjúság és egyház, valamint az egyház és ifjúsága kérdéseivel foglalkozás. E kérdések olyan termékenyítő hatással voltak mindenkire és annyira meggondolkoztattak minden lelket, hogy hatásuk, ami az ifjúság magatartásában fog jelentkezni, sokáig nem késhefik.

Az új nemzedék legsajátosabb jellemvonása, hogy jövőjét maga kívánja építeni, munkálni. Ezért tevőleges, cselekvő részt vesz az élet minden vonalán. Az oblomovizmust nem ismeri. Verejtékezik és elbukik, erejét elveszíti és reményei eltűnnek, de minden újabb veszteség után *biztosabb lesz benne erői tudata*.

Komoly, minden jóra felhasználható ez a nemzedék, mert dolgozni tud és akar. Más szavakkal ez azt jelenti: meg kell találnunk a módját annak, hogy a mi sajátos egyházépítő, fejlesztő munkánkban az őt megillető szerephez juttassuk ifjainkat. Ez a nemzedék megérezte élethivatását, nem várja a jövődőt, de tervszerűen építi. S ha néhol kilengéseket látunk: mi magunk vezessük a helyes útra, de tényleg és valóban. Ne szóval osztozzuk s egy mindent lesújtó kézmozdulattal intézzük el.

Sokkal komolyabb és építőbb ez a munka, mintsem elhaladhatnánk szó nélkül mellette.

Az egyház jövőjét és egész lelkét építjük, ha ifjúságunk munkáját támogatjuk.

Fágyraş=Fogaras.

Lőrinczi Mihály.

Izenet.

*Jere csak egyszer
Az én „Világomba“,
Fehér világ ez,
Te nem ismered . . .
Egy csókot lehelek
Egy szál liliumra,
E fehér világból
Igy megy izenet . . .
Remegő lelkem napsugárban fürdik . . .
Ez a nap a tiéd nem lehet . . .*

*Hiába kéri torz ördög arcok . . .
Hiába érik
Szentségtelen kezek !*

*Izenem neked
Ebből a világból
Hol minden Szent,
Fénylő és Magas . . .
Izenem, hogy leányelkemmek
Virágos oltárképe vagy!
Az én világomban
Nincsen tetetés . . .
Minden érzés őszinte, igaz,
Az én világomban
A könny s a szeretés
Fehér sugaras utja a Tavasz.*

*A te „Világod“,
Egész más világ . . .
Ott minden álnok, csalfa és hazug . . .
Az érintése is megalázna,
Ezért hozzád soha nem jutok . . .
De jere te az én „Világomba“
Hogy együtt járjunk az örvények felett . . .
Nézzük hogyan dől „Világod“ romba . . .
Azt jelenti a csókos izenet . . .
Vagy nem!!!
Ne érjen hozzám józan álmod!!!
Mert én egészen másképp álmodom . . .
Talán igazibb a te „Világod“ . . .
Mert a szélben eltörik a liliom! . . .*

NEMES NAGY MÁRTHA.

Sürgős elintézni valónk.

(Városon dolgozó falusi ifjaink helyzete.)

Két különböző kérdésben állapíthatjuk meg a helyzetét: Mit vár a falusi ifjuság a várostól? És mit vár a város a falusi ifjuságtól? Az első szemszögből nézve a dolgokat, azt láthatjuk, hogy az egész megmozdulásnak hajtóereje a tanulás, a tudásvágy. Látni, tanulni, tapasztalatokat szerezni akar a falusi ifju városban. Már gyermekkorunkban a szülők is sokat mesélnek esti órákban ifjúkori szolgálati élményeikről. Önkénytelenül vagy épen szándékosan korán felkeltik az ifjuság érdeklődését a város iránt.

Sok esetben csak másodrendű a pénzszerzés kérdése. Bár

sokszor halljuk azt is, hogy egyik-másik leány kikeresi városon a hozományát. Vagy a legény földet szerez magának, házat épít.

Lássuk azonban a tanulás kérdését. A falusi leány mit tanul meg városon? Megtanul főzni, háztartást vezetni, gyermeket nevelni. Sok-sok mindent, amit, ha vissza megy a falujába, mind hasznosítani fog. A legény mesterséget, amit otthon a gazdálkodás mellett mellékesen folytat.

Nagyon gyakran halljuk azonban azt, hogy a város rossz hatással van a falusi ifjakra. Sajnos, itt is tényekkel állunk szemben. Ez az állítólagos romboló hatás először is külsőségeikben jelentkezik. Elhagyják népies viseletüket. Helyette mindenféle városi divatu „köntös“-t vesznek magukra. Ezek legtöbbször izléstelenek és nevelésesen hatnak egy-egy munkás alakon. Röviden csak arra utalok, hogy pl. a legtöbb városi női ruha karcsu alakot kíván. A falusi munkában edzett lányok, asszonyok izmosak, erőteljesek és egészen más alakúak, mint azok, akik kevesebb fizikai munkát végeznek, kevesebbet esznek, többet ülnek, stb. Mennyivel jobban illik tehát egy falusi alakjához, egész lényéhez a szines, ráncos rokolya, a szöttes lájbi! De egyformán jól áll az minden nőnek. Milyen gyönyörködtető látvány városon vasárnap d. u. a sétatereken a sok szép népviseletben sétáló leány és legény.

Egy dolgot azonban le kell szögeznünk: minden példa ragadós! Sokszor rajtunk mulik az, ha falusi lányaink megválnak szép viseletüktől. Am ha mindenhol azt látnák, hogy a falusi papné, tanítónő, avagy-né s a többi falun élő uri asszony szívesen magukra veszik a népi viseletet, akkor ők is jobban megbecsülnék. Követendő példaképpen utalok arra, hogy a fogarasi ifj. egyletünkben majdnem minden lánynak saját székely ruhája van, amivel vasárnapokon, de főleg urvacsohavételkor templomba megyünk. És miért ne lehetne ez mindenhol így?!

De nézzünk szembe azzal is, hogy lelkileg mik lehetnek a város hatások. A falusi ifjak városon elszoknak a mezei munkától. Sok helyen azt látják, hogy a „naccsága és kisasszony“ egész napjukat semmittevással töltik. S a rossz példa ragadós! Erre csak egy felelet lehet. Városon is és falun is sok lusta, semmirevaló ember van. Ne épen ezekről vegyék a példát. Rendszerint több helyen szolgálnak. Azt a házat, illetve háziasszonyt állítsák tehát követendő példának maguk elé, aki a legtisztább, legrendesebb és a legdolgosabb.

Ezek után térjünk át arra, hogy mit vár a város a szolgáló falusi ifjuságtól. Természetesen elsősorban azt, hogy könnyítsenek az életükön, munkájukon. Azonkívül, hogy megbízhatók legyenek: ha elmennek hazulról, a házat rájuk bízassák. Teljes ellátást adnak és pár száz lei fizetést. Látszólag gyakran kevésnek tűnik fel az az aránylag kevés fizetés. Összehasonlítják hivatalnokok látszólag nagyobb fizetésével, akiknek majdnem egész jövedelmüket felemészti a mindennapi megélhetés. Ismerjük el, hogy manapság annak van a legjobb fizetése, aki munkájáért megkapja a tisztességes ellátást. S ami pénzt még azonkívül kap, azt mind magára költetheti. Ebből néhány évi szolgálat alatt nagyon sok mindent szerezhet.

Mielőtt befejezném e kérdés fejtegetését, még egy tényt kell le-
szögezni. Ma azt a boldog időt éljük, amikor a munka nem szé-
gyen. Ma nem szégyen szolgálni, sőt divat! Napjainkban tanult, di-
plomás uri kisasszonyok is vállalnak külföldön háztartási munkát csak
azért, hogy tovább tanulhassanak, hogy egy idegen nyelvet elsajátít-
sanak. És eszükbe se jut ezt szégyelni. Sőt, büszkék rá!

Az elmondottak egyetlen súlyos feladat vállalásában csucsosodnak
ki s ez az összetartozás. Fogjunk össze, tartsuk, vegyük számba egy-
más. Sajnos, olyan kevesen vagyunk, hogy nekünk minden egyes
ifjura szükségünk van. Egynek is közülünk elveszni nem szabad. Mert
akit elvesztettünk, az nem csak a jelen, de a jövő számára is veszte-
ség. Nagy és komoly feladatunk tehát az, hogy vegyünk számba,
gyűítsük össze városon dolgozó falusi ifjainkat. Szervezzük meg minden
városi egyházközségünkben a székely lányok és legények ifjusági kö-
rét, ahol olvasmányokkal, szereplésekkel, eredeti népi táncokkal és
népdalokkal szórakoztatjuk, tanítjuk s kötfjük le az ifjuságot.

Ezúton kérek fel minden unitárius lelkészt, készítse el azok név-
jegyzékét, akik falujából városra mentek szolgálni, pontos címük meg-
jelölésével küldje el lapunk szerkesztőségéhez. Így minden városi Ifj.
Egylet számára elkészíthetjük a pontos kimutatást, hol, kiket kell meg-
keresni és gyűjtenünk. Lapunk hasábjain egy tájékoztató munka-
tervet is fogunk közölni utmutatásul.

Akiknek már tapasztalatuk van, vagy valamelyes új elgondolá-
suk e téren, sziveskedjenek azt megírni a szerkesztőhöz.

Ismerje fel mindenki a kötelességét. Egymást támogatva vele
belső és külső életünket megmenteni és tovább fejleszteni. Nyujtsuk
ki egymás felé segítő kezünket és egymás kezét fogva kössünk erős
szövetséget: falu a várossal, város a faluval.

Fogaras.

Bedő Julia.

Helyesbítés. ^{*} ^{*} Simén Dániel elnök olthévi beszédét, melyet az
ottani ifjusági napon mondott, a napi sajtó tévesen ismertette. A
„Brassói Lapok“ rövid beszámolója szerint Simén Dániel szükséges-
nek és helyesnek ítélte az öregek és ifjak között fennálló ellentétet,
mert ebből fog kifejlődni egy igazabb élet. Enyhén szólva ez a be-
állítás nem egyéb, mint a valóság teljes elferdítése. Simén Dániel
épen azt fejtegette, hogy az ellentét kiélézése sohasem volt az ifjuság
célja vagy életügye. Sőt egy jó ideig a megszervezést és a vezetést
is az öregektől várta. S csak akkor vette kezébe en-sorsának az irá-
nyítását, amikor a megváltozott viszonyok szükségszerűen rá diktálták.
S akkor sem cselekedett a kizárólagossági elv alapján, hiszen minden
találkozón jelentek meg őszhaju, bölcs öregek, kik a maguk tárgyla-
gos álláspontját habozás nélkül leszögezték, hanem az ellentétek ki-
küszöbölését célzó egy-akarát és egy-terv megvalósításának az érde-
kében. Ennek az egységre való törekvésnek hajnali derengése kö-
szöntött reánk a segesvári ifjusági találkozón. A mai zürzavaros álla-
potokból mindannyian a folyton derülő keleti égaj felé, a jövődő ki-
békülő egyháza felé nézünk.

Felhívás! Egyleteink vezetőit felhívjuk, hogy az Unitárius Köz-
lönyt rendeljék meg. Addig is, amíg önállóan újra megjelenhetünk, a
Közöny adott helyet. Azt a szép és igazán áldozatos munkára valló
magas példányszámot újra el kell érniünk. Megrendeléseket a Szer-
kesztő fogad. Díjakat az E. Sz. pénztárosa.

Deák Pál: Hiszek egy Istenben című füzet a szerkesztőség-
en még megszerezhető. Az unitárius vallás ismertetésére kiválóan al-
kalmas. Ára csak 2 lei.

Gyümölcsvédelmi útmutató jelent meg. Hasznos gyü-
mölcsfa gondozási és permetezési füzetet adott ki Gyerkes Mihály
ny. ig.-tanító: „Gyümölcsfák védelme“ cím alatt az elmúlt napok-
ban. A gyümölcsösök kártevői elleni küzdelem sikeres véghezvitelére,
megbecsülhetetlen szolgálatot tesz ezen iskolai rövidséggel, népies for-
mában megírt füzet. Útmutatást ad a rágó hernyók, a szívó tetűféle
kártevők és az elszaporodott gombabetegségek irtására, a gazdaköri,
az ifjusági és iskolai permetezőkörök megszervezésére. Gyümölcsster-
mesztési és gyümölcsvédelmi előadásainak Udvarhelymegyei elemi nép-
iskolákban való megtartására a közoktatásügyi miniszter engedélyt
adott s most ezen előadássorozat szövegét adta ki közhasználatra.
A gyümölcsstermesztés első feltétele az oltványok ültetése, azonban
ugyanilyen nagyjelentőségű a meglévő és az ezután ültetendő gyü-
mölcsfák gondozása és a kártevők elleni védelem felvétele szintén. A
román nyelvre is lefordított füzet ára mindösszé 10 lei. Megrendelhető
a szerzőnél Odorheiu-Udvarhelyen. Megvételre és mentől szélesebb
körben való terjesztésre ajánljuk.

HARMONIUMOK

ORGONÁK

templomi, iskolai, énekkari és
házi használatra, minden nagy-
ságban.

új művek, orgonajavítások, át-
építések.

WEGENSTEIN L. FIAI, Orgona- és Harmoniumgyár

Timișoara, III., Bul. Mihai Viteazul 30.

*Alapítattott 1888. — Jutányos árak, ajánlat díjmen-
tesen és kötelezettség nélkül.*

Ahol nem teher 11 gyermek. A D. F. U. N. Országos Szövetsége bizonyos neveltetési segélyben kívánta részesíteni a legtöbb gyermekes családayát. Az 1936 évben fölterjesztett sokgyermekes családok közül Kovács Lajosné sz. Incze Juliska nagyajtai 11 gyermekes családaya nyerte el az Országos Szövetség segélyösszegét. Ezen alkalmából a nagyajtai D. F. U. Nőszövetség 1937. augusztus 22-én vallásos délutánt rendezett a templomban nagy érdeklődés és a bölöni nőszövetség megjelenése mellett. A templomi ünnepség műsora a keresztény családi erényekről, az anyai szeretetről s legfőképpen az „egyke“ elleni küzdelemről szólt. Ezen célt szolgálta legelső helyen a Vári Albert teol. dékán ur közvetlen előadása is. A műsor végén Taar Gézáné, a D. F. U. N. Országos Szövetsége képviselőjében, közvetlen szavak kíséretében adta át a megjutalmazott családayának a 2200 lei segélyösszeget, melyből 1000 lei az Orsz. Szövetség adománya, 500 lei Dr. Ferenczy Géza egyh. főgondnok ur, 500 lei a háromszékköri Nőszövetség, 100—100 lei Dr. Kerekes Istvánné cukorgyári mérnök neje és Dr. Lőrincz István ügyvéd adománya. Ezen egyszerű unitárius székely család itt a Közlöny nyilvánossága előtt mond szívből jövő hálás köszönetet a D. F. U. N. Országos Szövetségének, a többi adakozóknak, valamint a háromszékköri és nagyajtai Nőszövetségnek és vezetőinek s Isten áldását kéri a nőszövetségek munkájára.

Vallásos délután Belin-Bölönben. *A nők példaadó munkája.* Lélekemelő élményben volt része mindazoknak, akik 1937. június 22-én, délután résztvettek a bölöni D. F. U. Nőszövetségek által rendezett templomi ünnepségen. Nemcsak a templomi műsor tette felejthetlenné az ünnepséget, hanem valami más is. A bölöni D. F. U. Nőszövetség követendő példát állított minden nőszövetségünk elé. Ezen buzgó asszonyok fáradtságos, kitarító és bámulatra méltó közmunkájának eredménye az a gyönyörű parkirozott várkert, mely körülöleli a híres bölöni unitárius templomot. A Nőszövetség tagjai, élükön a lelkes buzgó vezetőikkel, a rendes egyleti munkán kívül, a várkert sziklás talajára csodás virágtáblákat varázsoltak. Milyen vonzó, kíváncsatos és marasztaló az a szépen rendezett virágos, illatos templomkert. Ezen délutánon a helybeli és a környékről összesereglett nagy közönség a szebbnél szebb virágok gyönyörűségével eltelve a templomba vonult, hol a rendes gyülekezeti ének és ima után Pál Tivádné elnöknő lelkes megnyitója következett. Ezt követte Darkó Gyú-

láné nagyajtai nőkszövetségi tag drámai erővel előadott szavalata. Szépen énekelt a bölöni D. F. E. férfikara, László Ferenc karnagy szakkeresztény vezetése mellett. Taar Gézáné köri elnök közvetlen előadás keretében mutatta be, hogy mit tehet az unitárius asszony a hitélet fejlesztéséért? Barta Mihályné bölöni nőkszövetségi tag szép, bátor szavalata után Gazdag Miklósné nagyajtai kántortanítóné művészi szóló éneke gyönyörködtette a hallgatóságot. „Az anyai szeretet legendája“-t mindvégig a legnagyobb érdeklődés mellett szavalta: Vajda Sándorné nagyajtai nőkszövetségi tag. Ezután következett a fenti férfi dalárda műdala. Varga Ferencné bölöni nőkszöv. tag szép szavalata után Pál Tivadarné elnöknő kedves bezárója és a gyülekezet éneke zárta be a lélekemelő szép műsort. Ezen templomi ünnepeken a nagyajtai Nőkszövetsége is testületileg jelent meg és megállapítható, hogy a közeli falvak asszonyainak ilyen testvéri találkozója igen jó hatással van az egyesületi munkára. Adja Isten, hogy a bölöni asszonyok munkája ne legyen könnyen kialsó szalmaláng s többi templomkertjeink is viruljanak ki a bölönihez hasonló buzgósággal és szépséggel.

Egy jelenvolt.

Az unitárius tanítók gyűlése. Az Unitárius Tanítók Ált. Egyesülete f. é. aug. 25-én I. G. Duca-Székelykeresztúron tartotta ezévi rendes közgyűlését, kevés jelenlévő mellett is érdekes és értékes tartalommal.

Az áll. hatóság képviselőjében jelen volt Postoiu Péter áll. isk. ig. Egyházi részről mindvégig élénk érdeklődéssel figyelték és irányították is a tárgyalásokat: Dr. Fazakas Miklós köri f. ü. gondnok és Péter Ödön köri nev. ügyi biz. elnök urak. Részt vettek még a gyűlésen: Dr. Szolga Ferenc ig. és Péterffy Gyula főgimnáziumi tanár urak és Ekárt Andor lel. ur, mint lelkesen érdeklődő vendégek.

A rendes tagokon kívüli szereplők közül e helyen is hálás köszönetet mond az Egyesület dr. Farkas Sándor orvos urnak, ki az elnök felkérésére készséggel vállalta ismeretterjesztő, általános érdekű egészségügyi vonatkozású előadás tartását.

A hirdetett pályatételre beérkezett pályamű: Gálffy Ferenc 500 lejjel jutalmazott munkája.

Érdekfeszítő, közismereti, hasznos felolvasás volt a méhészetéről a Benczédi Mártoné.

A mindvégig komolymenetű közgyűlésnek az önkéntes áldozatkészségre jellemző mozzanata volt az az egyhangu határozat, hogy a nagyon silány tanítói fizetésből is tagonkint havi 10 lei hozzájárulást szavaztak meg a létesítendő „Segélyalap“ javára.

A kis összeg is aránylag szép önkéntes adományozás, de még szebb az a melegszívű buzgó megnyilatkozás, mely oly lelkesen igyekezik életrekelésében és lehető fejlődésében támogatni a nemes cél szolgáltni akaró „Segélyalapot“.

Itt e helyen is meg kell hálás köszönettel említeni, hogy ez alapra a mindig áldozatkész Kahlfürst Imre nyomdatulajdonos ur is 1000 leit adományozott a beindításkor.

A fenti határozat alapján közlöm az Egyesület tagjaival, hogy:

1. 1938. januártól kezdve havonta 10—10 leit le kell vonnom fizetéseikből a „Segélyalap” javára.

2. Ugyancsak közgyűlési határozat alapján közlöm, hogy az *igazolatlanul távolmaradt tagok* jövő havi fizetéseikből fejenként 25 leit kell levonom birságul a „Segélyalapra”.

3. Valamint szintén közgyűlési határozatból a *köri elnökök* fizetéséből le kell vonnom a fiókkörökben fejenként 50 leivel számított tagsági díjak 20⁰/₀-át az Ált. Egyesület pénztára javára.

Patakfalvi Zsigmond,
egyesületi elnök.

A Mureş-marosköri Dávid Ferenc Egylet a nyár folyamán tisztikarát megújította. Az új tisztikar: Elekes Béla elnök, Deák László és Fülöp Zoltán alelnök, Kovács Domokos titkár, Ádám Mihály pénztáros. Az új tisztikarnak az ügyek vezetésében sikert és előhaladást kívánunk.

Masaryk Tamás

a csehszlovák köztársaság elnöke meghalt, temetése szeptember hó 21-én ment végbe nagy pompával és a nagy nemzetek részvételével. Masaryk kétségen kívül nagy államférfi volt. Csehszlovákia megalakításában oroszánrésze van s a köztársaság megalakítása után is hazájának megbecsülhetetlen szolgálatot tett. Minket különösen az érdekelt, hogy vallásilag a huszita egyházhoz tartozott. A huszita egyház cseh nemzeti egyházzá alakult át a nagy háboru után, s mint ilyen, a szabadelvű egyházakkal keresett és talált összeköttetést. Ebben a tekintetben is különbözik a többi ugynevezett államegyházaktól, melyek kivétel nélkül konzervatív vagy más szóval orthodox hittani állásponton vannak. Masaryk nemcsak vallásilag, hanem politikailag is szabadelvű volt. Csehszlovákiában a vallási és nemzeti kisebbségek olyan jogokat élveznek s annyira közel vannak a kisebbségi jogok megnyeréséhez, hogy az sok más államnak is mintául szolgálhatna s reméljük: szolgál is.

A cseh szabadelvű vallásos gondolkozókkal a mi egyházunk vezéregyéniségei gyakran találkoznak a nemzetközi vallásos konferenciákon. A csehekkel való kapcsolatunk nem új. A harmincéves háboruban, Bethlen Gábor kétszer, I. Rákóczy György egyszer avatkozott bele a háboruba a protestánsok s így a csehek javára is.

Minden reménységünk meg van arra, hogy a szabadelvűség emberszerető szelleme, melynek a cseh egyházzal együtt Masaryk is egyik híve volt, meg fogja teremteni a béke és megértés annyira óhajtott világát.

Cluj-kolozsvári főgimnáziumunk is, mint minden iskola szept. 21-én emlékünnepet tartott a nagy halott temetése napján. Hadházy Sándor tanár méltatta a nagy halott érdemeit s rámutatott a cseh egyház szabadelvű álláspontjára is, amelyből mi is még sok jót várhatunk.

Tagtársainkhoz és olvasóinkhoz. *Felkérjük tagtársainkat és előfizetőinket, hogy hátralékaikat és mindennemű más tartozásaitkat szíveskedjenek rendezni. Ha mindenki rendezi hátralékát, lapunkat tartalomban és terjedelemben fejleszteni tudjuk.*

Megnyitó ünnepély a cluji-kolozsvári unitárius főgimnáziumban. A jelen iskolai évben kolozsvári főgimnáziumunknak évmenyitó ünnepélye szeptember 8-án, délelőtt 10 órakor volt a következő műsorral: „Tebened biztunk eleitől fogva” kezdetű éneket énekelte az ifjuság Péterfy István vezetése mellett. Lélekből jövő buzgó imát Benczédi Pál vallástanár mondott. Gálffy Zsigmond igazgató tartalmas megnyitó beszédben üdvözölte a főgimnázium vezetését, a tanári kart és a tanuló ifjuságot, valamint a jelenlevő szülőket. Rámutatott a mi iskolánk nemes és semmi mással nem pótolható nevelői feladataira és jelentőségeire; végül ismertetette az érvényben levő iskolai általános szabályokat. Dr. Boros György püspök pedig meleg szeretettel üdvözölte az ifjuságot, a tanári kart s Isten áldását kérte munkásságukra. Végül pedig alkalmi egyházi énekkel a megnyitó ünnepély befejeződött.

Itt említjük meg, hogy a kolozsvári főgimnáziumba *beiratkozott* unitárius tanuló 128, más vallású tanuló 48, együtt 176. A múlt évben 14-vel nagyobb volt a létszám. Akkor unitárius vallású volt 133, más vallású 57, együtt 190.

Rosia-Montană—Verespataki unitárius egyházközség ünnepe. Fenn a bányavidék magaslatán igen szép és megható egyházi ünnepség folyt le f. évi szept. 5-én. Az egyházközség népe közadakozásból újrafedette tornyát, kijavította teplomát, kulturtermet építtetett és ótordai Székely János Debrecenben lakó főtanácsos adományából a háboruban elesett unitárius hősök emlékére a templomban diszes márvány emléktáblát állítottak. Ezeket egy ünnep keretében csoportosítva ünnepelte meg az egyházközség népe. Az ünnepség díszét emelte Dr. Varga Béla egyh. főjegyző megjelenése. Árkosi Tamás köri esperes és Gombási János köri jegyző kíséretében részt vett az ott időző Ürmösi József püsp. titkár is. A hívekkel szépen megtelt templomban Ürmösi Gábor abradbányai énekvezér vezetése mellett elhangzott énekek után Árkosi Tamás esperes mondott áhitatos imát, mely után Dr. Varga Béla főjegyző Ján. 8 r. 31, 32 ver-

sek alapján szépen felépített tartalmas beszédben fejtette meggyőzően, hogy mint legszilárdabb fundamentumon a Jézus beszédjében kell megmaradjunk, mert ez igazságra és szabadságra vezet. Gombási János lelkész, egyh. körü jegyző a hősök emlékét felavató beszédjében a halálig való hűségéről szólt az alkalomnak megfelelő lelki hatással. A hősök emlékére virágot helyezett el szép beszéd kíséretében Székely P. Lajos háborús bajtárs. A kulturterem építés és toronyjavítás történetét felolvasta Nagy Domokos helybeli lelkész, mely után Árkosi Tamás esperes szivhez szóló meleg szavakban köszönte meg a gyülekezet tagjainak a lelkes áldozatkésztséget. Barta Ferenc kebli tanácsos a kebli tanács és az egyházközség nevében köszönetet mondott Nagy Domokos lelkésznek, ki ezeknek az alkotásoknak kezdeményezője és munkása volt. Ezzel a templomi ünnepség véget ért. Ekkor az egész templomi gyülekezet levonult a papi udvaron épített kulturházhoz, hol Ürmösi József püspöki titkár mondott felavató beszédet. Visszaemlékezett arra a szomorú helyzetre, melyben csak 10 évvel ezelőtt a nembánomság, közönyösség és a vezetés hiánya miatt ez az egyházközség állott. De az isteni gondviselés rendelt egy ifju lelkipásztort, ki feleségével együtt megnyerte a gyülekezet tagjainak bizalmát, szeretetét s ennek nyomán új élet támadt úgy, hogy el lehet mondani az apostol szavait: „a régiek elmultak, mindenek megújultak.“

Délben társasbéd volt 130 résztvevővel, melyen felekezeti és nemzeti különbség nélkül megjelent Verespatak népe és a melyen tartalmas és hangulatos pohárköszöntők hangzottak el.

Azzal a jó kívánsággal zárjuk tudósításunkat, hogy adjon a jó Isten Verespatak bányász népének sok aranyat, hogy sok áldozatot hozzanak még egyházukért!

p. t.

Művészies kivitelü 6x9-es és levelezőlap nagyságu „konferenciái képek“ 6 ill. 15 lejes árban kaphatók Nagy Klára E. Sz. tit. alelnöknél. A megrendeléshez levélbélyeg is csatolandó. Különösen a levelezőlap megrendelésére hívjuk fel a közfigyelmet, melyen a konferenciái felvételek népművészeti motívumok kitöltésével, izlésesen vannak elhelyezve. Nagy Klára címe: Ștefan cel Mare 12, Tg. Mureș.

Gyászhir. Ifj. komjászeghi Komjászeghy Lajos orvostanhallgató szeptember 10-én 24 éves korában rövid szenvedés után Budapesten elhunyt. Temetése szeptember hó 15-én délután volt Cluj-Kolozsváron nagy részvét mellett. Id. komjászeghi Komjászeghy Lajos afia nagytehetségü fiát veszítette el az elhunytban. A minden fájdalmat meggyógyító Isten szeretete adjon enyhülést és vigasztalást a szülők, testvérek, rokonok és jó barátok szive mély fájdalmára.

Nyugtázás és más rövid értesítések térhiány miatt ki-maradtak.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „PALLAS“ könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuța 3.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

AVALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYSÉG

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

A dévai mártir.

Koromsötétség ül Déva vára ormán ;
 A nehéz köd — mint egy ércfal — körülveszi.
 Kint villám cikázott, ... süvölt az őszi szél ;
 Bent a nagy apostol végperceit éli.
 Az ég viaskodik ide lennt a földdel
 — Melyik lesz erősebb?... Tovább melyik birja?!...—
 Vagy tán minden csak egyedül azért van,
 Hogy a börtön rabja szavát ne hallassa?!...

Börtön mélyén fejét tenyerébe hajtva,
 Némán, egymagában ül a „rab oroszlán“;
 A teste megremeg, ... majd összerázkodik,
 Mert már hűvös ősz van s a ruhája foszlány...
 Néma csönd honol a hegy ormán s a völgyben
 — Miért e néma csönd?... csodálkozva kérdik.
 A felelet reá rövid, határozott:
 — A dévai mártir egyre gondolkozik.

A multról, ... jelenről!... Emberek hitéről!...
 Mély vallásosságról, ... csodás szeretetről!...
 Az egyiket érzi, ... a másikat vallja,
 De ember fiánál föl nem találhatja!...
 A rablánc megcsörren : „Miért csalárd a világ?
 Emberszeretetben miért van kajánság?!
 Hol van az Isten-hit;... hová tűnt el... merre?“
 S a szive ezt súgja : „Békjoba van verve!“

De hallga csak: mi van kint a szabad légben?...
 Mintha mind azt zúgná a földön s az égen:

• 1937. november 10. •
 Cluj •
 • 1937. november 10. •

„Egy,... csak egy az Isten!... Örök — oszthatatlan!“
 — „Én is ezt hirdetem,... csak ezért harcoltam!...
 — Oh! Gyulafehérvár: életemnek átka!
 Oh! Báthori Kristóf: lelkem megrontója!...
 Ki tart ki mellettem,... ki tud jobbat ennél?...“
 ...Zúg,...búg, .. dörög az ég; süvölt az őszi szél...

*

Elhallgat a moraj a törvény-teremben;
 Széttárul az ajtó s azon belép csöndben
 Az Isten szolgája,... papok fejedelme.
 Fejére olvassák, hogy mi a nagy bűne...
 Taláros papok köz't egyik megszólítja:
 „Miért nem esküszöl a Jézus-Krisztusra?
 Hisz Isten-fia volt, vagy még nagyobb: Isten!...“
 Az ősz apostol szól: „Isten — nem!... Sohasem!!“

Amott int a másik, ilyenképen szólva:
 „Dávid Ferenc, te, a papok ősz nesztora,
 Ha ezt már nem hiszed,... ha tiszta látásod,
 Jól van... mi nem bánjuk;... de m'ért prédikálsz?...“
 ...A nagy apostol most megrázza ősz fejét.
 — Fehér haja hullámosan takarja a vállát. —
 Roskadoz a teste,... majd fölemelkedik
 S remegő kézzel fölnyitja bibliáját.

S szól a nagy tömeghez: „Ide hallgassatok!
 Istennek m'ért hiszitek Jézus-Krisztustok’?
 Hisz ő-maga mondta: Egy,... csak egy az Isten
 S ő-hozzá hasonló sehol, senki nincsen!!
 M'ért vagytok oly vakok,... tisztán m'ért nem láttok?
 M'ért hallgatjátok el a nagy igazságot?!...
 De bármit műveltek, mégis szentül hiszem
 S hirdetem tovább is, hogy csak egy az Isten!...“

„Halál reá,... börtön,... örökös várfogság!
 Majd megismeri ott, hogy mi az igazság!!...“
 ...A palotaőrök csöndben kivezetik
 S magas Déva várba estenden elviszik...
 ...Nyílik a várkapú s némán belép rajta
 A dévai mártir... a vár új lakója.
 Öreg ember,... de a megtestesült lélek,
 Kire az isteni-kezek fénysugárt hntenek.

És ezt a fénysugárt a szellő átvette;
 Messze idegenbe szellemszárnyon vitte...
 Vele együtt röpült a nagy — szent üzenet:
 „Egy,... csak egy az Isten!... Az örök Szeretet!

Ezt hittem, ... hirdettem, ... ezért is halok meg,
 De hagyok egy féltő örökséget néktek:
 Éljen — virágozzék határon túl s innen
 Az egy Isten hite fénylő dicsőségben!!“

*

Három és fél század suhant el azóta,
 A dévai-mártir szemét hogy lehunyta.
 Hol a sirja, ... merre pihen fáradt teste?...
 Nem tudjuk biztosan, ... de él fenkölt lelke!!
 Él bérce Erdélyben, ... túl a nagy Alföldön,
 Túl Oceánokon, ... hegyen-rónán-völgyön!...
 Éljen szép, szent eszméd, — ezért imádkozzunk —
 Te, dévai-mártir, ... mi nagy apostolunk!

* * *

Gombási János.

Az unitárizmus feladata ma.

Ha egy szellemi mozgalom, amely az egész világra kiterjed, meg akarja állani a helyét, a mozgalom vezetőinek és irányítóinak ismerniök kell az egész helyzetet. Az unitárizmus főképen a magyarok, angolok és amerikaiak között terjedt el, de már Indiában, Japánban, a Fülöp-szigeteken, Dániában, Csehországban, Bulgáriában stb. is vannak egyházi alakulatai. Az unitárizmus élete azonban nemcsak ezekben az alakulatokban jut kifejezésre, hanem ezek mellett egyes kiváló emberek életében és munkájában is. Még ennél is föbben.

Kevesen látják meg azt a kapcsot, amely a háború utáni világ fejlődése és az unitárizmus alapjellemé közt van s ez pedig nem egyéb, mint a fejlődésnek az élet kialakulásában való felismerése. Ma a világon két újnak nevezhető valláserkölcsi élet kezd óriási arányokat ölteni s ezek az orosz- és a németországi ilyenirányú mozgalmak, amelyek minőségileg különböznek a régi ottani valláserkölcsi élettől és fel-fogástól.

Az oroszok, vagyis a kommunizmus hívei új egyházat alapítottak, mert belátták, hogy valláserkölcsi élet nélkül nem lehet beldogulniok. Ez az Egyház már nem a régi, hanem olyan új, amely teljesen a szociális, vagy társadalmi érdekeken épül fel s különösen az anyagi javak értékelésén alapszik. Másképen szólva, matérialista, vagyis anyagi-elvű. Van benne egy jellemző tulajdonság s ez az, hogy az egyenlő emberek testvéri közösségét istápolja, úgy azonban, hogy nem a lelki élet az alap, hanem az anyagi s ennek velejárója a lelki. Ez a vallás tehát erre a világra s ennek anyagelvű értékelésére van alapítva és az emberek közösségi érdekét van hivatva szolgálni. A vallások történetében újítás s tekintettel van a fejlődő életre.

A németországi valláserkölcsi élet is óriási értékű újítás a régihez képest. A régi Németországban a protestántizmus lutheránus hajlása volt a domináló. Ez a vallás azonban éppen úgy, mint az unitárizmust

Bors Mihály emléktábla leleplezésekor.¹

Erdély bércei között lakó különböző népek és egyesületek között sokan vannak, akik mindenkor a dobogó szív melegségével gondolnak néhai Bors Mihály nevére. Különösen jlyenkor, midőn a Bors Mihály nagylelkűségére és áldozatkészségére gondolunk, dobban meg a szívünk és az elismerés és hála könnyei jelennek meg az emberek szemében. De talán senkinél sem annyira indokolt a háládatos megemlékezés, mint éppen az unitárius egyház részéről, amelyet ezen a megható ünnepélyen szerencsés vagyok képviselni. Bors Mihály egyházunk buzgó tagjai közé tartozott; ifju korában iskolánkban szivta magába a vallás és műveltség ígét, a kultura kincseit; midőn meglelt férfi lett, egyházunk vezetésében mindenkor odaadó lélekkel, áldozatos tevékenységgel részt vett. Halála utánra pedig egyházunkat tette általános örökösévé. Ezek a tények minden Demosthenesnél szebben beszélnek.

De Bors Mihály nagylelkűségére mutatnak más alkotásai is, melyeket a közélet terén végzett. Egyike az ő legfontosabb és az elismerésre legnagyobb mértékben méltó tevékenységeinek az, amit az Erdélyi Kárpát Egyesület kebelében végzett. Ez a menedékház itt a természet gyönyörű ölében, a legendás Torda-hasadéokban a legszebb kifejezése az ő adakozó lelkének.

Bors Mihály lelke valóságos rejtély volt. Örökölt és szerzett vagyona lehetővé tette, hogy az élet mindennapi gondjai, tervezései ne okozzanak legyőzhetetlen akadályokat. Az élet titkát, a boldogságra vezető utat kereste s minden hatalmas világi, földi kincsei és lehetőségei ellenére is élete egy mélységes mély tragédia volt. Azonban nyugtalan lelke mégis valahol megnyugodott. A természet mély csendje, a nagy hegyek és völgyek, az erdők rengetejei magukhoz vonzották. Amint Euripides mondotta Ifigénia-ról szóló egyik drámájában: a tenger lemossa az emberről azokat a sebeket és foltokat, melyeket a világ reárákott. A Bors Mihály tragikus életében a tenger gyógyító szerepét a természet kebele töltötte be. Ez mosta tisztára enyhe nagy zordon szelével a lelkét és különböző növényeivel, gyógyfüveivel megnyugtatta sokszor hánykódó nagy háborgó szívéét. S itt a természet kebelében, mint valami csodálatos, mély zengésű orgonahangra megértette az élet boldogságának a titkát. Megismerte a legnagyobb titkot, amely abban áll, hogy az az igazi boldogság, ha másokat boldoggá tehetünk, ha másoknak örömet okozhatunk. A boldogság a szeretetben van. A szeretet alkotásban, életben nyer kifejezést. A szeretet nemcsak magára gondol, a szeretet mindenki számára hozzáférhetővé kívánja tenni azokat a kincseket és lehetőségeket, melyeket Isten az emberiség számára nyújtott.

Ez a menedékház bőséges és megcáfolhatatlan tanujele a Bors Mihály melegen érző nagy szívének. Az emberek sokasága idejár a természet nagy csodájához, hadd érezze meg azokat az erőket és hatalmakat, amelyek az örökkévalóság nagy igazságaira emlékeztetnek.

¹ Szeptember hó 26-án az E. K. E. a Torda-hasadéokban levő Bors Mihály menedékházon a Bors Mihály emlékére állított táblát leleplezte szép ünnepély keretében.

És bizonyára meg is érzi minden lélek, annak az embernek a tevékenységét és munkásságát, aki azt akarta, hogy mások is részesülhessenek Istennek abban a csodálatos áldásában, amely az ő lelkét meghatotta.

Bors Mihály földi élete bevégeződött, de nemes cselekedeteiről, áldozatkészségéről sok emberi lélek beszél és tanubizonyoságot tesz sok alkotás is. Ez a tábla és még sok minden más munkája az emberi önzetlen munka halhatatlanságát hirdeti.

Áldott legyen az Isten, aki a szeretetből fakadó áldozatkészséggel, önzetlen alkotásvággyal és lehetőséggel megáldotta néhai Bors Mihályt. Áldottak legyenek azok a lelkek, akiket a szép és áldozatos élet hasonló munkára és jó cselekedetre buzdít.

Áldás legyen az Erdélyi Kárpát Egyesület nemes munkáján, mely egyesület először hajlja meg a hála és elismerés lobogóját Bors Mihály emléke előtt.

Áldott legyen az eszme, amely ez emléktáblából kisugárzik: a természet és az emberszeretet!

Benczédi Pál.

Ionești-Jánosfalva ünnepe.

Az őszi hálaadó ünnepet a folyó évben a szokásosnál emlékezetesebbé tette Jánosfalván a község két szülöttjének szülőfaluja iránti hálája s annak kifejezése. Dr. Kiss Jenő járásbíró és László Zsigmond nyug. tanító adományokkal tették emlékezetessé az ünnepet. Istentiszteletet megelőzőleg a templom piacán vette át Márkos Ferenc gondnok azt az értékes (5000 lej) urasztali kenyérszító ezüst tálát, mit Dr. Kiss Jenő és neje készítették az egyházközségnek s mit adományozó e szavak kíséretében nyújtott át a gondnoknak: „mikor a kenyeret e falról elveszik, gondoljanak azokra is, akik a községből elszármaztak.“ (Adományozó atyja 40 éven át volt a község énekvezető tanítója). Egyidejűleg vette át az egyházközség gondnoka László Zsigmond nyug. tanító és neje adományát, egy urasztali szőnyeget, melyet adományozó nyug. tanító neje sajátkezűleg készített (3000 lej értékben). Ez adomány a székely háziiparnak értékes darabja. Az adományokért úgy a gondnok, mint a lelkész hálás szavakkal mondottak köszönetet. Délután adományozók az ifjusági tanítások záróünnepélyén, ezt követőleg pedig a Kebli Tanács-szeretetvendégségén vettek részt, ahol úgy részükről, mint az ősi föld művelői részéről az örömmel ösztön megnyilatkozásait lehetett hallani. A nagy érdeklődés mellett lefolyt ünnepségek mély hatást tettek mindazokra, akik azokon részt vettek.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lej. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lej. A rendes és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kivánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze. — Előfizetés külföldre 90 lej. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros címére küldendő Cluj, Calea Marechal Foch 12.

A mi falvaink.

Valamikor, még nem is olyan régen, úgy beszéltek a faluról, mint az elhagyatottságnak, kietlenségnek a helyéről, amelytől menekülni kell, mert ott nem lehet egy igazi nemes emberi lelket betöltő hivatást találni. A fölszines műveltségnek és nyegle léleknek volt a gondolata ez akkor is. Hiszen a legemelkedettebb vallásos eszme: az unitarizmus a falusi emberek lelkében maradt meg három zivataros század üldözése közepette, a városok nagy része nem tudott ellenállani az üldözésnek és a csábitásnak s lemondott lelkének legáldottabb kincseiről. Ma már mindenki tudja, hogy egy nemzet és vallásfelekezet életében a falu és a falu népe jelent mindent, jelenti főképpen a jövőt. Egyik leghíresebb magyar regény: *Az elsodort falu* főképpen erre a kérdésre tereli a figyelmet. Egyik főalakja: Miklós erre a kérdésre: *mit tettél életeddel*, így felel: — Semmit, semmit! Üres cicoma voltam, fényes sziporkázás, renyhe lelkek bódító opiuma. Megöltem magam, elvesztettem magam, meghaltam, mert nem tudtam mások életében élet lenni. Elpusztulnak a faluk, elpusztul népünk és én semmit, semmit sem tettem értük. Nem voltam a szemük látása, a karjuk ereje, a hitük biztossága. Megérdemeltém, hogy meghaljak.

Ezeket Miklós, a nagy költő mondja lelkiismerete furdalása következtében, mert Istentől adott tehetségét nem a népének javára fordította.

A regény azonban nem sülyed sötét hitetlenségbe, hanem így folytatja:

— A falu fiatal és erős lesz, mint én vagyok. Össze fogunk fogni, új életre hívjuk a falut, minden magyar falut.

A falu a hívó szótatot meghallotta. Lelkében fölbredett a vágy, hogy hasson, alkosson, életre keltse azokat az erőket, melyek benne szunnyadtak. És egymásután építi nagy áldozattal a közművelődési épületeket, hogy mindenképpen szolgálhassa a haladás és fejlődés szent ügyét.

Népünk rábredett arra az igazságra, hogy saját magának kell magán segítenie, mert minden nagy, fontos dolgot az ember csak maga végezhet el. Abban van igazi érték, amit az ember maga terem meg magának. Egymás után emelkednek az unitárius közművelődés épületei annak a bizonyoságaképpen, hogy népünk öndatos, áldozatkész s tudja azt, hogy igazi unitárius csak az lehet, aki a művelődéssel karöltve halad.

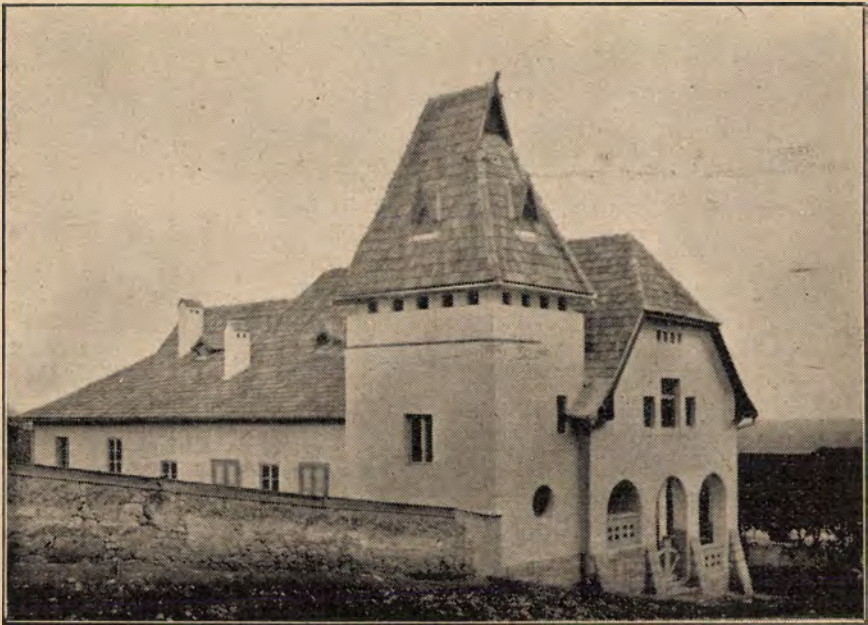
Aranyosvidék derék unitárius népe megértve és buzgón követve hivatásuk magaslatán álló lelki pásztorának s más szellemi vezéreinek törekvését, az őszi időszakban két művelődési házat adott át a közhasználatnak. Olyan történelmi korszak, amelyről meg kell részletesen emlékezzünk. Elismerésül az áldozatos leleknek, buzdításul azok számára, akik még adósok az ily unitárius kötelességgel.

Moldoväneşti-Várfalva ünnepe.

Október hó 3-án Várfalvának nagy ünnepe volt. Ezen a napon hálaadó istentisztelet keretében felszentelte ujonnan épített közművelő-

dési házat nagy néptömeg jelenlétében. A 800—900 lélekszámot számláló falu ünnepi díszet öltött, hogy hálat adhasson az egy igaz Istennek munkája sikeréért. A kora reggeli órákban már megérkezett egy személyszállító autó vendégekkel s a vendégek gyönyörködtek a szép nagy épületben, amely közművelődési célokra kiválóan alkalmas.

Várfalva népe kiváló papjával: Pataki Andrással az élén kiváló egyházi életet teremtett. A vallásosságot a művelődéssel párhuzamosan művelte. A helyes imádkozással, a tiszta hittel összekapcsolták az egyszerű gazdálkodást. Fölsímték ezt az igazságot, hogy a templomi

Moldovănești-Várfalva ujonnan épült közművelődés háza.

szolgálat csak akkor teljes, ha azt az általános művelődés nyomon követi. Ezért kell a közművelődés háza, hogy legyen alkalom és helyiség a műveltség elsajátítására. És Várfalva közel 400 ezer lei költséggel megteremtette a házat a művelődés számára. Az áldozat szép, a ház is, melyet az áldozat létrehozott, gyönyörű. Az ünnepély műsora a következő volt. A zsufolásig megtelt ősi templomban a közönség éneké után a várfalvi Dávid Ferenc Egylet vegyeskara énekelt Dézsi Zoltán énekvezér kiváló vezénylete mellett. Mély tartalmú buzgó imát Vári Albert teol. akadémiai dékán mondott, melyet Méhes Sándor szép énekszólója követett. Ezután Dr. Varga Béla püspökhelyettes főjegyző a keresztényi szeretetről tartott mélyen szántó, a lelkek mélyéig ható nagy beszédet, amely amily gazdag volt eszmei tartalomban, éppen oly világos, szabatos és egyszerű előadásában.

A Tordai Magyar Dalkör utóéneke után Pataki András lelkész felolvasta az építés történetét s építők pénzbeli és munkából származó áldozatát. Örömmel értesültünk arról, hogy nemcsak a helybeliek, hanem a Várfalváról elszármazottak is kivették részüket az áldozatból. Demény Andor építész, egyházi tanácsos irányítással, tervrajzzal, szaktanácsaival tett értékes szolgálatokat az ügynek. Pálffi András nyugalmazott jegyző, Pataki András lelkész sokoldalú egyházépítő és falu-fejlesztő munkásságáról emlékezett meg. Ezzel kapcsolatosan megemlítette oly korán elhunyt első neje és második felesége megértő segítségét és hálára készítő munkásságát. Ürmösi József püspöki titkár pedig Dr. Boros György püspök úr üdvözlő levelét olvasta fel.

Istentisztelet után, mielőtt az új közművelődési ház előtt az ünnepély megkezdődött, özv. Nagy Lajosné, sz. Pálfi Teréz a nők nevében egy cserkoszorút nyújtott át Pataki András lelkésznek a nők hálája és elismerése jeléül. Azután a Tordai Magyar Dalkör énekelt szépen, összhangzóan, Árkosi Tamás esperes pedig tartalmas szép beszédben a közművelődés házáat megáldotta és átadta rendeltetésének.

Estve lefolyt az első műsoros est az új közművelődési házban. A Tordai Magyar Dalkör Erdős Mihály karmester vezetésével elénekelt a Királyhimnuszt. A közművelődési ház jelentőségét tárgyaló beszéddel megnyitót mondott Pataki András lelkész. Sebe Ferenc teológiai hallgató kitünő szavallattal mutatta be előadói képességeit. Dr. Kiss Elek teol. akadémiai tanár a nyári angolországi tapasztalataiból kiindulva, mutatta be a műveltség értékét és fontosságát. Ezután a várfalvi Dávid Ferenc Egylet vegyeskara énekelt Dézsi Zoltán énekesvezér vezetésével. Gyallay Domokos, a „Magyar Nép“ főszerkesztője, a magyar művelődés egyik legjelesebb munkása két elbeszéléssel gyönyörködtette a nagyszámu hallgatóságot. Zajos tapsot vont maga után Méhes Sándor, aki cigányzene mellett népdalokat énekelt. Gál Nóra pedig Mécs Lászlónak: „Ezért a fiukért valaki felelős“ című költeményét szavalta el igazi átérzéssel. Tárogatón pedig Csorján Márton remekelt. Az oly előnyösen ismert Tordai Magyar Dalkör újból szép, összhangzó énekkel gyönyörködtetett. Végül tartalmas bezáró beszédet mondott a vármegye népszerű képviselője és az egyházkör felügyelő gondnoka: Dr. Gál Miklós tordai ügyvéd. Rámutatott népünk igazi művelődési feladataira s a nép lelkében rejlő nagy erőre. Műsoron kívül Pálfi B. Samu helybeli gazda méltatta az építés munkáját, a munka vezérét, a község jeles lelkészét.

Ezzel véget is ért a műsor, de nem a közművelődés mozgalma, amely igazán csak most kezdődött s nem ér véget elismerésünk és tiszteletünk Várfalva népe iránt, aki megértette és követte a kor intő szavát. Illesse elismerésünk a lelkész mellett Pálfi Sz. Mózes gondnokot és a presbiteriumot, akik a nagy munkában teljes odaadással részt vettek.

Váleni-Aranyosrákos ünnepe.

Október hó 24-én avatta fel Aranyosrákos ujonnan épített közművelődési házáat szép és megható ünnepély keretében. Dél előtt hálaadó istentisztelet volt, melynek már az elején szépen énekelt a D. F.

E. férfikara Dézsi Dénes énekvezér kitűnő vezetésével. Az imát Bíró István bágyoni lelkész mondotta, mely mély tartalmával meghatotta a jelenlevő nagy közönséget. Közénekként Komjátszeghy Erzsike és Ilonka énekduetttel emelték a lelkeket ég felé a buzgóság szárnyain. Mély tartalmu, a nagy közönséget megható ünnepi beszédet Dr. Varga Béla püspökhelyettes-főjegyző mondotta. A közművelődési ház történetét, az adakozók és közmunkát tevők névsorát Gombási János olvasta fel. Örömmel hallottuk az adakozók és közmunkatevők buzgó főrekvésének eredményét. A művelődés céljaira készült épület itt is közel 400 ezer lejbe került. Ilyen munkát csak ott lehet teljesíteni, ahol a község vezetői, a lelkész és énekvezér, a gondnok és Kebli Tanács a néppel együtt fel tudja fogni a mának feladatait.

Istentisztelet után az új szép épület elé vonult a közönség. Itt a D. F. E. férfikara szép éneke után Dr. Kiss Elek teol. akad. tanár tartott lelkes beszédet, melyben a közművelődés jelentőségét s ebben a mi népünknek a szerepét kihangsúlyozta s átadta az ujonnan épített házat rendeltetésének.

Este gazdag műsorral nyitották meg a már a felszentelt művelődési házat. A D. F. E. férfikára az Imnul Regalt énekelte el. Tanka Károly köri f. gondnok meghülése ellenére is tartalmas megnyitó beszédet tartott. Gombási Magduska pedig szép szavalattal, Gálffy Zsigmond tanuló pedig kitűnő hegedűjátékával gyönyörködtette a közönséget. Dézsi Ferenc érdekes monológgal szórakoztatta az egybegyűlteket. A D. F. E. újból tanujelét adta kiváló készültségének egy dal eléneklésével, miután Márkos Albert főgimn. tanár tartotta meg humoros felolvasását, amelynek tárgya éppen a népeletből volt merítve. Dézsi Zoltán énekvezér pedig népdalokat adott elő nagy tetszés közepette. Kökössy Kálmán lelkész sikeres szavalata után a D. F. E. férfikara énekelt, végül pedig Árkosi Tamás köri esperes tartalmas beszéddel zárta be a műsort.

A művelődési házakon és az áldozatos népen legyen Isten áldása. Adja az Isten, hogy a felavatott épületek valóban annak a célnak álljanak szolgálatában, amiért építették.

V á d. *)

Hogy kit vádoljak??
Magam sem tudom,
Titkon, némán
Él bennem a vád...
Felkiáltok??
Vádolok Világ!!!
Mert ellopod
A lelkem kincseit!!
Vádolok
Te agyonhurcolt Élet,

Mert meg-megtéped
A szívemet!!!
Nem hallja senki...
A torkom kiszárad...
Magamba zárom újra a vádat...
Izzó tüzzel, titkosan, némán...
Cipelem... s magamban... átkozom...
A Világot és az Életet...
Majd a Nagy-Találkozó
Bevádolom...!?

NEMES NAGY MÁRTHA.

*) Mutatvány a szerzőnek sajtó alatt levő „Vád” című verseskönyvéből.

Tanult leányaink sorsa.

Egy nemes élethivatás és tisztességes megélhetés.

Mindnyájunk előtt ismeretes, hogy az őskeresztények az egyház-községek magalakulásakor az ügyek vezetésére nemcsak a férfiak, hanem a nők buzgósgát is igénybe vették. A nők különösen a szegények gondozása és a betegek ápolása körül fejtettek ki szép munkásságot. Az őskeresztény korszakban azokat, akik a betegápolás munkájában részt vettek, diakonisszáknak nevezték. A diakonissza intézményt az ujkori protestantizmus újból föllevenítette, különösen Németországban fejt ki áldásos tevékenységet. Örömmel jegyezzük fel, hogy hazánkban a diakonissza-intézmény szintén áldásosan működik református testvéreinknél. A kolozsvári református kórháznak sok egyéb jelessége mellett a diakonisszák ápoló tevékenysége adja meg azt az igazán megérdemelt magas színvonalat és méltó elismerést, melyet ez a hiánypótló intézmény oly hamar kivivott a maga számára.

A betegápolás egyike a legfontosabb társadalmi feladatoknak. A jó betegápoló munkája mindjárt az orvos munkája után következik. Az orvos tudása, törekvése, gyógyító munkája csak a jó betegápolók segítségével lehet sikeres, célra vezető. A betegápolásnak tehát megbecsülhetetlen jelentősége van.

Ezt a nagy társadalmi feladatot teljesítette az angol Nightingale Flora, aki a múlt század közepe táján az orosz-török háború sebesülteit egy jól szervezett ápolónő csoporttal ápolta. Nightingale Flora unitárius nő volt (V. ö. E. A.: A lámpával járó nő. U. K. 1910. Külön kiadásban is 1910.) s az ő indítására alakult meg a Vörös Kereszt Egylet, amely elsősorban a háború sebesülteinek az ápolásával foglalkozik.

Az unitárius vallás elsősorban az emberszeretetet vallása. Ezt a tevékenységet értékelte legmagasabbra a Názárethi Jézus is. Ennek áll szolgálatában a Dávid Ferenc Unitárius Nők Szövetsége is, midőn a tanult unitárius leányoknak a figyelmét az ápolónői pályára felhívja.

A Nők Szövetségének ugyanis megállapodása van egyik elsőrendű kolozsvári szanatoriummal az ápolónők kiképzésére vonatkozóan. A kiképzés teljesen díjtalan és egy egész évig tart. Ez idő szerint három unitárius leánynak van hely ezen komoly és nagyjelentőségű tanfolyamon.

A tanfolyamon való fölvételnél előnyben részesülnek azok, akiknek középiskolai végzettségük van. A végzettség azonban még nem elég. Ide igazi emberszeretet, végtelen türelem és az önfeláldozás erénye is szükséges. Akik ezzel az Istenadta képességgel rendelkeznek, jöjjenek erre a tanfolyamra, mert elsőrendű kiképzésben lesz részük és a szanatoriumtól nyerendő bizonyítvánnyal biztos alkalmazást remélhetnek. Egy hivatása magaslátán álló ápolónőnek nemcsak munkatere, hanem biztos kenyere is van és lesz.

Pályázók forduljanak a Dávid Ferenc Unitárius Nők Országos Szövetségéhez (Cluj, Calea Marechal Foch 10.) minél előbb. Onnan mindenre nézve pontos tájékoztatást nyerhetnek.

Jakab Ödön: Árgirus. Tündérmese. Gyermekszinpadra alkalmazta: Péter Rózsa. A magyar irodalomban már a XVI. században ismeretes egy bűbájos szép historia Árgirusról és Tündér Ilonáról, amelyet Gyergyay Albert írt volt s melynek tartalma a minden akadályon át győzedelmeskedő hűséges szerelmet jelképezi. Ez a szép historia átment a nép tudatába és nagyon sok szép mese alakjában ujjá született, mert a nép nemcsak olvasta a sok kiadásban megjelent historiát, hanem maga átdolgozta és úgy mesélte el utódainak. A szép historia Vörösmarty Mihály nagyszerű drámai költeményében: *Csongor és Tündében* is érvényesült s ujjában pedig Jakab Ödön dolgozta fel szépen perdülő sorokban. A gyermekszinpad számára pedig Péter Rózsa kolozsvári tanítónő dolgozta át, amiáltal kiválóan alkalmas lett arra, hogy gyermek műkedvelők a szinpadon eljátszák. Idézzük az első felvonásból 1. *Mesélő* következő bevezetését:

1. MESÉLŐ:

Az operenciás tenger határinál
Uralkodott hajdan egy hatalmas király:
Roppant birodalma akkorára terjedt,
Hogy egyik végén ha utrakelt a gyermek
És el akart menni a másik végére,
Kész öreg ember lett, mire oda ére.

Széles országából a vándor madarak
Idegen országba sohase szállottak,
Mert melyik madárnak milyenre volt kedve:
Mind a négy évszakot megtalálta benne.

Amíg egyik felén a nyári nap lángolt,
Addig a másikon bus téli világ volt:
Mikor egyik részén őszi szelek sirtak,
A másikon tavasz ibolyái nyiltak.

Bizony még a nap is sokszor elfáradott,
Míg ez ország fölött keresztül ballagott:
Valahányszor este elért a határra:
Ugyan ki volt gyulva nagy vörös orcája.

Különösen sokat bámult, gyönyörködött,
Az öreg királynak palotája fölött.

Ragyogó márványból épült fel a fala,
Minden ablakszeme csupa gyémánt vala;
Oszlopos tornáca s a lépcsők alatta:
Mind drága rubinból valának faragva.

És ez a nagy király még sem vala boldog:
Történtek vele is néha olyan dolgok,
Amikből láthatta könnybeborult szemmel,
Hogy ő is csak gyöngye, tehetetlen ember.

Palotája mellett gyönyörű kert feküdt
(*elhuzni a függönyt, a kertész ott van és gereblyél*)

Rengeteg kőfalak ölelték mindenütt,
Nem is járt bé oda senki ember fia,
Csak a madárnak volt szabad bejárnia.

Minden jószága közt a birodalomban
Ezt a csendes kertet szereté legjobbn;
S mégis legnagyobb bút ez hozta fejére,
Mert egyszer, amint a kertjében sétált

(*bejön a király, a kertész ott gereblyél*)

Meglát a közepén egy virágos szép fát.

E bevezetésből látszik a tünde játszói kép, amellyel a játék végességig telve van s mely nemcsak játéknak, hanem olvashmáynak is elsőrendű. Ajánljuk falusi műkedvelők és olvasók figyelmébe. Ára 20

lej. Megrendelhető a D. F. Unitárius Nőkészövetségénél. Megrendelést mi is szívesen közvetítünk.

S. Sillay Erzsébet: Mindenkor örüljetek. Egy kis könyvmaros füzet jelent meg S. Sillay Erzsébet költőnőtől, akit a mi olvasóközönségünk is előnyösen ismer közvetlen, meleg hangjáról, szívből jövő, mélyen átértett, tiszta gondolatairól. Ezt a költőnőt egyáltalán nem érintették korunk szennyese, szenvedélyes áramlatai. Minden gondolata, érzése, tiszta, nemes, olyan, mint egy reggeli ima, mint a ki nyíló bimbó, mint a favaszi pacsirta dal. Gondolatai mindig a legbensőbb kérdések körül forognak, mint Isten, ima, templom, anyai szív, hitves, gyermek. Szinte azt mondhatnók, nem is ebbe a világba valók, annyira evangéliumiak a költeményei. — Midőn azonban ezeket megállapítjuk, sajnálattal jegyezzük meg, hogy a nagyközönség részéről az ily költemények nem részesülnek olyan megbecsülésben, mint ahogy kellene. Az író nő szeretné kiadni a költeményeit, de a nyomdai árak magasak s csak a nagyközönség segítségével tudná. Vajjon megérti-e a magyar közönség azt, hogy nekünk az ilyen, vallás-erkölcsei életet tárgyáló költeményeket kell olvasnunk, ezek kiadását kell elősegítenünk. Ezuttal két költeményt mutatunk be S. Sillay Erzsébet termékeiből.

KERESZTHORDOZÁS.

KÖSZÖNÖM URAM!

Köszönöm neked édes Istenem, a min-	Gyenge, beteges, bus ember voltam,
[dennapi kenyeret]	Amíg Istent nem ismertem.
S emlékezem napokra, midőn reszkettem,	De megtaláltam, megfogtam kezét,
[hogy elfogy a kenyér]	S ujjongó, boldog, egészséges lettem.
A gyermekek elől és nem tudok majd	Áldott az Isten! a fájdalomt elüzi
[mást adni . . .]	És ninesen könny, melyet le ne törölne,
Oh, most köszönöm : a megpróbáltatást,	Áldott, mert békénk, örömünk tőle jó,
[a küzdelmet,	Boldogságunknak kuforrása Ó,
Köszönök mindent, ami olyan nehéz volt :	Egyik kezével áld és felemel,
[a keresztet . . .]	A másikkal súlyt és mindent elvesz . . .
Köszönöm neked édes Istenem! Nézd	Nem érted, megrettensz, félsz tőle,
[letérdelek ;	Pedig Ó csak jót akar neked . . .
Ugy köszönöm meg, hogy volt erőm meg-	Tőlem is így vett el régen mindent,
[tartani az életnek,	Azt hittem vége, meghalok . . .
Ki Te utánad mindenem a világon . . .	De rám mosolygott és mindent-mindent,
[hogy volt erőm elkergetni a halált . . .]	Még sokkal többet visszaadott.
Midőn ő már nem látott más menekvést,	Most hálával, a porba hullva,
[s megpihenni, elnémulni akart . . .]	Köszönöm jószágát, kegyelmét,
Oh, most hálától csordultig telt a szívem,	Kérem bocsássa meg, ha zúgolódtam,
[a könny végigszánlja orcámat,	Nem értettem nagy-nagy szerelmét.
Köszönöm, hogy nem hagytál el Istenem!..	Köszönöm az egészségemet,
A halál mély völgyében jártam már.. s Te	Hogy tudok még kacagni, szeretni,
[kézen fogva szent hegyre állítottál!]	Köszönöm a jókedvedet, hogy tudok jót
Szentelessék meg a Te neved édes	[tenni, vigasztalni.
[Istenem!]	Köszönöm, hogy tudok énekelni,
Az életért! Melyet megáldva vissza-	Hogy dal-dallal csókolózik ajkamon,
[adtál! . . .]	Köszönöm e szép étetet,
	Ezt a tavaszt, a szerelmet,
	Minden szépet megköszönök,
	Alázattal, forrón . . .

K É V E K Ö T É S.

IFJUSÁGI ROVAT.

Rovatvezető: Lőrinczi Mihály.

Új Dévavár alatt.

Az árnyas sétakertben nyugtot lel a vándor
A fákat hűvös nyári szellő rázza.
A sziklaesucsot a vár koronázza
— és álomismerősök szállnak ki a várból.

Im, megelevenül sok gyermekemlék,
Mesehősök: királyok és tündérek
kelnek új életre, — őket az Élet
Örökkön élte... Volt idő — nemrég —
napestig elhallgattam a mesét.
A mesén csüngtem, mint kisdéd az emlőn...
S volt egy mese Kőműves Kelemenről,
ki kőbe zárta ifjú hitvesét.

Falak és bástyák — megannyi néma rom —
Sötét szárnnyal felhők fölé merednek...
És hallom panaszát a kis gyermeknek.
Anyját keresi. Mázsás nagy kő alól
felel az asszony, szólítja, hívja...
Siet a gyermek, kit féltelme gyötör...
Már mit se lát, szalad... S fátfongó gödör
fogadja őt, anyja helyett — sirja.

— Nagyotmerő Kőműves Kelemennek
vagyok én is gyermeke, immár árva,
ki édesanyját szölongatja, várva,
hogy fájó panaszára csak felelnek
az éji árnyak. Nevét, jaj, félig
ájultan rebegek, kövcknek, földnek,
mert hiszem, hogy a szavam eltalálhat
meggyilkolt anyám vérző szívét.

És hogyha majd kérő szavamra támad
egyetlen hang, mely mása az enyémmek:
nekivágok az ismeretlen éjnek,
hogy megcsókoljam az édesanyámat.

Mit bánom, ha szakadék fenyeget,
és a hang szavamnak visszhangja csupán, ...
— Lelkem lelkébe olvad! Aztán ám
nyelje el a mélység a gyermeket.

A mese él, a vár halott már, de a falak
még állanak. S bár a csodák kivesznek,
Csoda készül: Kelemen kőművesnek,
Fia föllei anyját új Dévavár alatt.

BISZTRAY GYULA.

Merengés halottak napján.

Néma, csendes est.
Temetőben gyertyavilága
serceg, szikrázik fel.
A nagy enyészetben
a múlt feledőben.
Világít az emlék
és a fájó gondolat
a csendben pihenőnek.

Az élő röpke imád mond
a múltban elveszett
reménynek,
kedves szülőnek,
testvérnek, barátoknak.

BEDE JENŐ.

Nyugtázás. Az egyesület pénztárába szept. 21-től okt. 26-ig *tagsági díjat fizettek*: Patakfalvi Zsigmond, Szent-Iványi Sándor Cluj, Dr. Gyulay Tibor Budapest, Szoboszlai Árpád Cioc, Br. Kemény Gizella Cămăraș, Lőrinczy Zsigmond Tg-Mureș, Szathmári Géza, Unitárius Egyházközség Câmpia-Turzii, Unitárius Egyházközség Șarouș 1937-re, Biró Izsákné Sighișoara 1937—38-ra, Nagy Pálné Beoghia 1936—1937-re, Szenkovits Endréné Săvădislau, Balogh Árpádné, Szenkovits Béláné Lona de sus, Balogh Gyuláné, Szilágyi Béláné Gilau, Sănger Aladárné Cluj 1938-ra. — *Előfizetői díjat fizettek*: Jakabfi Erzsébet Ploiești 1936—1937-re, Id. Márkos József Dâmbău, Kovács Istvánné, Szénási Jánosné Cluj 1937-re, Tamás Rezsóné Brateș 1936-ra, György János I. G. Duca, Németh Albert Odorheiu, Keresztély Lajos Cluj, Székely Gergely Suatu, Márkos Albert, Nemes Mihály Band 1937-re. — *Alapítói díjat fizettek*: Miklós János Dâmbău 100 lei, Péterfi Miklós Arad 200 lei, Szabó István Sânpaul 750 lei, Ekárt Andor Ceheșel 200 lei, Gyallay P. Domokos Cluj 200 lei, Utó Béla Racoșul de jos 100 lei.

Cluj, 1937 október 27-én.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Az „Általános Unitárius Lelkéször“ augusztus hó 24., 25. 26. napjain tartotta évi konferenciáit Brassóban. E konferenciák évről-évre magasabb szellemi színvonalat érnek el s örvendetesen bizonyítják, hogy a lelkészeink tanulni, a korrallal haladni kívánnak. Pál Dénes elnök tartalmas megnyitója után az első nap előadást tartottak Gálfi Lőrinc teol. tanár „Korunk és teendőink“, Dobai István „Otto Rudolf teológiájának alapja“ címen. A második napon Vári Albert teol. dékán „A világ és az evangélium“, harmadik napon Máthe Zsigmond „Az örökélet hitéről.“ Minden előadás gondos előkészület, lelkes odaadó munka eredménye volt, amit feszült figyelemmel hallgatott nemcsak a hivatalos, hanem a mindvégig szépszámban jelenlevő világi közönség is. Számos érdekes és értékes hozzászólás bizonyította, hogy az elhintett magvak nem hulltak terméketlen talajra. Valahogy olyan volt az egésznek a képe, mintha a régi neves hifformáló zsinatok elevenedtek volna meg a legmodernebb stílusú erdélyi unitárius templom falai között. Az estéli istentiszteletek szépszámu buzgó serge, mely minden este megtöltötte a templomot, arról az öntudatos, szervezett gyülekezeti életéről adott számot, amelynek legszebb gyümölcse a minden akadályon győzedelmeskedő templomépités. Bálint Ödön, Kelemen Imre, Fülöp Zoltán predikációi hirdették hitünk győzedelmes erejét. A reggeli istentiszteletek alkalmával Barabás Béla, Rostás Dénes, Késmárky Miklós szolgáltak. Délutánonként kirándulások voltak a város és a vidék nevezetességeinek a megtekintésére. A helybeli nőegylet minden délelőtt fizoráson látta vendégül a gyűlés tagjait a szomszédos tanácsteremben. Dr. Ferenczy Géza főgondnok és Dr. Szent-Iványi Gábor felügyelő gondnok is résztvettek a második nap tanácskozásain. Utóbbi indítványára a konferencia kimondotta, hogy az előadások s hozzászólások foglalataát kinyomatja, minek megszerkesztésével Kővári Jakab helyettes jegyzőt bizta meg a gyűlés, Kebli ügyek során ismét megbeszélés tárgyát képezte az unitárius papság siralmas anyagi helyzetének kérdése s az a sulyos, semmivel sem indokolható méltánytalanság, mely szerint az országban levő összes keresztény felekezetek papjai közül az unitáriusok kapják a legkevesebb államségélyt.

A brassóiak munkássága. Már régebbi idő óta nem adtunk hirt szerény egyházközségi munkásságunkról, pedig állandó tevékenységben voltunk az egyházi és szociális munka mezején. Különösen a Nőszövetség kitartó és áldásos munkássága érdemel figyelmet és elismerést, amely Kacsó Sándorné céltudatos és buzgó elnöki működése

mellett foly. De az egyházközség más tagjai is hitbuzgósággal vesznek részt az egyházi életben. A múltban a tagok minden hónap első szerdáján d. u. 5 órakor rendes gyűlésre jöttek össze, midőn a szegények, betegek, gyerekágyas nők segítségét beszélték meg s az egyleti élet egyéb dolgait intézték. A főbbi szerdákon kézimunkával foglalkoztak, közben szórakoztató dolgokat olvastak fel, bibliamagyarázatot hallgattak s az önként vállalkozó tagok minden alkalommal teát szolgáltak fel. Jótékonycélu szeretetvendégségeket rendeztek a tanácssterem befogadóképességéhez képest 80—100 személy részvételével s igen jól sikerült vallásos estélyeket a templomban. Már második éve bevezették a konfirmáló növendékek program szerinti megvendéglését szeretetvendégség keretében. Az összehozott pénzből a szeretetvendégséghez szükséges felszerelést újabb abroszokkal, poharakkal, csészékkel, pohártörlőkkel stb. egészítették ki. Két új ezüst urvacsorai poharat szereztek 5600 lej értékben, ami az említett szerzeményekkel meghaladja a 10.000 lejt. A nyár folyamán a lelkeszi konferencia tagjait a háziasszonyok meleg szeretetével fogadták és látták el az önkéntes buzgóságból összegyűlt adományokból. De egyeseknek külön említést érdemlő áldozatai sem hiányoztak. Kacsó Sándorné egy 500 lej értékű nagy és szép bibliával diszitette fel a templomi szószéket. Kásperné, Kónya Mária urvacsorai kenyér céljára egy ezüst tányért ajándékozott 3000 lej értékben. Gál Vilmosné két terítőt az urvacsorai készletek kiegészítésére. A konfirmálandó növendékek két szekrényt készítettek a templomba az énekeskönyvek számára, stb. Az Ifjúsági Kör hasonló tervszerű munkát fejtett ki. A nyári szünet után október 6-án, a munka új lendülettel újból megindult. A Nőszövetség munkatervet készített az egész őszi-téli időszakra, vallásos estélyek, szeretetvendégségek rendezése, kijelölve előre a rendezőket s megnevezve az időnként szereplő előadókat. A tervzetben időt és helyet biztosított az Ifjúsági Kör részére is, hogy a programba beleilleszkedve erejét kifejthesse. Gondjait kiterjesztette a vidékről Brassóban tartózkodó székely ifjúságra, alkalmat adva nekik arra, hogy vasárnap délutánokon a templomban és egyházi helyiségben összegyűlhessenek, sőt több alkalommal a saját maguk által összeállított műsor mellett szeretetvendégségeket rendezzenek. A Nőszövetség pótolni akarja az otthon maradt székely szülők gondoskodását. Az első vallásos estélyt okt. 10-én tartotta tartalmas műsorral, melynek keretében Kovács Lajos esperes egyházunk egyik legnagyobb jóttevőjéről, Augusztinovics Pálról emlékezett meg halála 100 éves fordulójának alkalmából. Lukácsi Mózes és Kiss Klára szavaltak, Gál Vilmos kebli tanácsos harmónium kísérete mellett Séráné, Para Ida énekszámot adott elő, Száva Gerő hegedűn játszott. A műsort József Domokos énekvezér vezetésével templomi énekek és ima egészítették ki. Szóval a munka megindult s az új templom vonzó erejével a buzgóság reményteljes összejöveteleket ígér. A multa vonatkozólag külön kell kiemelnünk azt az irodalmi estélyt, melyet Nyirő József közreműködésével művészi számokból állított össze és rendezett meg a Nőszövetség május 23-ikán. E sorok már napvilágot látnak, midőn október 24-én ez évben a második irodalmi estélyt

rendezte meg a Nőszövetség Erdély minden részéből a legifjabb író-nemzedék 12 új tagjának a szerepeltetésével, amiről szintén be fogunk számolni. Köszönjük a mi Egy Igaz Istenünknek, hogy a buzgó munkára sokaknak erőt és lelkesedést adott s ad bizonyára ezután is.

Referens.

Az Udvarhelyvidéki Unitárius Lelkészkör október 7-én tartotta őszi rendes gyűlését Mártonis—Homoródszentmártonban. Bálint Ödön alelnök megnyitójában vázolta a lelkeszi kar életére nehezedő, mind súlyosabb terheket, kitartásra buzdította a kartársakat. Szeretettel köszöntötte Zoltán Sándort 25., Simén Domokost szolgálatának 10. évfordulója alkalmával. Az előző gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitetesítése után foglalkozott a gyűlés az „Unitárius Közlöny” átiratával, amelyben anyagi és erkölcsi, valamint szellemi támogatást kér. Gyűlés a laptól, a „Tűzhely mellett” rovat felfrissítését, eleven hírszolgálatot kér, mely számot ad minden közérdekű megnyilatkozásról, viszont mellőzi, vagy korlátozza azt, ami személyi, vagy nem közérdekű anyag. Szellemi segítségnyújtásként kötelességévé teszi minden tagnak, hogy irodalmi munkásságával a lapnak segédkezet nyújtson. Ezt egy hattagu bizottságnak külön is kötelességévé teszi. Köri tudósítói teendőkkkel Kővári Jakabot bizza meg, hogy számot adjon minden közérdekű eseményről, ami a körben történik. Minden egyes tag figyelmét felhívja előfizetők gyűjtésére. Gyűlés foglalkozott a tordaranyosi kör munkaprogramjával s azt magáévá tette. D. e. 11 órakor istentisztelet volt Nagy Béla (muzsnai) imádkozott és mondott tartalmas alkalmi beszédet. Istentisztelet után Kővári Jakab számolt be előadásában a magyarországi, angol, holland, cseh unitáriusok körében szerzett tapasztalatairól. Kezeli ügyek tárgyalása során a gyűlés tudomásul vette Sigmond József (udvarhelyi) elnök, Bálint Ödön alelnök lemondását. Kimondotta, hogy jövőben esperes és köri jegyző nem lehet az e. lelkeszkör elnöke, azért, hogy olyan kartársakat érdeklő ügyekben, amelyekben hivatalos minőségben már eljárak, a lelkeszkör keblileg, tőlük függetlenül foglalkozhasson barátságilag. Egy évre elnöknek választotta a gyűlés Bedő Miklóst, alelnöknek Simén Domokost.

A háromszékköri D. F. U. Nőszövetségének 1937 évi rendes közgyűlése. A háromszékköri D. F. U. Nőszövetsége 1937 évi rendes közgyűlését ez év július hó 14-én tartotta Árkoson az egyházközi közgyűléssel kapcsolatosan. A közgyűlés felemelő ünnepély körébe emelkedett, amelynek lelkeket buzdító bevezetője volt a közösen énekelt egyházi ének, a 185. zsoltár, „Szívemet hozzád emelem” s utána az imádság, amelyet a bölöni nőszöv. egyik lelkes tagja tartott. Az érdeklődéssel várt megnyitót Taar Gézáné, köri elnök tartotta, aki mint mindig, ez alkalommal is lelkes és buzdító szavakkal szólott a közgyűlés tagjaihoz és szavaiból a lelkekhez talált a munkára serkentő erő és a közgyűlés ünnepi hangulata. A programban, a hivatalos számok mellett, egy felolvasás, két szavlat és egy énekszám volt. A felolvasást Barabás Béláné, laborfalvi lelkeszné tartotta a gyermeknevelésről. E nagy kérdés egyes mozzanataival érdeklődést keltőn és tanulságosan foglalkozott, amit a közgyűlés elismerése is teljes mértékben

kifejezésre juttatott. Igen szépen szavalt egy nagyajtai nőszöv. tag, nemkülönbén Szabó Lászlóné, kálnoki nőszöv. tag. Énekszámával pedig rendkívül szép sikert aratott Gazdag Miklósné, aki szép hangjával és előadásával magával ragadta a hallgatóságot. A hivatalos ügyek letárgyalása és e programszámok után az elnökválasztásra került a sor, mivel Taar Gézáne elnök e tisztségét továbbra vállalni nem volt hajlandó. Az iránta való bizalomnak és kifejtett munkája elismerésének a közgyűlés lelkes kifejezést adott, amiről azonban mindennél lelkesebben beszél az, hogy a közgyűlés a körü nőszöv. tiszteletbeli elnökévé választotta. Elnöké pedig, a következő két évre, Rostás Dénesné kálnoki papnét választotta meg. A közgyűlés ezután, egyházi ének eléneklésével véget is ért, hogy tovább folytatódjék a lelkes nőszövetségi munka az egyes egyházközségekben, az egyes posztokon. E beszámolót azonban nem lehet lezárni anélkül, hogy e helyről is és ismételten is kifejezés ne adassék annak az őszinte elismerésnek, amely illesse az árkosi Nőszövetséget, amely fásadtságot nem ismerő buzgósággal és vendégszeretettel igyekezett kellemessé tenni a közgyűlési tagok Árkoson való tartózkodását, nemcsak a fehér asztalnál, hanem a közgyűlés egész tartama alatt is.

s. s.

Dávid Ferenc Egyleti közgyűlés az Odorheiu—udvarhelyi körben. Szeptember hó 5-én tartotta a körü Dávid Ferenc Egylet évi rendes közgyűlését Recsenyeden. Jól esett ismét megjelenni e rendezett, csaknem minden épületében megújult egyházközségben, melynek hívei mindig példaadók voltak az áldozatkészségben. Deák Berta lelkészjelölt imádkozott és predikált a szépszámu lelkes gyülekezeti előtt. Van valami megejtően bensőséges szolgálatában, ami önkéntelenül magával ragadja a lelket. Az énekevezéri tisztet Lőrinczy Mihály töltötte be (szentpáli), aki szép szólóénekeivel is gyönyörködtette a lelkeket. Báró József körü elnök nyitotta meg istentisztelet végeztével a műsoros részt. Találóa mutatott reá azokra a munkaterekre, amelyekben csak egyleti munkával lehet eredményre jutni. Báró Hajnalka névtelen, de általunk szerénységében is jól ismert költőnek versét szavalt sok érzéssel. Dombi Irénke kedves gyermekverssel aranyozta be a sziveket. „Az unitárius szabadelvü kereszténység mai helyzete a világon“ címen Kővári Jakab lelkész számolt be az e nyáron Oxfordban tartott konferenciákon szerzett benyomásairól. Az elszigeteltség érzete hat legbénítőbban az öntudatos élet kifejlésére. A fájdalmas magunkra hagyatottság nyomasztó érzete sokszor nehezedik súlyos köként szívünkre s csüggeszt reménytelenségbe. E konferenciákon, hol 23 ország unitáriusainak fiai és leányai fogtak festvéri kezét egymással, boldog bizonyosságot lehetett szerezni, hogy az unitárius vallás nemcsak fellobbanó fény az éjszakában. Földet körülölelő, törhetetlen gyűrűvé vált az, melynek Prágától Tókióig, Indiától a svájci hegyekig terjed búvköre. Nagy Ferenc papnövendék művészi szaválata után hégedün játszott Báró Piroska, szívhezlélekhez szólóa. Szász Domokos és Szabó Eszter helybeli ifjak szaválata a néplélek gyöngyeit csillogtatta meg kedvesen, sokatigérően. Egy rögtönzött száma is volt a műsornak. Báró József egy hargitai kirándulás tréfás epizódjait

elevenítette meg versben derüs humorral. Mindenki várta a meghívóban jelzett, központi kiküldött üdvözetét, sajnos elmaradt. Pedig az írás mondja: „az alkalmat áron is megvegyétek.”¹ Elnöki bezáró után a hivatalos ügyek tárgyalása következett. Simén Domokos köri titkár gondosan összeállított jelentésben számolt be az elmúlt év egyleti életéről. Milyen öröndetes és megnyugtató volna mindenkire nézve, közre és magánosokra egyaránt, ha illetékesek belátnák, hogy a kultúra hajlékai inkább megérdemlik legalább este kilenc óráig való nyitvatartás engedélyezését, mint a korcsmák, amelyek addig nyitvatartják egész napon át ajtajaikat, míg egyleteinknek csak hetenként egyszer, este 5-től 7-ig engedélyeztek korlátolt időtartamra működést. Részleges választások során alelnök lett Kővári Jakab, Simén Domokos lemondásával, köri titkár Zsigmond József (lokodi). A köri nőegylet munkájáról Bálint Odönné, köri titkár számolt be. Sajnos, az akadályozó körülmények itt sem hiányoztak. Gyűlés sajnálattal vette tudomásul Zsigmond Józsefné (udvarhelyi) elnökségről való lemondását. Új elnököt nem választott, hanem jövő gyűlésig Vári Domokosné alelnöknőre bízta az elnöki teendők ellátását. Este népes közvacsora s jóhangulatu táncmulatság zárta be a napot.

Tudósító.

A központi Dávid Ferenc Egylet november hó 8., 15., 22. és 29-én megtartja szokásos felolvasó gyűléseit. Előadók lesznek: Tóth István, Kelemen Lajos, Gyallay Pap Domokos.

Értesítés az Unitárius Naptárra vonatkozóan.

Az Unitárius Naptár megjelenése azért késett eddig, mert a hiteles, helyes naptári jegyzéket még nem kaptuk meg a miniszteriumból. Egyébként a naptár már készen van, a helyes naptári jegyzéket pár nap alatt hozzákötetjük és a szokott módon szétküldjük.

A magas nyomdai árak ellenére sikerült a naptárt úgy állítanunk elő, hogy 12 lejben eladható, 2 lej a költségekbe felszámítható, 10 lej az egylet pénztárába beküldendő.

Felkérjük lelkészársainkat, hogy a megmaradott példányokról sziveskedjenek azonnal az egylet titkárához jelentést tenni, hogy azok sorsáról intézkedhessünk. Megtörtént a múlt évben, hogy egyik egyházközségből visszaküldötték a naptárt, a szomszéd egyházközségbe pedig kértek. Ha tudjuk, hogy hol marad meg naptár, az igénylőt egyenesen odairányítjuk.

December végére kérjük az elszámolást megejteni. Akitől december végéig jelentést nem kapunk, úgy tekintjük, hogy eladta s amennyiben a pénzt nem küldötte be, az eddigi megállapodás szerint kongruájából levonjuk. A netán akkor is megmaradt számokat körönként egy-egy központba összegyűjtjük később teendő intézkedés szerint.

¹ Ez igaz. De a megjelenést legyőzhetetlen akadály gátolta meg. Az üdvözet s a kimentés el volt küldve levélben.

Esti istentisztelet a Cluj-kolozsvári unitárius templomban. Szent-Iványi Sándor teol. akadémiai tanár október hó 14-iki kezdettel, minden csütörtökön este 7 órakor istentiszteletet tart. Egyházi beszédének tárgyai a vallás és társadalom modern kérdései „Kisebbségi kereszténység” címen. Az éneklésben dalárdák és egyes kiváló zenetehetségek működnek közre. Az érdekes és értékes istentisztelet-sorozatra felhívjuk a nagyközönség figyelmét.

Kulturdelutának Dr. Boros Györgyné ömértósága személyes vezetésével dec. hó 3-án, 1937 jan. hó 7-én, febr. hó 4-én, márc. hó 4-én, mindenik említett hónap első péntekjén este 6 órai kezdettel a szokott helyen megrendeztetnek. A program legnagyobb része már össze van állítva és oly gazdag, választékos és magas színvonalon álló, mint az előző években. Már jó előre fölhívjuk a közönség figyelmét. Jövő számunkban a részletes programot közölni fogjuk. Különben a helyi lapokban közölni fogjuk az előadások idejét és a programot.

Gyászhir. Özv. Paduck Rezsóné, szül. Heldenberg Gizella, életének 93-ik, özvegyiségének 55-ik évében szeptember hó 27-én este 9 órakor hosszas betegség után csendesén elhunyt. Élete munka, áldás és szeretet volt. Emléke áldott. A sok bánatosszívűek között Adoján Géza tordai ügyvéd és Adorján Jenő segesvári főgimn. tanár nagyanyjukat gyászolják. A mindenható Isten a megboldogultnak adjon békességet, nyugalmat, üdvösséget, a megszorodott sziveknek pedig adjon vigasztalást.

HARMONIUMOK

templomi, iskolai, énekkari és házi használatra, minden nagyságban.

ORGONÁK

új művek, orgonajavítások, átépítések.

**WEGENSTEIN L. FIAI, Orgona- és Harmoniumgyár
Timișoara, III., Bul. Mihai Viteazul 30.**

Alapított 1888. — Jutányos árak, ajánlat díjmentesen és kötelezettség nélkül.

Az „Unitárius Közlöny” megjelenik havonta.

Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „PALLAS” könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuța 3.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTŐ
KIADJA A DÁVID FERENC EGYSÉGET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Jézus.

Egykor — emlékszem — gyermek voltam még én,
Anyám szeliden az ölébe vett,
— Úgy elmerengek most is az emlékén —
És elmesélte szép történeted:
— Előttem állt a bethlehemi jászol,
Tündöklő csillag napkeleten távol,
Angyalok zengtek titkos csöndes éjen . . .
S kértem anyámat — oly szép! — meséljen!

És ő mesélt: „Nézd édes kis cselédem:
Áldott Jézus a jászolba' pihen,
Most feltáruul — nézd — előtte az éden:
Ott szunnyad anyja puha öliben . . .“
Ez éden üdvét én is érzem akkor
Anyám ölében — téli alkonyatkor —
Ekkor lettél te, világ Megváltója,
Kicsiny szívemnek örökös lakója!

Elszenderültem . . . A mesének vége!
Álmodtam hozzá, mit? már nem tudom!
De oly szép volt: tán fönnt jártam az égbe'
Te veled, nálad: édes Jézusom!

D. F. L.

Protonara. J. Gurda. P. Moldovanescu.

Mert ébredéskor úgy szerettem volna,
 a fölvezetne hosszú, nagy lajtorja
 a magasba, Jézusom, te hozzád,
 hogy megláthassam nyájas, szelid orcád . . .

soha se tudtunk, soha tovább menni,
 mindig, mindig elszunnyadtam én . . .
 sem is kellett más a gyermeknek semmi:
 mint elpihenni anyja kebelén!
 ez volt akkor még minden üdvösségem,
 te is te adtad, áldott Jézus, nekem!
 ez volt akkor még minden boldogságom,
 Ezért is a te szent nevedet áldom!

Később, mikor már több után is vágytam:
 A sors, az élet messze elvetett . . .
 — Egyedül állok ím a nagy világban
 S csak előveszem szent történeted,
 Ahol elhagytuk, csak folytatom ottan,
 — S ez a félénk szív fölhevül, megdobbán
 S kibontja szárnyát ez a csüggedt lélek,
 És újra hiszek és újra remélek!

Ha fellegek komorulnak fölöttem,
 Ha tengerár, vad örvény fenyeget,
 Ha porba hullok, hitben megtörödten;
 Csak felébresztlek Jézus, tégedet!
 — Felleg eloszlik, ha te egyet intesz,
 Tenger csöndes lesz, ha te rátekintesz,
 S — szegény beteg — ha kegyelmed esengem
 Érintéseddel meggyógyítasz engem!

Érzem: te vagy az út, igazság, élet,
 Te az egész, parányi részed én,
 — Mert a szellemem, lelkem rokon véled —
 S ez érzet szent örömet önt belém! . . .
 — Oh! míg lábam e földi pályát futja,
 Bár merre tér el éltem vándor útja,
 Tövis szórnak rá, vagy rózsával hintik:
 Te légy velem csak s — boldog leszek mindig!

Lampérth Géza.

Id. Gvidó Béla unitárius esperes 50 éves lelkészi jubileuma.

Magasztos ünneplésben részesítette a dicsői unitárius egyház-község esperesét ötvenéves papi jubileuma alkalmából. Mély hódolattal és tisztelettel borult le egész Erdély unitáriussága az előtt az őszhajú lelkipásztor előtt, ki egy félszázad távlatából tekintett vissza eltöltött gazdag éveire, s ki nemcsak egyházközségének, hanem az egyetemes unitárius egyháznak és egész Erdély magyar társadalmának kidönthetetlen szilárd oszlopa volt. Az előtt az ősz lelkipásztor előtt tett tisztességet Erdély unitáriussága és magyar társadalma, aki nemcsak szónoki készségével emelkedett lelkész társai fölé, hanem a tettek mezejére lépve, kezébe vette a munka eszközét és tántoríthatatlan kitartással küzdött kitűzött céljai megvalósításáért. Ilyen lankadhatatlan kitartással és erős akarattal valósította meg álmát, s létesítette 1896-ban az unitárius elemi iskolát, amely a mellette levő legendás templommal együtt hirdeti az egy Isten hitét.

Egy csak, egy csöpp annak az Óceánnak a hatalmas víztömegéből, amelyet az ősz lelkipásztor ötven év alatt teremtett. Nem lehet megemlíteni mind és papírra írni azt a munkásságát, amit egy félszázad alatt megvalósított . . . Ennyi legyen a megemlékezés arról a kedves öreg bácsiról, kire mindenki szeretettel és tisztelettel tekint.

* * *

A novemberi nap aranyló sugarainak ragyogása mellett kísérté öreg barátja dr. Boros György püspök, lelkész társai és az egyház-község keblbi tanácsosai az ünneplőkkel megtöltött és szépen feldiszitett templomba jubiláló lelkipásztorát. Az orgonán felbugott a dallam, az ajkakon felcsendült az ének: „E szent napon örvendezzünk, hálát zengjünk az Uristennek.“ Az egyházi ének elhangzása után megjelent a szószéken az ünnepeit lelkész és magasan szárnyaló, mélyen szántó imája után: Ézsaiás LXI. 10. vers alapján tartotta meg ünnepi beszédét. Beszédében mondá: Egy félszázadnak, ötven esztendőnek magaslatairól visszatekintek; pályám kezdetén az életerőt sugalló remény áll előttem tartalmas jelszavával: Előre . . . bátran tekints előre . . . Tovább visszatekintve e magaslaton áll előttem a másik nemfő, az emlékezés, mely „ősi napfény ragyogásánál, őszi napfény hervadásánál“ sugall — szól: borulj le, imádkozzál, hálálkodjál, mert veled van az Isten, ki veled volt eleitől kezdve.“ Megható volt, mikor hangoztatta: „Újból és újból bejárom hosszú pályámnak gazdag mezejét, a hulló lombot hallgatom, régelmult dolgokat ujitok meg, szikla, bércek közt, s gyönyörűséges virányokon. A vallásos hit csillagzatával ivezett magaslatokon és mélységek felett. Majd átvezette a közönséget beszédében három egyházközségre, s egyetemes egyházunk szolgálatába, valamint társadalmi, községi, városi és országos jellegű mozgalmakon.

Egész beszédén végig ömlött a hála, amelyben jó sorsán és szenvedései között veszi ajkaira a tartalmas vezérigéket, melyre irányt adott a hála.

A beszéd végeztével Dr. Pálffy Ferenc felügyelő-gondnok meleg szavakban üdvözölte a püspök urat és a jubiláló lelkészt s ezzel megnyitotta a diszközgyűlést s megkezdte az üdvözlések sorát:

Először a Főtiszt. Püspök Úr emelkedett szólásra s üdvözlő beszédjében a multból ragadott ki tényeket, s szép gondolatokkal tarkítva beszédét, világított rá a jubiláló lelkész ötven éves multjára.

Ezután az üdvözlések egész sora következett: Urmösi József püspöki titkár az E. K. Tanács, Török János ig.-tanító pedig József Miklós püspöki vikárius, felsőházi tag; Dr. Ferenczy Géza egyházi főgondnok és Dr. Varga Béla egyházi főjegyző, püspökhelyettes megleghangu üdvözlő leveleiket olvasták fel. Majd Biró Sándor ref. lelkész egyházközsége nevében; Dr. Farkas Béla ügyvéd a zsidó hitközség; Niculae Moldovan primar a város nevében köszöntötték a jelenlevő püspök urat és üdvözölték Gvidó Béla lelkészt. Útő Lajos kereszturi lelkész a Főgimnázium nevében mondott gyönyörű, magasan szárnyaló üdvözlő szavakat. Beszédéből kiragadok egy pár részecskét és idézem: „Főgimnáziumunk előljáróságának meleg üdvözlését hoztam és annak az iskolának, amelynek a jubiláló is 1875—1880-ig tanulója volt. Hat évtizednek időtartamát a komoly munka és annak eredménytölti ki. Ül a haladás gyorsröptű szekerén, állt az embermegbecsülés magas pódiumán, élvezte a családi élet tiszta pedesztáját. Állta az élet tüzét, türtte hidegét; széttépte ruháját; vihar dulta lelkét s mégis boldog volt.“ Megható és könnyeket fakasztó volt, mikor tovább így folytatta: „Hivatalos küldetésem jókívánatainak tolmácsolása, ha most belekönnyezik a szubjektív érzések világába . . . bocsássa meg nekem. Hozom a kis unoka megemlékezését, e néhány szál őszbe felejtett ibolya alakjában. Mosolyogva könnyezett, mikor átadta, s nekem ugyan, mintha ezt izente volna az unoka a Nagypának: Az ősznek is megvan a maga virága, a télnek is a maga költészete.“

Az üdvözlések során továbbá Nagy Béla segesvári lelkész egyházközsége nevében; Mátyus Gergely szőkefalvi lelkész a küiküllői unitárius lelkészi kar nevében; Kováts István lelkész a szentbenedeki unitárius egyházközség; Miklósi Márton kurátor a dicsőszentmártoni unitárius egyházközség nevében; Ferencz István kurátor szőkefalva unitáriusainak nevében; Felszeghy Margit alelnöknő a Nőkészvétsége nevében; Czikra Mihály a kebli-tanács; Durugy József az iskolaszék; Durugy János a dalkör nevében mondtak szívhezszóló üdvözlő szavakat.

Az Ifjúsági Egylet nevében Molnár Anna és Kiss Ferenc; az iskolás gyermekek részéről pedig Miklósi Kató és Pálffy István köszöntötték a jubiláló lelkészt. Végül Török János ig.-tanító az iskola és tantestület nevében megleghangu szavakban üdvözölte a jubiláló lelkészt.

Az üdvözlések mindenikére Gvidó Béla lelkész-esperes szívet megrázó, meleg szavakban mondott köszönetet és fejezte ki háláját. A megható és gyönyörűséges templomi ünnepély befejeztével az ünneplő gyülekezet felállva énekelte el a 213-ik éneket: „Erős várunk nekünk az Isten . . .“

A templomi ünnepélyt a Magyar Házban ünnepi bankett követte, amelyen mintegy 150 személy vett részt és számos pohárköszöntő keretében köszöntötték fel az ünnepelt lelkész-esperest.

Szolga Ferenc.

Zsakó Lenke

Október hó 28-án, délután fél 2 órakor, életének ötvenedik évében hosszas és megpróbáló betegség után visszaadta nemes lelkét a mennyei Atyának.

Élete feltünéss nélküli volt; a tiszta szeretet önzetlen munkájában telt el. Az igazi jósnak önfeláldozó szeretete lakozott benne, amivel megaranyozta életét és boldoggá tette azokat, akik közel állottak hozzája. Egyházunk ügyei iránt mindig melegen érdeklődött, a Dávid F. Egyletnek tagja volt haláláig. Családjának nemes hagyományait: a munkát, a benső, minden hivalkodás nélküli műveltséget, az őszinte egyházszeretetet hiven megőrizte. A szeretet és nemes lemondás volt életének jellemvonása. Megjelenése fizteletet parancsolt s mint ilyen egyike volt azoknak, akik egyházunk ősi nemes hagyományait: a szívjósságot, egyszerűséget, lelki tisztaságot és őszinteséget megőrizték és képviselték.

Halálát az unitárius és magyar közélet sok kiváló tagja gyászolja.

Temetése október hó 31-én volt nagy részvét mellett. Nyugodjék csöndesen. Emléke áldott.

Ami még megmaradt.

(Képek a szórványhívek életéből.)

Amint több száz kilométeres utam élményeit rendezgetem, inkább szomorú és lehangoló, mint örömkeltő, derűffakasztó képek vonulnak előttem. Nem szívesen gyűjtöm és cipelem magammal az ilyen képeket. S nem fitogtatásból vagy öntetszelgésből állítom őket az olvasó elé, hanem pusztán tanulásból. Hátha használok ezzel is valamit, azonkívül, hogy el-, kikiáltom a világnak az én fájó tapasztalataimat.

31 unitárius lélek sorsáról szeretnék írni s a sorsukba kapcsolódó életről. Arról, ami hozzuk fűződik vagy ami velük kapcsolatban elveszett. Vagy legyünk bizakodóbbak s mondjuk így, ami számunkra bennük még megmaradt.

Hátszegtől jobbra és balra a földfaló Strigy (Strâul) mentén meghúzódó kilenc községben laknak a hívek. „A régi jó táblabírák“, nemes és nemzetes vármegyei főemberek ősi földjén. Amint különbözőféle transzportációs járművekkel vagy gyalogszerrel keresztül-kasul szeltem ezt a vidéket az ódon kastélyokból szinte felém csapódni érzem az egykor híres vármegyei bálók köddé foszlott hangulatát... De elkergetem az emlékeket, mert nagyon keserű az utóízük s túl lesújtó a

vád, mivel a multat illetném a megváltozott viszonyok közt. Inkább a hiveimről beszélek.

A szórvány-hivek zöme, számszerint 14, Hátszegen lakik. Általában földmiveléssel foglalkoznak. Három intellektuális, három kiserőipari pályán van. A földmivelők: közép nemesek, törpe birtokosok és cselédek. Több kevesebb idő különbséggel mind beszármazottak.

Gazdaságilag a fölfelé törekvő törpe birtokos az egyetlen eredményre jogosító elem. A nemesek részben az agrárreform következtében, részben a szándékos alkalmazkodni nem tudás vagy eredménytelen gazdálkodásból kifolyólag a mély pont fölé süllyednek. És úgy tesznek, mint az az ember, ki háttal ülven a lován, csak a mult ködébe vesző nagyságot és dicsőséget nézi s közben nem veszi észre, hogy a lova mély szakadékok felé rohan. A tegnapi élnek s a ma minden demokratikus vívmányát kommunizmussal bélyegzik meg. A „demokrácia” szót úgy morzsolják szét fogaik között, mintha valami mérges maszlagot tüntetnének el. Világszemléletük tipikus megtestesítője Keyserling, az ismert esztétikus német filozófusnak, kinek birtokait szintén felosztották s ki csak Magyarországot tartja az egyetlen civilizált államnak, hol még egy testben vannak a több ezerholdas mammutbirtokok s hol az arisztokráciának Isten különös kegyelméből még élesen elválasztó, megkülönböztető fénye, sulya és hatalma van. A cselédek sorsa mostohább a zsilvölgyi bányászénál, pedig az utóbbi sorsa sem irigyelendő.

Faji szempontból, nemes és cseléd egyformán jó magyar. Míg a megye területén több üres ref. templom és elrománosodott eklézsiatalálható, melyekben csak a lelkész feszélyező jelenléte kényszeríti a hiveket a magyarul való társalgásra, addig a szórványhivek megmaradtak kitérítetetlen magyarnak. S e tényből bizonyos védvázat is emelnek maguk köré. Ha némelyiknek enyhén szemére vetem vallási közömbösségét, megőrzött magyarságával védekeznek. E fölött nem bocsátkoztam részletes vitába, csupán arra hivatkoztam, hogy a faji és vallási jellegzetesség párhuzamos ápolása és megőrzése az emberi kiegyensúlyozottságnak épp oly fontos kelléke, mint a repülőgépnak a két szárnya. Nem az elsőbbség vitatandó, hanem mindkettőnek abszolút szükségessége. Ha valamelyik hiányzik, már nem beszélhetünk egész emberről, mintahogyan az egyszárnyu repülőgépet sem minősíthetjük tökéletesen jónak. Azonkívül a „csak magyarság” vallási téren megalkuvást és közömbösséget jelent, ami ránk nézve sulyos veszteséggel jár. Mert gyakorlati alkalmazása ellenérdeket szolgál. Így pl. vegyesházásoknál, hol az anya más vallásu azon oknál fogva, hogy a családban úgy is az anya neveli a gyermeket, születési alkalmakkor kárunkra történik az anyakönyvi bejegyzés. Viszont, ahol az apa nem-unitárius, ott családfői jogánál fogva dönt a gyermek felekezeti hovatartozandósága felett. Így állunk mi tűz és víz között az öntudatosság és hitbeli meggyőződés csaknem teljes hiányában. S így alakult ki az a helyzet, hogy a fenti szórványokban a vegyes házásoknál egyetlenegy születési bejegyzés sem történt javunkra. Az elszigeteltség, egyedülvalóság és a lelki kapcsolatok hiánya nem adhat teljesen kielégítő

és megnyugtató magyarázatot. Igaz, hogy a szórványhivék között akad olyan is, aki életében még nem látott unitárius templomot s nem vett részt unitárius istentiszteleten. Mindezek ellenére szerephez jut a közömbösség is. S ez sajnos unitárius jellegzetesség. Hogy ez így van, négy évi lelkészkedésem alatt széles területről szerezhettem bizonyítékot. Élénk emlékezetemben van egy katolikus apa, ki husz és egy néhány kilométert gyalogolt, hogy kis fia a fogarasi felekezeti iskolában hittanból vizsgázzék. Egész éven át maga oktafta a gyermeket s most elhozta, hogy a szerzeteseknek bemutassa. Ebben a tényben több volt a pusztá formálisánál. Akkor is fájt s most is fáj, hogy unitárius vonatkozásban ilyen esettel nem találkozhattam. Valahol nagy mulasztások történtek s történnek ma is s ezeket haladéktalanul helyre kell hozni. Az ide vonatkozó szórvány-statisztikám különben így szól: A 31 lélekből 5 gyermek, illetőleg serdülő ifju. Ebből kettő a szülők közös beleegyezésével a református hittan szerint konfirmáltatott, kettő református vallást tanul. Csupán egy maradt meg nekünk s az is talán azért, mert a kolozsvári unitárius kollégiumban tanul. Ha megjegyzéseket tettem, mindenkitől egyforma választ kaptam; fő az, hogy megmarad magyarnak. Ez tagadhatatlanul valami, de nekünk korántsem elég. Áldozathozatalról talán a helyzet természeténél fogva sem lehet beszélni. A szórvány-hivék alig egy-kettő kivételével egyházi célokra vagy ritkán vagy sohasem áldoztak. S egy életen át alig adtak többet, mint egy bányász önkéntesen megajánlott évi egyházi adója. Vajjon kit terhel a felelősség? Nehéz lenne eldönteni. Pedig nem szűkeblűek. Az elmúlt husvéti istentisztelet alkalmával 600 lejen felül gyűlt be perselypénz. S az érdekesség szempontjából azt is megemlíthetem, hogy az egyik közösségben egy 1 lelket számláló református filiát unitárius adófizetők tartanak fenn. Ez magában véve még nem veszedelmes. Jobb valahova, mint sehova sem. De ennél súlyosabb az a megjegyzés, amit az egyik ottani hívem ejtett el félig öntudatlanul, hogy ők „csak névleg unitáriusok.“ Családi kapcsolatuk s a lelkük, amelyet sohasem érintett meg hitünk fenséges igazsága, másfelé vonza őket. Az egyházhoz, mint intézményhez, az unitáriussághoz, mint élő, küzdő, ható tényezőhöz csekély vagy egyáltalán semmilyen lelki vagy szellemi kapcsolat nem fűzi. Mozgalmainkról, szellemi kiválóságainkról hírből sem hallottak. S nem csodálom, mert a körükön kívül eső világról csak „A Magyar Népen“ keresztül értesülnek. Unitárius irattermékeket nem olvasnak, a Közlöny csak egyetlen egy hívőnek jár. Az Unitárius Naptárt azonban csaknem minden családnál megtaláltam. Ez a tény egy régi eszmém nyílt bevallására ösztönöz. A Naptárt az unitárius belmisszió „kis Bibliájá“vá vagy katekizmusává kell fejlesztenünk. Nem szabad anyagiakra néznünk, ha azt akarjuk, hogy ez a fontos szerv tartalomban gazdagabb, kivitelben csinosabb, szellemben unitáriusabb, öntudatosított legyen. A Naptár a legtöbbet ígérő lelki befektetés. A cél szolgálatába állítva hatásosabb és többet jelent, mint egy tucať népszerű füzet.

Végül még egy vallomás. Ez a látogatásom nem volt uttörő munka. Mások is jártak itt előttem. De az egyszerű látogatásoknál

sokkal fontosabb Brázovay Dezsőné urasszony felbecsülhetetlen, lelkes munkája, kinek lelkét Isten a kicsorduló jóságból, magas értelmiségből és páratlan unitárius öntudatból teremtette meg. Ővé az érdem, hogy hiveink ma már nyíltan bemezik vallani unitárius mivoltukat. Nem probléma többé, hogy mi lesz velük, ha meghalnak. Idáig ugyanis azzal terrorizálták őket, hogyha be nem olvadnak más felekezetbe, még az sem lesz, aki eltemesse. Brázovayné lankadatlan buzgalma lélek-tanilag nyugalmi helyzetet teremtett. Reumatikus lábaival Kapus bácsi nyugodtan tipoghat az örökkévalóság portája felé. Bennem azonban bizonyos keserű érzéseket fakasztott. Amíg vonatom a mélabus októberi fényben hazafelé vágat azon gondolkodom, hogy az elvonult képek nyomán a szórványokba ezután csak temetni járok. Ennyi még megmaradt a missziós kötelességből, ill. hivatásból. *Simén Dániel.*

Imaház az Irisz-telepen.

November 7-én egyszerű ünnepély keretében nyitotta meg a kolozsvári Unitárius Egyházközség Előljárósága az Irisz-telepi imaházat, Kajántói-ut 37 szám alatt. Az Irisz-telepi imaház megnyitása, valamint a más külvárosi részekben tervbevett imaházak sürgős felállítása, döntő fontossággal fog birni a kolozsvári egyházközség életében. Unitárius hiveinknek egy nagy többsége külvárosi részekben lakik és a belvárosból való kiáramlás még mindig tart. A külvárosi részekben lakó hiveink lelki gondozása és az ifjak hitoktatása és nevelése a szétszórtság, a nagy távolság stb. miatt a belvárosi egyházközségi központból csak nagy nehézségek közepette hiányosan történhetett. Az Egyházközség Előljárósága a Dávid Ferenc Egyet. segítésével több évvel ezelőtt sikeres körzeti istentiszteleteket tartott 3—4 külvárosi részben, hiveink lakásában. Ez a munka, noha nagyban elősegítette hiveink megtartását és valamelyes lelkigondozást nyújtott nekik, természetű miatt nem tudott folytonosságot és rendszeres tevékenységet biztosítani. Október hónapban a Teol. Akad. hallgatóiból alakult Missziós Kör segítségével a beszerzési munkát elvégeztük és egy rendkívüli körülmény segítségével sikerült kibérelni a volt r. kat. kápolna helyiségét. Az Egyet. Egyház megértő segítségével az Egyházközség Előljáróságának sikerült megteremteni a kellő anyagi alapot az imaház félévi bérletéhez. Nov. 7-én az istentiszteletet Dr. Kiss Elek teol. tanár végezte; énekelte a Teol. Akad. énekkara. Üdvözölték az Irisz-telepi hiveket az Egyházközség nevében Ürmösi Károly esp., Benczédi Pál vallástanár a D. F. E. nevében s Erdő János s.-lelkész zárószavaival ért véget az ünnepély. Ott láttuk dr. Varga Béla egyh. főjegyzőt, Vári Albert teol. dékánt, Ürmösi József püsp. fitkárt stb. — Nov. 14-én lélekemelő istentisztelet és ünnepély keretében áldozott hiveink serege Dávid Ferenc emlékének. — Nov. 21-én „szeretetvendégség“ keretében Szent-Iványi Sándor teol. tanár tartott istentiszteletet s igyekezett megteremteni azt a belső egységet, amelytől az imaház jövője függ. Még a tavasz folyamán fel kell építenünk saját imaházunkat. Minden segítyt, adományt vagy megkeresést az Unitárius Lelkesi Hivatal címére kérünk, Cluj, Calea Marechal Foch No. 11. *Erdő János.*

K É V E K Ö T É S.

IFJUSÁGI ROVAT.

Rovatvezető : Lőrinczi Mihály.

Ifjuság és munka.

Itt van az őszi időszak s hűvös, esős napok beálltával megkezdődik az egyletek nevelő, szórakoztató és irányító munkája. A nyár a kóborlás, adatgyűjtés, felüdülés és részben a pihenés ideje. Az őszt az új kezdés, az újra szervezkedés, a beindítás évszaka. A tél a komoly építő munkáé. Összegyűlt fiatalok szindaraboznak, dalárdákba járnak, szavalnak, társasjátékokat szednek elő. A tavasz sok esetben a nagyobb érdeklődő közönség előtt való nagyobbarányú bemutatkozás alkalmá. Az évi munkát mutatjuk be egy-egy ifjusági nap, köri gyűlés keretében. Ilyenkor több falu, egy egész vidék összeverődik és megindul a verseny: ki dolgozott többet, ki tud szebben játszani, szavalni, énekelni. A tavasz egy egész tél munkájáról ad őszinte képet.

Most ősz van. Ez a szervezkedés, az új kezdés, a beindulás ideje. Elkészítjük egy egész egyleti év munkatervét, kidolgozzuk részletesen, megjelöljük a szereplők személyét, összegyűjtjük a munka anyagát egész részletesen. Nem hagyjuk későbbre, amikor szükségünk lesz rája. Ha akkorra hagyjuk, nem lesz semmi belőle. Épen mint a gazda emberé, olyan a mi munkánk is. A gazda ősszel begyűjt mindent a háza köré, elrakja télire, hogy ne kelljen hideg, sikos időben, hófúvásban kimozdulnia. És fontos nagyon, hogy kit hová állítunk. Az irányelv csak az lehet, hogy minden ifju oda kerüljön, ahol legjobban megfelel tehetségével a munkának. A legügyesebb, legtapasztaltabb ifju legyen az elnök. Aki legszivesebben ír, az legyen a jegyző. Ha valaki szereti a járkálást, sok apró dolog elintézését, az titkárnak való. A legmegbízhatóbb, a legtakarékosabbra mindenki rá fogja mondani: ez pénztárosnak való. A teremgazda ugródeszka mindenki számára. Rendszerint a kezdő, a legfiatalabb egyleti tagokból választják. Ez próba, mint az inasnál az első két hét. Ha jól és buzgósággal végzi megbízatását, akkor lehet belőle még elnök is. A gazda, vagy nevezék bárhogy, akaratlanul is az egylet belső életéről ad világos képet. A rendetlen, szemetes egyleti helyiség, a poros asztalok, piszkos könyvek, rongyos, szétszórt újságok a gazda és az egész egylet lelki világáról adnak pontos képet.

A vezető rendszerint adva van. Vagy a lelkész, vagy a tanító vállalja ezt a feladatot. Legjobb, ha mindketten együtt vannak az ifjusággal. A tanító ismeri mindenkinek a tehetségét, képességeit, a lelkész pedig épen azért, mert előtte mindenki egyformán fontos, szerephez, munkakörhöz juttatja a meghuzódókat is. A cél csak az lehet, hogy senki se érezze magát elmellőzöttnek, leszorítottnak. Ha nincs jó énekhangja valakinek, lehet azért jó szavaló, szinpadai előadó, lehet a táncosok elsője. a társasjátékok lelke. A jó énekes ne akarjon mindenben első lenni, engedjen

másokat is érvényesülni. Minden emberben van egy kis vágy, hogy szerephez jusson. Akiben nem él ez a titkos rugó, annak valami baja van. Az egészséges, ép lelkű ifju valamilyen munkát követel magának. Néha szerénysége nem engedi szólani, de a szemében ott csillog a vágy s ezt a vezető, az elnök lássa meg hamar.

Rendszerint ősszel határozzák el az egyletek, hogy milyen ujságokat, folyóiratokat rendeljenek meg. Ez hosszas vitákra, komoly érvelésekre ad alkalmat. Bizony fontos is, hogy mit olvasunk, mire adjuk ki a pénzünket! Olyan ujságokat kell olvasnunk, amelyek nincsenek tele ferdítésekkel, valótlanságokkal. Nem a szenzációhajhász lapok a jó olvasni valók, hanem a tartalmas és a mi érdekeinkkel foglalkozók. Ilyen pl. a Magyar Nép. Mivel azonban mi egyházi szervezet vagyunk és vallási alapon tömörültünk egybe, az egyház helyiségében (templom, kulturház vagy felekezeti iskola) helyiségében gyülekeztünk össze, gondolnunk kell arra is, hogy az egyház kiadványait olvassuk. Az egyházi folyóiratokban ismerkedünk meg egyházunk nagy kérdéseivel, a vallás szerepével, a közösség, az együtt élő emberek építő munkájával. Ilyen egyházi folyóirat is több van. Lehet válogatni közöttük. Az Unitárius Közlöny azonban nem hiányozhatik sehonnan. Ebben van a mi rovatunk, a „Kévekötés“. Amíg önállóan, mint ezelőtt, újra megjelenhetik, addig a Közlöny szorított nekünk helyet eldalain. Reményünk van, hogy újra önállóan ki tudjuk adni a „Kévekötet“ s akkor nem hiányozhatik egy egyleti asztalról sem az ifjuság egyetlen folyóirata. Az ujságokat, folyóiratokat lehet olvasni közösen. Valaki hangosan felolvasson egy cikket. A következőt már más ifju olvassa. Fontos, hogy mindenki olvasson rendre. Ha több példány van, más megoldás is lehetséges.

Pénzt gyűjthetünk könyvvásárlás céljára is. Itt kell legjobban vigyázni, mert nem érdemes minden könyvet megvenni. Csak a jó és tartalmilag értékes munka éri meg a pénzt. Kevés pénzrel is lehet jó könyvet kapni. Olcsóbb a könyvnapon kapható munka. Ilyent gyakran hirdetnek az ujságokban. A vezetők rendszerint járatnak egy-egy nagyobb ujságot. Ha figyelemmel vannak a hirdetésekre, sok pénzt megtakaríthatnak az egylet javára. Ingyen meg lehet szerezni könyvárjegyzékeket a könyvkereskedésekből. Ezek az árjegyzékek mindenről pontosan tájékoztatnak. Feltüntetik a közelebről megjelenő könyveket is. Tárgyuk szerint csoportosítják a műveket. Jártas ember hamar rájön, mit érdemes megszerezni és mit nem.

A megszerzett könyvek olvasásával rendet lehet tartani és kötenként egy-két lej olvasási-, rongálási díjat szedni, ami már újabb alapot nyújt más könyvek beszerzésére. Nem egyleti tagoknak is oda lehet adni magasabb olvasási díj mellett, mikor már mindenki elolvasa. Ez a módszer a könyvek megkímélésére is vezet. Amit magunk szereztünk meg, azt jobban becsüljük. Gyűjtéssel is lehet könyvtárra szert tenni. Minden háznál akad egy-egy kötet, amit már nem olvasnak, mert minden betűjét tudják. Kérjük el és helyezzük könyvtárunkba. Ott mindenki hozzájuthat. Az emberek néha szükségét érzik, hogy jótékonyságot gyakoroljanak. Legyünk segítségükre, adjunk alkalmat, hogy ilyenirányu lelki szükségüket kielégíthessék.

Az egyleti munkát néhol lekicsinyléssel és gunyolódással illetik. Mindenütt vannak ilyen emberek. Ezekre azonban nem hallgatunk. Ők amugy sem hallgatnak ránk. Az ilyen gunyolódókból lesznek azután rendszerint a legbuzgóbb tagok. Csak a kulcsot kell lelkükhöz megtalálnunk. A legtöbb embert épen hiúságánál lehet megnyerni. Ez természetesen sok ügyességet kíván.

Mindennél fontosabb azonban a jó példa. A nyílt gondolkodás és az őszinteség lehet csak a fegyverünk. Senki hátamögött ne beszéljünk.

Az ifjusági munka mindennél fontosabb. Az új nemzedék nevelését nem lehet elhanyagolni. Ahol van munkás ifj. egyesület, ott megújul a roskadozó templom, ott van egy létesítendő kulturház terv, ott van egy megszülető szövetkezeti alaprajz. Ma az emberek érzik, hogy tenniük kell valamit, ha meg akarunk maradni. Az egyleti összejövetelek közösségi érzést ébresztenek fel. A tagok templomba járnak, minden megmozdulásban szívesen részt vesznek. Segítésük minden munkában döntő lehet. A falu, a gyülekezet mustármagja ők, akikben lobog a felemelkedés, az új élet utáni vágy.

Örökre helyrehozhatatlan hibát követ el, aki utját vágja, megakadályozza az ifjuság építő, önnevelő, példát adó munkájának. —i —y.

Őszi hangulat.

Nem tudom, hogy miként történt,	Elfeledtem, hogy az ősz már
Csak egy reggel	beköszöntött.
szerteszéjjel	Előzőnlött
lehorgasztott fejjel álltak a virágok.	mindent, ami virág, illat.

Valami nagy, láthatatlan,	Hogy a nyár már elmulóban,
Bús-mogorva	reményeim,
emberforma	emlékeim
az éjszaka leforrázta a világot.	kialvóban. A tűz kihalt.

Olyan volt virágos kertem,	Úgy álltam a park közepén,
mint temető,	mint egy régi,
testet rejtő,	mesebeli
elátkozott kastély parkja.	rangját vesztett tündérherceg.

Szomoruan simogattam	Csak vitáztam önmagammal,
szemeimmel.	dalaimmal,
Kezeimmel	álmaimmal:
akartam segíni rajta.	miért hervadnak el a kertek?

Miért tűnnek el tavasz és nyár,
Rügyfakadás,
virágbomlás,
mint tündéri álom-percek?

Bede Emil.

Ketten beszélgetnek.

Ferenc, akinek hónalja tele van könyvekkel, füzetekkel, találkozik az utcán Jánossal.

— Tán papnak készülsz, hogy úgy megterhelted magad tudománnyal — kérdezi János.

— Nemcsak a jó pap, de a jó gazda is „holtig tanul” — szomszéd.

— Mégis „tudatlanul hal meg”.

— De igyekezem legalább annyit megtudni és megismerni, amennyit csak lehet.

— Mit érsz a nagy tudománnyal? Ugy is, akármennyit tudsz is, csak meg kell fogd az ekeszarvát, a kapa meg a kasza nyelét.

— Azt megtanultam még boldogult édes apámtól, de most azt szeretném megtanulni, hogy kevés birtokomat hogyan tudnám úgy kezelni, hogy az az adóra, meg a család fenntartására szükségeseket mind kihozza. Mert, látod János, én azt hiszem s ezek a könyvek is mind azt mondják, hogy ezekben a mi széiforgácsolt apró földjeinkben sokkal több van benne, mint amennyit mi ki tudunk venni belőle.

— Azért a könyvet hiába viszed, az nem terem neked kenyeret, csak az időt lopod vele. Feküdj neki a munkának s ha jól dolgozol, lesz, ha nem, mind olvashatod a könyvet. Nem a betű kell nekünk, az az urak kenyere, hanem a kasza, kapa. Nem vagyok én iskolás gyermek, hogy ilyen szemérmességgel lopjam az időt, de még csak azt sem szeretem hallani, amikor az iskolás gyermekeim otthon gajdolnak.

— Látszik, hogy nem voltál ott szeptember elején a Gazdakörben, ahol többen éppen arról beszélgettünk, hogy aki nem törődik ma a gyermekei dolgával annyit sem, hogy utána nézzen otthon is, mit és hogyan tanulnak, ahol hiányos a tudásuk, ott nem segít rajtuk, szellemi gyilkosságot követ el velük szemben. Látod, az iskola nem végezhet el mindent. Az iskola arra való, hogy fölébressze bennük a tudás és művelődés vágyát. Otthon is kell tanulni és a gyermekeket tanítani. A tisztelletes ur mennyit panaszolja, hogyha mi szülők nem segítünk gyermekeinknek az írás-olvasás tanításában otthon, még vallásra sem tudja oktatni gyermekeinket. Én még a gyermekeim román leckéit is figyelemmel kísérem s én is tanulok tőlük románul, őket pedig minden este, legalább egy fél órán át magyarul tanítom írni-olvasni. Most már elég meglehetősen olvasnak és írnak s hogy gyakorolják magukat, azért viszem nekik ezeket az Új Cimborákat meg meséskönyveket s minden vasárnap számon kérem tőlük, hogy mit olvastak.

— Az már igaz, nem sok hasznát látják az iskolának. Juliska a minap is olyan levelet küldött Brassóból, hogy alig tudtuk elolvasni.

— Ne az iskolát hibáztasd, hanem magadat. Ha vettél volna annyi fáradságot magadnak, hogy egy kis utmutatást adtál volna Juliskának, amíg az iskolába járt, most nem zavarná össze a román és magyar betűket. Ezért mondtuk, hogy aki gyermekének nem segít a

tanulásban s vele a hiányokat pótoltatni nem igyekeznek, gyilkosságot követ el vele szemben. Én még azt is hozzáteszem, hogyha önmagát nem képezi tovább az ember, nem kér részt fajának szellemi életéből, öngyilkos az.

— Látom, hogy a sok könyv olvasása közben nagyon kinyílt a szemed. Mondasz is valamit! Elmegyek én is az egyházközségi könyvtárba, hogy vigyek onnan magamnak is, meg a gyermekeknek is olvasni valót. Háttha lenne valami haszna.

— Az lesz, feltétlenül, ha komolyan veszed. De jegyezd meg, nemcsak a haszonért, de gyermekeink, egyházunk, fajunk jövője szempontjából, kötelességből is kell tegye minden jó unitárius magyar szülő.

Simén Domokos.

Menekülés . . .

Futok, rohanok . . .	Kezében lángkard,
Önmagam elől	Mint a harcmezőn . . .
Örvények felett . . .	Leccsap,
Derűs ég alatt . . .	Gurul a fejem . . .
Jaj! Csak egy perc!	Istenem!!!
Még egy pillanat!!	Fejem nincs már,
S a csillogó álmovár	Gurul a porban . . .
Osszedől . . .	Megrugom,
Kegyetlen ágyuk	Ugy véletlenül,
Vadrobajjal verik a falat . . .	Torz vigyorral
És felismerem önmagamát,	Rám acsarog . . .
Mint gyűlölettől eltorzult szájjal,	Aztán a földön
Tűzes pokollal, hallelujával	Elszenderül . . .
Rombolom az álmováramat . . .	Futok, rohanok . . .
Futok, rohanok . . .	Légzésem kihagy . . .
Ziláló mellel,	Keblembe vad hörgés szakad,
Véres lábbal . . .	A szív! A szív!
Ordít az örvény,	Már nem dobog!!
Az ég mosolyog . . .	Nincs tovább!!
Felsikoltok:	Vége!!
Hol itt a Törvény??	Lerogyok!!
Szédít a Minden . . .	Holt testem mellett egy hang
A Semmi meg vonz!!	[zokog . . .
Tovább!! Tovább!!	Miért e rohanás?!
Még nincsen vége!	Miért e félelem??!!
Nyomomban hatalmas üldözőm,	Hisz csak „Én“ vagyok!!

Nemes Nagy Mártha.

Nyugtázás. Kévekötés előfizetését beküldték: Visky Erzsébet Turda, str. Gh. Barițiu 19. 40 lej, Mérész Aranka, Făgăraș 40 lej.

Szerkesztői üzenetek: Kérjük olvasóinkat és munkatársainkat, hogy cikkeikkel keressenek meg. Semmi anyag nem áll rendelkezésre. Verset, novellát, más cikket és érdeklődő levelet kérünk Făgăraș, Oficiul Parohial Unitarian címre küldeni.

TŰZHELY MELLETT

Anya-járás.

(Téli reg.)

Februárius első napjaiban, a Vereckei-szoros tájékán megtámadtuk az oroszokat. Az első nekirohanással, amely harmadnap déli-
előttig tartott, a Beszkidek gerincére szoritottuk az ellenséget. Itt egy erősebb csapat megvetette lábát és dühös kitartással állta utunkat. Szinte lehetetlen is volt erélyesebb mozdulatokat tennünk, mert oda-
fent a gerinc közelében, övig, mellig ért a hó: úgy mozgottunk benne, mint apró moslicák a tej sűrűjében.

Várnunk kellett, amíg a nehéz tüzérség előre jön és megtol-
lássza a hegycsucok madarait.

Visszahúzódtunk a közeli erdőbe s táborveréshez fogtunk. Fa-
kalyibákat róttunk össze, a földszakadékokra födelet szerkesztettünk, hófalakat hánytunk, falevelet, fenyőgalyat szedtünk derékalyknak, szá-
raz tüzelő anyagot gyűjtöttünk.

De azért fel-feltört az aggodalom: milyen nyugalom lesz itt az
első éjszaka? A muszkák nem igen fognak jönni, de az éjszakai szél...

Késő délután volt már, mikor küldönc jött értem: siessek a zászló-
alparancsnokhoz.

— Be fogsz menni Volóc községbe s összeköttetést keressz a
trénnel, — mondotta az őrnagy. — Azt hiszem, szívesen vállalkozol,
legalább meleg szobában fogsz aludni...

Persze, hogy szívesen vállalkoztam. A fagy birodalmából meleg
szobába pottyanni: ki ne örült volna ennek a kilátásnak?

Meghallgattam a parancs részleteit: másnap délelőtt föltényt kel-
lett a zászlóaljhoz dirigálnom és sok-sok szalonrát.

Magamhoz vettem Elekes tizedest, elindultunk Volóc felé. Egy
darabig könnyű volt az utunk, mert az előnyomuláshoz széles ösvé-
nyek keletkeztek a hóban: azokon haladtunk. De egyszerre balra kel-
lett térnünk, ki a företlen hóra.

Ki tett hosszabb utat nagy hóban? Az ember ina először zsi-
badozni kezd, majd megreszketősödik, végül éles nyilalások állanak
beléje... A szem sajog, káprázik a csillogástól, szorongó, reményte-
len érzés, álmoság, szédülések lépik meg az embert...

Vergődünk, usztunk egymás nyomában, cserélgettük a veze-
tést. A nap lebukott az egyik csucs mögött, metsző szél sepert végig
a havon. A tizedes csüggedten szólt hozzám:

— Mindjárt ránk sötétedik, idefagyunk...

— Csak kitartás, Pista fiam, még egy rugaszkodás s vert uton
leszünk...

Végre csakugyan kiértünk az utra. Levertük magunkról a ha-
vat: mintha mázsányi terhet dobtunk volna le.

Oreg este lett, mire Volóóra értünk. A falu már telve volt katonasággal. Törzsek, kórházak, trénszekerek, tüzéségi fogatok lepték el a helységet.

Házról-házra menve kerestük zászlóaljunk trénjét. De csak nem kaptunk utbaigazítást... — Nem tudom... nem tudom! — fizettek ki kurtán mindenüft. „Nem tudom“ a háboru leggyakoribb és legutálatosabb mondata.

Végre-valahára egy lovas tréntiszttel találkoztunk, aki valamit mégis csak tudott mondani. Elmondotta, hogy a zászlóaljak szekerei elakadtak egy leszakadt hidnál, reggelre ha megérkeznek.

— Hol alszunk? — sóhajtott dideregve Elekes tizedes.

Már alig álltunk a lábunkon.

Ekkor eszembe jutott, hogy a hadosztálykórháznál van egy orvos ismerősöm: hátha az megérkezett már? Kolozsvári fiu, szivesen szoktunk parolázni és elbeszélgetni a mi kedves városunkról.

Megkerestük a vöröskeresztes zászlót és a doktor után tudakozódtunk. Szerencsénk volt, a doktor megjött és elhelyezkedett már. Jégvirágos ablakai kivörösöltek az éjszakába...

Bekopogtattunk, elmondoztam, mi járatban vagyunk. Csakugyan szivesen fogadott. Kis szobája volt, egy ágy benne, nagy bubos kemence, lóca a fal mellett. Megállapodtunk: én a földön fogok aludni szénából vetett ágyon, a tizedes pedig valamelyik lócán helyezkedik el, vagy a tisztiszolgához huzódik a civilek szobájába.

A doktor beszólította Ádámot, a tisztiszolgát s teát öntetett számunkra. Mi az asztal mellett, Elekes tizedes a lócán, vidáman szűrölgettük a forró, illatos italt s beszélgettünk a világ folyásáról.

A tizedes lassan bóbiskolni kezdett, majd ráhanyalott a keskeny lócára. Összegömbölyve, nyomoréku feküdt... no, majd helyreigazítja Ádám... pokrócot tesz a feje alá, széket a lóca mellé... Ne riasszuk fel első álmából.

Én is feküdni készültem. A doktor fönmaradt még, sürgős jelentéseket kellett megírnia.

Ádám pompás ágyat vetett számomra. Illatos széna, pokróccal leterítve, takarónak pedig tulipános, nagy juhász bunda, amilyenben a bethlehemesek szoktak járni...

Bizony, nekem sem kellett ringatás!

Pitymallozott, mire megbredtem. Künt az utcán csikorgott a hó az ágyuk és trénszekerek alatt, özönlöttek előre a frontmögötti hadak.

Ádám a tűz körül babrált. A tűz mellett párolgó, nagy fazék.

Amint jobban szétnézek a szobában, feltűnő dolgokon akadt meg a szemem. A doktor az asztalra borulva aludt... Köpenyeg, sapka rajta, lábán nagy szőrcsizma... Hol van a tizedes?...

Azt is fölfedeztem, ott feküdt a doktor ágyában, s kényelmesen kinyújtózva huzta az igazakét.

— Hogy került a tizedes a doktor ur ágyába? — kérdeztem.

Ádám mosolygott és a doktor felé intett.

— Megsajnálta a doktor ur... a lócáról az ágyba emeltük...

Azt mondotta a doktor ur: hadd aludja ki magát egyszer istenigazá-

A Dávid Ferenc-Egylet a tél folyamán négy kulturdélutánt rendez az unitárius püspöki lakásban (Gen. Foch 7. sz.)

Kezdeté délután fél 6 órakor. Minden érdeklődő szívesen látott vendég. 1937. dec. 3-án: 1. Felolvas olaszországi útról: Marton Lily. 2. Játsszik: a Lakatos=quartett. 3. Opera=áriákat énekel: Haffner Böske. 4. Hegedűn játszik: Ifj. Márkos Albert. 5. Chopin-Fantázia, zongorán előadja: Tulogdi Sári. 6. Költeményeiből felolvas: Dsida Jenő. 7. Énekel: Ürmösy Magda. — 1938. jan. 7-én: 1. Felolvas: Dóczyiné Berde Amál. 2. Hegedűn játszik: Fejér Sándor. 3. Költeményeiből felolvas: Sándor Judith. 4. Zongorán játszik: Hevesy Piroska. 5. Trio, előadják: Hevesy Piroska zongora; Fejér Sándor hegedű; Boga László cello. — Febr. 4-én: 1. Felolvas: Póczy Mihályné. 2. Hegedűl: Guráth Erzs. 3. Zongorázik: Szentmártoni Kálmáné. 4. Énekel: Szeghő Julia. 5. Szaval: Fényes Alice. 7. Énekel: M. Lévay Ilonka; zongorán kíséri: M. Rohonczy Mária. — Márc. 4-én: 1. Felolvas: Gróf Bethlen Mária. 2. Hegedűl: Diviácky Mária. 3. Opera=áriákat énekel: G. Hihn Irén. 4. Költeményeiből felolvas: Reményik Sándor. 5. Zongorázik: K. Molnár Irma. 6. Énekel: Rennerné Halász Baba; zongorán kíséri: Útő Mária. 7. Elnöki bezáró.

A Dávid Ferenc-Egylet őszi felolvasó ülései. Első ülését november hó 8-án tartotta, mikor is nagy közönség hallgatta végig *Tóth Istvánnak*, a hirneves festőművésznek kitűnő előadását, aki 25 vetített képpel mutatta be a ma művészetének lényegét és tartalmát. A naturalizmus, impresszionizmus, neoimpresszionizmus, kubizmus, dadaizmus, futurizmus irányzatoknak történeti kifejlődés keretében mutatta be jellemző sajátosságait s a szakember alaposágával és a művész előadó képességével a hatalmas tárgykört oly nagyszerűen előnkbe tárta, hogy a fölvetett kérdéseket mindenki világosan megértette. A nagyközönség hálás is volt a művésznek az élvezetes tanításért s ezt a hálaérzést Dr. Boros György püspök kedves és találó szavakban jutatta kifejezésre. A püspök nagy elismeréssel méltatta a művész nagy-

értékű tanítását s a közönség meggazdagodott lélekkel távozott az előadásról. — November hó 15-én *Kelemen Lajos*, a kiváló történet-tudós megemlékezett a régi temetőről, mely a Kövespad-utca területén volt, majd meg a mostani házsongárdi temető régi történetéből mondott el érdekes tudnivalókat. Azután a legrégebb, majd pedig az újabbkori érdekesebb sírokról emlékezett meg. A temetőben nyugvó nevezetes halottak életéből sok érdekes epizódot mondott el, melyekkel feledhetetlenné tette azt a másfél órát, melyen a nagy közönség sok érdekes ismeretre tett szert. — Nov. 22-én pedig *Dr. Borsai Albert* orvos tartott igen hasznos előadást a helyes táplálkozásról. Ebben az előadásban sok hasznos tudnivalót ismert meg a hallgató közönség, mert *Dr. Borsai Imre* a tudomány helyes megállapításait oly érthetően és világosan adta elő, hogy azt mindenki jól megértette.

A D. F. Unitárius Nőkszövetsége megkezdte kedves házias kötőkéit. Az elsőt október hó 23-án tartotta, mikor a művészi részben *Perényi János* színész szavalattal, *Szabó László* zeneakadémiai növendék hegedűjátékkal, *Rennerné-Halász Baba* pedig több énekszámmal, saját szerzeményeivel is, saját zongorakiséréte mellett járult hozzá ahhoz, hogy a közönség valódi magas színvonalu művelészetben részesüljön. Ifj. *Hadházy Sándor* tanár pedig kínai és japán szokások és vallásról tartott igen tartalmas előadást. — November hó 23-án pedig a művészi részben *Moldován Melinda* énekkal, *B. Gajzágó Filoména* zongorajátékkal gyönyörködtette a közönséget. *Kelemen Lajos* a tudós tanár pedig *Kolozsvár* régi házairól mondott el sok érdekességet és történelmi fontosságu ténytet, melyek igazi jelentőséggel bírnak.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lej. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lej. A rendes- és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze. Egyleti jogait csak az gyakorolhatja, aki tagsági díjait rendezte. — Előfizetés külföldre 90 lej. Minden pénzküldemény *Gálfi Lőrinc* pénztáros címére küldendő *Cluj, Calea Marechal Foch 12.*

Nyugtázás. Az egylet pénztárába október 26.-tól november 22.-ig tagsági díjat fizettek: *Gálffy Zsigmond*, *Tana Ferenc* *Kolozsvár*, *Gálffy Ferencné Firtosmartonos 1937-re*, *Ágh Ferenc* *Kolozsvár 1934—1935-re*, *Pálffy Juliánna* *Bágyon 1933—1937-re*, *Német István* *Kolozsvár 1936—1937-re*, *Fikker János* *Kövend 1937—1938-ra.*

Előfizetési díjat fizettek: özv. *Málvianszky Ferencné*, özv. *Nagy Ferencné Székelyudvarhely*, özv. *Florer Józsefné* *Kolozsvár*, *Bálint Eszter* *Firtosmartonos 1937-re*, *Szóke Istvánné* *Mócs 1937.*

Alapítói díjban fizettek: *Ürmösi Jenő* *Kolozsvár 300 lejt*, *Ekárt Andor* *Csehétfalva 100 lejt.*

Cluj-Kolozsvár, 1937. november 22-én.

Gálfi Lőrinc.

Kellemes és boldog karácsonyi és újévi ünnepeket kívánunk olvasóinknak és munkatársainknak!

Hétköznapesti istentisztelet-sorozat a kolozsvári unitárius templomban. A kolozsvári unitárius egyházközség kebli-tanácsának határozatából — egyelőre kísérletképpen — egy hétköznap esti istentisztelet-sorozat tartatott október és november hónap 5 csütörtök napján, mindig esti 7 órai kezdettel. Az istentisztelet-sorozat egyházi beszédeinek megtartására *Szent-Iványi Sándor*, teol. tanár úr volt szíves vállalkozni, aki „Kisebbségi kereszténység” címen a következő tárgyakról tartott egyházi beszédeket: okt. 14-én „Könnyű kereszténység”, okt. 21-én „Megvalósítható-e a kereszténység?” okt. 28-án „Álpgányság”, nov. 4-én „A kereszténység és a halál”, nov. 11-én „Keresztény hétköznapok”. Ez istentiszteleteken Ifj. Márkos Albert, zenetanár hegedűszóolóval, Szentmártoni Éva—Szentmártoni Lenke orgonakiséretével énekelt szóolóval, Moldován Melinda szintén énekszóolóval Útő Mária orgonakiséretével, a teol. akadémia és a főgimnázium énekkara egy-egy karéval szerepeltek. Az istentiszteletek a látogatottság tekintetében is örömdetesesen sikerülteknek bizonyultak.

i. y.

Erdő János lelkészjelölt, két évi külföldi tanulmányai befejezése után hazajött s egyelőre a kolozsvári egyházközségnél nyert alkalmazást, mint segédlelkész. Erdő János külföldön dicséretes munkát végzett, itthoni munkássága elé nagy reménységekkel néz az unitárius vallásközönség.

Kulturházzszentelés Udvarhelyen. Odorhei-sz. udvarhelyi unitárius egyházközség hívei a nemes célt megértő buzgósággal s lelkes, áldozatkészséggel közmívelődési házat építettek, hogy abban meleg otthonra találjon a gyermekesereggel való foglalkozásra, az ifjuság összetartására és önművelésére, a népi és egyházi kultúra megtartására és fejlesztésére irányuló munka. A befejezés és berendezés munkálatai most vannak folyamatban. A felavatás december 12-én, vasárnap lesz. A felszentelést Dr. Varga Béla püspökhelyettes, a vasárnapi istentiszteletet Vári Albert teológiai dékán végzi. Az estélyen való szereplésre Ürmössy Magda művésznőt is felkérte a rendezőség.

Irodalmi estély Brassóban. Még a tavasszal történt, hogy a legifjabb erdélyi magyar író-nemzedékhez tartozó csoport képviselői

azzal a kéréssel fordultak a brassói egyházközség előljáróságához, hogy irodalmi estély céljára bocsássa rendelkezésre a templomot. Belső formája, elrendezettsége és kitűnő akusztikája megtetszett nekik. A Kebli Tanács szívesen teljesítette a kérést, mert a magyar szó és irodalom elől nem akarta elzárni ajtóit, sőt erejéhez képest támogatni akarja mindig. Később derült ki, hogy az irodalmi estélyt az írók nem maguk, hanem a Nőszövetség rendezésében akarják megtartani. A Nőszövetség is legjobb erejével és buzgóságával ment az ifju írók támogatására. Így Erdély legifjabb magyar írói a brassói unitárius templomban igen sikerült bemutatkozást tartottak október hó 24-én, melyen Brassó egész magyar közönsége nagy számban képviselve volt. Abafáy Gusztáv bevezető előadásában a legifjabb írók szellemi irányáról, célkitűzéseiről szólt. Szabédi László és Bözödi György (mindketten unitáriusok), I. Szemlér Ferenc, Flórián Tibor és Kiss Jenő költeményeikből, Szenczei László, Nagy István és Gr. Wass Albert elbeszéléseikből adtak bemutatót, Vásárhelyi Z. Emil pedig képzőművészeti irányokról számolt be. Gál Vilmos brassói kebli tanácsos zsol-tárokat játszott harmoniumon, Kovács Lajos esperes rövid megnyitót és bezárót mondott. A nagyszámu közönség fokozott érdeklődéssel hallgatta az ifju írók szellemi szárnyalását s egy kedves és emlékezetes estély emlékével távozott az irodalmi estély céljára is egészen alkalmasnak bizonyult templomból. Előadás után többen összegyűltek a Székely Társaság helyiségében a vendégek tiszteletére, hol Gr. Wass Albert az egyházközséget és a Nőszövetség buzgó rendezőit, Kovács Lajos esperes az írókat köszöntötte.

Új lelkészi lakás felavatása Szentmihályfalván. A szentmihályfalvi egyházközség lelkészi lakást épített és november hó 14-én ünnepies keretekben föl is szentelte. Az ünnepies istentiszteleten tartalmas buzgó imát Vári Albert dékán, lelkes beszédet pedig Dr. Kiss Elek teol. tanár tartott, a papilak építésének történetét pedig Gálfi András helybeli lelkész adta elő. Énekkel közreműködött a helybeli Magyar Dalkör, a kövendi Magyar Dalkör, Dézsy Zoltán várfalvi énekvezér. Istentisztelet után az új lakást Dr. Varga Béla püspök-helyettes főjegyző áldotta meg tartalmas beszédben. A délutáni templomi ünnepélyen közreműködtek: Kővári Jakab kénosi lelkész buzgó imával, Fikker János kövendi lelkész lelkes, buzdító előadással, Gombási János aranyosrákosi lelkész a „Dévai mártír“ című költeményének előadásával, Árkosi Tamás esperes pedig tartalmas bezáró beszéddel. Énekkel újból a kövendi Magyar Dalkör, a szentmihályfalvi Magyar Dalkör és Dézsy Zoltán énekvezér működtek közre kiváló sikerrel.

Házasságkötések. *László Tihamér* főgimnáziumi tanár és *Szilágyi Etus* október hó 3-án házasságot kötöttek. — *Dr. Szathmáry János* jószágfelügyelőségi titkár és *Fábián Erzsébet* november 6-án házasságot kötöttek. A Mindenható Isten áldása és szeretete legyen az ifju párokon. Legyenek boldogok egy hosszú, Istentől megáldott életen át.

II. Hittan-erkölcsstan körébe eső cikkek.

<i>Benczédi Pál</i> : Nagypéntek, husvét — — — —	63
„ „ Bors Mihály emléktábla leleplezésekor beszéd	23
<i>Dr. Boros György püspök</i> : A főpásztor ujévi köszöntése —	2
„ „ Bors Mihály koporsója fölött —	23
<i>E. E. H.</i> : Új évi imádság — — — —	1
<i>Kiss Sándor</i> : A lélek egyháza — — — —	109
<i>Z. S.</i> : Ananias és Zefira — — — —	140
„ „ Legnagyobb jóttevőink — — — —	172
„ „ Koszoru hugom sirjára — — — —	114
<i>Vári Albert</i> : A buza és konkoly — — — —	110

III. Egyháztársadalmi, nevelési cikkek.

<i>Balázs Zsigmond</i> : Új erős palánták kiültetése — —	95
„ „ Ép testben ép lélek — —	121
<i>Benczédi Pál</i> : Új év tanácsa — — — —	3
„ „ Az idők jelei — — — —	41
<i>Csifó N. László</i> : Unitárius nagygyűlés Angliában — —	184
<i>Demeter Lajos</i> : A gazdasági iskola — — — —	94
<i>Erdő János</i> : Imaház az Irisz-telepen — — — —	240
<i>Dr. Fekete Sándor</i> : Egyházközségi főgondnoki székfoglaló —	112
<i>Dr. Kiss Elek</i> : Az unitarizmus feladata ma — — — —	218
<i>Kiss Dénes</i> : Minél egyszerűbb formát — — — —	50
„ „ Kökök egyházközség életéből — — — —	55
<i>Keresztesi Dénes</i> : Fegyelem a családban — — — —	47
„ „ Fegyelem a társadalomban — — — —	90
„ „ Fegyelem az egyházban — — — —	64
<i>Nagy Sámuel</i> : Szórványmisszió a Mezőségen — — — —	174
<i>Simén Dániel</i> : Ami még megmaradt. (Képek a szórványhívek életéből) — — — —	237
<i>Szánthó Vilma</i> : Az angol középosztály viszonya az egyházhoz — — — —	136
<i>Szolga Ferenc</i> : Id. Gvidó Béla unitárius esperes 50 éves jubileuma — — — —	235
<i>Dr. Varga Béla</i> : Nehány szó az oxfordi kongresszusról és egyebekről — — — —	30
<i>Dr. Varga Béla</i> : Az amerikai unitárius társulat új elnöke —	154
A gazdasági iskola szózata tanítványaihoz — — — —	32
Katakomba — — — —	49
A D. F. Unitárius Nőkszövetsége közgyűlése — —	78

Bihari hírek	—	—	—	—	—	—	80
Jubiláris ifjúsági találkozó	—	—	—	—	—	—	116
A teol. akadémiai Önképzőkör missziós kirándulása	—	—	—	—	—	—	125
A fogarasi unitárius egyházközség jubileumi ünnepe	—	—	—	—	—	—	156
Amerikai vendégek látogatása	—	—	—	—	—	—	159
A mi falvaink	—	—	—	—	—	—	222
Tanult leányaink sorsa	—	—	—	—	—	—	223

IV. Egyháztörténelmi életrajzok.

<i>Benczédi Pál</i> : Kis vallástörténet	—	28,	52,	99,	139,	158
<i>Kiss Sándor</i> : Dr. Wilbor tanít	—	—	—	—	—	67
<i>Kiss Sándor</i> : Happgood Normann	—	—	—	—	—	88
<i>Márkos Albert</i> : Ferenczy Kálmán	—	—	—	—	—	70

V. Vegyes cikkek.

Dr. Hall Alfréd szózata	—	—	—	—	—	—	13
<i>Torgeneff</i> : Amit a hegyek beszélnek	—	—	—	—	—	—	7
Újesztendei szokások	—	—	—	—	—	—	4
A D. F. Egylet 1935 évi számadása	—	—	—	—	—	—	14
Az U. I. Társaság pályázati hirdetése	—	—	—	—	—	—	33
Megmozdul a szív	—	—	—	—	—	—	34
Egy unitárius tudós dicsősége	—	—	—	—	—	—	34
Pitvar	—	—	—	—	—	—	53
Értesítés. Hirdetés	—	—	—	—	—	—	66
Külföldi unitáriusok kitüntetése	—	—	—	—	—	—	89
Fölvívás az Unitárius Közlöny érdekében	—	—	—	—	—	—	98
Konfirmációi ünnepély Kolozsváron	—	—	—	—	—	—	124
Az építő szabadelvűség	—	—	—	—	—	—	138
Missziói állomások érdekében	—	—	—	—	—	—	142

VI. Tűzhely mellett.

<i>Gyallay Domokos</i> : Balázs deák küldetése	—	—	—	—	—	—	8
„ „ „ Anya-járás	—	—	—	—	—	—	246
Moszkva	—	—	—	—	—	—	55
Hiszek egy Istenben	—	—	—	—	—	—	161

VII. Kévekötés.

Ajtónyítás	—	—	—	—	—	—	178
A X-ik jubiléris találkozó	—	—	—	—	—	—	178
Ifjúsági nap a felsőfehérkörben	—	—	—	—	—	—	189

Jó hírek — — — — —	182
A háromszéki D. F. Egylet kirándulása	—
<i>Bisztrai Gy.</i> : Uj Dégavár alatt	226
<i>Bede Jenő</i> : Merengés halottak napján	226
<i>-i y</i> : Ifjuság és munka	241
<i>Bede Emil</i> : Őszi hangulat	243
<i>Simén-Domokos</i> : Kettőn beszélgetnek	244
<i>Nemes Mogy Mártha</i> : Menekülés	245

VIII. Irodalom és művészet.

Kovács Pál festőművész képzőművészeti kiállítása	15
Tóth István képzőművészeti kiállítása	100
Benczédi Sándor	101
1936 évi Főt. jegyzőkönyv	102
<i>Kovács Péter</i> : Tükör előtt	127
<i>Dr. Gál Kelemen</i> : Jakab Elek élete és művei	142
<i>Márkos Albert</i> : Dávid Ferenc De dualitate ford	142
Dr. Boros György az Erdélyi Irodalmi Társaság tb. elnöke	188
<i>Deák Pál</i> : Hiszek egy Istenben	188
<i>Jakab Odön</i> : Arghirus	224
<i>S. Sillay Erzsébet</i> : Mindenkor örüljetek	228
<i>b. I.</i> : Unitárius művészek kiállítása	74

IX. Nekrológok.

<i>Kovács Imre</i> : Gál Miklós	6
<i>Dr. Ferenczy Sándor</i> : Csíkszentkirályi Bors Mihály	22
<i>Ma</i> : Péterfy Áron	62
<i>S. S.</i> : Lőrinczy Béla	86
<i>Dr. Veress Géza</i>	86
<i>Ürmösi Károly</i> : Irsai Józsefnéről	88
<i>Dr. Kiss Elek</i> : Balázs Ferenc	134
<i>Boros Gy. tanár</i> : Demeter Lajos	155
<i>Hadházy Sándor</i> : Mórincz Márton	171
— — Zsakó Lenke	237

Egyleti élet és munkásság, Egyházi és iskolai hírek, Cserkész-hírek, Nyugtázások a megfelelő rovatokban.

.....
Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „PALLAS“ könyvnyomda Cluj, Str. Vlăhuță 3.